

AZ MSZMP ÉS A SZOCIALISTA HONVÉDELME

AZ MSZMP ÉS A SZOCIALISTA HONVÉDELEM

A BEVEZETŐT ÍRTA
ÉS A DOKUMENTUMOKAT
VÁLOGATTA :

DR. ZÁGONI ERNŐ

ZRÍNYI KATONAI KIADÓ
BUDAPEST, 1981

Lektorálta:

KOVÁCS JENŐ VEZÉRŐRNAGY
RÓZSA KÁROLY EZREDES

ISBN 963 326 093 0

A Magyar Szocialista Munkáspárt szocializmust építő társadalmunk politikai vezető ereje, melyet népköztársaságunk alaptörvénye alkotmányjogilag is rögzít. Pártunk – Kádár János elvtárs szavaival élve – „Kidolgozza és irányítja hazánk kül- és belpolitikáját, honvédelmét, belső rendjének védelmét. Vezet a munkásosztály és a dolgozó nép harcát a szocialista társadalom felépítéséért.”* Pártunk politikája a marxizmus–leninizmus tanításainak, szellemének és módszerének alkotó alkalmazására, a nemzetközi osztályharc és a szocialista építés fejlődéstörvényszerűségeinek ismeretére, új vonásainak tudományos feltárására, a fejlődés követelményeinek gondos mérlegelésére épül. Kifejezi a munkásosztály és egész szocialista nemzetünk érdekeit, s a társadalmi élet minden szférájában útmutatóul szolgál valamennyi állami és társadalmi szerv tevékenysége számára.

Pártunk irányító és vezető szerepe a honvédelem területén is érvényesül. Az összpolitika részeként – a politika más elemeivel szoros kölcsönhatásban – a honvédelem követelményeit és a lehetőségeket tudományosan elemezve, a párt alakítja ki hazánk honvédelmi politikáját, és szervezi a honvédelem fejlesztésére irányuló tevékenységet. Ezt a politikát – mert egész társadalmunk jogos

* Az MSZMP IX. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1967. 70. old.

védelmi érdekeit juttatja kifejezésre – népünk nemcsak elfogadja, de aktív tevékenységével támogatja, valóra váltja.

A honvédelem kérdései iránt megnyilvánuló ösztársadalmi érdeklődés kielégítése, a honvédelmi nevelés előmozdításának szándéka készítette a kiadót e szerény dokumentumválogatás megjelenítésére. Könyvünk 1956 novemberétől 1980 decemberéig terjedő időszakban – kronológiai sorrendben – tartalmazza pártunk vezető szerveinek a honvédelem főbb kérdéseiben kialakított álláspontját, nyilvánosságra hozott határozatait, a politikai és katonai vezetőknek a honvédelmi politika egyes kérdéseit megvilágító beszédrészleteit, illetve cikkeit. A válogatás során – a kiadó igényei szerint – az volt a törekvésünk, hogy – az állami és katonai titoktartás követelményeit megtartva – lehetőleg a honvédelem valamennyi fontos területére kiterjedő, s egyúttal a honvédelmi politika történelmi fejlődését, gazdagodását is tükröző dokumentumgyűjteményt nyújtsunk át az érdeklődőknek. A dokumentumválogatásban való mélyebb tájékozódáshoz bevezető tanulmány nyújt segítséget.

Kiadványunkat abban a reményben ajánljuk az érdeklődők figyelmébe, hogy segítheti pártunk és kormányunk honvédelmi politikájának elmélyült tanulmányozását és megalapozottabb megismerését, a honvédelem erősítésére irányuló tevékenység tudatosabbá tételét.

A magyar kommunisták pártja a munkásosztály hatalma megszületése óta egyik fontos feladatának – a szocializmus építésével szoros összhangban – a honvédelem és a hadsereg fejlesztését tekintette. Ma a honvédelem igényének csak korszerű, jól szervezett és felszerelt, magas fokon kiképzett és kiváló erkölcsi-politikai tulajdonságokkal rendelkező fegyveres erő képes eleget tenni.

A honvédelmi felkészültség fejlesztésében *döntő szerepe van a politikának*, melyet természetesen nem szubjektív óhajok, hanem objektív követelmények határoznak meg. A témában való könnyebb eligazodás érdekében ezért e bevezető tanulmányban *először* a honvédelemmel szembeni objektív követelményeket, valamint a honvédelmi politika fogalmával, helyével, szerepével kapcsolatos elvi kérdéseket foglaljuk össze. A *továbbiakban* rámutatunk arra, hogy az MSZMP honvédelmi vonatkozású elvi állásfoglalásaiban és tevékenységében – ezen belül is főleg a Magyar Néphadsereg fejlesztésében – ezeket az objektív követelményeket messzemenően figyelembe veszi és érvényesíti.

A SZOCIALISTA HONVÉDELEMMEL SZEMBENI OBJEKTÍV KÖVETELMÉNYEK ÉS A HONVÉDELMI POLITIKA

1. A szocialista honvédelem objektív alapjai és tartalma

A szocialista honvédelem fogalma alatt a szocialista társadalmi és államrend, a szocialista haza, a szocialista közösség védelmét – békében az imperialista agresszió elhárítását, háborúban a hadviselés eredményes folytatását és az agresszor megsemmisítését – biztosító potenciális tényezők, elvek, szervezetek és tevékenységek komplex rendszerét értjük. Már itt szükséges hangsúlyozni, hogy a szocialista közösség tagországai honvédelmi erőfeszítéseinek *elsődleges célját és tartalmát a háború elhárítása, a béke megőrzése és megszilárdítása képezi.*

A szocialista társadalom lényegéből fakadóan békeszerető, idegen tőle a más népek leigázásának, idegen területek meghódításának szándéka. A szocialista társadalmi rendszernek céljai megvalósításához tulajdonképpen *nem lenne szüksége külön reguláris fegyveres szervezetre.*

A szocialista állam védelmének megszervezését és szüntelen fejlesztését *a proletariátus és a burzsoázia közti nemzeti és főleg nemzetközi méretű kiélezett osztályharc követeli meg.*

A nemzetközi imperializmus részéről fenyegető *külső támadással szembeni védelem szükségessége már történelmileg igazolódott.* Mindaddig, amíg fennáll az agresszív nemzetközi imperializmus, s ebből adódóan a szocializmus elleni támadás veszélye, amíg a kapitalizmus nem kényszerül lemondani a háború eszközéről, amíg nem valósul meg az általános és teljes leszerelés, a szocialista országok népeikkel és az egész emberiséggel szembeni felelősségük miatt nem mondhatnak le a szocializmus védelméről. Még akkor sem, ha ezt egyébként a belső társadalmi viszonyok már nem tesszik szükségessé.

Katonai elméleti munkáiban ezért Lenin arra tanította a hatalomra került munkásosztályt, hogy a forradalom csak akkor tel-

jesítheti történelmi hivatását, a nép felszabadítását és a kommunista társadalom felépítését, ha képes önmagát megvédeni: „... az uralkodó osztálynak, a proletariátusnak, ha valóban uralkodni akar és uralkodni fog, ezt katonai szervezetével is be kell bizonyítania.”*

A szocialista országok a haza védelmét a munkás-paraszt állam egyik legfontosabb feladatának, a szocialista építés szerves részének tekintik. Lenin hangsúlyozta, hogy a szocialista haza védelmét a lehető legkomolyabban kell venni, hogy az országot gazdaságilag, erkölcsileg és katonailag fel kell készíteni az agresszió elhárítására. „Amikor annak az uralkodó osztálynak képviselői lettünk – írta Lenin –, amely megkezdte a szocializmus szervezését, megköveteljük mindenkitől, hogy komolyan vegye az ország védelmét. A haza védelmét komolyan venni annyit jelent, mint gondosan felkészülni és szigorúan számba venni az erőviszonyokat.”**

Leninnek arra vonatkozó intelmei, hogy a szocializmus védelmének megszervezését a lehető legkomolyabban kell venni, napjainkban is aktuálisak. Azzal egyidejűleg, hogy az elmúlt fél évszázad alatt a szocializmus javára és a kapitalizmus rovására a világban döntő változások következtek be, fokozódott az imperializmus agresszivitása, s minőségileg megnövekedtek az imperialista agresszió várható következményei. Ezért *megnövekedett a szocialista honvédelem szerepe*, kiszélesedett belső tartalma. Ez bizonyos fokig független a nemzetközi helyzet pillanatnyi alakulásától, inkább a jelenlegi világpolitikai konstellációval, a két világrendszer kiélezett küzdelmével, a hadügy forradalmával és az esetleges világháború követelményeivel függ össze. A szocialista honvédelemmel szembeni objektív követelményeket – a részletezés igénye nélkül – az alábbiakban foglalhatjuk össze:

1. A szocialista honvédelem követelményeit mindenekelőtt *a két világrendszer erőviszonyainak alakulása, a nemzetközi osztályharc tendenciája, a nemzetközi imperializmus agresszív törekvése és politikája határozza meg*. Az elmúlt évtizedekben a szocializmus

* Lenin Művei, 29. köt. Budapest, Szikra Könyvkiadó 1953. 147. old.

** Lenin: A háborúról, a hadseregről és a hadtudományról. II. köt. Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1958. 370. old.

javára megváltozott erőviszonyok és a két világrendszer tekintetében kialakult katonai erőegyensúly ellenére hiba lenne – különösen a honvédelem szempontjából – az imperializmus erőit, törekvéseit és lehetőségeit lebecsülni. Lenin mindig óva intett az elenség erőinek lekezelésétől. Ezt olyan veszélyes dolognak minősítette, „ami vereségre vezethet a háborúban”.* Az imperializmus saját pozíciói védelméhez, a társadalmi haladás elleni harchoz, a szocialista országok és a béke veszélyeztetéséhez még számottevő lehetőségekkel rendelkezik, s e lehetőségeket agresszív stratégiai céljai érdekében ki is használja. *A nemzetközi imperializmus még nincs a vereség, a végleges összeomlás, s a szocializmus a végső és teljes győzelem küszöbén.* Az erőviszonyok azonban már nem teszik lehetővé, hogy az imperializmus visszafordítsa a történelmi fejlődést, megakadályozza a kapitalizmusból a szocializmusba való világméretű átmenet folyamatát. Az imperializmusnak ahhoz azonban még elegendő ereje van, hogy agresszív politikát folytasson és a világ egyes térségeiben ellentámadásba lendüljön, hogy esetenként fájdalmas csapásokat mérjen, s helyileg jelentős sikereket érjen el. Hangsúlyoznunk kell azt is, hogy *az imperializmus ezt a lehetőségét még hosszú ideig képes lesz megőrizni és a gyakorlatban érvényesíteni.*

Az 1970-es évtized fejleményei rendkívül szemléletesen bizonyítják e megállapítás igazságát. Az évtized elejére lényegesen megváltoztak a nemzetközi erőviszonyok a szocializmus, a demokrácia és a béke erői javára. E változás egyik legfontosabb eleme az volt, hogy a szocialista közösség kivívta a katonai erőegyensúly állapotát. Ez a helyzet a nemzetközi imperializmust több észszerű kompromisszumra kényszerítette, ami főleg a második világháború után kialakult valóság nemzetközi elismerésében, az európai béke és biztonság kérdéseivel foglalkozó tanácskozás megtartásában, a Szovjetunió és az USA közötti SALT-I megállapodásban és a SALT-II tárgyalások eredményes folytatásában jutott kifejezésre. Ezek által az évtized első felében jelentősen csökkent a nemzetközi feszültség, a két világrendszer közötti világ-

* Lenin: A háborúról, a hadseregről és a hadtudományról. II. köt. Budapest, Zrínyi Katonai Kiadó, 1958. 790. old.

háború kirobbantásának veszélye, véget ért a hidegháború időszaka, számottevő tért nyert a békés egymás mellett élés politikája, *s kibontakozott a politikai enyhülés folyamata.*

Az imperializmus legagresszívebb erőinek természetesen nem voltak ínyére ezek a változások. Hazai pozícióikat megerősítve – az évtized második felében – *ellentámadást bontakoztattak ki a nemzetközi politikai enyhülés folyamatával szemben.* Legfőbb törekvésükké vált az elvesztett katonai erőfölény ismételt megszerzése. Ennek során megakadályozták az amerikai szenátusban a SALT-II ratifikálását, s újabb nagyarányú fegyverkezést határoztak el. Fokozottabban támogatják a világban a szélsőségesen reakciós erőket. Szoros politikai és katonai együttműködésre törekszenek az imperialista politikát készséggel támogató szovjet- és szocialistaellenes, hegemoniára törekvő agresszív kínai vezetéssel. Ezzel egyidejűleg minden korábbinál gátlástalanabb és intenzívebb szocialista- és főleg szovjetellenes rágalomhadjáratot indítottak. Ilyen helyzetben a politikai enyhülés folyamata megtört, vele együtt a nemzetközi feszültség ismét éleződött. Napjainkban – és minden bizonnyal a közeljövőben is – a nemzetközi helyzetet az enyhülés és a feszültség egyidejűleg jelenlevő elemei határozzák meg.

A nemzetközi helyzetet ezért az enyhülés elért eredményeinek megvédésére és továbbfejlesztésére irányuló szocialista, és az azok felszámolására irányuló imperialista törekvések közötti küzdelem határozza meg. Ebben a folyamatban *döntő szerepe van a katonai erőegyensúly megtartásának.* Objektív realitáson nyugszik az a megállapítás, hogy a nemzetközi viszonyokban bekövetkezett pozitív változásoknak egyik legfőbb forrását a szocialista közösség korszerű honvédelme és katonai ereje képezi. A szocialista országok legyőzhetetlen katonai ereje a jövőben is az elért eredmények fenntartásának és fejlesztésének, a világbéke megóvásának legfőbb forrása marad. Ennek viszont legfőbb feltétele a katonai erőegyensúly megőrzése.

A katonai erőfölény megszerzésére irányuló imperialista törekvések illúziókra épülnek. A szocialista közösség országai – köztük hazánk – a fegyverzet, a fegyveres erők és a fegyverkezési verseny korlátozásának és csökkentésének szándéka mellett el vannak szánva arra, hogy nem engednek az imperialista politikai és ka-

tonai zsarolásnak. Honvédelmük és fegyveres erőik fejlesztése útján a jövőben is fenntartják a katonai erőegyensúlyt. Az agresszív, kardcsörtető imperialista köröknek címezve mondta Kádár János a Szovjet Hadsereg fennállásának 60. évfordulója alkalmából: „Történelmi tapasztalataik alapján tudniok kell, hogy sem a szovjet nép, sem a többi szocialista ország népe nem mond le – kerüljön bármilyen áldozatba – elért vívmányairól, a gyönyörű jövőnkbe vetett reményről.”*

2. A szocialista honvédelem nagyobb jelentőségében, tartalmának kiszélesedésében fontos szerepet játszik a hadügy forradalma, mely mélyrehatóan megváltoztatta az esetleges harmadik világháború és a hadviselés főbb jellemzőit. Ma már a széles közvélemény előtt is közzismert, hogy a termionukleáris rakétafegyverek tömeges elterjedése, a hagyományos fegyverek szüntelen korszerűsítése, valamint elvileg új fegyverfajták megjelenése következtében a második világháború után a hadügyben forradalmi változás bontakozott ki. A hadügy forradalmán „a fegyveres harc eszközeiben, a hadviselés módjaiban, a csapatok szervezésében, kiképzésében és nevelésében végbement alapvető változások összességét”**, vagyis a hadügy minden fő területének minőségi megváltozását értjük. A hadügyi forradalom folyamata a fegyverkezési verseny következtében napjainkban is tart, sőt új fejlődési szakasza van kibontakozóban.

A fegyverzet minőségi változása miatt egy új világháború – amennyiben kirobbantását nem sikerül megakadályozni –, elkerülhetetlenül a két szemben álló világrendszer interkontinentális méretű, globális és totális tartalmú, végső döntésre törő osztályösszeecsapása, élethalál-küzdelme lenne. Ez a háború, bár kezdődhet – és átmenetileg folyhat – hagyományos fegyverekkel is, előbb-utóbb, de elkerülhetetlenül rakéta-nukleáris jelleget öltene, s a történelemben eddig ismeretlen méretű pusztulást és szenvedést okozna a hadviselő feleknek, az egész emberiségnek. Ezért

* Néphadsereg, 1978. február 25-i sz.

** A hadügy forradalma. Cikkgyűjtemény. Zrínyi Katonai Kiadó, 1966. 111. old.

a szocialista közösség legfőbb érdeke és törekvése a béke megőrzése, a világháború megakadályozása.

A hadügyben lezajló forradalom eredményeként *alapvető változások következtek be a fegyveres küzdelem megvívásának mód-szereiben, a hadviselés módjaiban is.* Az ellenség megsemmisítésének, a győzelem kivívásának legfőbb eszközévé a különböző rendeltetésű rakéta-atomfegyverek váltak. A korszerű fegyverek jórészt eltüntették az arcvonal és a hátszág között eddig kimutatható határvonalat. A fegyveres harc célja korszerű viszonyok között nem merülhet ki az ellenség fegyveres erőinek megsemmisítésében. A végső döntésre törő katonapolitikai célt csakis az ellenség hátszágában elhelyezett hadászati eszközei megsemmisítésével, a politikai vezetés megbénításával és a gazdasági potenciál szétrombolásával lehet és kell elérni. Ezért a fegyveres harc egyidejűleg folya a hadszíntereken és a hadviselő felek hátszágában.

A szárazföldi csapatok harci tevékenységét – a rakéta-atomfegyverek és a legkorszerűbb hagyományos eszközök tömeges alkalmazása következtében – nagyfokú manőverezés és dinamizmus, a haditevékenység nagy szélességben és mélységben történő egyidejű kibontakozása, az összefüggő arcvonalak eltűnése; a harc rendkívüli feszítettsége és a harc helyzetek gyors és éles változása fogja jellemezni.

Szükséges hozzáfűzni, hogy a fentiek miatt egy esetleges harmadik világháborúban *új jelentőségre tesz szert a háború előtti erőviszony.* Eddig a háború előtt létrehozott erőviszony jelentősen befolyásolta ugyan a háború menetét, de a háború végső kiemenetelét nem feltétlenül döntötte el. Ezt példázza az első és második világháború alakulása. Egy esetleges harmadik világháborúban azonban aligha lehetne az erőviszonyokat menet közben gyökeresen megváltoztatni. Ezért a szocialista országok számára már békében létfontosságú a katonai erőegyensúly megtartása, a magas fokú harckészültség állandó fenntartása.

Mindez a szocialista országok honvédelmével szemben *új, minden korábbinál magasabb követelményeket támaszt: a szocialista védelmi erők olyan színvonalát, felkészültségét és harckészültségét követeli,* amely az agresszor számára kétségesse teszi a hábo-

rú kedvező kimenetelét. Éppen ezért a szocialista országoknak mindig olyan védelmi erővel kell rendelkezniük, hogy az ellenséget támadó szándékáról való lemondásra kényszerítsék, vagy ha az a reális erőviszonyokkal mégsem számol, s háborúra szánja el magát, tömeges első csapásait elháríthassák, a hadászati és hadműveleti kezdeményezést megragadhasák s az agresszort teljesen megsemmisíthessék.

Korábban, a régi értelemben vett hagyományos fegyverekkel vívott háborúk idején a honvédelem fejlesztése a szükséges fegyveres erő létrehozását és a gazdaság felkészítését foglalta magába. Korszerű viszonyok között ez a követelményeknek csak egy részét teszi ki. A termonukleáris és az új minőségi jellemzőkkel bíró hagyományos fegyverekkel vívott háborúban új feladat a szervezett társadalmi és állami élet fenntartása, a nép és a hadsereg tevékenységének biztosítása is. A háborút mindinkább az egész lakosság viseli és vívja meg. Ezért ma már nem elegendő a hadsereg és a gazdaság felkészítése, hanem *a szó szoros értelmében az egész országot, a társadalmi tevékenység valamennyi területét, az egész lakosságot fel kell készíteni a honvédelem új, minőségileg magasabb követelményeire.*

3. A szocialista honvédelem követelményeit meghatározó objektív tényezők közt nagy szerepe van annak, hogy korunkban – a szocialista világrendszer kialakulása után – a honvédelemre való felkészülés nem korlátozódhat csupán a nemzeti keretekre, az egyes szocialista országok egymástól elszigetelt erőfeszítéseire. Objektíve szükségessé vált a szocialista közösség országai közti szoros politikai és katonai együttműködés megteremtése és fejlesztése. *A szocialista honvédelem fogalma és tartalma ebből a szempontból is kiszélesedett, gazdagodott. Nemcsak az adott ország, hanem a szocialista közösség valamennyi országa függetlenségének, szabadságának, békéjének védelmét is magában foglalja.*

Az imperializmus részéről fenyegető agresszió elhárítása, az 1949-ben létrehozott NATO ellensúlyozása és a szocialista országok honvédelmi együttműködésének objektív igénye tették szükségessé (1955-ben) az európai szocialista országok koalíciós védelmi rendszere: *a Varsói Szerződés megteremtését.* A világesemények indokolják további fenntartását és szüntelen fejlesztését is.

A Varsói Szerződés keretében megvalósuló sokoldalú politikai és katonai együttműködés *elsődleges célja a háború elhárítása, a nemzetközi feszültség enyhítése, a háborús veszély és a fegyverkezési verseny csökkentése, s mindezek érdekében a tagországok védelmi, katonai felkészülésének összehangolása.* Ez az együttműködés megfelel a tagországok népei nemzeti érdekeinek és internacionalista kötelezettségeinek.

A szocialista országok védelmi egységének és együttműködésének napjainkban egyre növekvő jelentősége van. A szocialista közösség országai számára *ez nem valamely lehetséges politikai irány, hanem létkérdés,* amely mind a szocialista építésnek, mind pedig a forradalmi vívmányok védelmének elengedhetetlen feltétele és biztosítéka. A nemzetközi imperializmus összefogott és összehangolt óriási katonai gépezetével szemben – a világ legerősebb és legfejlettebb hadseregével rendelkező Szovjetunió kivételével – egyetlen szocialista ország sem lenne képes önmagát megvédeni. *A kollektív védelem rendszerének keretein kívül tehát sem az egyes szocialista országok hatékony védelme, sem a szocializmus eredményes és gyors ütemű építése nem lenne megoldható.*

Vívmányaink közösek, ezért közös erővel kell azokat megvédenünk. A szocializmus érdeke egy és oszthatatlan, s ezért a szocializmus ellen indított bármely imperialista támadás valamennyi szocialista országot közvetlenül érint. A szocialista honvédelem tartalmának kiszélesedése, a kollektív védelem rendszerének kiépítése ezért szükségszerű. A védelmi együttműködés fenntartása és fejlesztése tehát valamennyi szocialista ország legközvetlenebb nemzeti érdeke.

A szocialista honvédelem nemzetközivé szélesedését indokolja az is, hogy *egy esetleges harmadik világháború feltétlenül és minden körülmények között koalíciós jelleget öltene,* mely nemcsak a jelenlegi katonai szövetségek tagjait, hanem a két világrendszer csaknem valamennyi országát magával sodorná. A győzelem kivívása a hadviselő államok politikájának, gazdaságának és hadászatainak a lehető legteljesebb összehangolását igényelné. Ez pedig csak koalíciós viszonyok között valósítható meg.

Az esetleges háború koalíciós jellege azt is megköveteli, hogy a szocialista országok annak megvívására már békében felkészülje-

nek. A szocialista országoknak már békében szükséges összehangolni katonai erőfeszítéseiket, megteremteni az egységes hadviselés nélkülözhetetlen szervezeti, fegyverzeti, vezetési és hadászati-nézetbeli feltételeit.

Végül a koalíciós védelmet létrehozó objektív okok között kell említeni a hadügy forradalma következtében *szükségszerűen kibontakozó katonai integrációs folyamatot*. A hadügy forradalma horribilis összegeket felemésztő, rendkívül hatalmas és bonyolult fegyverrendszereket teremtett és teremt a jövőben is. Ezek kiépítése, fenntartása és fejlesztése – leszámítva a Szovjetuniót – nemzeti keretek között, csupán nemzeti erőforrásokra támaszkodva megoldhatatlan. A hatékony védelem viszont e fegyverrendszerek egyikét sem nélkülözheti. Ilyen körülmények között *szükségszerű* a rendelkezésre álló erőforrások egyesítése, azok koordinált felhasználása. Ily módon egyfajta sajátos munkamegosztás valósul meg a hadügy területén. Ez, és csakis ez teszi lehetővé a rendelkezésre álló erőforrások optimális felhasználását, a hatékony védelem kiépítését, és az ehhez szükséges költségek viszonylagos csökkentését, az alapvető fegyverrendszerek egységesítését.

A szocialista katonai koalíció *igen kedvező feltételeket teremt* a Varsói Szerződés szervezetéhez tartozó valamennyi ország számára, védelmi potenciálja kiépítéséhez és fejlesztéséhez. A szövetség egész erejével szavatolja a tagországok függetlenségének, szocialista társadalmi rendszerének védelmét. A szocialista országok védelmi, politikai és katonai együttműködésében a tagországok nemzeti érdeke harmonikusan egyesül a szocialista közösségért vállalt internacionalista felelősséggel és kötelezettséggel.

A szocialista országok politikai és katonai koalíciójának *objektív alapja*: az azonos gazdasági és államrend, az azonos ideológia, valamint az azonos érdekek és célok. Ezen a talajon érvényesülnek a nemzeti érdekek, az egyenjogúság, a szuverenitás, az internacionalista felelősség és kötelezettség követelményei. Így válik lehetővé a politika, a hadászat és a védelmi erő fejlesztési és alkalmazási elveinek összehangolása.

A szocialista országok katonai szövetségében és együttműködésében szinte *felmérhetetlen előnyök rejlenek*. A kollektív védelem rendszere lehetőséget nyújt arra, hogy:

a) a tagországok összehangolják a béke megőrzésére, a nemzetközi feszültség enyhítésére, a fegyverkezési verseny csökkentésére irányuló politikai törekvéseiket és akcióikat, ami nagy jelentőséggel bír az agresszív imperialista politika visszaszorításáért vívott nemzetközi küzdelemben;

b) a szocialista országok egyesítsék katonai erőiket és erőfejlesztéseiket, s ez nem csupán az erők egyszerű számtani összesítését, hanem azok meghatározását jelenti;

c) biztosítsák a honvédelmi készségük és fegyveres erőik összehangolt és harmonikus fejlesztését (egységes katonai doktrína, fegyverrendszer, szervezet, kiképzés stb.), amely növeli az erőfejlesztések hatékonyságát, fokozza a fejlődés ütemét, s megteremti az eredményes hadászati és hadműveleti együttműködés feltételeit;

d) a honvédelem és a fegyveres erők fejlesztése tekintetében észszerű munkamegosztást valósítsanak meg, amely biztosítja az erőforrások célszerű felhasználását és azt, hogy a honvédelem és a hadseregfejlesztés az egyes országok népeire s népgazdaságaira ne rójon erejüket meghaladó terheket; és végül -

e) a koalíciós háború követelményeit figyelembe véve, egy esetleges harmadik világháború során mind eredményesebb legyen a tagországok fegyveres erőinek hadászati és hadműveleti együttműködése. Ez az agresszorok megsemmisítésének nélkülözhetetlen feltétele, s erre a testvérhadseregek a különböző együttműködési gyakorlatokon már békidőben felkészülnek.

Mindez nagy előnyöket jelent az egyes szocialista országok – különösen a kis országok – számára.

A szocialista katonai koalíciót népeink közös érdeke és akarata hívta életre. *A szövetségben belül az egyenjogúság elve érvényesül.* Figyelembe veszik az egyes szocialista országok nemzeti lehetőségeit, gazdasági erőforrásait, teherbíró képességét, s aszerint alakítják ki a feladatokat, a közös erőfeszítésekhez való hozzájárulás mértékét, amit az adott országok kormányai a gazdasági lehetőségek, a biztonsági követelmények figyelembevételével vállalnak és biztosítanak. A legnagyobb terheket – elsősorban a termonukleáris rakétafegyverek kikísérletezésével, tömeges gyártásával és továbbfejlesztésével járó hatalmas kiadásokat – internacionalista kötelezettségének eleget téve, a leghatalmasabb szocialista ország – a Szovjetunió viseli.

Az eddigi elemzés alapján – mintegy összegezőként – megfogalmazható a szocialista honvédelem célja és tartalma. *A honvédelem célja:* a szocialista állam, illetve a szocialista katonai koalíció biztonságának, függetlenségének és forradalmi vívmányainak megbízható szavatolása, a béke oltalmazása, háború esetén az agresszor megsemmisítése. Tartalma: az ország és a koalíció védelmi képességének fenntartása, védelmi potenciáljának és erőinek a korszerű követelményeket figyelembe vevő fejlesztése, mozgósítása és esetleges felhasználása.

Az állam és a koalíció védelmi képességét elméletileg és gyakorlatilag egyaránt hibás lenne a fegyveres erőkre korlátozni. Kétségtelen, hogy ebben a fegyveres erők fontos szerepet játszanak, de ezen túl *a védelmi erő a fegyveres szerveknél sokkalta szélesebb területet ölel fel.* A fegyveres erők állapota (fegyverzete, szervezete, erkölcsi-politikai színvonala, felkészültsége) is az adott állam, illetve katonai szövetség társadalmi-politikai rendjétől, gazdaságitudományos-technikai fejlettségétől és lehetőségeitől, a lakosság számától, összetételétől, politikai-erkölcsi állapotától függ. Ezért az állam, a koalíció védelmi erejének „alapja az állam politikai rendje, termelési lehetőségei, a tudomány és a technika fejlettsége, a lakosság minőségi összetétele, műveltsége, nevelése és műszaki felkészültsége”.* A védelmi erő tehát komplex jelenség, melynek a fegyveres erők egyik összetevőjét képezik.

Az országnak a honvédelemre való felkészítése tehát összetett feladat, mely magában foglalja *a védelmi erő valamennyi összetevőjének céltudatos fejlesztését.* Modern hadviselés elképzelhetetlen a gazdaságilag és katonailag egyaránt erős imperializmus ellen, korszerű hadsereg, fejlett gazdaság és szervezett hátország nélkül.

A honvédelem fejlesztésének fontos követelménye, hogy az ország (a koalíció) a védelmi tényezők rendszerében *rendelkezzen mindazokkal az erőkkel és eszközökkel, amelyek a potenciális ellenség megfékezéséhez, illetve megsemmisítéséhez szükségesek.* Ezért a fejlesztés során gondoskodni kell arról, hogy a védelmi erőket, főleg a katonai erőket és a hadviselés fő eszközeit tekint-

* Malinovszkij R.: Az SZKP programja és a szovjet fegyveres erők fejlesztésének kérdései. Nemzetközi Szemle, 1962. 7. sz. 7. old.

ve, a szocialista *védelmi közösség egésze* mindig lépést tartson a várható ellenség katonai lehetőségeivel. Ez *létkérdés* a békepolitikát folytató szocialista közösség országai számára. Lényeges követelmény az is, hogy az egyes tagországok együtt haladjanak szövetségeseik fejlődésével is.

2. A honvédelmi politika fogalma, tartalma, helye és szerepe az összpolitikában

Valamely ország hadipotenciáljának fejlesztésében *döntő szerepe van a vezető párt és a kormány politikájának*. A hadügy erőteljes politikai jellegénél fogva a legközvetlenebbül függ a politikától, annak van alárendelve. A politika feladata, hogy a honvédelem objektív igényeit és fejlődési tendenciáit feltárva, megteremtse a szükséges összhangot a tudatos társadalmi tevékenység és a fejlődés objektív igénye között.

Mielőtt a honvédelmi politikát, annak fogalmát és tartalmát fejtegetnénk, előzőleg a szakirodalomban, a publicisztikában és az előszóban gyakran használt kifejezésről, a katonapolitikáról kell szólnunk.

A katonapolitika fogalma alatt az adott állam (államcsoport) osztály, párt összpolitikájának szerves, mégpedig speciális, a hadüggyel kapcsolatos részét értjük. A katonapolitika az összpolitikának van alárendelve. Fő célja az összpolitika törekvéseinek szolgálata a hadügyhöz kapcsolódó területeken. Az esetleges háború társadalmi-politikai jellegére, az ország háborúra való felkészítésének céljaira és elveire, valamint az ezekkel kapcsolatos össztársadalmi tevékenységre vonatkozik. Felöleli a hadügyre vonatkozó politikai célokat, a hivatalosan elfogadott nézeteket és a végrehajtás érdekében kifejtett tevékenységet. Tartalmát tekintve az adott ország (koalíció) hadipotenciáljának fejlesztésére, hadilehetőségeinek az uralkodó osztály érdekeinek megfelelő alkalmazására irányul. A katonapolitika a hadtudomány által – a fegyveres küzdelemre és a háború egészére vonatkozóan – feltárt törvényekre támaszkodik. Tartalma történelmileg változó és minden adott osz-

tály, párt, állam, államcsoport katonapolitikája esetében *meghatározott osztályjellegű s tartalmú.*

A szocialista közösség tagországai részéről kialakított és érvényesített katonapolitika éppen igazságos és védelmi osztálytartalma következtében *gyökeresen különbözik minden más, főleg az imperialista országok által folytatott katonapolitikáról.* Ez a politika a marxizmus-leninizmus általános elméletére, különösen a háborúról és a hadseregről vallott nézeteire épül. Feladata a szocialista haza és a közösség védelmének erősítése, s ebből a szempontból a szó legnemesebb értelmében honvédelmi jellegű. Hazánkban a *szocialista katonapolitika szinonimájaként a honvédelmi politika terminológia terjedt el,* ezért a tanulmányban a továbbiakban a fenti értelemben a honvédelmi politika kifejezést használjuk.

A honvédelmi politika (a szocialista katonapolitika) kiterjed a hadügy valamennyi területére, *magába foglalja az ország (a koalíció) minden oldalú honvédelmi felkészítésének célkitűzéseit, elveit és az ezek megvalósítása érdekében kifejtett tevékenységet.* E politika fő területeit a fegyveres erők építése, fejlesztése és esetleges alkalmazása; az ország gazdaságának, lakosságának, közigazgatásának és egészségügyi hálózatának, az állam vezetésének, a párt-, társadalmi és tömegszervezeteknek honvédelmi felkészítése képezi. Céljai, elvei és tartalmi elemei a pártkongresszusok, a legfelsőbb párt- és állami vezetés védelmi felkészüléssel kapcsolatos határozataiban, állásfoglalásaiban jutnak kifejezésre.

A szocialista országokban a védelmi készség fejlesztésére irányuló politika tartalmát *objektív tényezők határozzák meg.* Ezeket a tényezőket nem lehet figyelmen kívül hagyni, vagy szubjektíven értékelni a honvédelem érdekeinek és követelményeinek veszélyeztetése nélkül. A szocialista országok honvédelmi politikáját (katonapolitikáját) meghatározó főbb tényezők a következők:

a) A párt (az állam) összpolitikájának célkitűzései, jellemző vonásai.

b) Az adott országban a szocializmus építésének helyzete és eredményei, fejlődési tendenciái; gazdasági és tudományos potenciálja; a társadalmi és államrend politikai jellemzői; a lakosság száma, általános és műszaki műveltsége, erkölcsi-politikai tudatosságának, egységének színvonala.

c) A Varsói Szerződéshez tartozó szocialista közösség együttes politikai törekvései, védelmi politikája és katonai doktrínája, a kollektív védelmi rendszerhez való tartozásból adódó lehetőségek és nemzetközi kötelezettségek, valamint azok várható alakulása.

d) A hadügyi forradalom helyzete, eredményei, a korszerű háború és hadviselés jellemző vonásai és követelményei.

e) A nemzetközi – az európai szocialista országok esetében különösen az európai – politikai és katonai erőviszonyok helyzete és azok várható alakulása.

f) Az imperializmus globális politikai stratégiája, katonapolitikai törekvései, érvényben levő katonai doktrínája és annak várható alakulása.

g) Az ország katonaföldrajzi helyzete és az abból adódó következtetések.

E tényezők természetesen nem külön-külön, hanem egymással szoros kölcsönhatásban határozzák meg a védelmi felkészülés fő irányait és tennivalóit. A párt- és államvezetés feladata a védelmi erők fejlesztésére irányuló politika kialakításakor a fenti tényezők gondos elemzése és a konzekvenciák levonása.

A fentiekből világosan kiderül, hogy *a nemzetközi és belső politikai, gazdasági, társadalmi és katonai erőviszonyok adják objektív alapját a honvédelmi politika kialakításának*. Hibás tehát az a szemlélet, mely a katonapolitikai, honvédelem-politikai törekvéseket egyoldalúan, a katonai erőviszonyokból (a hadosztályok száma és minősége, a harckocsik, harci repülőgépek, rakéták száma és minősége) kísérlik meg levezetni, illetve a fejlesztés feladatait meghatározni.

A honvédelmi politikát (katonapolitikát) *természetesen ugyanazok a vonások jellemzik, mint a pártok, az államok összpolitikáját*. A mi esetünkben ez azt jelenti, hogy e politika mentes a szubjektívizmustól, hogy a követelmények és lehetőségek gondos összehangolása jellemzi. Fő vonalát tekintve kiegyensúlyozott, töretlen, minden ingadozástól és indokolatlan fordulóktól mentes.

A szocialista államok békés természete és építő szándéka miatt *a honvédelmi politika általában nem központi eleme a pártok és a kormányok összpolitikájának*. A honvédelem objektív követelményei szerinti védelmi politika ekkor is erőteljes hatást gyakorol

a politika más elemeire. E hatás a nemzetközi helyzet tartós éleződésének, a háborús veszély fokozódásának viszonyai között érthetően növekszik. Közvetlenül a háború kitörését megelőző időszakban és a háború folyamán, mindvégig a honvédelmi politika válik az általános politika domináló elemévé.

A honvédelmi politika *nem egyszerűen egy szelete az összpolitikának*. A kettő közt bonyolultabb kapcsolatrendszer létezik. A honvédelmi politika *célkitűzéseivel, főbb elveivel, igényeivel meghatározott követelményeket támaszt a politika más elemeivel szemben*. Ezek a követelmények a politika közvetlen alkotórészeivé válnak, s azok végrehajtása útján valósulnak meg. Így válik a gazdaság háborúra való felkészítése a gazdaságpolitika; a lakosság honvédelmi nevelése; az ifjúság katonai előképzése; stb. a művelődéspolitikai részévé. A honvédelmi politikának döntő eleme a fegyveres erőkkel kapcsolatos politika.

A szocialista katonapolitika, vagyis a honvédelmi politika tehát, a hadügy egészére kiterjed. Ennek viszonylag önálló központi magja *a fegyveres erőkkel kapcsolatos politika*. Tartalmát a katonai potenciál valamennyi elemének összehangolt fejlesztése, a fegyveres erőknek a háborúra való felkészítése, a külső és belső ellen-séggel szembeni alkalmazása képezi.

A fegyveres erőkkel kapcsolatos politika *határozza meg* a fegyveres erők társadalmi rendeletetését; belső és külső feladatait; a fegyveres erők építésének társadalompolitikai elveit; a szocialista országokban a fegyveres erők pártirányításának elveit, rendszerét, formáit; a fegyveres erők főbb szervezési elveit, struktúráját; mozgósítási és harckészültségi elveit és követelményeit; a fegyverzettel, haditechnikával, személyi állománnyal való ellátás elveit, színvonalát, lehetőségét; kiképzési és nevelési elveit; a fejlesztés irányait és feladatait; háború esetén a hadműveletek főbb katonapolitikai céljait.

A védelmi felkészülést az államszervezés elidegeníthetetlen részeként – *a szocialista építés folyamatával összhangban* – *a munkásosztály forradalmi pártja irányítja*. A szilárd pártirányítás a honvédelmi célok megvalósulásának fontos feltétele és biztosítéka. A pártirányítás érvényesítése abban jut kifejezésre, hogy a párt vezető szervei kialakítják a honvédelmi politikát, irányítják a párt-, ál-

lami és társadalmi szerveknek a honvédelem fejlesztésére irányuló tevékenységét, meghatározzák a védelmi erő, ezen belül a fegyveres erők fejlesztésének irányát, követelményeit, a fegyveres erőkben működő párt- és politikai szervek tevékenységét. A párt útmutatása alapján a politikai és a katonai vezetés a népgazdasági tervekkel, a haditechnika és a hadtudomány új eredményeivel, valamint a nemzetközi katonapolitikai helyzet alakulásával összhangban biztosítja a védelmi erő tervszerű fejlesztését. *A honvédelmi képesség fejlesztése tehát a szocializmus építésével összhangban, annak részeként tervszerűen valósul meg.* E tervek jellegüknél fogva természetesen az állam legféltettebb titkait képezik. A tervek gyakorlati végrehajtásáról a különböző területekért felelős párt-, állami és katonai vezetés gondoskodik.

II.

AZ MSZMP HONVÉDELMI POLITIKÁJÁNAK KIALAKULÁSA, FONTOSABB TARTALMI VONÁSAI

1. A Magyar Szocialista Munkáspárt honvédelmi politikájának kialakulása

Az 1956-os ellenforradalom leverése a Magyar Szocialista Munkáspárt *honvédelmi politikájának kidolgozása és a hadsereg-fejlesztés szempontjából is döntő fordulatot jelentett.* Itt is előtérbe kerültek az összpolitikára jellemző olyan *lényegi vonások*, mint a marxizmus-leninizmus következetes és alkotó alkalmazása; mindenfajta antimarxista nézet és gyakorlat ellen folytatott kétfrontos harc; a szubjektivizmus felszámolása a célok és feladatok meghatározásában. Akárcsak az összpolitikában, a honvédelmi politikában sem a főbb célok és elvek változtak meg, hanem azok értelmezésében, gyakorlati érvényesítésében térünk vissza a marxizmus-leninizmus következetes, torzításmentes, alkotó alkalmazásához.

Pártunk Központi Bizottsága 1959-re, a VII. kongresszus idejére alakította ki szocialista hazánk *minden tekintetben megalapozott,*

a honvédelem fejlesztésére irányuló és hosszú távra érvényes honvédelem-politikai koncepcióját. A párt és a kormány természetesen az 1956 november és 1959 közötti időszakban is jelentőségének megfelelő figyelmet fordított hazánk és a szocializmus védelmére. Ebben a periódusban a honvédelem területén is a szocializmus erőinek újjászervezése, a konszolidáció feladatainak megoldása s a fejlesztés feltételeinek megteremtése volt napirenden.

Ma már közismert, hogy Kádár János elvtárs vezetésével 1956. november 1–2-án létrejött az ellenforradalom leverése érdekében a forradalmi erők központja, s november 3-án Szolnokon megalakult a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány, mely a munkáshatalom megvédését, az ellenforradalom leverését, a rend helyreállítását, a szocializmus építése során korábban elkövetett hibák kijavítását, a szocializmus konszolidációját és további építését tűzte programjául.

Mivel a magyar fegyveres erők, köztük a hadsereg ebben a sorsdöntő időben – a szektás, dogmatikus hibák és a jobboldali áruulás következtében – akcióképtelenné váltak, a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány az ellenforradalom leveréséhez a szovjet kormánytól kért segítséget. A szovjet csapatok határozott fegyveres akciója néhány nap alatt megsemmisítette az ellenforradalom legfontosabb központjait. Ez azonban még korántsem jelentette az ellenforradalom teljes felszámolását, még kevésbé politikai leküzdését.

A Magyar Néphadsereg alakulatai november 4-én nem teljesítették az áruló Nagy Imre kormánynak a szovjet csapatokkal szembeni ellenállásra felszólító felhívását. Néhány kivételes esettől eltekintve viszont végrehajtották dr. Münnich Ferenc altábornagynak, a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány fegyveres erői miniszterének utasítását: „Elrendelem, hogy a magyar néphadsereg egységei ne tüzeljenek a szovjet egységekkel szemben!”* Általános jelenség volt, hogy néphadseregünk alakulatai az ellenforradalmárokkal szemben megvédték objektumaikat és fegyvereiket, s baráti szellemben együttműködtek a szovjet csapatokkal.

* Idézi Szabó Árpád: A magyar forradalmi honvéd karhatalom. 1956. november–1957. június. Zrínyi Katonai Kiadó, 1977. 24. old.

A forradalmi erők központja – kibővítve sorait – létrehozta a párt új Ideiglenes Központi Bizottságát, s *megkezdte a párt újjászervezését.* Az új pártvezetés mindenekelőtt arra törekedett, hogy a pártszervezeteket *a munkásosztály és a fegyveres erők soraiban építsék ki.* A történelmi tapasztalatok alapján erről Kádár elvtárs a következőket mondta: „Annak idején, amikor megkezdtük ezt a harcot, figyelembe vettük, hogy a pártot elsősorban a munkásosztályban és a fegyveres erőknél erősítsük. Ha e két területen erős a párt, nem kell félteni a néphatalmat.”*

A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány nagy politikai jelentőséget tulajdonított annak, hogy a fegyveres ellenforradalmi bandák felszámolásában és a szocialista közrend megteremtésében a magyar forradalmi erők, a fegyveres testületek tagjai is minél előbb részt vegyenek. Ehhez alapot adott az országban és a hadseregben kialakult helyzet is. November 9-én a kormány és az Ideiglenes Központi Bizottság közös *határozatot hozott a magyar forradalmi karhatalom felállítására.* „A jelenlegi helyzetben különösen fontos feladat – állapította meg az MSZMP határozata – az ellenforradalmi veszély leküzdésére az erős, demokratikus karhatalom megteremtése.”** A párt a karhatalomban való részvételre mozgósította a legszilárdabb kommunistákat.

A politikai vezetés határozottságának világos és helyes politikai programjának döntő jelentőségét bizonyítja, hogy *a tisztikar nagy része a felhívás után azonnal jelentkezett szolgálattételre.* A következő napi újságok már a karhatalom eredményes fellépéséről adtak hírt. Budapesten a feladatok elvégzésére három karhatalmi körzetet – Pesten kettőt és Budán egyet – hoztak létre, egy-egy karhatalmi ezreddel. November 13-án megtörténtek a kinevezések a hadsereg fontosabb beosztásaiba is. Ezzel egyidejűleg a megyékben egy-egy zászlóaljat, a járásokban egy-egy karhatalmi századot kellett megalakítani.

Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány *a karhatalom megszervezése és később*

* Amennyiben a tanulmányban idézett források megtalálhatók e kötet dokumentumai között, a forrásmegjelölésben az irat számát tüntetjük fel, amelyen az idézett rész fellelhető. 8/b. sz. irat.

** 4. sz. irat.

a fegyveres erők újjászervezése során mindenekelőtt az osztályjelleg megszilárdítására fordította fő figyelmét. Múlhatatlan volt a tisztikar megtisztítása az árulóktól, a politikailag ingatag egyénektől és a gyáváktól. Biztosítani kellett, hogy a karhatalmi alakulatokba és az újjászerveződő hadseregbe csak olyan személyek kerülhessenek, akik politikailag és emberi tulajdonságaik tekintetében szilárdan a proletárdiktatúra mellett állnak. Ezért minden – továbbra is fegyveres szolgálatot vállaló katonatisztnek – „Tiszti Nyilatkozat”-ot kellett aláírni, melyben elítélte az ellenforradalmat, s kinyilvánította feltétel nélküli készségét az ellenforradalom leverésében való részvételre. A „Tiszti Nyilatkozat” egésze, de különösen azon megállapítása, hogy: „Ünnepélyesen kijelentem, hogy a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány intézkedéseit *magamra nézve feltétel nélkül kötelezőnek elismerem*, és a katonai eskühöz híven a katonai parancsoknak öntudatosan alávetem magam”^{*} – politikai szempontból a vízvázalasztó szerepét töltötte be.

A munkásokból és parasztokból szerveződött tisztikar döntő többsége nem ingadozott, amikor a munkáshatalom megvédéséről volt szó. *A tisztikar 80%-a aláírta a nyilatkozatot.* Természetesen a nyilatkozatot aláírók egy része gondokkal küszködött még, de a fő kérdésben, a munkáshatalom megvédésének kérdésében megvolt az egyetértés.

A „Tiszti Nyilatkozat” kiadása és aláírásának megkövetelése elősegítette a tisztikar megszilárdulását. A hadsereg tisztikara ugyan néhány ezer fővel csökkent, de *osztály- és politikai szempontból fölöttébb megerősödött.* Ez a tisztikar kijárta az ellenforradalom elleni fegyveres és politikai harc iskoláját. A megerősödés kifejezésre jutott szociális összetételének további pozitív változásában is. *A munkás-paraszt származású tisztek aránya az 1952-es 70%-ról 84%-ra növekedett.* Ez a tiszti állomány már mind osztályösszetételében, mind szellemében alkalmas lett a hadsereg proletár osztályjellegének érvényesítésére, minden belső és külső ellenséggel szembeni határozott fellépésre az osztályharc legkritikusabb időszakában is.

A zömében honvédtisztekből álló *karhatalmi ezredek Budapest*

^{*} 3. sz. irat

nagyon gyorsan megszerveződtek; november 16-ra már mind a három ezred megalakult, összesen 3420 fővel. Budapesten a Belügy-minisztérium alárendeltségében december elején egy rendőr karhatalmi ezred is alakult. November végéig a megyei és járási karhatalmi zászlóaljok és századok is megalakultak. A karhatalom zömét a honvédtisztek tették ki, de igen nagy számban vettek részt rendőrök, volt államvédelmi karhatalmisták, volt partizánok, párt- és állami funkcionáriusok, valamint munkások, bányászok és termelőszövetkezeti tagok is. November végén, december elején a karhatalmi alakulatok összlétszáma az országban már meghaladta a tízezer főt, s ez a létszám 1957 januárjáig 13 000, április végéig pedig közel 18 000 főre emelkedett.*

A megalakult karhatalmi egységek és alegységek a szovjet csapatokkal szorosan együttműködve *fegyveres harcban számolták fel az ellenforradalom Budapesten és vidéken még meglevő fegyveres csoportjait*. Csepelen, a VII. és IX. kerületekben, Kőbányán, a Széna téren és a Hűvösvölgyben számottevő fegyveres csoportok felszámolására került sor. Több felfegyverzett bandát derítettek fel és vertek szét Budapest környékén is. Tűzharcban számolták fel a Bakonyba és a Mecsekbe visszahúzódott ellenforradalmi csoportokat. Fegyveres harcokban verték szét a nyugati határ menti városokban és falvakban – pl. Sopronban, Csornán és másutt – garázdálkodó bandákat.

A szovjet csapatok és a karhatalom határozott fegyveres fellépése eredményeként *az ellenforradalom már november végére teljes katonai vereséget szenvedett*. Minden jelentősebb ellenálló csoportját felszámolták. Ezzel azonban az ellenforradalom elleni harc még nem ért véget. A fővárosban és vidéken egyaránt tovább garázdálkodtak még kisebb fegyveres csoportok és orvlövészek, akik gyilkoltak, raboltak és rettegésben tartották a békés lakosságot.

A karhatalmi egységek és alegységek *sikerrel oldották meg az elrejtőzött ellenforradalmárok és kiszabadult bűnözők felderítését és ártalmatlanná tételét is*. Rendszeres razziákon hírhedt ellenforradalmi gyilkosok és szökött rabok ezreit fogták el. Nagy feladat volt a fegyverek, lőszerek, az állam és a fegyveres erők tu-

* Szabó Árpád: A magyar forradalmi honvéd karhatalom, 110. old.

lajdonát képező tárgyak felderítése és összegyűjtése is. Felderítettek és megakadályoztak igen sok disszidálást. A kiterjedt és eredményes tevékenységet az alábbi összesített adatok jellemzik: a karhatalom 1957 áprilisáig felszámolt 15 államellenes összeesküvő csoportot, letartóztatott 8000 szökött rabot, körözött személyt, továbbá 9000 főt bűncselekmények elkövetése miatt, összegyűjtött 13 000 db különféle (köztük sok nyugati) fegyvert, 30 000 db kézigránátot és 5000 db különféle aknát.* A karhatalom hónapokon át végzett következetes harc eredményeként *helyreállította és biztosította a közrendet s a nyugalmat.*

A karhatalom alakulatai nagy jelentőségű munkát végeztek a politikai és gazdasági élet konszolidálása érdekében is. Lefegyverezték az ellenforradalom befolyása alá került üzemi őrsképeket és a munkástanácsok fegyveres csoportjait. Felderítették, kikapcsolták és politikailag leleplezték a sztrájkra uszító, a munkásokat és parasztokat terrorizáló ellenforradalmi elemeket. Védelmezték a munkába állókat. Felvilágosító tevékenységet fejtettek ki a jó szándékú, de félrevezetett vagy megfélemlített munkások körében. Biztosították a közlekedés és a közoktatás megindítását, zavartalan-ságát. A karhatalom e sokirányú tevékenységével az ellenforradalom fegyveres felszámolása mellett *fegyveres támaszt nyújtott a szocializmushoz hű erők tömörítéséhez, az ellenforradalmi erők politikai elszigeteléséhez, a politikai és gazdasági konszolidációhoz.*

A munkáshatalom hatékonyabb védelme érdekében az Ideiglenes Központi Bizottság 1957. február 12-én határozatot hozott a *munkásőrség felállításáról.* Egy hétre rá az Elnöki Tanács törvényerejű rendelete is megjelent, amely kimondta, hogy: „A Magyar Népköztársaság és a népi demokratikus államrend fokozottabb védelme érdekében munkásőrséget kell szervezni. A munkásőrség feladata a szocializmus vívmányainak megvédése, a dolgozó nép nyugalmanak és a termelés zavartalan-ságának biztosítása, továbbá az ellenforradalmi elemek restaurációs kísérleteinek megakadályozása, illetőleg ennek érdekében a fegyveres erők támogatása.”* A pártszervek irányításával az üzemekben és a kerületek-

* Szabó Árpád: A magyar forradalmi honvéd karhatalom, 110. old.

* 6. sz. irat.

ben, a falvakban, a járásokban és a megyeszékhelyeken gyors ütemben megindult a munkásőrszázadok és -zászlóaljok szervezése. Ettől kezdve munkásőrségünk szervesen beépült a fegyveres testületek sorába, a belső biztonság és a honvédelem rendszerébe.

A munkásőrség megszervezését nemcsak az ellenforradalom eleni pillanatnyi harc igénye szülte, hanem *a munkásosztály felfegyverzéséről volt szó*, melyet az ellenforradalom során szerzett keserű tapasztalatok is indokoltak. A tudományos szocializmus régi tanítása és a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom régi tapasztalata, hogy erősebb a munkáshatalom, ha a hivatásos fegyveres erők és testületek mellett a párt irányításával a munkásosztály önkéntes katonai alapon szervezett és kiképzett, fegyelmezett fegyveres osztagokkal is rendelkezik. A munkásőrség emellett forradalmi szellemű politikai mozgósító erő is.

A párt és a kormány megkülönböztetett politikai jelentőséget tulajdonított *a fegyveres erők és testületek egységének*. Kádár János elvtárs az MSZMP 1957. évi júniusi országos értekezletén erről külön is szólt: „A hatalom szempontjából nagyon fontos, hogy erősítsük, ápoljuk és segítsük a fegyveres erők különböző részelei között az egymás iránti bajtársi szellemet és az egységet. Ne tűrjük el, hogy bárki is széthúzást szítson a fegyveres erők egyes fajtái között.”*

A karhatalomnak a konszolidációban betöltött szerepét és érdemeit méltatta *az Elnöki Tanács határozata*, amely hangoztatta: „A Népköztársaság Elnöki Tanácsa elismerését fejezi ki és köszönetét nyilvánítja a karhatalom minden egyes beosztottjának és parancsnokának a népköztársaságunk, népi demokratikus rendszerünk ellen intézett ellenforradalmi támadás leverésében, az ellenforradalmi bandák felszámolásában, a szocializmus vívmányainak védelmében tanúsított hősie és önfeláldozó magatartásáért.” Az Elnöki Tanács ugyanezzel a rendeletével a karhatalom tagjai részére emlékérmét alapított „A Munkás-Paraszt Hatalomért” elnevezéssel. Az 1. önálló karhatalmi ezrednek a „Forradalmi Honvéd Tiszti Ezred”, a 37. önálló lövészezrednek pedig a „37. Budapesti Forradalmi Ezred” megtisztelő címet adományozta.

* 8/b. sz. irat.

Feladataik teljesítése után 1957. április közepén, május elején központi utasításra a karhatalmi ezredek és zászlóaljok Budapesten és a megyeszékhelyeken beszüntették tevékenységüket. Ezt a politikai konszolidáció eredményei, valamint a néphadsereg és a rendőrség újjászervezése tette lehetővé.

A Magyar Néphadsereg újjászervezése, konszolidációja, későbbi fejlesztése szempontjából *kiemelkedő feladat volt a hadsereg pártirányításának és ellenőrzésének helyreállítása.*

A karhatalom és az újjászerveződő fegyveres erők a forradalmi központ megalakulásának első percétől *szilárdan az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottságának irányítása és ellenőrzése alatt álltak.* Az alakulatoknál és az irányító szerveknél már 1956. november első felében megalakultak és megszilárdultak a pártszervezetek. Mindenhol sor került a politikai apparátus kinevezésére. A pártszervezetek és a politikai helyettesek (apparátus) kiemelkedő szerepet töltöttek be a hadsereg forradalmi erőinek megszervezésében, a karhatalmi feladatok teljesítésében, az eszmei-politikai tisztulás folyamatában. A gyakorlati tevékenység azonban főként az ellenforradalom előtti elvek szerint történt. Mindez szükségesé tette, hogy – a néphadsereg újjászervezésének részeként – az Ideiglenes Központi Bizottság kialakítsa a hadsereg pártirányításának és ellenőrzésének, a pártszervek és a kinevezett politikai apparátus irányításának és egymáshoz való viszonyának helyes elveit, rendszerét. Az 1957-ben kimunkált elvek képezik a fegyveres erők és a hadsereg pártirányításának és ellenőrzésének szilárd alapjait.

Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága 1957. február 11-én *a hadseregben működő párt- és politikai szervek tevékenységére vonatkozó Irányelveket fogadott el és adott ki.* Ez a határozat tulajdonképpen új fejlődési szakaszt nyitott a magyar néphadsereg pártirányításának és ellenőrzésének fejlődésében. Az Irányelvekben foglaltak lényegét azóta a gyakorlat igazolta.

A dokumentum határozottan visszautasította a „politikamentes hadsereg” jelszavát. Hangsúlyozta, hogy a hadsereget csak jól működő pártszervezetek és politikai apparátus tehetik alkalmassá feladatainak – ingadozástól mentes – végrehajtására. A határozat megerősítette a kinevezett politikai apparátust – a politikai he-

lyettesi rendszert. Megállapította, hogy a kinevezett politikai szerveket és a politikai nevelőmunkát a Politikai Főcsoportfőnökség irányítja. Hangsúlyozta, hogy a hadsereg pártéletében is biztosítani kell a demokratikus centralizmus érvényesülését, a pártszervezeteknek választott pártszervek által történő irányítását. Ezért a hadseregben működő pártszervezetek irányítására létre kell hozni a magasabbegységek pártbizottságait és az MSZMP Néphadseregi Pártbizottságát. A pártszervezetek ezentúl nincsenek alárendelve a kinevezett politikai szerveknek. A dokumentum határozottan előírta, hogy a honvédségi pártszervezetek tevékenységét közelíteni kell a polgári életben működő pártszervezetek gyakorlatához. Végül a fegyelem és a parancsnoki tekintély megszilárdítása érdekében kimondta, hogy a parancsnoki beosztású kommunistákat csak az egy fokkal magasabb szintű pártszerv bírálhatja és vonhatja felelősségre.

A párt Politikai Bizottsága 1957. november 12-én újjól foglalkozott ezekkel a kérdésekkel. Ezt az időközben felhalmozódott tapasztalatok általánosítása és néhány kisebb korrekció mellett az indokolta, hogy a februárban kiadott Irányelvek még nem foglalhatott a KISZ-szervezetek irányításával, s nem tükrözhetette az MSZMP Országos Pártértekezlete határozatait, az elfogadott Szervezeti Szabályzatot. Ezért a Politikai Bizottság elfogadta az *„Irányelvek a Magyar Népköztársaság fegyveres erői pártszervezetei és politikai szervei részére”* c. új dokumentumot.

Az új Irányelvek az elmúlt nyolc hónap tapasztalataira támaszkodva megerősítette a februári határozat alapelvét, mely szerint a hadseregben működő pártszervezeteket minden szinten választott pártszervek irányítják. „E rendszer kedvezőbb lehetőségeket teremt – állapítja meg a határozat – a pártéletben korábban eluralkodott merev, bürokratikus módszerek, a kincstári szellem felszámolására, a kollektív vezetés megteremtésére, a pártdemokrácia kiszélesítésére és a párt tekintélyének növelésére.”*

A dokumentum leszögezte, hogy a hadseregben működő párt-

* Idézi Munk Károly: A hadsereg pártirányításának megszilárdítását biztosító néhány fontos 1956–57-ben hozott intézkedésről. Honvédelem, 1966. 6. sz. 71. old.

szervezetek az MSZMP politikai irányvonala, Szervezeti Szabályzata és határozatai alapján végzik munkájukat. A pártszervezeteket és a párttagokat – a hadsereg sajátosságait figyelembe véve – lényegében ugyanazokkal a jogokkal és köteleességekkel ruházta fel, amelyek a polgári életben érvényesek. Feloldotta a februári dokumentum tilalmát, mely szerint a saját alapszervezetben a parancsnokok nem bírálhatók. Ugyanakkor a parancsnokok utasításainak, parancsainak bírálata természetesen továbbra is tilos maradt. A parancsnoki tekintélyt védte azzal, hogy korlátozta az alapszervezetek jogát a parancsnokok fegyelmi ügyeivel kapcsolatban. A pártszervezetek szerepét növelte, amikor a dokumentum kötelezte a parancsnokokat, hogy „... az egész személyi állomány vagy az egység (intézet) egész munkáját érintő fontosabb parancsainak (intézkedéseinek) ... kiadása előtt kérjék ki a pártbizottság (pártvezetőség) véleményét, javaslatát.”*

A KISZ-szervezetek irányításával kapcsolatban a dokumentum leszögezte, hogy az minden szinten a pártszervezetek és pártszervek feladata. A pártszervek kötelesek határozataikkal, irányító, ellenőrző és segítő tevékenységükkel, a kommunisták részvételével biztosítani a párt politikájának érvényesítését az ifjúsági szövetség szervezeteiben.

Az új Irányelvek a korábbinál pontosabban rögzítette a kinevezett politikai szervek helyét és szerepét, a pártszervezetekhez való viszonyát. Megállapította, hogy a politikai szervek katonai szervek, s egyben részei az MSZMP apparátusának is. Így a kinevezett politikai munkások állami és pártfunkcionáriusok, akik részben parancsok és utasítások, részben párthatározatok alapján végzik munkájukat. Kötelesek pártszerű módon segíteni a pártvezetőségeket és -bizottságokat. Az előljáró politikai szervek munkatársai tanácskozási joggal részt vehetnek a pártszervek rendezvényein, pártszerű módon ellenőrizhetik tevékenységüket, de utasításokat nem adhatnak.

A hadseregben működő „párt- és politikai szervek tevékenysé-

* Idézi Munk Károly: A hadsereg pártirányításának megszilárdítását biztosító néhány fontos 1956–57-ben hozott intézkedésről. Honvédelem, 1966. 6. sz. 73. old.

gét szabályozó Irányelvek” elfogadásával egyidejűleg a Politikai Bizottság határozatot hozott *a hadsereg felsőszintű pártirányítására és ellenőrzésére is*. Ennek értelmében a Magyar Néphadsereg egész tevékenységének irányítását és ellenőrzését az MSZMP Központi Bizottsága (Politikai Bizottsága) végzi. Az irányítást és ellenőrzést a Központi Bizottság részint közvetve – a Minisztertanácsban és a Honvédelmi Bizottságban dolgozó kommunisták útján –, részint közvetlenül, a KB Titkársága és a KB Közigazgatási és Adminisztratív Osztálya útján gyakorolja. A Központi Bizottság határozza meg a Magyar Néphadsereg szervezési, fejlesztési, kiképzési, mozgósítási feladatait és végrehajtásuk feltételeit. Dönt a hadsereg fegyverzeti, technikai és felszereléssel való ellátásáról, a tartalékok képzéséről. Közvetlenül irányítja és ellenőrzi az MSZMP Néphadseregi Bizottságának tevékenységét, a politikai munkát. A Politikai Bizottság és a Titkárság tagjai rendszeresen részt vesznek a hadsereg jelentősebb gyakorlatain és értekezletein. A Titkárság egy tagja személyesen és rendszeresen foglalkozik a hadsereg ügyeivel, aki egyben tagja a Honvédelmi Bizottságnak is. A honvédelmi miniszter, a politikai főcsoportfőnök és a néphadseregi pártbizottság első titkára kötelesek rendszeresen beszámolni a Politikai Bizottságnak, illetve a Titkárságnak a párthatározatok végrehajtásáról és a hadsereg helyzetéről.

A pártirányítás helyreállítása és következetes érvényesítése, a korábbi hibák visszatérési lehetőségeinek eltorlaszolása, párosulva a hadseregben dolgozó kommunisták áldozatos munkájával, rövid idő alatt *további jelentős eredményeket hozott*. A tisztikar politikailag egységessé, a párt politikájának következetes harcosává vált. Fokozódott hivatástudata, ideológiai és szakmai felkészültsége. Parancsnokaink jelentősen előrehaladtak azon az úton, hogy csapataik egyszemélyi politikai és katonai vezetőivé váljanak. A politikai apparátus jórészt megszabadult a merev, formális és bürokratikus módszerektől, s egyre hatékonyabban dolgozott. A pártszervezetek fontos tényezőkké váltak az egységek és magasabbegységek életében. Eredményesen valósították meg a párt politikáját, harcoltak az erkölcsi-politikai állapot fejlesztéséért, a fegyelem további szilárdításáért, a kiképzési feladatok teljesítéséért, a harckészültség fokozásáért.

Az ellenforradalom tanulságai ismételten megerősítették azt a tapasztalatot, hogy *nélkülözhetetlen a dolgozó nép és hadserege közötti mindennapos élő kapcsolat megteremtése és szüntelen fejlesztése*. A Politikai Bizottság által kiadott Irányelvek ezért a parancsnokok, a politikai és pártszervek kötelességévé tette, hogy: „...szoros kapcsolatot tartsanak fenn a területi pártszervekkel, vegyenek részt a területi pártszervezetek munkájában.”* Kötelezte az érintetteket, hogy rendszeresen tájékoztassák a területi pártbizottságok titkárait a csapatoknál folyó politikai nevelésről, s nyújtsanak segítséget a területen folyó politikai munkához.

A párt katonapolitikájának fő célját az újjászervezés során a hadsereg szocialista jellegének megszilárdítása, s a később napirendre kerülő fejlesztés érdekében szervezeti kereteinek és káderállományának megőrzése képezte.

Ezért a hadsereg szervezete jelentősen átalakult, létszáma – az előző évekhez viszonyítva – nagymértékben csökkent. A Honvédelmi Minisztérium, a csapatok és az intézmények élére az ellenforradalom elleni harc iskoláját kijárt, tapasztalt vezetők kerültek. Kiadták a legfontosabb szervezeti, technikai, kiképzési feladatok megoldására vonatkozó intézkedéseket. 1957 első felében megtörtént a különböző vezető szervek, a csapatok, intézmények, bázisok átszervezése, összevonása, újak felállítása.

A néphadsereg létszámának átmeneti csökkentését és a fejlesztés későbbre halasztását – a kényszerűség mellett – azért is megtehettük, mert hazánk olyan szocialista katonai szervezetnek a tagja, amely ideiglenesen mentesíteni tudott bennünket a védelmünkkel kapcsolatos sokoldalú kötelezettség alól. A tagországok proletár internacionalista szolidaritásának egyik igen szép példája nyilvánult meg ebben.

A párt és a kormány határozottan elutasította a semlegességre és a Varsói Szerződésből való kilépésre vonatkozó ellenforradalmi követelést, mint amely szemben áll nemzeti függetlenségünk és szocialista vívmányaink megbízható védelmének követelményeivel. A

* Idézi Munk Károly: A hadsereg pártirányításának megszilárdítását biztosító néhány fontos 1956–57-ben hozott intézkedésről. Honvédelem, 1966. 6. sz. 73. old.

magyar kormányküldöttség 1957. márciusi moszkvai tárgyalásain a két kormányküldöttség a nemzetközi helyzetből levont következtetések alapján jogosan jutott erre az elhatározásra: „... feltétlenül szükséges, hogy a Varsói Szerződés alapján ideiglenesen szovjet csapatok tartózkodjanak Magyarországon.”*

A szovjet csapatok ideiglenes magyarországi tartózkodásáról szóló egyezmény aláírására 1957. május végén szovjet kormánydelegáció érkezett hazánkba. A megkötött egyezmény rögzítette a szovjet csapatok jogi és gazdasági helyzetét az itt-tartózkodás idejére, és kimondta, hogy „... a szovjet csapatok ideiglenes tartózkodása a Magyar Népköztársaság területén semmiképpen sem érinti a magyar állam szuverenitását; a szovjet csapatok nem avatkoznak be a Magyar Népköztársaság belügyeibe”.**

1957 közepére a hadsereg újjászervezésének legfontosabb feladatait lényegében megoldották, különösen politikai téren számottevő eredmények születtek. Az újjászervezés terén elért eredményekről az MSZMP 1957. júniusi országos pártértekezlete elismerően szólt: „A pártértekezlet megállapítja – olvashatjuk a határozatban –, hogy az államhatalmi és államigazgatási szervek, valamint a hadsereg, a határőrség, a rendőrség újjászervezése alapján véve sikeresen megoldódott... Az újjászervezett és újonnan megszervezett fegyveres erők: a hadsereg, a határőrség, a rendőrség és a munkásőrség a Magyar Népköztársaság egységes fegyveres erői, amelyek elég erősek, hogy elfojtsanak minden ellenforradalmi kísérletet, és szilárd védelmezői az országnak minden imperialista támadással szemben.”***

1957 közepéig az ellenforradalmat teljesen levertük, politikailag elszigeteltük, s a szocialista társadalmi, politikai és gazdasági rend konszolidálásában is kiemelkedő eredmények születtek.

A Magyar Néphadsereg szervezeti és politikai megszilárdulása szerves része volt azoknak az eredményeknek, amelyeket dolgozó népünk az MSZMP vezetésével az ellenforradalom leverése

* Honvéd Újság, 1957. március 31-i sz.

** Honvéd Újság, 1957. május 29-i sz.

*** 8/c. sz. irat.

után elért. Az országban és a magyar néphadseregben *a teljes konszolidáció 1958-ban befejeződött*. Egyidejűleg megteremtődtek a hadseregfejlesztés nélkülözhetetlen feltételei.

2. Az MSZMP honvédelmi politikájának céljai és főbb elvei

1959-től új fejlődési szakasz vette kezdetét a szocializmus építésében, de a Magyar Néphadsereg fejlesztésének történetében is. Rövid idő alatt befejeződött a szocializmus alapjai lerakása, s a szocializmus már saját alapjain fejlődhetett tovább. Ehhez kedvezően alakultak mind a nemzetközi, mind a belpolitikai feltételek. A párt fő politikai irányvonala és a szocialista építés folyamata azóta töretlen és tovább fejlődik.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a szocialista haza védelmének megszervezését és fejlesztését a néphatalom egyik fő feladatának tekinti. Ezért megkülönböztetett figyelmet fordít a honvédelem és a hadsereg folyamatos, a követelményekkel és lehetőségekkel összhangban álló fejlesztésére. Ebből a szempontból kiemelkedő jelentőségű volt az MSZMP 1959. november végén megtartott VII. kongresszusa. *Pártunk 1959-re megalapozta hosszú távú honvédelmi politikáját, melyet a VII. kongresszus hagyott jóvá és emelt határozattá.* A honvédelmi politika akkor kialakított céljai és elvei biztosították honvédelmünk – ezen belül különösen néphadseregünk – egészséges ütemű, a követelményekkel és lehetőségekkel összhangban álló fejlesztését.

Pártunk 1959 óta követett *honvédelmi politikájának céljait* Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter 1976-ban az új honvédelmi törvényt beterjesztő országgyűlési expozéjában az alábbiakban fogalmazta meg:

„Honvédelmi politikánk alapvető célja országunk potenciális védelmi képességének olyan szinten tartása, hogy:

- megfelelő erővel támassza alá pártunk, államunk külpolitikájának alapelveit;

- szavatolja szocialista rendszerünk biztonságát, hazánk, népünk függetlenségét és békéjét;

- biztosítsa közös védelmi szervezetünkben, a Varsói Szerző-

désben vállalt internacionalista kötelezettségünk teljesítését, a szocialista közösség egyetemes érdekeinek védelmét.”*

A Magyar Szocialista Munkáspárt 1959 óta követett honvédelmi politikája az elmúlt két évtizedben kiállta a gyakorlat próbáját. *Ugyanazok a megalapozott vonások jellemzik, mint a párt összpolitikáját.* Fő célkitűzései, alapelvei 1959 óta lényegében változatlanok, mentesek a szubjektivizmustól és az ingadozástól. Időszzerű tennivalóit tekintve azonban szüntelenül továbbfejlődött, igazodott a változó követelményekhez és lehetőségekhez. Az időközben lezajlott kongresszusok határozatai ezt az állandóságot és továbbfejlődést juttatták kifejezésre. A párt és a kormány honvédelmi politikájának követelményeit először az 1960-ban, majd az 1976-ban elfogadott honvédelmi törvények jogilag is kodifikálták.

Az MSZMP szakított a honvédelem szerepét erősen eltúlzó szektás-dogmatikus, majd nagymértékben lebecsülő revizionista – kapkodó, bizonytalan és ingadozó – honvédelem-politikai célokkal, elvekkkel és gyakorlattal. Ily módon a honvédelmi politika „... a maga reális – sem eltúlzott, sem lebecsült – helyére került a párt és a szocialista állam összpolitikájában.”**

Elvi alapokon nyugvó politikai vonalának megfelelően következetesen figyelembe vette és veszi a két világrendszer közötti küzdelem alakulását, fő tendenciáit, a szocialista katonai koalícióhoz való tartozás előnyeinek és kötelezettségeinek érvényesítéséből eredő konzekvenciákat. Minden eddiginél jobban számol a korszerű hadügy és hadtudomány követelményeivel és eredményeivel, s azokat a gyakorlatban is érvényesíti. Ez a politika a fejlesztés főbb követelményeinek egyidejűleg és kiegyensúlyozottan tesz eleget, *központba állítva a korszerűség biztosítását.* A honvédelem tartalmának kiszélesedését, ezek szükségszerű következményeit pártunk magáévá tette, s ennek megfelelően hazánk honvédelmét és néphadseregünket folyamatosan korszerűsíti.

A párt által kialakított honvédelmi politika elveit és követelményeit először az országgyűlés által *a honvédelemről elfogadott 1960. évi IV. törvény* emelte hatályba, mely a korábbi honvédelmi ren-

* 34/b. sz. irat.

** 21. sz. irat.

delkezéseket módosította.* A törvény a korszerű szocialista honvédelem követelményeinek megfelelően arra az elvre épül, hogy: „A haza védelmében személyes szolgálatával és anyagi javaival valamennyi magyar állampolgár köteles a törvényes rendelkezések szerint részt venni. A honvédelmi kötelezettség magába foglalja: a) a hadkötelezettséget; b) a személyes légoltalmi kötelezettséget; c) a honvédelmi munka kötelezettségét és d) az anyagi jellegű szolgáztatás kötelezettségét.”**

A honvédelmi törvény az általános rendelkezések közt pontosan meghatározza a *fegyveres erők fő feladatát*. Eszerint: „A fegyveres erők fő feladata: a) a Magyar Népköztársaság védelme az ellenség fegyveres támadásával szemben; b) a Magyar Népköztársaság határainak őrizete; c) a nemzetközi szerződésekből folyó katonai kötelezettségek teljesítése. A fegyveres erők feladata továbbá a honvédelem szempontjából fontos létesítmények őrzése, közreműködés az állam belső rendjének fenntartásában és a légoltalom ellátásában, valamint segítségnyújtás elemi csapás és egyéb közveszély esetén.”***

A törvény – ez alkalommal első ízben – külön fejezetben szabályozta a *fegyveres erők hivatásos állományával* szembeni követelményeket és a hivatásos szolgálat legfontosabb elvi kérdéseit abból kiindulva, hogy: „A hivatásos állomány tagjainak önként vállalt élethivatásuk alapján kötelessége a haza és a néphatalom fegyveres szolgálata és védelme, amelyet hűséggel és az önfeláldozásig terjedő odaadással kötelesek teljesíteni.”°

A fentebb vázolt követelményekkel és célokkal összhangban alakultak a Magyar Szocialista Munkáspárt honvédelmi politikájának *hosszú távon érvényes elvei, tartalmi elemei*. Ezeket vázlatosan az alábbiakban foglalhatjuk össze.

1. Az MSZMP és a kormány a *szocialista haza védelmének megszervezését és fejlesztését a szocialista építés egyik fő törvényszerűségének tekinti*. Abból a lenini tanításból, s egyben a magyar munkásmozgalom vérrel szerzett tapasztalatából indul ki, hogy amíg

* 10. sz. irat.

** Ugyanott.

*** Ugyanott.

° Ugyanott.

imperializmus van, amíg az agresszív háború veszélye fenyeget, a szocializmus megbízható védelméről nem lehet lemondani.

Nem táplálhatunk illúziókat, mert a nemzetközi imperializmus elzárkózik a katonai enyhüléstől, folytatja a fegyverkezési versenyt, erősíti nemzeti haderőit, katonai szövetségeit, mindenekelőtt a NATO-t. A világháború veszélye tehát csökkent ugyan, de nem szűnt meg. Mindez éberségre kell, hogy intse a szocialista országokat, melyek csak saját erejükre, összefogott honvédelmi készségükre építhetik békepolitikájukat a továbbiakban is.

A honvédelemre való felkészülés tehát nem lehet a nemzetközi helyzet pillanatnyi alakulásának függvénye. A nemzetközi osztályharc alakulásának tartós tendenciáiból lehet és kell kiindulni. Vagyis abból, hogy a nemzetközi erőviszonyok megváltozása ellenére az imperializmus természete nem változott, nem mondott le a szocializmus elleni fegyveres harcról. Ezért a katonai enyhülésért folytatott harccal egyidejűleg, az általános és teljes lefegyverzésig gondoskodni kell a forradalmi vívmányok, a szocialista haza és közösség megfelelő védelméről, a béke biztosításáról.

2. *A szocializmus eredményes védelme napjainkban csak a szocialista államok közös és összehangolt védelmi erőfeszítéseivel, a Varsói Szerződés kereteiben megvalósuló katonai együttműködés útján oldható meg.* Ezért a honvédelem, a fegyveres erők fejlesztésének feladatait a Varsói Szerződés keretein belül oldottuk meg és a jövőben is ezt kívánjuk tenni. Pártunk ismételten leszögezte a Varsói Szerződéshez való hűségünket és elkötelezettségünket. „Meghatározó jelentőségű feladatunk – állapította meg a párt XII. kongresszusának határozata –, hogy erősítsük szövetségünket, barátságunkat, együttműködésünket a Szovjetunióval, a szocialista közösség országaival, hozzájáruljunk a Varsói Szerződés szervezete védelmi erejének tökéletesítéséhez. Ez a politika megfelel népünk alapvető érdekeinek és céljainak, egyben szuverenitásunk, nemzeti függetlenségünk, békés építő munkánk folytatásának is szilárd támasza és biztosítója.”* Abból indulunk ki, hogy a Varsói Szerződés fenntartásának és fejlesztésének napjainkban is növekvő jelentősége van.

* 42/f. sz. irat.

A Varsói Szerződéshez való tartozásunkat a fentiekből következően *nem formális politikai kinyilatkoztatásnak tekintjük*. Nemzeti érdekeinknek és proletár internacionalista felfogásunknak megfelelően honvédelmünk, hadseregünk fejlesztése során a közös, koalíciós védelmi politika és a katonai doktrína egyetemes elveiből indulunk ki, azokat magunkévá tesszük és következetesen érvényesítjük. Vagyis: a kollektív védelmi rendszer követelményeivel összhangban oldjuk meg a védelmi erők és a hadsereg fejlesztésében ránk háruló feladatokat. Emellett kihasználjuk azokat a kedvező lehetőségeket, amelyeket a kollektív védelmi rendszer nyújt számunkra.

A Varsói Szerződéshez való tartozásunk *tette lehetővé*, hogy:

a) erőinket és eszközeinket a számunkra két legfontosabb haderőnem – a szárazföldi és a honi légvédelmi csapatok – fejlesztésére összpontosítsuk;

b) a testvéri országoktól, mindenekelőtt a Szovjetuniótól szerezzük be a harcban nélkülözhetetlen korszerű fegyvereket;

c) támaszkodjunk a testvéri országoknak a haderő fejlesztése során felhalmozott gazdag, általunk is hasznosítható tapasztalataira.

E felbecsülhetetlen értékű segítség nélkül nem lettünk volna képesek elérni hadseregünkben a korszerű fegyveres küzdelem követelményeit és a testvéri fegyveres erők szintjét.

A kedvező lehetőségek kiaknázása mellett *becsülettel teljesítjük a kollektív védelmi rendszerből fakadó internacionalista kötelezettségeinket*. A katonai együttműködés fejlesztésére törekszünk. Ennek azonban fontos feltétele a fegyveres erők megközelítően azonos szervezete, fegyverzete és színvonala, ezért gondoskodunk arról, hogy hadseregünk szüntelenül lépést tartson a testvéri haderők fejlődésével, illeszkedjen a közös védelmi rendszerbe, s legyen kész hazánk és a szocialista tábor védelmére. Az érdemi együttműködés fejlesztésére törekszünk azért is, hogy kialakuljon a katonai integráció békében lehetséges szintje.

3. *A honvédelem fejlesztését a szocialista építés szerves részeként kell megoldani*. Abból indulunk ki, hogy a szocialista társadalom, állam, népgazdaság és tudat fejlődése a honvédelmet erősíti, gyarapítja a mozgásba hozható potenciális lehetőségeket. A

honvédelem közvetlen hordozóit, a fegyveres erőket és testületeket ezért úgy kell fejleszteni az ország teherbíró képességével összhangban, hogy a népgazdaság egészséges fejlődése, az életszínvonal folyamatos és tervszerű emelése elérhető legyen, hogy ne keletkezzenek nehezen feloldható ellentmondások sem a gazdaságban, sem a társadalmi-politikai életben, mert az a honvédelmet sem erősítené, hanem gyengítené.

Ezért fontos feladat *a nemzetközi jövedelem közvetlenül honvédelmi célokra – a hadsereg fenntartására és fejlesztésére – fordítható optimális arányának meghatározása*. A párt vezető szervei és a kormány döntései alapján az elmúlt időszakban a nemzeti jövedelemnek mintegy 4%-át fordítottuk közvetlen honvédelmi kiadásokra. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ez az arány egyaránt biztosította a népgazdaság és az életszínvonal tervszerű növekedését és a Magyar Néphadseregnek a követelményekkel egyező fejlesztését.

Jelenleg a szocialista közösség többi országával együtt küzdünk a katonai enyhülésért, a fegyverkezési verseny csökkentéséért, ugyanakkor anyagi áldozatokat vállalva is *hozzájárulunk a kialakult katonai erőviszonyok fenntartásához, biztosítjuk a Magyar Néphadsereg ütőképességének fejlődését*. Ezt az elhatározott szándékot juttatta kifejezésre Kádár János elvtárs a XII. kongresszuson tartott beszámolójában is: „A Szovjetunió, a szocialista országok békét akarnak, s éppen ezért minden szükséges lépést megtesznek szabadságuk, függetlenségük, szocialista vívmányaik védelméért, békés építő terveik valóra váltásáért.”*

Pártunk honvédelmi politikája következetesen számol azzal az objektív tendenciával, hogy *amilyen mértékben növekednek a honvédelem technikai-műszaki követelményei, olyan mértékben növekszik a gazdaság szerepe a védelmi képesség fokozásában*.

A védelmi képességnek a gazdaságtól való függősége két vonatkozásban is kimutatható. Egyrészt a védelmi erők fejlesztése egyre növekvő gazdasági bázison oldható meg.

Másrészt a gazdasági potenciál jelentősége azért is növekszik, mert az esetleges termonukláris háborúban a gazdaság maga is a

* 42/b. sz. irat.

fegyveres *támadás célpontjává válik*. E körülményből – a védelmi felkészülés szempontjából – két rendkívül fontos következtetést kell levonni: 1) a háború anyagi szükségletének biztosítása a háború időszakáról nagyrészt a béke időszakára tevődött át, ami főleg olyan *tartalékok létrehozását* követeli meg, amelyek a gazdaság esetleges nagyfokú rombolása mellett is biztosítják a fegyveres erők és a lakosság szükségleteinek kielégítését; 2) igen fontos *a gazdaság életképességének* biztosítása is.

Az ország gazdaságának felkészítése során meg kell oldani:

- a háború anyagi biztosításához szükséges termelési kapacitás létrehozását;
- tartalékok képzését és azok megfelelő területi elhelyezését;
- a haditermelésre való gyors átállás előkészítését;
- az ipar – különösen a nehéz- és hadiipar – életképességének, atomvédelmének biztosítását;
- a mezőgazdaság háborúra való átállításának előkészítését;
- a lakosság háborús élelmezésének megszervezését;
- a szállítás, valamint a híradás háborúra való felkészítését.

Az elmúlt időszakban a gazdaság fejlesztése során *jelentős erőfeszítések* történtek a honvédelem érdekeinek érvényesítéséért. Nagy figyelmet fordítunk a honvédelem anyagi biztosítása szempontjából különösen fontos iparágakra. A fejlesztési feladatok meghatározásakor megtervezzük a háborús termelésre való átállást. A közlekedés és a hírközlés korszerűsítése is a honvédelmi érdekek figyelembevételével történik. Mindez tovább szélesíti a gazdasági potenciál háborús mozgósításának és működésének lehetőségeit.

Az elmúlt években a párt- és állami vezetés megtette a szükséges intézkedéseket a háborús viszonyok közötti termelés előkészítésére. Az érdekelt állami vezető szervek kidolgozták a fegyveres küzdelem minden oldalú biztosítására, a termelés fenntartására, a lakosság védelmére és ellátására, a szervezett állami élet fenntartására és háborús működtetésére vonatkozó mozgósítási terveket.

4. Pártunk a honvédelem fejlesztését az objektív követelményekkel összhangban *az egész társadalom ügyének tekinti*. Azt az alapállást képviseli, hogy a honvédelem nem lehet csak a hadsereg, a fegyveres erők feladata, hogy a haza védelme a párt-, állami, tár-

sadalmi és gazdasági szervezetekre, csakúgy mint a közoktatási, kulturális és egészségügyi intézményekre, valamint az állam minden polgárára kötelezettségeket ró.

A szocializmus építése és védelme érdekében az a fontos, hogy mindenki a maga területén becsülettel teljesítse állampolgári kötelességeit, pontosan és eredményesen végezze munkáját. A becsületes munka honvédelmi jelentőségének tudatosítása fontos össz-társadalmi nevelési feladat.

A honvédelem fejlesztésében múlhatatlanul fontos a lakosság háborúra való előkészítése. Emellett nélkülözhetetlen a politikai meggyőződöttség és erkölcsi szilárdság kialakítása is. Az objektív igény, hogy *össztársadalmi méretekben, különösen a fiatalokban kialakítsuk a haza védelméhez való pozitív és aktív viszonyt.*

1964 áprilisában az MSZMP KB Politikai Bizottsága behatóan elemezte *a lakosság és az ifjúság körében végzett hazafias és honvédelmi nevelés helyzetét és meghatározta a feladatokat.** Az eredmények értékelése és a gondok számbavétele után a honvédelmi nevelés feladatát a határozat abban jelölte meg, hogy: „Szocialista hazánk és nemzeti függetlenségünk védelme egész társadalmunk ügyévé vált. Tudatosabbá kell tenni azonban a haza védelmével kapcsolatos közvetlen feladatokat és azok összefüggését a szocializmus építésével, a béke biztosításával. Hangsúlyozni kell, hogy a honvédelem erősítésének legfőbb tényezője a becsületesen végzett munka, mert minél erősebb szocialista hazánk, annál hatékonyabb honvédelmünk is.”** Nélkülözhetetlen, hogy a szocialista politikai, világnézeti és erkölcsi nevelés részeként a hazafias-honvédelmi nevelőmunka is kiterjedjen egész társadalmunkra, s az tervszerűbbé, folyamatosabbá és összehangoltabbá váljon. Hatékonyabban kell leleplezni az imperialista ideológia megnyilvánulásait, a nacionalizmust, az atomfatalizmust, a pacifizmust, hazánk katonai szerepének lekicsinylését, a semlegességgel kapcsolatos káros illúziókat. El kell mélyíteni a Varsói Szerződés szükségességének tudatát, a szocialista tábor erőinek legyőzhetetlenségébe vetett hitet, s fokozot-

* 14. sz. irat.

** Ugyanott.

tabban kell népszerűsíteni fegyveres erőinket, a fejlesztés eredményeit, harci erényeiket.

A határozat által megszabott feladatok abból az elvi alaptól indulnak ki, hogy a hazafias-honvédelmi nevelés a szocialista nevelés szerves része, *annak minden területén érvényesítendő meghatározott irányultság*, melynek előmozdítása valamennyi párt-, állami és társadalmi szervezet kötelessége. Ezt a munkát országosan és helyileg egyaránt a párt irányítja, koordinálja, ellenőrzi és segíti. Az alsó-, közép- és felsőfokú oktatási intézmények, a KISZ-szervezetek, a szakszervezetek, a Hazafias Népfront, a Magyar Pedagógiai Társaság Hazafias és Honvédelmi Nevelési Szakosztálya, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Hadtudományi Választmánya és a tömegkommunikációs eszközök elsősorban a honvédelmi nevelés eszmei-politikai és erkölcsi nevelésbeli feladatait teljesítik. A Magyar Honvédelmi Szövetség az eszmei-politikai nevelés mellett főleg a katonai elő- és utóképzés feladataira koncentrálva végez eredményes tevékenységet.* A fegyveres erők saját állományuk nevelésén és katonai kiképzésén túl, sokoldalúan segítik a különböző szervek által végzett honvédelmi nevelést.

Az egész lakosságra kiterjedő honvédelmi felkészítés keretein belül a párt megkülönböztetett figyelmet fordít *az ifjúság hazafias, honvédelmi és internacionalista nevelésére*, a hazához és a szocialista táborhoz való politikailag-világnézetileg pozitív viszony fejlesztésére. Ez egyik alapgondolata a Központi Bizottság által 1970. februárban elfogadott ifjúságpolitikai irányelveknek és határozatnak,** illetve az országgyűlés által később elfogadott Ifjúsági Törvénynek. Kádár János elvtárs a központi bizottsági ülésen elhangzott felszólalásában e követelményekről a következőket mondotta: „Nem javaslom, hogy tételesen megfogalmazzuk az erkölcsi parancsolatokat, de hogy jobban, nagyobb eréllyel és határozottsággal propagáljuk és hirdessük a szocialista erkölcs eszméit, mint eddig tettük, azt igenis ajánlom! Ifjúságunk erkölcsi normái úgy kezdődjenek, hogy az ifjú legyen hazafi és internacionalista, tanuljon, dolgozzék, tegyen eleget honvédelmi kötelezettségének. Ezek az el-

* 39. sz. irat.

** 25. sz. irat.

ső számú követelmények.”* Társadalmunknak olyan szocialista világnézetű és erkölcsű, művelt, optimista és harcos szellemű, közösségi fiatalokra van szüksége, „...akik vállalják osztályunk, nemzetünk, hazájuk sorsát és gondját, mert tudják, hogy a szocialista haza, sőt a hazán túli nagyobb közösség: a szocialista világ sorsától függ egyéni életük és boldogságuk, ezért minden erejükkel gazdagítják, védelmezik hazánkat és a szocialista közösséget”.**

Az MSZMP Központi Bizottsága Politikai Bizottságának 1964-es határozata alapján a lakosság – és ezen belül az ifjúság – honvédelmi felkészítése terén számottevő fejlődés következett be. A lakosság és az ifjúság honvédelmi nevelése kiszélesedett és hatékonyabbá vált, s mindinkább szerves részévé válik a párt-, állami és társadalmi szervek munkájának.

Korszerű viszonyok között a honvédelem fejlesztésének hadászati jelentőségű része a *polgári védelem megszervezése*, melynek fő feladata, hogy biztosítsa a népgazdaság valamennyi területén a megelőző védelmi rendszabályok végrehajtását. Amelyek háború esetén is lehetővé teszik a folyamatos termelést és vezetést; a lakosságot felkészítik a tömegpusztító fegyverek elleni egyéni és kollektív védekezésre, a csapások következményeinek felszámolására. Eredményes működésétől függ a veszteségek csökkentése, a szervezett állami élet fenntartása, az ország erőforrásainak a háború érdekében történő mozgósítása. A polgári védelem fontosságáról Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter ezeket mondta: „A sikeres hadviselés, a szervezett állami élet és lét fenntartása, az állampolgárok életének és anyagi javainak megóvása csak akkor oldható meg, ha már béke idején előkészítjük, megtervezzük és begyakoroljuk mindazon rendszabályok végrehajtását, amelyek biztosítják a háborús tevékenységre való zökkenőmentes és gyors átállást, valamint a háborús működés feltételeit.”***

A Minisztertanács 1974 decemberében, a 2041/1974. (XII. 11.) sz. határozatában *részletesen szabályozta* a polgári szervek, a fegy-

* 25/a. sz. irat.

** 25/b. sz. irat.

*** Honvédségi Szemle, 1968. évi 5. sz.

veres erők, testületek és rendészeti szervek, valamint a lakosság polgári védelmi feladatait.* A határozat a polgári védelem céljait az alábbiakban fogalmazta meg:

„– egyrészt a lakosság és a polgári szervek felkészítése a támadóerőgyverek esetleges alkalmazásával előidézhető, illetve az elemi csapásokból, az ipari vagy egyéb katasztrófákból eredő károk megelőzésére, csökkentésére, felszámolására;

– másrészt a támadóerőgyverek alkalmazását, illetőleg az elemi csapások vagy egyéb katasztrófák beálltát követően a mentési, mentesítési és egyéb halaszthatatlan feladatok (ideiglenes helyreállítás stb.) végrehajtása,

a lakosság életének és az anyagi javaknak a megóvása, valamint a szervezett társadalmi és állami élet fenntartása érdekében.”**

E követelménynek megfelelően kiépültek és megszilárdultak a polgári védelem katonai, államigazgatási és üzemi szervezetei. A végrehajtott gyakorlatok során e szervezetek évről évre jobb felkészülésről tesznek bizonyosságot. A polgári védelmi oktatás a lakosság nagy részére kiterjedt. A gyakorlatok során a lakosság eredményesen együttműködik a polgári védelmi alakulatokkal, fegyelmezetten teljesíti kötelességét.

5. Honvédelmi politikánk *központi elemét természetesen a fegyveres erők fejlesztése képezi*. Pártunk 1959-re alakította ki a fegyveres erők és a hadsereg fejlesztésére irányuló hosszú távú politikájának alapelveit, melyeket szintén a VII. kongresszus hagyott jóvá. Ez a politika azóta is töretlen, mentes minden ingadozástól és fordulattól, s ugyanakkor alkotóan követi a honvédelem fejlődő követelményeit.

A fegyveres erők és a Magyar Néphadsereg korszerűsítéséről az MSZMP VII. kongresszusa döntött. A Központi Bizottság beszámolója leszögezte, hogy a pártnak és a kormánynak nem szándéka az ország fegyveres erői – mindenekelőtt a hadsereg – létszámának jelentős növelése, de „... mindaddig, ameddig ezt a helyzet megköveteli, korszerűsítés tekintetében minőségileg fejleszteni kell azt.”***

* 31. sz. irat.

** Ugyanott.

*** 9/a. sz. irat.

Viszonylag kis létszámú, de minőségi tekintetben korszerű haderő fenntartására és fejlesztésére vállalkozunk, amely egyben lehetőséget teremt arra, hogy szükség esetén a kor színvonalán álló tömeghadsereggé fejlesszük. Pártunk szakított az egyoldalú mennyiségi fejlesztés szemléletével és gyakorlatával, s a mennyiségi és minőségi követelményeket egyaránt kielégítő komplex hadseregfejlesztési politika mellett döntött. Olyan hadsereg kialakítását tűzte célul, amely mennyiségét és minőségét tekintve, a testvérhadseregekkel együttműködve képes biztosítani: az esetleges agresszió elhárítását; az ellenség váratlan csapása következményeinek csökkentését; a hadműveleti kezdeményezés megragadását már a háború első óráiban; a mozgósítás végrehajtását; a szervezett állami és társadalmi élet és tevékenység fenntartását, és megfelel a korszerű hadviselés magas fokú követelményeinek.

A párt fő törekvése – katonapolitikájának megfelelően – a haderőnemek és fegyvernemek harmonikus arányának kialakítása és fenntartása, a hadsereg technikájának és szervezetének, erkölcsi-politikai egységének, kiképzésének, harckészültségének és vezetésének minőségi fejlesztése és korszerű szintjének állandó biztosítása.

Nem fejlesztjük valamennyi haderőnemet. Erre sem lehetőség, sem szükség nincs. Katonaföldrajzi helyzetünkéből adódóan *megkülönböztetett figyelmet fordítunk a honi légvédelem korszerű szinten tartására. A szárazföldi haderőnemben a különböző rendeltetésű rakétafegyverek rendszeresítése mellett nagy figyelmet fordítunk a hagyományos fegyverzet fejlesztésére is. A korszerű légi támadóeszközök néhány perc, az ellenség modern szárazföldi gépesített erői pedig rövid idő alatt elérhetik határainkat. Ezért békeidőszakban is gondoskodunk hadseregünk magas fokú harckészültségéről, amely bármikor biztosítja az esetleges agresszió elhárítását, illetve visszaverését.*

A honvédelem fejlesztése terén elért kiemelkedő eredmények, valamint a minőségi követelmények fokozódása tette lehetővé és szükségessé az 1976. július 1-től életbe lépett új honvédelmi törvény kidolgozását és elfogadását.* A honvédelem újbóli átfogó és

* 34/b. sz. irat.

komplex szabályozását az indokolta – állapította meg Czinege Lajos honvédelmi miniszter –, hogy: „... egy esetleges agresszió esetén a fegyveres küzdelmet a hadsereg vívja, de a háború – szoros szövetségi rendszerben – a nemzet és az egész társadalom legteljesebb erő kifejtését igényli.”* A törvény rendeltetése, hogy a párt és a kormány honvédelmi politikájának megfelelően – a szocialista társadalom szilárd és egyre szélesedő bázisán –, a fegyveres erők és testületek fejlődésének és magas fokú harckészültségének figyelembevételével, hosszú távra rendezze a honvédelem valamennyi fontos kérdését.

Az új honvédelmi törvény az eddigieknél *teljesebben határozza meg a fegyveres erők és testületek feladatait*. A fegyveres erők (néphadsereg, határőrség) fő feladata a Magyar Népköztársaság területének, függetlenségének, szocialista társadalmi rendjének, békéjének védelmezése külső támadással szemben. Emellett belső funkciót is ellátnak. Ezek közül ki kell emelni azt a kettőt, melyről a korábbi törvény nem szólt, de amelyet ténylegesen elláttak: a népgazdasági feladatokban való közreműködés és az ifjúság nevelésében való részvétel. A fegyveres testületek (rendőrség, munkásőrség stb.) fő feladata az ország belső biztonságának védelme, törvényes rendjének fenntartása, de felkészülnek arra is, hogy egy ránk kényszerített háború esetén a fegyveres erőkkel együtt részt vegyenek a háttország védelmében, a polgári védelmi feladatok ellátásában.

A törvény részletesen *szabályozza az állampolgárok honvédelmi kötelezettségeit*: a honvédelmi oktatásban való részvételt, a katonai szolgálat teljesítését, a honvédelmi hozzájárulást, a tartalékosok továbbképzését, a férfiak és nők eltérő hadkötelezettségét, a polgári védelmi kötelezettséget. A törvény gondoskodik a katonai szolgálatot teljesítők és a hozzátartozók érdekeinek védelméről is.

Az 1976-ban elfogadott honvédelmi törvény a sorkatonai szolgálati időt 24 hónapban határozta meg. Időközben az ifjúság általános felkészültségének növekedése, a katonák fegyelmezett szolgálatteljesítése, a katonai szolgálatra alkalmasak arányának növekedése megteremtették *a szolgálati idő 18 hónapra való leszállí-*

* 34/b. sz. irat.

tásának feltételeit. Az erről szóló módosítást a honvédelmi miniszter előterjesztése alapján az országgyűlés 1980. december 18-i ülése fogadta el. Ez a módosítás erősíti a honvédelmet és a hadsereget, mert gyorsabb ütemben növekszik a jól képzett tartalékos állomány, s javul a szolgálatot teljesítők korösszetétele. Az új honvédelmi törvény tehát a fejlett szocialista társadalom céljaival összhangban pártunk honvédelmi politikájának töretlen folytatását testesíti meg, s kedvező feltételeket teremt a honvédelem erősítéséhez, a hadsereg fejlesztéséhez.

A szocialista állam honvédelmi politikájának fontos területe a *párt- és államvezetés, a közigazgatás háborús körülményekre való előkészítése, háborús szervezetének kialakítása, működési feltételeinek megteremtése. A tömegpusztító eszközökkel vívott háború körülményei között is fenn kell tartani az országos és helyi vezetés és közigazgatás működőképességét. Ellenkező esetben a szervezett állami élet és társadalmi tevékenység és annak irányítása válna lehetetlenné.*

Az esetleges háborús körülmények az országos és helyi vezetés nagyfokú centralizációját, rendkívüli hatáskörrel felruházott vezető szervek létrehozását követelik meg. Ezzel az esetleges szükségességgel számol az 1972-ben módosított alkotmány is, amikor rögzíti: „Háború vagy az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély esetén a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa rendkívüli hatáskörrel felruházott Honvédelmi Tanácsot hozhat létre.”* Hasonlóan alakul háborús viszonyok között a területi, helyi vezetés rendszere és jogköre is, emellett teljhatalmú kormánybiztos kinevezésére is sor kerülhet.

Az 1960. évi Honvédelmi Törvény V. része rögzíti a háborús viszonyok között elrendelhető rendkívüli intézkedések körét, melyek a lakosság mozgásának, tartózkodásának korlátozásától a sajtótermékek előzetes ellenőrzésén át a közlekedés és a posta forgalma korlátozásáig terjed.

A honvédelmi politika főbb tartalmi elemeinek áttekintése után hangsúlyozni szükséges, hogy az elmúlt két évtizedes időszakban ezek az alapelvek képezték a *honvédelemmel, ezen belül a Magyar*

* 1. sz. irat.

Néphadsereggel kapcsolatos katonapolitikai döntések, fejlesztési tervek alapjait. Az időközben megtartott kongresszusok, a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság határozatai, az érvényes törvények és törvényerejű rendeletek ezeket a jövőre nézve is megerősítették, a feladatokat pedig pontosították, kiegészítették.

III.

A MAGYAR NÉPHADSEREG MINŐSÉGI FEJLESZTÉSE

Az elmúlt két évtizedben a Magyar Népköztársaság honvédelme minőségileg magasabb fokra emelkedett.

A hadsereg fejlesztésére irányuló hosszú távú politika alapelveit a VII. kongresszus hagyta jóvá. A Központi Bizottság 1968. februári határozata ezeket az alapelveket a jelen és a jövő időszakra is megerősítette.*

Az MSZMP VII. kongresszusán Kádár elvtárs így indokolta a fegyveres erők fejlesztésére hozott határozatot: *„A helyes politika: lankadatlanul és töretlenül harcolni az általános és teljes leszerelésért, a fegyverek és háborúk nélküli világért. Addig azonban, amíg ezt – a világ valamennyi népével együtt – ki nem vívtuk, kellő színvonalon kell tartani honvédelmünket, mert ez a leghatásosabb eszköz arra, hogy féken tartsuk az imperialistákat.***

A minőségi fejlesztés célja a hadsereg minden oldalú korszerűsítése, a hadügyi forradalom eredményeinek és követelményeinek érvényesítése, a szövetséges testvéri hadseregek színvonalára való felzárkózás volt. Ezért a párt és a kormány folyamatosan biztosította a hadseregfejlesztés nélkülözhetetlen politikai, anyagi és személyi feltételeit.

Néphadseregünk minőségi fejlesztése *összetett, bonyolult feladat volt*, amely magába foglalta a hadsereg modern technikával történő

* 21. sz. irat.

** Kádár János: A szocializmus teljes győzelméért. Kossuth Könyvkiadó, 1962. 323. old.

átfegyverzését; a hadsereg korszerű szervezetének kialakítását; a csapatok erkölcsi-politikai állapotának magasabb fokra emelését; a kiképzés tartalmának, rendszerének, módszereinek, bázisainak fejlesztését; a vezetés színvonalának emelését, s ennek részeként a korszerű harcászati és hadműveleti elvek és a fejlett technika mesterei alkalmazásának elsajátítását.

A minőségi fejlesztés feladatainak megoldásához elvileg két lehetséges út jöhetett számításba. Az egyik: először létre kell hozni az arányos és folyamatos fejlődés feltételét, s csak ezután kezdhető meg a hadseregfejlesztés konkrét feladatainak megoldása. A másik: az összes feltétel egyidejű megteremtésének az útja. Ez utóbbi önmagában is bonyolult feladat. Magában foglalja a személyi állomány előzetes technikai felkészítését a korszerű fegyverek fogadására, a fegyverzet tárolásához és javításához szükséges objektumok megteremtését, a gyakorlóterek kiépítését, a kiképzés bázisainak és segédeszközeinek kialakítását, valamint a nagy hatású fegyverek alkalmazási elveinek elsajátítását. Ily módon elkerülhetők volna a feszültségeket, de hosszú időbe telt volna, míg elérjük a kívánt eredményeket. Ezt azonban a nemzetközi helyzet éleződése, a haditechnika rendkívül gyors fejlődése, valamint a hadügy forradalmának kibontakozása nem tette lehetővé. Ezért ez az út – bár könnyebb – gyakorlatilag nem volt járható, mert nem biztosította a feladat gyors megoldását. A párt és a kormány inkább a nehezebb, a belső feszültségekkel együtt járó, de a feladat gyors megoldását biztosító másik lehetséges módot választotta.

A párt- és a hadseregvezetés a fegyveres erők minőségi fejlesztése során az arányos fejlesztés elvének érvényesítésére törekedett. Ennek azonban sok tekintetben gátat vetett az ország anyagi teherbíró képessége. A hadsereg mindenre kiterjedő összehangolt és arányos fejlesztése – amikor szinte teljes átfegyverzés válik szükségessé – még hazánknál sokkal gazdagabb és fejlettebb ország számára is kivihetetlen. Így az arányos fejlesztés elvét a hadseregfejlesztés első évtizedében csak részben tudtuk érvényesíteni.

A hadseregfejlesztés másik igen fontos követelménye viszont érvényesült: *a rendelkezésre álló erők, eszközök koncentrálásának elve*. Abból kiindulva, hogy nem lehetséges a hadsereg minden elemét egyidejűleg, egyenletesen fejleszteni, a felső párt- és katonai

vezetés meghatározta a fejlesztés legfontosabb teendőit, a megoldás sorrendjét, s biztosította az eszközök koncentrálását is.

A hadseregfejlesztés e két évtizedes szakasza – némi leegyszerűsítéssel – *két, viszonylagosan elkülöníthető periódusra bontható.*

Az 1960-as évekre (a második és harmadik ötéves tervek időszakára) *a feszített ütemű és főként extenzív jellegű fejlesztés volt a jellemző.* Ezekben az években valósult meg a Magyar Néphadsereg korszerű szervezetének (haderőnemek, fegyvernemek, szakcsapatok) kialakítása és a csapatok korszerű fegyverekkel s haditechnikai eszközökkel történő tömeges átfegyverzése. Ezalatt a haderőnemek közt bizonyos sorrendiséget voltunk kénytelenek követni. Kezdetben elsősorban hazánk légvédelmének korszerűsítésére, a honi légvédelmi haderőnem kiépítésére és harci képességének fokozására törekedtünk. A rendelkezésre álló anyagi eszközök jelentős részét ide koncentráltuk, s így néhány év alatt korszerű légvédelmi rendszer alakult ki. Ezután a szárazföldi csapatok technikai korszerűsítése került előtérbe. Ebben az időszakban tömegesen jelentek meg a szárazföldi haderőnem egységeiben és magasabbegységeiben a korszerű fegyverek. Mindvégig fontos feladat volt az erkölcsi-politikai állapot fejlesztése is. Ebben az időszakban – bár szintén fejlesztettük – kevesebb energia jutott a kiképzés, a vezetés korszerűsítésére, a személyi állomány szolgálati és életkörülményének javítására. Mindez bizonyos ellentmondások kialakulásához vezetett, melyeket ekkor tudatosan vállalnunk kellett.

Az 1960-as években végrehajtott feszített ütemű minőségi fejlesztés eredményeként minőségi fordulat, *gyökeres változás következett be.* Néphadseregünk minden tekintetben korszerű, feladatait teljesíteni képes haderővé vált. Légvédelmi haderőnemünk harci lehetősége sokszorosára nőtt, s képessé vált a legkorszerűbb légi támadóeszközök elleni eredményes tevékenységre. Légvédelmi rendszerünk szerves részévé vált a Varsói Szerződés egységes légvédelmi rendszerének. A korszerű haditechnika tömeges rendszerezése eredményeként szárazföldi magasabbegységeink tűzereje nyolcszorosára, manőverezőképessége hat-nyolcszorosára, az egy főre jutó gépi munkaenergia pedig megközelítően hasonló mértékben növekedett.

A párt Központi Bizottsága az 1968. februári ülésen komplex módon áttekintette a honvédelem és a néphadsereg helyzetét. Ennek alapján írta Fehér Lajos elvtárs, hogy: „Katonapolitikai célkitűzéseink eddigi megvalósítása során az elmúlt jó néhány év alatt jelentősen megerősödött országunk védelmi képessége. Korszerű színvonalra emeltük fegyveres erőinket. Az újjászervezés és átfegyverezés következtében határozott minőségi fejlődés következett be a haderónél. Erőfeszítéseink eredményeként hadseregünk a fegyverzet korszerűségét, ütőképességét tekintve ma már eléri a szomszédos baráti államok színvonalát. Elmondhatjuk: olyan hadseregünk van, amely teljesíteni tudja a Varsói Szerződésből reánk háruló feladatokat, a baráti szövetséges hadseregekkel együttműködve, képes hazánk és a szocialista közösség fegyveres védelmére.”* Ezzel lényegében véget ért a néphadsereg minőségi fejlesztésének rendkívül feszített ütemű, ugyanakkor igen eredményes első évtizede, s megteremtődtek a további fejlesztés feltételei.

A párt felső vezető szervei állást foglaltak a Magyar Néphadsereg további minőségi fejlesztése mellett, s ebben a szellemben döntöttek a párt 1970 végén, majd 1975 elején megtartott nagy jelentőségű X. és XI. kongresszusai is. „Tovább kell szilárdítani a Varsói Szerződés tagországainak védelmét és katonai együttműködését mindaddig, amíg a NATO fennállása ezt szükségessé teszi. Ennek megfelelően erősítjük hazánk honvédelmét is” – állapította meg a X. kongresszus határozata.** A párt és a kormány jóváhagyta a 70-es évekre vonatkozó hosszabb távú hadseregfejlesztési tervet, s biztosította az anyagi és más feltételeket is. A XI. kongresszus határozata is a további minőségi fejlesztés mellett foglalt állást, s megjelölte annak legfontosabb területeit is: „Hazánk védelmi képességének erősítése érdekében folytatjuk fegyveres erőink és testületeink fejlesztését, harckészségének növelését, a személyi állomány erkölcsi-politikai színvonalának további emelését, a szolgálati és életkörülményeinek javítását.”***

Az 1970-es években – a negyedik és az ötödik ötéves tervek

* 21. sz. irat.

** 27/d. sz. irat.

*** 33/d. sz. irat.

időszakában – a Magyar Néphadsereg minőségi fejlesztésének újabb periódusa bontakozott ki. A cél változatlanul néphadseregünk harckészültségének, mozgósítási rendszerének magas szinten tartása, harcképességének, harci lehetőségeinek tökéletesítése volt. Miután néphadseregünk a nemzetközi összehasonlítást tekintve is korszerű haderővé vált, szerkezeti keretei kialakultak és megszilárdultak, s miután a legnagyobb gondokat magunk mögött hagytuk, lehetőség nyílt az arányosabb és harmonikusabb fejlesztés követelményeinek érvényesítésére, az eddig vállalt belső feszültségek csökkentésére. Ezért ebben a szakaszban a *kiegyensúlyozott fejlesztési ütem, az arányos, komplex fejlődés vált jellemzővé.*

A célok meghatározását és végrehajtását számottevően befolyásolta, hogy hadseregünk extenzív fejlesztése befejeződött. A haderő szükséges szervezeti keretei kialakultak. A további extenzív fejlesztés ezért nem indokolt, de a népgazdaság anyagi lehetőségei és munkaerőhelyzete miatt nem is lehetséges. A hadseregfejlesztés tekintetében is az *intenzív jelleg került előtérbe.*

Ebben az időszakban ezért a haderőnemek és fegyvernemek további technikai és szervezeti korszerűsítése; az erkölcsi-politikai és fegyelmi állapot színvonalának emelése mellett a korábban felhalmozódott ellentmondások feloldása, a politikai és katonai kiképzés feltételeinek nagymértékű javítása, a vezetés rendszerének átfogó korszerűsítése, a személyi állomány szolgálati és életkörülményeinek javítása került előtérbe.

A negyedik és ötödik ötéves tervek időszakában szolid, de minőségileg lényeges, a hadsereg életének minden területét érintő arányos és kiegyensúlyozott fejlesztést valósítottunk meg.

Az 1970-es évek első felében *kiépült a hátszázvédő rendszer, mely magába foglalja a fegyveres (katonai) és a polgári védelem fejlesztését, s melynek egy esetleges háborúban hadászati jelentősége van.* A hátszázvédő – a feladatok jellegét és tartalmát, továbbá a végrehajtó erőket tekintve – katonai és polgári védelmi feladatokra oszlik. A hátszázvédővel eddig külön foglalkozott a Honvédelmi Minisztérium, a Belügyminisztérium, a Munkásőrség Országos Parancsnoksága és a Polgári Védelem, ami nehezítette a fegyveres erők és testületek által megoldandó feladatok egységes tervezését, irányítását. Ezt az állapo-

tot számolta fel a hátszázvédelem egységes rendszerének kiépítése, melynek során a feladatok nagyrésze a Magyar Néphadsereghez került. Továbbra is hárulnak feladatok a Belügyminisztérium és a Munkásőrség erőire, de most már egységes rendszerbe épülve. A Minisztertanács 1974. november 1-én külön rendeletekben szabályozta a rendőrség és a határőrség feladatait.* E követelményeknek megfelelően kialakultak és megszilárdultak a hátszázvédelem katonai szervei és erői.

Az eddig vázolt valamennyi feladat megoldásának nélkülözhetetlen feltétele volt *a tisztképzés és továbbképzés mennyiségi és minőségi fejlesztése*. E tekintetben is bonyolult feladatokat kellett megoldani. A korszerű technika tömeges rendszerbe állítása nálunk is növelte a tisztek hadseregen belüli arányát, s megnövekedett követelményeket támasztott a katonai vezetők szakmai felkészültségével szemben. A magyar társadalom kulturális fejlődése, a bevonuló sorkatonák általános, szakmai és politikai felkészültsége a tisztikar általános és politikai műveltségének, vezetési ismereteinek gyors fejlesztését követelte.

A korszerű követelmények által igényelt tisztikar megteremtése mind a hadseregvezetéstől, mind pedig a szolgálatot teljesítő tisztikartól rendkívüli erőfeszítéseket kívánt. Ezúttal csak érzékeltetni lehet a feladatok bonyolultságát. Az új fegyvernemi arányoknak megfelelően át kellett képezni a tisztek jelentős részét. A tiszteknek meg kellett ismerniük a korszerű technikát és a tömegpusztító fegyverekkel vívandó harc kérdéseit. Ezért tömegesen végezték el a középiskolát, illetve a megfelelő polgári főiskolákat és egyetemet. 1967 óta négyéves katonai főiskolán képezzük ki a tiszteket, akik a felsőfokú katonai ismeretek mellett üzemmérnöki vagy tanári oklevelet is kapnak. A minőségi fejlesztés követelményei szerint a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián folyó képzés is több alkalommal átfogó korszerűsítésre került. Az utóbbi években mind nagyobb szerepet kapnak a különböző átképző és továbbképző tanfolyamok. Kádérképzési feladataink megoldásában fontos szerepet töltenek be a testvérhadseregek, mindenekelőtt a Szovjet Hadsereg tanintézetei is.

* 30. sz. irat.

A fentebb vázolt – valamilyen formában az egész tisztikart érintő – káderképzés összességében *minőségi változást eredményezett a katonai vezetőink politikai és szakmai felkészültségében.* 1960-ban a Magyar Néphadsereg tisztjeinek alig 25%-a rendelkezett érettségivel és felsőfokú polgári iskolai végzettséggel. Ez az arány 1980-ra háromszorosára növekedett, elérte a 75%-ot. Ha még hozzászámítjuk a középiskola 1–4 osztályát elvégzetteket, akkor a közép- és felsőfokú képzettségűek aránya eléri a 86,7%-ot. A középiskolával nem rendelkezők aránya tehát alig haladja meg a tíz százalékot. Hasonló változást mutat a tisztikar katonai, szakmai felkészültségének gyarapodása is. Az 1960-as évek elején a főiskolát, akadémiát, egyetemet végzett tisztek aránya alig haladta meg a 20%-ot. A minőségi fejlesztés alig több mint másfél évtizedében a felsőfokú katonai és szakmai végzettségűek aránya csaknem háromszorosára növekedett, s jelenleg elérte a 60%-ot. Az 1960-as évek elején a Magyar Néphadseregben alig volt vezérkari akadémiát végzett, illetve magas fokú hadműveleti képzettséggel rendelkező tiszt. A magasabb beosztásokat ma már túlnyomó többségben ilyen végzettséggel rendelkező tisztek töltik be. Tisztikarunk évről évre jól képzett – katonai főiskolát, egyetemet végzett – fiatal tisztek százaival egészül ki.

Ezek az adatok óriási erőfeszítésekről és fejlődésről tanúskodnak. A tisztikar többsége az egyébként is igen kemény megpróbáltatást jelentő szolgálat közben, munka mellett pótolta hiányzó általános, politikai és katonai műveltségét, s emelkedett fel a közben nagymértékben növekvő feladatokhoz. „Néphadseregünk tisztjei – állapította meg elismerően a honvédelmi miniszter – szolgálatuk odaadó teljesítésével fáradhatatlanul és áldozatkészen munkálkodtak néphadseregünk szocialista típusú fegyveres erővé fejlesztésén; dolgoznak politikai, erkölcsi és harci felkészültségének növelésén. Több mint két évtizedes tapasztalatok birtokában, katonai és politikai felkészültségüket – nagy erőfeszítéssel – állandóan növelve, megszerezték a korszerű technika kezeléséhez, a katonák kiképzéséhez, a csapatok vezetéséhez szükséges hozzáértést, jártasságot és készséget. A parancsnoki kar helytállása néphadseregünk

fejlődésének, erősödésének, korszerű haderővé válásának alapvető tényezője.”*

Az ország és a Magyar Néphadsereg vezetése mindig jelentőségének megfelelő figyelmet fordított *a személyi állomány szolgálati és életkörülményeinek javítására*. Az 1960-as években azonban – a szűkös anyagi lehetőségek miatt – e téren csak szerény fejlődés volt. Az 1970-es években viszont – nagyobb lehetőségek birtokában – a személyi állomány élet- és szolgálati körülményeinek javítása a minőségi fejlesztés egyik kiemelt területévé vált.

Arra törekszünk, hogy a hivatásos állomány tagjainak anyagi, szociális és kulturális körülményei lépést tartsanak a társadalom fejlődésével, s összhangban legyenek az önként vállalt hivatás magas fokú követelményeivel. Ebből a szempontból az 1971-ben bevezetett és végrehajtott intézkedések jelentősek; a hivatásos állomány jogi helyzetét szabályozó törvényerejű rendelet, az új nyugdíjtörvény és az illetményrendszer a gondoskodás egységes, összefüggő rendszerét alkotják. Ezek együttes hatásukban biztos perspektívát jelentenek a hivatásos állomány számára. A jogok és kötelességek tekintetében rendezett helyzetet teremtenek, emelik élet-színvonalát, s kedvező feltételeket hoznak létre a kádergondok fokozatos megoldásához. Egyben fokozzák az állomány szilárdságát, növelik a hivatásos szolgálat tekintélyét és vonzóerejét is. Erőfeszítések történtek a lakásgondok enyhítésére, az egészségügyi ellátás továbbfejlesztésére, a pihentetési és üdülési lehetőségek szélesítésére is.

Nagy figyelmet fordítunk a sorállomány élet- és szolgálati körülményeinek javítására is. Megoldottnak tekinthető a ruházati ellátás rendszere. Jó az egészségügyi ellátás, pl. a fertőző megbetegedések aránya az országos átlag alatt van. Fejlődött s korszerűsödött az étkeztetés. Enyhült az elhelyezési feszültség, a sorállomány 80%-a már korszerűsített körletekben nyert elhelyezést. A kormány döntése alapján csaknem duplájára növelték a sorkatonák illetményét, s javult a családjukról való szociális gondoskodás is. Az említett eredményekkel és erőfeszítések ellenére is néhány területen még lemaradás tapasztalható. Tovább kell folytatni a technika karban-

* 26. sz. irat.

tartása feltételeinek javítását, az elhelyezés korszerűsítését, a közművelődési és szórakozási feltételeket szélesítő csapatklubok létrehozását, az étkeztetés kulturáltságának emelését, az egészségügyi ellátás – főleg megelőző gondozás – fejlesztését.

A fejlett szocialista társadalom építése időszakában *növekszik néphadseregünknek a gazdasági építés segítésében és az ifjúság nevelésében végzendő feladata.* Ez a folyamat hazánkban már a szocializmus alapjainak lerakása óta megfigyelhető volt. A katonafiatalok hatékonyabb szocialista nevelése része a hadsereg magas fokú erkölcsi-politikai állapotának, egységének. A gazdasági építés segítése pedig az ország honvédelmi képességét, gazdasági potenciálját erősíti. A gazdasági építőmunkát néphadseregünk természetesen mindenkor a fő feladatnak – a külső funkció teljesítésének – alárendelten, azzal összhangban, a magas fokú harckészültség követelményeinek csorbítása nélkül látja el. Pártunk XI. kongresszusának határozatában is kimondta: „A fegyveres erők és a fegyveres testületek alapvető kötelességeik teljesítése során a jövőben is vállaljanak részt a népgazdasági feladatok megoldásában, az ifjúság eszmei, politikai, kulturális nevelésében.”*

Néphadseregünk fokozottabban és eredményesen vett részt a népgazdasági építőmunkában, valamint a hadseregen belüli beruházó és felújító tevékenységben. Az ötödik ötéves terv első négy évében műszaki csapataink – a kiemelt népgazdasági beruházások megvalósítása során 15–16 milliárd Ft termelési értéket állítottak elő. Ugyanezen idő alatt a csapatépítkezések keretében katonáink 5,5–6 milliárd Ft értéket termeltek, ami nemcsak a nemzeti jövedelmet és az építőipari kapacitást növelte, hanem a hadseregben a kiképzés feltételeit, a szolgálati és életkörülményeket is javította.** A fentiekén túl 1976 és 1979 között csapataink 2,4 millió munkanapot teljesítettek, s 22 millió gépjármű-kilométert használtak fel a népgazdaság, főleg a mezőgazdaság időszakos megsegítésére.

Néphadseregünk tervszerű bevonása a népgazdasági feladatok megoldásába nem csupán gazdasági, hanem fontos politikai kérdés is. Ezáltal szorosabbá válik népünk és katonáink kapcsolata, had-

* 33/d. sz. irat.

** 42/a. sz. irat.

seregünk szervezettebben vesz részt a fejlett szocializmus építésének folyamatában, ami kedvezően visszahat a hadsereg politikai fejlődésére, szocialista jellemzőinek érvényesülésére.

Néphadseregünkben *eredményesen folyik a fiatalok eszmei, politikai és kulturális nevelése is*. Ezt bizonyítja, hogy a katonák magas színvonalon teljesítik az embert próbára tevő fegyveres szolgálatot, ez kifejezésre jut abban is, hogy a szolgálat ideje alatt a katonák 65–70%-a részesül elismerésben. A katonák 85–90%-a bekapcsolódik a szocialista versenymozgalomba, s ezek kétharmada ér el kiváló vagy élenjáró címet. Az elmúlt 5 év alatt 16%-kal növekedett a kiváló és élenjáró alegységek és egységek száma. Leszereléskor a KISZ-tagok aránya 50–55%-a bevonuláskori 30–35%-kal szemben. A kétéves szolgálat után nagyobb politikai tudatossággal, szilárdabb világnézettel, fejlettebb erkölcsi szellemmel és fegyelmezettebb magatartással szerelnek le és térnek vissza a polgári életbe.

A sokoldalú közművelődési tevékenység során katonáink tömegei ismerik meg a szocialista kultúra eredményeit, kiemelkedő alkotásait. Közülük sok ezren a hadseregben jutnak el először színházba, válnak rendszeres olvasóvá, kezdenek öntevékeny művészeti tevékenységet. Évente mintegy 2500 katona fejezi be a hadseregben az általános iskolát, s 31 szakmában további mintegy 1000 fő szerez szakmunkás-képesítést.*

A Magyar Néphadsereg minőségi fejlesztésének mindvégig kiemelkedő feladata, egyszersmind feltétele volt *a hadsereg magas fokú erkölcsi-politikai állapotának fenntartása és folyamatos fejlesztése*.

E sokoldalú tevékenységben meghatározó szerepet töltenek be a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Kommunista Ifjúsági Szövetség szervezetei. A párt tekintélyének, befolyásának növekedése lehetővé, a megnövekedett feladatok pedig szükségessé tették a hadseregben működő pártszervezetek szerepének, működésének továbbfejlesztését. A kongresszusokon elfogadott szervezeti szabályzatok, valamint a Politikai Bizottság, 1967. március 7-i – a pártszervezetek és a politikai szervek jogállását, feladatait tisztázó – határozatok alapján a hadseregben dolgozó pártszervezetek – né-

* 42/a. sz. irat.

hány sajátosságtól eltekintve – a polgári pártszervezetekhez hasonló helyzetben és módon működnek. A KISZ-szervezetek elvi irányítását minden szinten az illetékes pártszervezetek végzik. Tevékenységüket az alapszervezeti KISZ-vezetőségek és az egység szinten működő KISZ-bizottságok irányítják. Munkájukat a magasabbegységektől lefelé, a kinevezett politikai apparátus segíti és vezeti. A párt- és KISZ-szervezetek harmonikusan illeszkednek a Magyar Néphadsereg politikai struktúrájába, vezetési rendszerébe, és kiemelkedő szerepet töltenek be a személyi állomány nevelésében, mozgósításában, a katonai feladatok megoldásában.

A Magyar Néphadsereg erkölcsi-politikai állapota szilárd és kiegyensúlyozott, ami az állomány politikai egységében, magas fokú politikai aktivitásában, a katonai feladatok teljesítésében tanúsított helytállásában jut kifejezésre. Az erkölcsi-politikai állapot meghatározó tényezője a párt politikájának cselekvő támogatása és következetes végrehajtása, valamint az, hogy a személyi állományt áthatja a szocialista hazafiság és az internacionalizmus tudata, a testvéri hadseregek, mindenekelőtt a Szovjet Hadsereg iránti szeretet és megbecsülés, a szocialista fegyverbarátság sokoldalú fejlesztésének igénye és készsége.

A hadsereg szocialista vonásai elmélyítésére tett erőfeszítések tehát *jelentős eredményeket hoztak*. Legfőbb eredmény, hogy a Magyar Néphadseregben következetesen megvalósul a párt politikája. Joggal állapította meg XII. kongresszusi felszólalásában a honvédelmi miniszter elvtárs: „Az elmúlt években tovább mélyültek, fejlődtek hadseregünk szocialista vonásai mind a szolgálati viszonylatokban, mind az emberi kapcsolatokban. Ebben a pártszervezetek, a kommunisták élenjáró szerepet töltöttek be.”*

A hadseregfejlesztés eredményeinek e tömör és vázlatos bemutatása is bizonyítja a figyelmes olvasónak, hogy az elmúlt két évtizedben *honvédelmünk együtt erősödött hazánk szocialista fejlődésével, s a Magyar Néphadsereg minőségileg magasabb szintre emelkedett*. Megvalósult a csapatok korszerű fegyverzettel történő felszerelése, kialakult néphadseregünk korszerű szervezete, kiképzési és mozgósítási rendszere, a hátszágvédelem egységes szer-

* 42/c. sz. irat.

vezete. Megoldottuk a tisztikar tömeges átképzését és a korszerű háború követelményeinek megfelelő felkészítését. A magas fokú követelményeknek megfelelően fejlődött néphadseregünk erkölcsi-politikai állapota, javultak a katonák szolgálati és életkörülményei, fokozódott a katonai szolgálatot teljesítők és hozzátartozóik társadalmi megbecsülése és szociális ellátottsága. A hadsereg fokozódó mértékben vesz részt a népgazdasági feladatok megvalósításában.

Néphadseregünk a főbb minőségi mutatók tekintetében lépést tartott a Varsói Szerződésben tömörült testvérhadseregek fejlődésével, teljes értékű részét képezi a szocialista védelmi közösségnek. Kész és képes arra, hogy bármikor teljesítse a haza védelméből, a szövetségi kötelezettségekből adódó magasztos hivatását.

Nagy elismerést jelentett pártunk XII. kongresszusának azon megállapítása, miszerint: „Hadseregünk a mai korszerű követelmények színvonalán áll, és a Varsói Szerződésbe tömörült fegyverbarátaival jó együttműködésben örködik békés építőmunkánkon, védi hazánk szuverenitását és függetlenségét.”*

A Magyar Néphadsereg minőségi fejlesztésének fő forrását a szocializmus építésének kiemelkedő gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális eredményei, dolgozó népünk öntudatos áldozatvállalása, párt-, állami és társadalmi szerveink céltudatos tevékenysége képezi. Felbecsülhetetlen értékű az a támogatás is, melyet a Varsói Szerződés testvérhadseregei – elsősorban a Szovjet Hadsereg – nyújtottak és nyújtanak számunkra. Honvédelmünk fejlesztésében fontos szerepet töltött be pártunk és kormányunk tudatosan megalapozott, hosszú távú honvédelmi politikája, mely a követelményeket és a lehetőségeket összhangba hozva, a rendelkezésre álló anyagi és személyi erőforrásokat célszerűen felhasználva biztosítja hadseregünk fejlesztését. Végül ki kell emelnünk a személyi állomány – elsősorban a hivatásos állomány – helytállását és lelkiismeretes munkáját. Hadseregünk csak a felső politikai és katonai vezetés, valamint a személyi állomány közös erőfeszítéseinek eredményeként válhatott valóban korszerű, ütőképes erővé.

A párt és a kormányzat kiegyensúlyozott honvédelmi politikájá-

* 42/b. sz. irat.

nak megfelelően szocialista hazánk biztonságáért, a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségünk érdekében, a békéért és a békés egymás mellett élés megvalósításáért folytatott harc biztosítékaként *a jövőben is kötelességének tekinti a honvédelem és néphadseregünk fejlesztését.* „Hazánk érdekeivel összhangban, a nemzetközi helyzet követelményeinek megfelelően erősítjük honvédelmünket, korszerűsítjük néphadseregünket. A néphadsereg alapvető feladatának jó ellátása mellett, továbbra is vegyen részt a gazdasági építőmunkában, folytassa eredményes tevékenységét a katonai szolgálatot teljesítő fiatalok nevelésében, politikai, általános és szakmai képzésében” – szabta feladatul a Magyar Szocialista Munkáspárt XII. kongresszusának határozata.*

* 42/f. sz. irat.

DOKUMENTUM-,
BESZÉD- ÉS CIKKGYŰJTEMÉNY

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA

(Elfogadta az országgyűlés 1972. április 19-én)

Részletek

... 1. §. Magyarország: népköztársaság.

2. § (1) A Magyar Népköztársaság szocialista állam.

(2) A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé.

(3) A Magyar Népköztársaságban a társadalom vezető osztálya a munkásosztály, amely a hatalmat a szövetkezetekbe tömörült parasztsággal szövetségben, az értelmiséggel és a társadalom többi dolgozó rétegével együtt gyakorolja.

(4) A város és a falu dolgozói választott és a népnek felelős küldöttek által gyakorolják hatalmukat.

(5) Az állampolgárok munkahelyükön és lakóhelyükön közvetlenül is részt vesznek a közügyek intézésében.

3. § A munkásosztály marxista-leninista pártja a társadalom vezető ereje.

4. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a társadalmi szervezetek részvételét a szocialista építőmunkában.

(2) A Hazafias Népfront tömöríti a társadalom erőit a szocializmus teljes felépítésére, a politikai, gazdasági és kulturális feladatok megoldására, közreműködik a népképviselői szervek megválasztásában és munkájában.

(3) A szakszervezetek védik és erősítik a néphatalmat, védik és képviselik a dolgozók érdekeit.

5. § (1) A Magyar Népköztársaság állama védi a dolgozó nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét, harcol az ember ember általi kizsákmányolásának minden formája ellen, szervezi a társadalom erőit a szocializmus teljes felépítésére.

(2) A Magyar Népköztársaság mint a szocialista világrendszer része, fejleszti és erősíti barátságát a szocialista országokkal; a béke és az emberi haladás érdekében együttműködésre törekszik a világ valamennyi népével és országával . . .

... 19. § (1) A Magyar Népköztársaság legfelsőbb államhatalmi és népképviselői szerve az országgyűlés.

(2) Az országgyűlés gyakorolja a népszuverenitásból eredő összes jogot, biztosítja a társadalom alkotmányos rendjét, meghatározza a kormányzás szervezetét, irányát és feltételeit.

(3) E jogkörében az országgyűlés . . .

f) a Magyar Népköztársaság nevében nemzetközi szerződéseket erősít meg,

g) dönt a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötés kérdéséről . . .

... 30. § (1) A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa . . .

e) a Magyar Népköztársaság nevében nemzetközi szerződéseket köt és erősít meg . . .

h) kinevezi az államtitkárokat és a törvény által meghatározott fontosabb megbízatású állami alkalmazottakat, valamint a fegyveres erők magasabb rendfokozatú tisztjeit . . .

(5) Ha az országgyűlés nem ülésezik, az országgyűlés jogkörét az Elnöki Tanács gyakorolja; az alkotmányt azonban nem változtathatja meg.

(6) Az Elnöki Tanács által alkotott jogszabályok törvényerejű rendeletek. Ezeket az országgyűlés legközelebbi ülésén be kell mutatni.

31. § (1) Háború vagy az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély esetén a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa rendkívüli hatáskörrel felruházott Honvédelmi Tanácsot hozhat létre.

(2) Az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszélyt és annak megszűnését az Elnöki Tanács állapítja meg és hirdeti ki . . .

... 70. § (1) A haza védelme a Magyar Népköztársaság minden állampolgárának kötelessége.

(2) Az állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítenek . . .

(3) A haza és a nép ügyének elárulását, a katonai eskü megszegését az ellenséghez való átpartolást, a kémkedést, az állam katonai hatalmának minden csorbítását a törvény szigorúan bünteti . . .

A Magyar Népköztársaság Alkotmánya. Kossuth Könyvkiadó, 1972. 8-9., 12., 16-17., 28. old.

A VARSÓI SZERZŐDÉS ALAPÍTÓ OKMÁNYA

BARÁTSÁGI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÉS KÖLCSONÖS
SEGÉLYNYÚJTÁSI SZERZŐDÉS AZ ALBÁN NÉPKÖZTÁRSASÁG,*
A BOLGÁR NÉPKÖZTÁRSASÁG, A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG,
A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG, A LENGYEL
NÉPKÖZTÁRSASÁG, A ROMÁN NÉPKÖZTÁRSASÁG,
A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGE
ÉS A CSEHSZLOVÁK SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁG KÖZÖTT

A Szerződő Felek,

újból megállapítva, hogy olyan európai kollektív biztonsági rendszer megteremtésére törekszenek, amely valamennyi európai állam részvételén alapulna társadalmi és államrendszerükre való tekintet nélkül, s amely lehetővé tenné erőfeszítéseik egyesítését az európai béke biztosítása érdekében,

figyelembe véve egyszersmind a párizsi egyezmények megerősítése következtében Európában előállt helyzetet, amely egyezmények a felfegyverzett Nyugat-Németország részvételével és az észak-atlanti tömbbe való bevonásával a „Nyugat-európai Unió” alakjában új katonai csoportosulás létrehozását helyezik kilátásba, ami fokozza az újabb háború veszélyét és veszélyezteti a békeszerető államok nemzeti biztonságát,

meggyőződve arról, hogy az európai békeszerető államoknak ilyen körülmények között meg kell tenniük a biztonságuk biztosításához szükséges és az európai béke fenntartásának érdekét szolgáló intézkedéseket,

az Egyesült Nemzetek Szervezete alapokmányának célkitűzéseit és elveit követve,

* Az Albán Népköztársaság kormánya egységbontó politikája következményeként 1968. szept. 26-án bejelentette a VSZ-ből való kilépését.

a barátság, az együttműködés és a kölcsönös segélynyújtás további megszilárdításának és fejlesztésének érdekében, az államok függetlensége és szuverenitása tiszteletben tartásának, valamint a belügyeikbe való be nem avatkozásnak elveivel összhangban,

elhatározták, hogy megkötik a jelen barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződést . . .

1. cikk. A Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmányának megfelelően nemzetközi kapcsolataikban tartózkodnak az erővel való fenyegetéstől, vagy annak alkalmazásától és nemzetközi vitáikat békés eszközökkel oly módon oldják meg, hogy ne veszélyeztessék a nemzetközi békét és biztonságot.

2. cikk. A Szerződő Felek kijelentik, hogy az őszinte együttműködés szellemében készek részt venni minden nemzetközi akcióban, amelynek célja a nemzetközi béke és biztonság biztosítása és minden erejüket e célok megvalósítására fordítják.

A Szerződő Felek egyben arra fognak törekedni, hogy más olyan államokkal való megegyezés alapján, amelyek hajlandók ebben együttműködni, hatékony intézkedéseket foganatosítsanak a fegyverzet általános csökkentésére és az atom- és hidrogénfegyver, valamint a tömegpusztító fegyverek egyéb fajtáinak betiltására.

3. cikk. A Szerződő Felek a nemzetközi béke és biztonság megerősítésének érdekében szem előtt tartva tanácskozni fognak egymással a közös érdekeiket érintő minden fontos nemzetközi kérdésben.

Az együttes védelem biztosítása és a béke és a biztonság fenntartása érdekében mindannyiszor haladéktalanul tanácskozni fognak egymással, valahányszor valamelyikük véleménye szerint a Szerződésben részt vevő egy vagy több államot fegyveres támadás fenyegeti.

4. cikk. Ha valamely állam, vagy valamely államcsoport Európában fegyveres támadást intéz a Szerződésben részt vevő egy vagy több állam ellen, a Szerződésben részt vevő minden állam az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmánya 51. cikkének megfelelően, az egyéni vagy kollektív önvédelem jogának megvalósításaképpen egyenként és a Szerződés többi tagállamával való megegyezés szerint, minden szükségesnek mutatózkodó eszközzel, a fegyveres erő

alkalmazását beleértve, azonnali segítséget nyújt a megtámadott államnak, vagy államoknak. A Szerződésben részt vevő államok haladéktalanul tanácskozni fognak a nemzetközi béke és biztonság helyreállítására és fenntartására szükséges együttes intézkedésekről.

Az e cikk alapján tett intézkedésekről az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmánya rendelkezéseinek megfelelően tájékoztatni fogják a Biztonsági Tanácsot. Ezeket az intézkedéseket azonban felfüggesztik, mielőtt a Biztonsági Tanács megteszi a nemzetközi béke és biztonság helyreállítására és fenntartására szükséges intézkedéseket.

5. cikk. A Szerződő Felek megállapodtak abban, hogy megalapítják azon fegyveres erőiknek egyesített parancsnokságát, amelyeket a Felek megegyezése szerint az együttesen megállapított elvek alapján működő parancsnokság vezénylete alá helyeznek. Védelmi képességük megerősítésére szükséges egyéb összeegyeztetett intézkedéseket is tesznek, hogy megvédelmezzék népeik békés munkáját, biztosítsák határaik és területük sértetlenségét és az esetleges támadással szembeni védelmét.

6. cikk. Abból a célból, hogy a Szerződésben részt vevő államok megvalósítsák a jelen Szerződésben előírt egymás közötti tanácskozást és megvizsgálják az e Szerződés végrehajtásával kapcsolatban felmerülő kérdéseket, Politikai Tanácskozó Bizottságot állítanak fel, amelyben a Szerződésben részt vevő minden államot a kormány valamelyik tagja vagy más külön kinevezett kiküldött képvisel.

A bizottság – ha szükségesnek látja – kisegítő szerveket alakíthat.

7. cikk. A Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy nem vesznek részt semmiféle koalícióban vagy szövetségben és nem kötnek semmiféle egyezményt, amelynek céljai ellentétesek a jelen Szerződés céljaival.

A Szerződő Felek kijelentik, hogy az érvényes nemzetközi szerződéseikben megállapított kötelezettségeik nem ellentétesek a jelen Szerződés rendelkezéseivel.

8. cikk. A Szerződő Felek kijelentik, hogy az egymás közötti gazdasági és kulturális kapcsolatok továbbfejlesztése és erősítése érdekében a barátság és az együttműködés szellemében fognak eljárni, kölcsönösen tiszteletben tartván függetlenségüknek, állami

szuverenitásuknak és az egymás belügyeibe való be nem avatkozásnak az elvét.

9. cikk. A jelen Szerződéshez társadalmi és államrendszerükre való tekintet nélkül csatlakozhatnak oly más államok, amelyek kifejezik készségüket, hogy a jelen Szerződésben való részvétellel hajlandók elősegíteni a békeszerető államok erőfeszítéseinek egyesítését a békének és a népek biztonságának biztosítása céljából. Az ilyen csatlakozás a Szerződésben részt vevő államok beleegyezésével, a csatlakozásról szóló okiratnak a Lengyel Népköztársaság kormányánál való letétele után lép hatályba.

10. cikk. A jelen Szerződést meg kell erősíteni és a megerősítő okiratokkal a Lengyel Népköztársaság kormányánál kell letenni.

A Szerződés az utolsó megerősítő okirat letételének napján lép hatályba. A Lengyel Népköztársaság kormánya a Szerződésben részt vevő többi államot minden megerősítő okirat letételéről tájékoztatni fogja.

11. cikk. A jelen Szerződés húsz évig marad érvényben. A Szerződés a következő tíz évre is érvényben marad azon Szerződő Felek között, amelyek ezen időszak lejárta előtt egy évvel nem nyilvánítják ki a Lengyel Népköztársaság kormányának a Szerződés felmondására irányuló kívánságukat. Ha az európai kollektív biztonsági rendszer létrejön és ebből a célból általános európai kollektív biztonsági szerződést kötnek – amire a Szerződő Felek állandóan törekedni fognak –, a jelen Szerződés az általános európai szerződés hatályba lépésének napján érvényét veszti.

Készült Varsóban, az 1955. évi május hó tizennegyedik napján, egyetlen példányban, orosz, lengyel, cseh és német nyelven, amely szövegek mindegyike egyformán hiteles. A jelen Szerződés hitelesített másolatait a Lengyel Népköztársaság kormánya eljuttatja a Szerződés valamennyi résztvevőjéhez.

Fentiek hitelül a Meghatalmazottak a jelen Szerződést aláírták és pecsétjükkel ellátták.

KÖZLEMÉNY A BARÁTSÁGI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI
ÉS KÖLCSÖNÖS SEGÉLYNYÚJTÁSI SZERZŐDÉSBEN
RÉSzt VEVŐ ÁLLAMOK FEGYVERES ERŐI
KÖZÖS PARANCSNOKSÁGÁNAK MEGTEREMTÉSÉRŐL

Az Albán Népköztársaság, a Bolgár Népköztársaság, a Magyar Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Román Népköztársaság, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Csehszlovák Köztársaság közötti barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés értelmében a szerződésben részt vevő államok határozatot hoztak a fegyveres erők közös parancsnokságának megteremtéséről.

A határozat előírja, hogy a Szerződésben részt vevő államok védelmi képességének megszilárdítására és közös fegyveres erőinek megszervezésére vonatkozó általános kérdések megvitatására a Politikai Tanácskozó Bizottság illetékes, amely megfelelő határozatokat hoz majd.

A szerződést aláíró államok által kiállított közös fegyveres erők főparancsnokává I. Sz. Konyevet, a Szovjetunió marsallját nevezték ki.

A közös fegyveres erők főparancsnokának helyetteseivé a szerződésben részt vevő államok honvédelmi minisztereit vagy más katonai vezetőit nevezik ki, akiket megbíznak a szerződésben részt vevő egyes államok által a közös fegyveres erők rendelkezésére bocsátott fegyveres erők parancsnokságával.

A Német Demokratikus Köztársaság részvételét a közös parancsnokság fegyveres erőire vonatkozó intézkedésekben később tárgyalják meg.

A közös fegyveres erők főparancsnoka mellett felállítják a szerződésben részt vevő államok közös fegyveres erőinek törzskarát, amelyben a szerződésben részt vevő államok vezérkarának állandó képviselői foglalnak helyet.

A parancsnokság székhelye Moszkva.

A közös fegyveres erők elhelyezése a szerződésben részt vevő államok területén, az említett államok közötti megegyezés szerint és a kölcsönös védelem szükségleteinek megfelelően történik majd.

Nemzetközi szerződések gyűjteménye, 1945–1958. BP. KJK.

TISZTI NYILATKOZAT

Hazánkban nagyméretű hazafias népmozgalom indult meg a szocialista demokrácia kiszélesítéséért, a Rákosi–Gerő klikk által elkövetett súlyos hibák kijavításáért, a nemzeti függetlenség és szuverenitás biztosításáért.

Ezeknek a követeléseknek jogosságát elismerem, ezeket magam is támogatom. Ugyanakkor mélységesen elítélem az ellenforradalmi erők minden formáját, a brutális fehérterrort, a kapitalista restaurációs törekvéseket, a kapitalista körök aknamunkáját népi hatalmunk ellen.

Kész vagyok az ilyen törekvések ellen teljes erőmből küzdeni. Tudom, hogy a reakciós erők becsületes dolgozókat is megtevesztettek.

A helyzet tisztázását nagymértékben megnehezítette a Nagy Imre vezette kormány gyengesége és határozatlansága.* E politika következtében néphadseregünkben is meglazult a katonai fegyelem. Ezek után népünket az a súlyos veszély fenyegette, hogy az ellenforradalmi erők felülkerekednek, visszaadják a gyárakat a tőkéseknek, a földet a nagybirtokosoknak, megdöntik hazánkban a nép hatalmát.

Kijelentem, hogy feltétel nélkül csatlakozom az 1956. november

* A későbbi vizsgálat feltárta, hogy Nagy Imre és csoportja tudatos árulást követett el.

4-én megalakult Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányhoz. Támogatom kormányunkat az elmúlt hibák és hiányosságok kijavításában.

Egyetértek azzal, hogy a népünket és hazánkat fenyegető ellenforradalmi veszély miatt szükséges volt kérni a baráti Szovjetunió kormánya, illetve a szövetséges Szovjet Hadsereg segítségét, az ellenforradalmi erők felszámolásához, népi demokratikus rendszerünk és szabadságunk megszilárdításához.

Híve vagyok az őszinte egyenjogúságon alapuló magyar-szovjet barátságnak!

Ünnepélyesen kijelentem, hogy a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány intézkedéseit magamra nézve feltétel nélkül kötelezőnek elismerem és a katonai eskühöz híven, a katonai parancsnoknak öntudatosan alávetem magam.

Tudatában vagyok annak, hogy a népi hatalmunknak a rend, a nyugalom, a békés építőmunka helyreállítása érdekében olyan hadseregbe van szüksége, amely a rendet az egész országban fenn tudja tartani és szilárd, megingathatatlan támasza kormányunknak, népi demokratikus rendszerünknek.

Egyben kijelentem, hogy az elmúlt időben nem vettem részt népi demokráciánk törvényeit sértő cselekmények végrehajtásában, amelyeket a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány elítél.

A fentieket magamra nézve kötelezőnek tartom, amit aláírásommal igazolok.

Budapest, 1956. november

.....
aláírás

**AZ MSZMP
IDEIGLENES KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK
1956. DECEMBER 5-I HATÁROZATA**

Részlet

...7. A jelenlegi helyzetben különösen fontos feladat az ellenforradalmi veszély leküzdésére az erős, demokratikus karhatalom megteremtése és később a gyári munkásörségek megszervezése. Az öntudatos kommunistáknak, a régi szervezett munkások ezreinek ma a karhatalomban van a helyük, mert erős, szilárd karhatalmi századok, forradalmi honvédezredek a néphatalom, a szocializmus vívmányainak védelmezői mindenféle ellenforradalmi próbálkozással szemben ...

**AZ MSZMP
IDEIGLENES KÖZPONTI BIZOTTSÁGA
INTÉZŐ BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA
A MUNKÁSÖRSÉG FELÁLLÍTÁSÁRÓL**

(1957. február 12.)

A munkásőrség felállítását szükségessé tette: A nép hatalmát ért súlyos támadást – mivel a kommunisták és a szocializmushoz hű munkások és parasztok fegyvertelenek voltak – csak a Szovjetunió segítségével sikerült leverni. Az ellenforradalmárok, fasiszták vere-ségükbe nem nyugodtak bele, fegyvereiket elrejtették, igyekeztek izgalomban tartani a békés lakosságot, terrorizálni a népi hatalom híveit, akadályozni a termelőmunkát.

A munkásőrség feladata:

A rendőrségnek, és a néphadseregnek segítséget nyújt a népha-talom, a rend, a békés építőmunka védelmében. Biztosítja a gyá-rak, az állami és a szövetkezeti tulajdon védelmét. Védi a párt és a népi hatalom egyéb szervezeteit, gyűléseit, épületeiket (el-látja a rendezőgárda feladatait is).

A munkásőrség tagjai lehetnek: A munkásőrség elsősorban üzemi munkásokból áll. A munkásőrség egységeiben való részvétel önkén-tes.

Tagjai lehetnek azok a munkások, szegényparasztok, tsz-tagok, állami gazdasági és gépállomási dolgozók, akik az 1919-es forradal-mi harcokban részt vettek, partizánok voltak, akik 1945 előtt részt vettek a munkásmozgalomban, valamint azok, akik a felszabadulás utáni években a szocializmus építésében szilárdan helytálltak és

nem inogtak meg az október 23-at követő hetekben sem. A munkásőrségbe való felvétel és kötelékéből való kizárás az illetékes párt intéző bizottságok javaslata alapján történik.

Szervezeti felépítése. A munkásőrség egységei: raj, szakasz, század, illetve zászlóalj erejűek. Ezeket gyárakban, bányákban, állami gazdaságokban, valamint községekben, járásokban, városokban, városi kerületekben és megyékben kell létrehozni.

A munkásőrség vezetése: A munkásőrség szervezeti és szakszempontról az illetékes rendőrkapitánysághoz, rendelkezés és felhasználás szempontjából az MSZMP illetékes intéző bizottságának elnökéhez tartozik.

A kiképzés ideje: Általában heti két óra és havonta egy félnap munkaidőn kívül. A munkásőrség szervezését azonnal megkezdik. Az erre vonatkozó törvényerejű rendelet és a végrehajtási utasítás a napokban megjelenik. A politikai helyzettől függően először nem az üzemi stb., hanem a területi munkásőrségek szervezése kerül sorra.

A munkásőrségek felállításával az összes korábbi civil fegyveres alakulatok (kivételek a karhatalom) megszűnnek.

Az MSZMP határozatai és dokumentumai. 1956–1962. Kossuth Könyvkiadó, 1964. 25–26. old.

**A NÉPKÖZTÁRSASÁG ELNÖKI TANÁCSÁNAK
TÖRVÉNYEREJŰ RENDELETE
A MUNKÁSŐRSÉG MEGSZERVEZÉSÉRŐL**

(1957. február 18.)

A népi demokratikus államrend fokozottabb megvédése, a dolgozó nép nyugalmanak és a termelés zavartalanságának biztosítása, továbbá az ellenforradalmi elemek restaurációs kísérleteinek hatékonyabb elhárítása érdekében – a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az alábbiakat rendeli:

A Magyar Népköztársaság és a népi demokratikus államrend fokozottabb védelme érdekében munkásőrséget kell szervezni.

A munkásőrség feladata a szocializmus vívmányainak megvédése, a dolgozó nép nyugalmanak és a termelés zavartalanságának biztosítása, továbbá az ellenforradalmi elemek restaurációs kísérleteinek megakadályozása, illetőleg ennek érdekében a fegyveres erők támogatása.

A munkásőrséget – önkéntes jelentkezés alapján – a szocializmushoz hű, 18 éven felüli dolgozókból kell szervezni.

A munkásőrség tagjai feladatukat társadalmi munkaként, fegyveresen végzik.

A munkásőrség tagjának a feladata ellátása miatt kieső munkabérért térítés jár.

A munkásőrség tagjait feladatuk ellátása során hatósági közegnek kell tekinteni.

A munkásőrség egységei felett a rendelkezés joga a munkás-
őrség országos parancsnoka által kijelölt személyeket illeti meg.

A jelen törvényerejű rendelet kihirdetése napján lép hatályba,
végrehajtásáról a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány
gondoskodik . . .

Népszabadság, 1957. február 19-i sz.

Kádár János:

BESZÁMOLÓ AZ ORSZÁGGYÜLÉSNEK
A FORRADALMI MUNKÁS-PARASZT KORMÁNY
FÉLÉVES TEVÉKENYSÉGÉRŐL

(1957. május 9.)

Részlet

... A kormány hozzálátott a Magyar Népköztársaság fegyveres erői, a néphadsereg, a rendőrség, a karhatalom újjászervezéséhez is. A munkás-paraszt kormány felhívására tömegesen jelentkeztek mind a honvédségi, mind a rendőrségi karhatalomba népünk hű fia, akik keményen léptek fel és szétverték az ellenforradalmi bandákat. Itt jelentem be, hogy a kormány előterjesztésére az *Elnöki Tanács határozatot hozott a karhatalom érdemeinek elismeréséről, népünk nevében köszönetét nyilvánította a hősie és önfeláldozó karhatalomnak, a kormány pedig rendeletet hozott a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékérem alapításáról.*

A kormány, híven ahhoz az elvhez, hogy a harcban a dolgozó tömegek aktív támogatására támaszkodik, szükségesnek látta, hogy *a népi állam fegyveres erőin kívül fegyvert adjon a proletárdiktatúra kipróbált harcosainak, a munkásosztály legjobbainak kezébe is, ezért létrehozta a munkásőrséget.*

Büszkék vagyunk azokra a munkásokra, férfiakra és nőkre, a munkásmozgalom veterán harcosaira és a fiatalokra, akik önként jelentkeztek a munkásőrségbe, és a termelőmunkában való részvétel mellett fegyverrel is őrködnek népköztársaságunk vívmányai felett.

Büszkék vagyunk népköztársaságunk fegyveres erőire, a néphad-

seregre, a határőrségre, a rendőrségre, a munkásőrségre. Van tehát fegyveres erőnk. *Legyen ez nagyszerű, fegyelmezett erő, csapásra kész ököl az ellenforradalmárokkal, a nép ellen törő minden ellenséggel szemben és védelmezze a nép demokratikus jogait, a szocialista jövő építését, hazánk függetlenségét, népünk szabadságát . . .*

Kádár János: Szilárd népi hatalom: Független Magyarország. Kossuth Könyvkiadó, 1958. 100–101. old.

AZ MSZMP 1957. ÉVI JÚNIUSI
ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETÉNEK
A FEGYVERES ERŐKKEL ÉS A HONVÉDELEMMEEL
KAPCSOLATOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

*a) Kádár János: A Központi Bizottság beszámolója
a politikai helyzetről és a párt feladatairól*

Részletek

... Az állam erői, a néphatalmi szervek, az országgyűlés, a tanácsok, az igazgatási szervek, a minisztériumok, az ipari és kereskedelmi irányító szervek, a fegyveres erők, a hadsereg, a belügyi szervek újjá lettek szervezve, vagy mint például a hadseregnél, a felfejlesztés terv szerint folyamatban van. Feltétlenül meg kell emlékezni arról, hogy tiszteletre méltó, nagy érdemeik vannak azoknak az elvtársaknak – legyenek volt államvédelmieks, honvédek, rendőrök vagy úgynevezett civil kommunisták –, akik a pártnak az ellenforradalommal szemben vívott harcában a karhatalmi egységekbe tömörülve, fegyverrel védték a magyar néphatalmat. Ugyanígy meg kell azt is mondani, hogy a jelenlegi közbiztonságnak és rendnek s az állam fegyveres erejének nagyon fontos tényezője a munkásőrség. Azt tartjuk, hogy a munkásőrség megszervezése is helyes kezdeményezés volt. A munkásőrségbe tömörült elvtársak önként vállalják, hogy fegyverrel is őrködnek szocialista eredményeink védelmén, s a munkásőrség részét, méghozzá teljesen egyenjogú részét képezi a Magyar Népköztársaság fegyveres erejének, amely jelenleg a honvédségből, a Belügyminisztérium fegyveres erőiből és a munkásőrségből áll . . .

Internacionalista kötelességünkhöz tartozik az is, hogy a párttagok és a nép soraiban terjesszük és meggyőzéssel elfogadtassuk

a szocialista tábor kérdésében vallott nézetünket: a szocialista tábor egységének erősítését. A szocialista tábor egységének része a Varsói Szerződés. Ez egy adott történelmi helyzetben feleslegessé válhat. Ha az imperialisták lemondanak agresszív csoportosulásukról, és helyette létrejön a kollektív biztonsági rendszer, nem lesz többé szükség a Varsói Szerződésre. A szocialista tábor testvéri egységére azonban mindenkor szükség lesz, mert egymást támogatva tudunk csak előrehaladni politikai, gazdasági kérdésekben is.

A szocialista országok szoros egységén belül a mi számunkra elsőrendű kérdés természetesen a Szovjetunióhoz való viszonyunk. A szovjet–magyar testvéri barátság és szövetségi viszony hívei vagyunk, ez a politikánk, ezt kell képviselnünk és a magyar nép tömegei ebben támogatnak bennünket . . .

Erősítsük pártunk egységét, a munkáshatalom, szocialista építőmunkánk alapját. Az MSZMP 1957. júniusi országos értekezletén elhangzott beszámolók és a határozat. Kossuth Könyvkiadó, 1957. 24., 57. old.

b) Kádár János: Válaszbeszéd

Részlet

... Az ellenség elleni harchoz szükséges a párt és a fegyveres erők összeforrottsága. Annak idején, amikor megkezdtük ezt a harcot, figyelembe vettük, hogy a pártot elsősorban a munkáosztályban és a fegyveres erőknél erősítsük. Ha e két területen erős a párt, nem kell féltetni a néphatalmat.

A hadsereget, a rendőrséget, a munkásőrséget, egyszóval a fegyveres erőnket szeretnünk, becsülnünk és segítenünk kell, és ezt a szellemet bele kell plántálnunk az egész közvéleménybe. A párt szeretetéhez tartozik, hozzátartozik a szigorú kritika. Tehát ha a fegyveres erőknél – éppúgy mint bárhol – valami hibát látunk, bíráljuk szigorúan, de ez a szeretet alapján történjen és szolgálja a fegyveres erők javát.

A munkásőrség a párt és a magyar proletárdiktatúra egyik legnagyobb és új keletű vívmánya, hiszen ez a fölfegyverzett proletariátus. De helytelen az a szemlélet, hogy egyedül a munkásőrség a mi fegyveres erőnk. Ez sértő és igazságtalan megállapítás a katonákra nézve. A mi fegyveres erőnk elsősorban a hadsereg és a rendőrség s azután a munkásőrség. A hatalom szempontjából nagyon fontos, hogy erősítsük, ápoljuk és segítsük a fegyveres erők különböző részelei között az egymás iránti bajtársi szellemet és az egyiséget. Ne tűrjük el, hogy bárki is széthúzást szítson a fegyveres erők egyes fajtái között . . .

. . . Az államvédelemmel kapcsolatban még valamiről kell beszélnem. Ma nálunk az a helyzet, hogy Államvédelmi Hatóság – nincs. Az önálló államvédelmi szerv megszüntetésére részben politikai, részben anyagi megfontolások készítették bennünket. De van a Belügyminisztériumnak és a rendőrségnek politikai osztálya. Mi úgy gondoljuk, hogy ezeknek a szerveknek a proletárdiktatúra öklének kell lenniük. S az állambiztonsággal foglalkozó szerveket támogatnia kell a pártnak is és a népnek is. A nép érdekében végzett munkájukat megkönnyíti, ha érzik a nép szeretetét, támogatását, ha dicsérik, védjük őket. Vigyáznunk kell azonban arra, hogy államvédelmi szerveink körében ne éledjen újjá az avantgardista szellem, az a nézet, hogy minden más terület megbízhatatlan, csak az ÁVH megbízható. Ha mi eltűrjük, hogy ez a felfogás újjáéledjen, ezzel megássuk a proletárdiktatúra sírját, elvtársak! Az államvédelmiekről iránti tiszteletünk, elesettek iránti kegyeletünk és a néphatalom védelmének az érdeke parancsolja számunkra, hogy ezekre a dolgokra is figyeljünk . . .

Erősítsük pártunk egységét, a munkáshatalom, szocialista építőmunkánk alapját. Az MSZMP 1957. júniusi országos értekezletén elhangzott beszámoló és a határozat. Kossuth Könyvkiadó, 1957. 99–100. old.

Részlet

... Népi demokratikus államunk a proletárdiktatúra funkcióit tölti be. Mint ilyen, a nép túlnyomó többségének diktatúráját gyakorolja a volt és jelenlegi kizsákmányoló kisebbséggel, a nép ellenségeivel szemben, irányító, szervező és ellenőrző feladatokat tölt be a gazdasági és kulturális élet területén, továbbá védelmezi az állam szuverenitását és hazánk határait.

A párt szerveinek s az államapparátusban dolgozó kommunistáknak rendszeres munkát kell végezni munkás- és parasztállamunk további erősítése érdekében.

1. A pártértekezlet megállapítja, hogy az államhatalmi és államigazgatási szervek, valamint a hadsereg, a határőrség, a rendőrség újjászervezése alapján véve sikeresen megoldódott. Helyes volt létrehozni a munkásőrséget. Az újjászervezett és újonnan megszervezett fegyveres erők: a hadsereg, a határőrség, a rendőrség és a munkásőrség a Magyar Népköztársaság egységes fegyveres erői, amelyek elég erősek, hogy elfojtsanak minden ellenforradalmi kísérletet, és szilárd védelmezői az országnak minden imperialista támadással szemben. Állami szerveinknek biztosítaniuk kell az államellenes elemek és törekvések fékentartását és elnyomását, az ellenforradalmi bűncselekmények megtorlását, egyszersmind a törvénytisztelő állampolgárok jogait, érdekeit és nyugalmát. Maradék-talanul érvényesíteni kell azt az elvet, hogy a Magyar Népköztársaságban ne legyen szabadsága a népköztársaság ellenségeinek, mert csak így biztosítható a dolgozó tömegek, a törvénytisztelő állampolgárok demokratikus jogainak és szabadságának védelme. Védelmezni és erősíteni kell a pártnak, állami szerveinknek és az állampolgároknak is a törvényességet, mégpedig a törvényesség mindkét oldalát: aki a törvényt megsérti, meg kell büntetni, aki a törvényt tiszteli, azt a törvény védje.

A proletárdiktatúra erősítése érdekében a zavarkeltó ellenforradalmi törekvések hatékonyabb elnyomása szükségessé teszi a népellenes elemek kirekesztését bizonyos politikai jogok gyakorlásából.

A népi demokratikus állam erősítése, az ellenforradalom elfojtása semmi esetre sem tekinthető csupán karhatalmi és megtorlási rendszabálynak. Az eszmei és politikai harc, a gazdasági feladatok megoldásáért folyó küzdelem és a törvényes rendnek karhatalmi és büntető eszközökkel való védelme együttesen eredményezi a népi hatalom további erősítését.

Az államhatalom védelmi, gazdasági és kulturális szervei ezt a feladatot csak abban az esetben tölthetik be, ha biztosítva van, hogy e szervek vezetői és munkatársai olyan emberek, akik hűek a Magyar Népköztársaság alkotmányához és törvényeihez, a rendszerhez.

2. A pártszerveknek az állami életben is irányító és ellenőrző szerepet kell betölteniök. E feladat elősegítésére biztosítani kell az állami szervezetekben működő pártszervezetek megfelelő irányítását. Az állami szervek munkájának építő jellegű bírálatát. Az állami intézményekben működő pártszervek munkája és az építő bírálat olyan legyen, hogy az állami szervek vezetőinek és felelős beosztottainak hatásköre, tekintélye ne csökkenjen, hanem erősödjön . . .

Erősítsük pártunk egységét, a munkáshatalom, szocialista építómunkánk alapját. Az MSZMP 1957. júniusi országos értekezletén elhangzott beszámoló és a határozat. Kossuth Könyvkiadó, 1957. 128–129. old.

AZ MSZMP VII. KONGRESSZUSÁNAK A HONVÉDELEMMEL, A FEGYVERES ERŐKKEL KAPCSOLATOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

(1959. november 30.–december 5.)

*a) Kádár János: Az MSZMP Központi Bizottságának
beszámolója és a párt feladatai*

Részletek

... Tennivalónkat abban látjuk, hogy a Magyar Népköztársaság, egyetértésben a Szovjetunióval, a szocialista tábor valamennyi országával, hatékonyan segítse elő békés céljaink megvalósítását. Támogatjuk az országok és népek egymás közötti viszonyában a békés egymás mellett élés elvének teljes érvényesítését. Támogatjuk az atomfegyver-kísérletek megszüntetését, az atomfegyvermentes zónák létrehozását, az atomfegyverek használatának megtiltását, megsemmisítését. Támogatjuk a berlini kérdés rendezésére, a német békeszerződés megkötésére vonatkozó javaslatokat. Támogatjuk a teljes leszerelésre vonatkozó szovjet javaslatot, valamint azt is, hogy mindaddig, amíg ez megvalósítható lesz, közbeeső intézkedések történjenek. Ilyenek: a hadseregek létszámának csökkentése, a külföldi támaszpontok megszüntetése, a külföldön állomásozó csapatok kölcsönös visszavonása.

Ma, amikor rettenetes tömegpusztító fegyverek vannak felhalmozva és gyártásuk még folyik, az emberiség legfőbb kérdésévé a béke megőrzése vált. Minden ország közvéleménye a tárgyalásokat és a megegyezést sürgeti. A népek a tömegpusztító fegyverek megsemmisítését és a teljes leszerelést óhajtják, mert békében akarnak élni. *A magyar nép sem kíván semmi mást, mint hogy erőit a békés építőmunka nagyszerű céljaira fordíthassa . . .*

... Megint mások reakciós reményeiket ahhoz fűzik, hogy „kivonulnak Magyarországról a szovjet csapatok”. Erről a kérdésről érdemes néhány komolyabb szót váltani. A szovjet csapatok Magyarországon ma nem belpolitikai okokból, hanem kizárólag a még rendezetlen nemzetközi kérdések miatt tartózkodnak. Mi a szovjet kormánnyal és a Varsói Szerződés szervezetében egyesült többi kormánnyal, valamennyi szocialista országgal egyetértésben amellettt vagyunk, hogy a külföldön állomásozó csapatok egyidejű és kölcsönös visszavonásáról tárgyaljunk. Jelenleg azonban még nyílt fenyegetések hangzanak el a népi demokratikus országok ellen.

Világosan megmondtuk, nemegyszer: *a szovjet csapatok addig maradnak Magyarországon, ameddig a nemzetközi helyzet azt szükségessé teszi.* Ami pedig azokat a képzelgéseket illeti, hogy mi lesz, ha a szovjet csapatok kivonulnak Magyarországról, megmondhatjuk, a reakción az sem fog segíteni. A szocialista forradalom magyarországi erői és hívei drágán tanulták meg azt, amit kell, és meg tudják védelmezni rendszerüket a belső ellenséggel szemben. *Ha a reakciósok újból verekedni akarnak, nem leszünk ellene, mert a magyar népnek van ereje és még van elegendő törleszteni valója is az ellenforradalmárokkal szemben...*

... Nincs szándékunkban az ország fegyveres erőit – ideértve a hadsereget, a belső karhatalmat és a határőrséget – növelni. Ugyanakkor mindaddig, ameddig ezt a helyzet megköveteli, korszerűsítés tekintetében minőségileg fejleszteni kell azt. *A néphadsereg, a határőrség, a rendőrség, a belső karhatalom, a belügyi és igazságügyi szervek az ellenforradalommal vívott harcban szerveződtek és születtek újjá. Jelentős érdemeket szereztek a harcban és népünk abban a tudatban tekint rájuk, hogy feladataikat mindenkor megfelelően meg tudják oldani...*

... Fegyveres erőinkről szólva meg kell emlékeznünk a munkásőrségről. *A munkásőrséget az ellenforradalom elleni harcban szerveztük. Azok a munkások, parasztok és értelmiségiek, akik rendszeres napi munkájuk végzése mellett minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül fegyverrel őrködnek a nép szocialista vívmányai felett, megérdemlik a párt és a nép legteljesebb megbecsülését...*

Tisztelt Pártkongresszus! Kedves Elvtársak!

Dolgozó népünkkel együtt a Magyar Néphadsereg tagjai is lelkesen és nagy várakozással készültek pártunk e nagy jelentőségű kongresszusára. Néphadseregünkben a kommunisták és a pártönkívüliek széles körben vitatták meg a kongresszusi irányelveket, s egységesen állást foglaltak céljaink mellett, mert ezekben hazánk felvirágoztatásának további nagyszerű programját látják.

Néphadseregünk pártunk irányításával jelentősen fejlődött az ellenforradalmi lázadás leverése óta. Az ellenforradalom elleni harcban a testvéri fegyveres testületekkel együtt megedződött, újjászülött. Tisztikarunk ma politikailag egységesebb és szilárdabb, hivatástudata magasabb fokú, mint az ellenforradalmat megelőző években volt. Tisztikarunk 84 százaléka munkás és paraszt. Néphadseregünk katonái dolgozó népünk fiai, s ez kifejezi azt, hogy hadseregünk valóban a népé, valóban a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság érdekeinek fegyveres védelmezője. Ezernyi szál fűzi össze dolgozó népünkkel, s mi azon fáradozunk, hogy ezek a szálak mind erősebbek, eltéphetetlenebbek legyenek. Ezért *legfontosabb feladatunknak tartjuk néphadseregünk erkölcsi, politikai szilárdságának erősítését*, a harckészültség és a proletárhatalom védelme iránti felelősségérzet magas fokra emelését.

Számunkra az ellenforradalom egyik döntő tanulsága: akik kezet emelnek népköztársaságunkra, azokkal szemben határozottan alkalmazni kell a fegyvert, amelyet a nép adott hadseregének. A másik tanulság az, hogy társadalmi rendünk érdekében valamennyi fegyveres testületnek szorosan együtt kell működnie.

Néphadseregünkben erősödik a párt vezetése, élénkül a pártszervezetek élete, tevékenysége – a pártszervezetekben fejlődik a bírálat-önbírálat, ami biztosítéka a még meglevő hiányosságok kijavításának.

Legfőbb kötelességünknek tartjuk, hogy szüntelenül növeljük a harci és a politikai képzés színvonalát, hogy mind tökéletesebben sajátítsuk el a korszerű hadviselés követelményeit, lépést tartsunk a hadviselésben bekövetkezett gyors fejlődéssel.

A katonai kiképzésben nagy szerepet játszik az eszmei, politikai nevelés.

Szocialista hadseregünk egyik legfőbb jellemvonása, hogy katonáinkat nemcsak a beosztással járó feladatok végrehajtására tanítjuk meg, hanem mindenekelőtt áldozatkészségre, hazánk, népünk szeretetére neveljük őket.

Népünk abban a tudatban végezheti építőmunkáját, hogy hadserege – szoros egységben a Szovjetunió és a szocialista tábor más országainak hadseregeivel – megbízhatóan őrködik békés életén, készen áll a béke és a szocializmus ellenségei esetleges támadó kísérleteinek visszaverésére. Táborunk legyőzhetetlen erejét semmi sem bizonyítja jobban, mint az a folyamat, amelynek manapság tanúi vagyunk. A béke erői fokozatosan visszaszorítják, leküzdik a háború erőit. Mind nagyobb tért hódít a békés együttélés gondolata. Az erőviszonyok ilyen alakulásában kétségkívül jelentős szerepe van a szocialista tábor legyőzhetetlen katonai erejének.

Ez az erő nem az agresszió céljait szolgálja. A szocialista tábor országai nem fenyegetnek, nem veszélyeztetnek senkit.

Mi nem akarunk háborút, sőt készen állunk a legmesszebbmenő leszerelésre – de természetesen nem egyoldalúan. Amíg a revansista nyugatnémet hadsereg erőltetett ütemű felfegyverzése folyik, amíg atomfegyvert adnak Hitler volt tábornokai kezébe, amíg katonai támaszpontok hálózata épül hazánk és a szocialista tábor köré, addig nem mondhatunk le békénknek és függetlenségünknek arról a biztosítékáról, amit a Magyar Néphadsereg jelent.

Népünk érdeke ezért azt kívánja, hogy erősebbre fűzzük kapcsolatainkat a testvéri szocialista országokkal, hűek legyünk a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségeinkhez. E szerződés biztosítéka annak, hogy az imperialista, revansista körök többször is meggondolják: érdemes-e provokálni, veszélyes játékot űzni a népek békevágásával. Ez a szerződés a szocialista építés zavartalanságát, a világ békéjét hivatott biztosítani.

Az MSZMP VII. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1960. 415–417. old.

Részletek

... A szocializmus építésének egyik alapvető, általános s nemzetközi törvénye és feltétele a proletariátus diktatúrája. A szocializmusért folyó harcban a párt legfőbb feladata a proletárdiktatúra érvényesítése és szüntelen erősítése.

A proletárdiktatúra legfőbb politikai alapja a munkásosztály által vezetett munkás-paraszt szövetség. Leglényegesebb vonása, hogy széles demokráciát biztosít a dolgozóknak és elnyomja a volt uralkodó osztályok, a nép ellenségeinek ellenállását. Nálunk 1956 őszén vált nyilvánvalóvá, hogy a következetes harc elmulasztása az osztályellenséggel szemben és a szocialista demokratizmus csorbítása, a munkás-paraszt szövetség megsértése, milyen súlyos következményekkel jár.

Az ellenforradalom elleni harcban a párt és a nép megvédte és megerősítette a proletárdiktatúrát, annak államát, a Magyar Népköztársaságot. Ez a dolgozók jogos sérelmeinek orvoslása, a munkás-paraszt szövetség szilárdítása, a rendszer demokratikus vonásainak erősítése és a rendszer ellen támadó ellenség ingadozás nélküli, következetes elnyomása útján ment végbe.

A párt hívó szavára fegyvert ragadtak a kommunisták, a szocializmushoz hű, egyszerű emberek, harcoltak az állambiztonság, a néphadsereg katonái sokszor elszigetelt csoportokban is. Ezekből a szocializmushoz hűséges, érte fegyverrel is harcoló kommunista és pártonkívüli erőkből született a forradalmi karhatalom, alakult újjá a honvédség, a határőrség, a rendőrség és szerveződött a nép új fegyveres ereje: a munkásőrség. Fegyveres erőink ma megbízható védelmezői társadalmi rendünknek, nemzeti függetlenségünknek és a békének a belső és külső ellenséggel szemben.

Az ellenforradalom elleni harc kezdetén törvényszerűen előtérbe került a munkáshatalom diktatorikus oldala. Mivel a rendszerre támadó ellenségre mért kemény csapások idején maradéktalanul

helyreállítottuk a törvényességet, és a szükséges szigort csak az ellenforradalom szervezőivel és vezetőivel, a főbűnösökkel és nem a megtévesztettekkel szemben alkalmaztuk, intézkedéseink megfeleltek a tömegek igazságérzetének, megnyerték támogatásukat.

Pártunk mindig híven képviselte a marxizmus-leninizmusnak azt a tanítását, hogy a munkásosztály érdekei a tőkés elnyomás elleni harcban a világon mindenütt azonosak. A nemzetközi imperializmust csak a munkásosztály nemzetközi erőinek egysége, proletárszolidaritása tarthatja féken és győzheti le. Az egyes országok munkásosztályai csak akkor vívhatnak sikeres harcot a tőke ellen, ha küzdelmükben az egész nemzetközi munkásosztály harcára támaszkodnak. Pártunk négy évtizedes harcai és az ellenforradalom ellen vívott harc tapasztalatai is a proletár internacionalizmus leggyőzhetetlen erejét bizonyítják.

A szocialista tábor országai szoros egységbe tömörülve, egymást segítve és védve építik a szocializmust. A szocialista tábor szilárd egysége, növekvő gazdasági, politikai, katonai súlya, a tudományok és a műszaki haladás terén elért hatalmas eredményei biztosítják a benne tömörülő országok függetlenségét, népeik szabadságát. A szocialista tábor segíti a haladás erőit az egész világon, szolidáris ezekkel az erőkkel s egyben támaszkodik ezek együttérzésére a haladásért és a békéért folyó harcban.

Hazánk a szocialista tábor tagjaként, mindenekelőtt e tábor legelső és leghatalmasabb országának, a Szovjetuniónak mindenre kiterjedő, önzetlen, internacionalista segítségével érte el eredményeit. Amikor a nemzetközi imperializmus erői a belső ellenforradalmi erőkkel szövetségbe meg akarták dönteni népünk szocialista társadalmi rendjét, a Szovjetunió sietett segítségünkre, hogy leverhessük az ellenforradalmi lázadást. Ugyanakkor élveztük a többi szocialista ország politikai és gazdasági segítségét is. Mellettünk álltak, harcoltak igazunkért a kapitalista országokban küzdő kommunista és forradalmi munkáspártok.

A nemzetközi burzsoázia és a revizionisták különféle rágalmakkal, nacionalista uszítással gyűlöletet próbáltak szítani a Szovjetunióval szemben. Az ellenségnek ez a kísérlete kudarcba fulladt, népünkben megerősödött a Szovjetunió iránti tisztelet és megbecsülés, a Szovjetunió népei iránti szeretet, megerősödött a szocialista

táborhoz tartozás érzése, a proletár internacionalizmus eszméje. A proletár internacionalista nevelés folytatása, a magyar–szovjet barátság gondos ápolása és erősítése továbbra is elsőrendű kötelességünk. Az embereknek a Szovjetunióhoz való viszonya immár 42 esztendeje biztos mutatója annak, hogy ki haladó, és ki ellensége a haladásnak. A magyar nép a maga tapasztalatain okulva tudja már, hogy legjobb barátja, szabadságának és hazája függetlenségének legbiztosabb támasza a világ első szocialista állama, a Szovjetunió.

Önbizalmat és erőt ad, ugyanakkor büszkeséggel tölti el a magyar népet az a tudat, hogy a szocialista tábor tagjaként az emberi haladás élén járók közé tartozik . . .

. . . A munkásosztály hatalmát megtestesítő erős népi állam a dolgozók szervezett erejével védelmezi a nép, a szocializmus érdekeit minden belső és külső ellenséggel szemben. A népi állam politikai elnyomó szerepe elsősorban a volt kizsákmányoló osztályok tagjainak magatartásától, a nemzetközi helyzet alakulásától függően növekszik vagy csökken; gazdasági és kulturális szervező szerepe viszont mind jobban növekszik és nélkülözhetetlen feltétele a szocialista fejlődésnek.

Ennek megfelelően a jövőben is tovább erősítjük és fejlesztjük népköztársaságunkat, a proletárdiktatúra államát, annak szerveit és intézményeit, amelyek a szocializmus építését szolgálják, a nép hatalmát, békéjét és biztonságát védelmezik . . .

Az erőviszonyok megváltozása és a néptömegek szembefordulása a háborús politikával, a Szovjetunió és a szocialista tábor következetes békepolitikája áttöri a hidegháború frontját és a tárgyalások útjára kényszeríti az imperialistákat. A kapitalista országokban is egyre nagyobb dolgozó tömegek – s hatásukra a józanabb polgári politikusok – fordulnak szembe a háborús politikával. A hadiipari termelésen milliárdokat kereső imperialistáknak azonban jelentős anyagi és politikai érdekük fűződik a nemzetközi feszültség fenntartásához. Ezért a különböző imperialista provokációk elhárítása, a hidegháborús légkör felszámolása további nagy erőfeszítéseket követel. A Magyar Népköztársaság, mint a hatalmas szocialista tábor tagja, megbonthatatlan egységben a többi szocialista ország-

gal védelmezi az ország függetlenségét, népünk békés építőmunkáját, kiveszi részét a két világrendszer békés versenyéből és kitartóan küzd a két rendszer békés egymás mellett éléséért . . .

Az MSZMP VII. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1960. 577-579., 591., 594. old.

d) Határozat a Szervezeti Szabályzatról

Részlet

A párt szervezetei a fegyveres erőknél

. . . 49. A Magyar Néphadseregben, a határőrségnél, a rendőrségnél és más fegyveres erőknél működő pártszervezet munkáját a pártdemokrácia elvei alapján minden fokon választott pártszervek, alapszervezeti vezetőségek és pártbizottságok irányítják.

A fegyveres erőknél működő pártszervezetek a párt szervezeti szabályzata és a párt Központi Bizottsága által elfogadott irányelvek alapján végzik munkájukat. A honvédség és a határőrség felsőbb pártbizottságainak munkáját a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága irányítja.

A fegyveres erők pártszervezeteinek szoros kapcsolatban kell állniuk a területi pártbizottságokkal . . .

Az MSZMP VII. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1960. 629. old.

1960. ÉVI IV. TÖRVÉNY A HONVÉDELEMRŐL

*(Elfogadta az országgyűlés
1960. április 19-én.*

Kihirdetés napja: 1960. december 18.)

Részletek

A Magyar Népköztársaság dolgozó népe a szocializmust békében és biztonságban kívánja építeni. Ez a törvény államunk következetes békepolitikájával összhangban, az országban bekövetkezett mélyreható társadalmi és gazdasági átalakulásra épülő egységes szocialista jogrendszer keretében, az állam polgárainak és szerveinek az alkotmányból folyó azon alapvető kötelezettségeit állapítja meg, amelyeknek teljesítését a haza védelme békében és háború idején megkívánja.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A honvédelmi kötelezettség

1. § (1) A haza védelme a Magyar Népköztársaság minden polgárának szent kötelessége (Alkotmány 61. §-ának [1] bekezdése).*

(2) A haza védelmében személyes szolgálatával és anyagi javai-

* A törvény valamennyi esetben az 1949-ben elfogadott Alkotmányra hivatkozik.

val valamennyi magyar állampolgár köteles a törvény rendelkezései szerint részt venni.

2. § A honvédelmi kötelezettség magában foglalja

- a) a hadkötelezettséget,
- b) a személyes légoltalmi kötelezettséget,
- c) a honvédelmi munkakötelezettséget és
- d) az anyagi jellegű szolgáltatás kötelezettségét.

A fegyveres erők

3. § (1) A fegyveres erők fő feladata:

- a) a Magyar Népköztársaság védelme az ellenség fegyveres támadásával szemben,
- b) a Magyar Népköztársaság határainak őrzete,
- c) a nemzetközi szerződésekből folyó katonai kötelezettségek teljesítése.

(2) A fegyveres erők feladata továbbá a honvédelem szempontjából fontos létesítmények őrzése, közreműködés az állam belső rendjének fenntartásában és a légoltalom ellátásában, valamint segítségnyújtás elemi csapás és egyéb közveszély esetén.

4. § A fegyveres erők tagozódását és a fegyveres erők alárendeltségére vonatkozó rendelkezéseket a Minisztertanács állapítja meg.

5. § (1) A fegyveres erő tényleges és nem tényleges állományból áll.

(2) A fegyveres erők tényleges állományához tartoznak:

- a) a sorkatonai szolgálatot teljesítők (sorállomány),
- b) az ideiglenes szolgálatra behívott tartalékos hadkötelesek,
- c) a hivatásos tisztek és tiszthelyettesek,
- d) a továbbszolgáló tiszthelyettesek és tisztesek, valamint
- e) a különleges szolgálatot teljesítő személyek.

(3) A nem tényleges állományhoz tartoznak azok a hadkötelesek, akik nem esnek a (2) bekezdés alá.

6. § A fegyveres erők tényleges állományának kiegészítése

- a) a sorkötelesek,
- b) a tartalékos hadkötelesek,

c) a tartalékállományból hivatásos állományba felvett tisztek és tiszthelyettesek behívása, valamint

d) a továbbszolgálatra jelentkezett tiszthelyettesek és tisztesek, illetőleg

e) a különleges katonai szolgálatra jelentkezett személyek felvétele útján történik.

7. § (1) A fegyveres erők sorállományának, illetőleg tartalékállományának kiegészítése a honvédelmi miniszternek alárendelt katonai kiegészítő parancsnokságok feladata. E feladatok ellátásában a katonai kiegészítő parancsnokságok együttműködnek a tanácsok végrehajtó bizottságaival.

(2) A katonai kiegészítő parancsnokságok szervezetét és működési területét a honvédelmi miniszter állapítja meg.

Az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély ideje

8. § (1) A törvénynek háború idejére szóló rendelkezései az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély idején is alkalmazandók.

(2) Az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély ideje a Magyar Népköztársaság biztonságát, területi épségét, függetlenségét, a népi demokratikus államrendet vagy a társadalmi rendet, illetőleg a közrendet és a közbiztonságot fokozott mértékben veszélyeztető események bekövetkeztével áll be.

(3) Az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély idejének beálltát és megszűnését a Népköztársaság Elnöki Tanácsa állapítja meg és hirdeti ki.

A HADKÖTELEZETTSÉG

I. Fejezet

A HADKÖTELEZETTSÉG TERJEDELME ÉS TARTALMA

9. § A hadkötelezettség általános és az a törvény rendelkezései szerint minden magyar állampolgárra kiterjed.

10. § (1) A férfiak hadkötelezettsége annak az évnek január hó 1. napján kezdődik, amelyben a 18. évüket és annak az évnek december hó 31. napján végződik, amelyben az 50. évüket betöltik (hadköteles férfiak).

(2) A tartalékállományba tartozó tábornokok és tisztek hadkötelezettsége annak az évnek december hó 31. napján ér véget, amelyben a 60. évüket betöltik.

11. § (1) A férfiak hadkötelezettsége magában foglalja:

a) a jelentkezési kötelezettséget és

b) a katonai szolgálati kötelezettséget.

(2) A hadköteles férfiak jelentkezési és katonai szolgálati kötelezettségének részletes szabályait a törvény II–VII. fejezete állapítja meg.

12. § (1) A nők hadkötelezettsége csak háború idején áll fenn.

(2) A hadkötelezettség csak azokat a nőket terheli, akik a 18. életévüket betöltötték, de a 45. évüket túl nem haladták.

(3) A nők a hadkötelezettség keretében csak szakszolgálatra vehetők igénybe, és őket fegyveres szolgálatra kötelezni nem lehet.

(4) Azoknak a szakszolgálatoknak a körét, amelyekre a nők hadkötelezettsége kiterjed, valamint a nők hadkötelezettségének részletes szabályait külön jogszabály állapítja meg . . .

A KATONAI SZOLGÁLATI KÖTELEZETTSÉG

Általános rendelkezések

... 19. § (1) A Magyar Népköztársaság polgárainak megtisztelő kötelessége, hogy általános védkötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítsenek (Alkotmány 60. §-a).

(2) A katonai szolgálatot a fegyveres erőknél kell teljesíteni.

(3) A hadköteles a katonai szolgálatot a törvény által meghatározott időtartamban, esküjéhez híven, a katonai szabályzatoknak és utasításoknak, valamint az előljáró parancsainak megfelelően köteles teljesíteni.

(4) A Magyar Néphadsereg fegyelmi szabályzatának és a katonai szolgálat alapvető elveit tartalmazó általános érvényű egyéb szabályzatainak előírásait kell megfelelően alkalmazni a fegyveres erők más részeinél is.

20. § (1) Ha a katonai szolgálati kötelezettségét teljesítő személy a szabályzatokban, utasításokban vagy parancsokban meghatározott valamely kötelezettségét megszegi és cselekménye súlyosabb elbírálás alá nem esik, ellene a katonai fegyelmi szabályzat szerint van helye a felelősségre vonásnak.

(2) A fegyelmi felelősségre vonással kapcsolatos alapvető rendelkezéseket a 64. § (2)–(7) bekezdése állapítja meg.

(3) A 64. §-nak a tiszthelyettesekre vonatkozó rendelkezéseit a katonai szolgálatot hadkötelezettség alapján teljesítő tisztesekre is alkalmazni kell.

A katonai szolgálati kötelezettség tagozódása

21. § A katonai szolgálat nemei a következők:

a) sorkatonai szolgálat, b) tartalékos katonai szolgálat, és c) különleges katonai szolgálat.

A sorkatonai szolgálat

22. § (1) A besorozott hadköteles (sorköteles) annak az évnek a végéig, amelyben a 23. évét betölti, sorkatonai szolgálatra behívható.

(2) Az a hadköteles, aki a sorkatonai szolgálat alól magát jogel-

lenesen kivonta, a 45. évének betöltéséig hívható be sorkatonai szolgálatra.

23. § Önkéntes jelentkezés alapján sorkatonai szolgálatra a 17. évét betöltött nem hadköteles férfi is behívható.

24. § (1) A sorkatonai szolgálat időtartama legfeljebb három év. Ezen belül a szolgálati időt az egyes fegyvernemeknél és szolgálati ágaknál, illetőleg egyes évfolyamok esetében a honvédelmi miniszter állapítja meg.

(2) A sorkatonai szolgálat az állománybavétellel kezdődik és rendszerint a tartalékalllományba helyezéssel ér véget.

25. § A sorkatonai szolgálatból ideiglenesen tartalékalllományba helyezett hadköteles – annak folytatására – a sorköteles kor felső határáig behívható. A sorkatonai szolgálat teljes időtartama a három évet ebben az esetben sem haladhatja meg.

26. § Az a hadköteles, aki a 41. §-ban meghatározott szolgálathalasztás folytán a sorköteles korban behívásra nem került, annak betöltése után is sorkatonai szolgálatra kötelezhető.

A tartalékos katonai szolgálat

27. § (1) A tartalékos katonai szolgálat tartalékoskiképzésből, illetőleg tartalékos-továbbképzésből áll.

(2) Az a tartalékos hadköteles, aki sorkatonai szolgálatot nem teljesített (kiképzetlen tartalékos), – a 45. évének betöltéséig – legfeljebb hat hónapig tartó kiképzésre behívható.

(3) Azt a tartalékos hadkötelest, aki sorkatonai szolgálatot teljesített vagy a (2) bekezdésben meghatározott rövidített kiképzésben részesült (kiképzett tartalékos), továbbképzésre háromévenként – a honvédelmi miniszter által megállapított egyes fegyvernemeknél, illetőleg szolgálati ágaknál rövidebb időközönként – egyszer lehet behívni, éspedig

– tiszteket és tiszthelyetteseket legfeljebb négy hónapig.

– tiszteseket és honvédeket legfeljebb három hónapig terjedő időtartamra.

28. § A továbbképzések együttes időtartama a tartalékalllományban eltöltött idő alatt nem haladhatja meg

– tiszteknél és tiszthelyetteseknél a 32 hónapot,

– tiszteseknél és honvédeknel a 24 hónapot . . .

A FEGYVERES ERŐK HIVATÁSOS
ÉS TOVÁBBSZOLGÁLÓ ÁLLOMÁNYA

IX. Fejezet

A HIVATÁSOS ÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓ
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A hivatásos állomány feladata és tagozódása

56. § A hivatásos állomány tagjainak önként vállalt élethivatásuk alapján kötelessége a haza és a néphatalom fegyveres szolgálata és védelme, amelyet hűséggel és az önfeláldozásig terjedő odaadással kötelesek teljesíteni.

57. § (1) A fegyveres erők hivatásos állománya hivatásos szolgálatot teljesítő tábornokokból, tisztekből és tiszthelyettesekből áll.

(2) A hivatásos állományba való felvétel önkéntes jelentkezés alapján történik.

58. § (1) A fegyveres erők hivatásos állományába azok a büntelen és feddhetetlen előéletű, katonai szolgálatra alkalmas személyek vehetők fel, akik a katonai szolgálatot élethivatásul választották és a külön jogszabályban előírt egyéb feltételeknek megfelelnek . . .

X. Fejezet

A TOVÁBBSZOLGÁLÓ ÁLLOMÁNYRA VONATKOZÓ
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

67. § A sorkatonai szolgálatot már teljesített honvédeknek, tiszteseknek és tiszthelyetteseknek megengedhető, hogy a katonai szolgálatot önként tovább folytassák, illetőleg a katonai szolgálat önkéntes továbbfolytatása céljából újból bevonuljanak (továbbszolgálat) . . .

Kádár János:

FELSZÓLALÁS AZ ENSZ KÖZGYÜLÉSÉNEK 15. ÜLÉSSZAKÁN

Részlet

... Küldött urak! Vannak, akik arra kíváncsiak, mikor vonják ki a szovjet csapatokat Magyarországról. A szovjet csapatok a Varsói Szerződés tagállamainak megfelelő megállapodásai alapján vannak Magyarországon. Kivonásuk a szerződő felek, köztük a Magyar Népköztársaság kormányának elhatározásától függ, nem pedig a nyugati stratégiák óhajától. Ez ugyanis valóban a nyugati katonai vezetők problémája, s nem az ENSZ-é és még kevésbé a magyar népe. A magyar nép jól megvan azokkal a szovjet csapatokkal, amelyek megszabadították a náci fasiszta hadsereg rémuralmától és az országot a hitleristák kezére játszó Horthy-rendszer ellenforradalmár fasiszta erőitől. *A Szovjet Hadseregnek köszöni népünk nemzeti függetlenségének visszanyerését, és azt, hogy ma is békében és biztonságban él.* Ismeretes, hogy a Varsói Szerződés tagállamai *megnemtámadási szerződés megkötését* javasolták a NATO tagállamainak, sőt indítványozták a Varsói Szerződés szervezetének és a NATO-nak egyidejű felosztatását is. A Szovjetunió – valamennyi szocialista ország, köztük a Magyar Népköztársaság kormányának egyetértésével – az általános és teljes leszerelésre vonatkozó javaslatában is indítványozta, hogy *vonjanak vissza saját országának határai mögé minden külföldön állomásozó katonai egységet.* Íme, itt vannak az utak és módok, a ma is érvényes javaslatok. Csak

el kell fogadni és meg kell valósítani őket, és akkor nem állomásozik majd többé a föld egyetlen országában sem más ország katonai egysége.

Azt mondják egyesek, hogy mi a szovjet csapatok segítségével levertünk egy általuk nemzetinek nevezett felkelést. De mi nem nemzeti felkelést, hanem csak egy ellenforradalmi puccsot vertünk le, mégpedig egy-két nap alatt. *Ezt az ellenforradalmi puccsot külföldön szervezték, sok éven át készítették elő a nemzetközi reakció erői.* A nemzetközi reakció e puccskísérletével a belső reakció szűk csoportját mozgósította, megtévesztett egyeseket, de *e puccskísérlettől távol álltak a magyar nép szocializmushoz hű, alapvető tömegei . . .*

Kádár János: A szocializmus teljes győzelméért. Kossuth Könyvkiadó, 1962. 213–214. old.

Kádár János:

BESZÉD AZ ORSZÁGGYÜLÉS
1961. OKTÓBER 12-I ÜLÉSÉN

Részlet

... Külön meg akarom említeni *mint a nép büszkeségét azt az ifjúságot, amelyik most a mi néphadseregünkben szolgál.* Munkás-paraszt fiatalok, értelmiségiek, olyanok, mint a többiek. Mi a Minisztertanácsban meghoztuk azt a bizonyos döntést, hogy a honvédelmi miniszter adja ki parancsban: akiknek le kellene szerelniük most a közeli hetekben, ideiglenesen bennmaradnak, és tovább szolgálnak.

A megelőző napokban kézhez kaptam körülbelül 150 levelet. Egyénektől és emberek kisebb-nagyobb csoportjaitól érkeztek ezek, összesen 5200 aláírás volt rajtuk.

Ezeket a leveleket katonák írták, akik második évüket szolgálják. Ezek a levelek arról tanúskodnak, hogy katonáink foglalkoznak a népek nagy kérdéseivel, látják, mi történik a világban és azt a következtetést vonták le: mivel szükség van rá, kérik, hogy bent maradhassanak a nép szolgálatára. 5200 ember aláírása nem kevés. A címzettek a Központi Bizottság, a kormány, az Elnöki Tanács, a Minisztertanács, illetve a Honvédelmi Minisztérium voltak. Azóta részt vettem egy katonai aktíván is, és megkértem a vezető honvédtiszteket, hogy kézszerítésunkat, tiszteletünket adják át ezeknek a katonáknak. Jó érzés úgy harcolni és dolgozni, ha tudjuk, hogy az emberek egyetértenek velünk. Nem akármilyen kérdésről van szó,

hanem arról, hogy egy katona két év után még bent marad. Ez nem akármilyen kérdés az egyén életében.

A parancs kihirdetése után újabb levelek, táviratok érkeztek a kormányhoz, a Honvédelmi Minisztériumhoz és máshova. Nagyon szép levelek ezek.

„Nagyon vártuk a leszerelés napját, szerettünk volna részt venni az ötéves terv munkájában, szüleinkkel, barátainkkal, hozzátartozóinkkal találkozni, s alig vártuk már a leszerelést. De kihirdették a parancsot, gondolkoztunk, megtárgyaltuk a helyzetet, s megértettük, helyeseljük, végrehajtjuk!” – hangzott az egyik levél.

Ez a helyes és igaz beszéd! Mert ha azt mondták volna: „Hurrá, haza se akartunk menni!” – nem mondtak volna igazat! Hiszek azoknak, akik azt mondják: „Nem hurráztunk, de értjük, helyeseljük és megcsináljuk! Tudjuk, hogy országunk békepolitikát folytat, és mi ezért készek vagyunk szolgálni is, dolgozni is, harcolni is.”

Egy másik csoport ezt írta: „Nem engedjük visszatérni a kizsákmányolók uralmát, a tőkések, a bankárok, a földesurak uralmát!”

Mostanában nemigen beszélünk ezeknek az uraknak az uralmáról, de jó, hogy katonáink erre is gondolnak, és megértik, hogy erről is szó van.

Nagyszerű kiállítás ez a rendszer mellett! . . .

AZ MSZMP VIII. KONGRESSZUSÁNAK A FEGYVERES ERŐKKEL ÉS A HONVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

(1962. november 20–24.)

*a) Kádár János: Az MSZMP Központi Bizottságának
beszámolója*

Részletek

... Az imperialistáknak mindenkor számolniuk kell azzal, hogy a szocialista világ, a szabadságukhoz és függetlenségükhöz ragaszkodó országok és népek, a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom és a béke-világmozgalom egyesített ereje hatalmasabb az agresszív erőknél. Provokációikra kudarc vár, és ha kalandor módon mégis a háború útjára lépnek, akkor mérhetetlen szenvedést zúdíthatnak ugyan az emberiségre, de semmit sem nyerhetnek, mert a háború elkerülhetetlenül saját pusztulásukat okozza.

Elvtársak!

A jelenlegi nemzetközi helyzetben a szocialista országoknak a szocialista vívmányok és a béke védelmében továbbra is elsőrendű feladatuk, hogy megfelelő szinten tartsák és szüntelenül fejlesszék honvédelmüket. A szocialista országok magas színvonalú honvédelmi képessége és készenléte, a Varsói Szerződés szervezetének katonai ereje a szocialista világ sérthetetlenségének és az emberiség békéjének legfőbb biztosítója. Büszkéek vagyunk arra, hogy a Magyar Népköztársaság korszerűen felszerelt hadserege ott van a Varsói Szerződésben tömörült országok hadseregei sorában, azokkal együtt készen áll és képes a béke, a szocialista haza védelmére, a szocialista világrendszer biztonságának megőrzésére, mindenféle imperialista agresszió visszaverésére.

Az egész emberiség szerencséje, hogy a békeszerető erők élén álló, a legfejlettebb és leghatalmasabb katonai eszközökkel rendelkező Szovjetunió az imperialista agresszorokat féken tartja és elrettenti, s ha kell, az egész szocialista táborral együtt megfelelő ellencsapást mér rájuk.

A Szovjetunió, a Varsói Szerződés országai, a szocialista tábor országai e legyőzhetetlen erő birtokában is rendíthetetlenül folytatják békepolitikájukat. A Föld minden országában minden gondolkodó ember tudatában mind jobban összekapcsolódik és egybeforr a szocializmus és a béke fogalma. Az emberek egyre inkább látják, hogy az imperializmus csak az örök háborús fenyegetést tudja nyújtani az emberiségnek, a szocialista tábor országai pedig az emberiség legfőbb érdekének a béke megőrzését tartják. Az egész szocialista tábor a más országok belügyeibe való be nem avatkozás, a békés egymás mellett élés elvét vallja. Az az álláspontunk, hogy a vitás nemzetközi kérdések megoldásának eszközei közül ki kell kapcsolni a háborút . . .

... Honvédségünk fegyverzetének korszerűsítésére úgy is kell gondolnunk, hogy ezek a kiadások biztosítják és védelmezik a magyar dolgozó nép békéjét, jónak nevezhető életkörülményeit. Népünk számára drága a szocialista haza határainak sérthetetlensége, nemzeti függetlenségünk, az alkotó munka, a béke védelme. Amíg van imperializmus, és a tartós béke nincs biztosítva, amíg a béke védelme éberséget és készenlétet követel, addig pártunk, kormányunk, a nép iránti szent kötelességének tekintti, hogy gondoskodik honvédségünk fegyverzetének korszerűségéről . . .

Kedves Elvtársak!

Mint a hadseregben dolgozó kommunista, felelős beosztásban levő parancsnok, a hadsereg kommunistáinak küldötte, elmondhatom, hogy a hadsereg kommunistái, a pártonkívüliek, az ifjúkommunisták, az egész személyi állomány érti és helyesli pártunk politikáját. Kéri, hogy a kongresszus hagyja jóvá, a megválasztandó Központi Bizottság pedig következetesen hajtsa végre ezt a bevált, helyes politikát.

Jelenthetem, hogy a két kongresszus közötti időszakban hadseregünk megerősödött, technikailag fejlődött, kiképzési színvonala emelkedett. A hadsereg egységes, képes és kész a kapott feladatok végrehajtására.

A hadsereg helyzetét, erejét és értékét megszabó tényezők egyik legfontosabbika: *országunk fejlődése, a szocialista társadalmi bázis*. A „hátszág szilárdsága” az alap, amelyre bizton támaszkodik, és amelytől erősödik a mi hadseregünk. A szocialista társadalommal – amelynek ipara mindinkább erősödik, mezőgazdasága egységes és a szocialista úton fejlődik – a hadsereg tagjai ezer és ezer szállal nőttek össze, együtt éreznek egész dolgozó népünkkel. A kongresszus megállapítása, hogy leraktuk a szocializmus alapjait, a haza védelme szempontjából is nagyon fontos. Néphadseregünk most még inkább érzi: *van mit védenie!*

A másik fontos tényező, hogy *rendelkezik-e a hadsereg korszerű szervezettel és fegyverzettel*. Elmondhatom, hogy hadseregünk az elmúlt időszakban szervezetében korszerűbb lett, képes a feladatok gyors végrehajtására. Ami pedig a hadsereg fegyverzetét illeti, az mind jobban hozzáigazodik a korszerű háború követelményeihez.

A mi népünk békét akar. A kongresszuson valamennyi eddig felszólalt küldött népünk békés alkotó munkájának terveiről, reménységeiről beszélt. De a békét védeni is kell! Jelenthetem a kongresszusnak, hogy népünk egyetértése, áldozatos munkája, a párt Központi Bizottsága és a kormány gondoskodása nyomán a hadsereg az elmúlt időszakban sok új technikai eszközt kapott.

Közismert, hogy a Magyar Népköztársaság légiterét a korszerű

igényeket mindenben kielégítő rakéták, szuperszonikus vadászfogó repülőgépek, rádiófelderítők és lokátorok rendszere védi. Olyan rakéták például, mint amilyenek 1960. május 1-én Szverdlovszk felett lelőtték a Powers által vezetett betolakodó U-2-es repülőgépet. A hadsereg korszerű szervezeti felépítésének és technikai ellátottságának ismeretében jelenthetem, hogy *a Varsói Szerződés más tagállamaival, a testvéri Szovjet Hadsereggel és a többi testvéri hadsereggel együtt a mi hadseregünk is védi népünk alkotó munkáját, a szocialista tábor és az egész emberiség békéjét.*

Hadseregünk technikai ellátottságát alapvetően népünk dolgozói munkája, áldozatkészsége biztosítja. Köszönetünket fejezzük ki a magyar ipar munkásainak, a műszakiaknak és az ipar vezetőinek azért, hogy a hadsereg részére szükséges technikát jó minőségben és határidőre szállították.

Emellett a mi hadseregünk is érzi a testvéri szocialista országok, elsősorban a hatalmas Szovjetunió, a Varsói Szerződés főparancsnoksága és a Szovjet Hadsereg állandó támogatását. Külön ki kell emelnem a Szovjet Hadsereg nagy és állandó testvéri segítségét, mind a korszerű technikai felszerelésben, mind pedig abban, hogy a korszerű technika elsajátítására a kádereket gyorsan kiképezzük.

Barátságunk a Magyarországon ideiglenesen állomásozó szovjet csapatok személyi állományával és parancsnokságával nagyon jó, bensőséges. A szovjet elvtársak gazdag tapasztalataiból nagyon sokat tanulhatunk.

A harmadik fontos tényező, amely szintén bizonyítja, hogy a hadsereg jól kiképzett, képes és kész harcolni: *a hadseregben szolgáló teljesítő emberek.*

Mi elvetjük azt a burzsoá elméletet, hogy a korszerű technika korában alapvető és legfontosabb *a technika*, és nem fontos *az ember*. Igenis, alapvetően fontos az ember. Óriási jelentősége van annak, hogy az ember, a katona érezze az igazságát az ügynek, amelyet védelmez. És rendkívül sok múlik azon is, milyenek a hadseregben dolgozó emberek képességei és tulajdonságai, tudják-e szervezni és vezetni a hadsereget, kezelni a technikát? Sem az emberek öntudata, sem ezek a képességek nem alakulnak ki maguktól. Ez nagy munkát követel.

A hadseregben folyó nevelésnél ki kell emelnem a pártszerveze-

tek rendkívül nagy szerepét. A hadseregben kétszeres erőfeszítést kívánt a normális pártélet helyreállítása. Először a személyi kultusz következményeitől kellett megszabadítani, másodszer a külön szabályzat alapján eluralkodott úgynevezett kincstári szellemről.

A Központi Bizottság határozatai alapján egyrészt helyreállt, kiszélesedett nálunk is a lenini normák alkalmazása, pezsgő, eleven pártélet folyik, másrészt nem csorbult, hanem növekedett a parancsnokok tekintélye. Az egész laktanyaéletben megélénkült a pártmunka, kiszélesült annak társadalmi bázisa. Ennek következtében a politikai nevelőmunka javult, hatékonyabb lett.

A pártélet fellendítése azonban nem ment harc nélkül. Meg kellett érte küzdeni, sokat kellett vitatkozni; sok elvtársunk a vita folyamán megértette az új módszerek szükségességét, de akadtak olyanok is, akik nem értették meg: ezeknek félre kellett állniuk.

A párt politikájának ebben a megváltozott légkörében könnyen megtalálta a helyét az ifjúkommunista mozgalom, a KISZ is. A hadseregben sok ezer ifjú kommunista és párton kívüli ifjú megszerezte a „*Magyar Néphadsereg Kiváló Katonája*” címet, és a szocialista versenyben elért eredmények alapján kitüntetésekkel érdemelt ki.

Mi, akik a hadseregben hosszú évek óta dolgozunk, elmondhatjuk, hogy a fiatalok döntő többségének szocialista hazafisága, politikai öntudata, munkaszeretete, lelkesedése és áldozatkészsége nagymértékben elősegíti az előttünk álló feladatok eredményes végrehajtását. A hadseregben – pártunk politikája alapján – nagy gondot fordítunk a fiatalság nevelésére. Fiataljaink magas fokú politikai öntudatának, a haza védelméért érzett felelősségének tulajdonítható, hogy az év közben lefolytatott különböző gyakorlatokon fáradságot nem ismerve, nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel, sokszor több napon keresztül, éjjel és nappal, zord időjárási viszonyok között teljesítették feladatukat, és hozzáértően kezelték a rájuk bízott bonyolult technikát.

Ha valaki megkérdezné: mi a biztosíték arra, hogy az a sok eszköz, amelyet a hadsereg kap, jó kezekben van, azt válaszolnám: elsősorban az, hogy a kommunisták és a pártonkívüliek, a hadsereg egész személyi állománya érti a párt politikáját, egyetért vele. Értik és megbecsülik a szocialista építésben elért eredményeinket,

és készek, ha kell, harcolni szocialista vívmányaink védelmében. A mi hadseregünk tisztikara egységes, politikailag szilárd, szakmailag jelentősen fejlődött, s készségesen vállalja a rá háruló feladatokat. Megnövekedett a parancsnokok, a törzsek szervezőkészsége, a harci, politikai kiképzés színvonala. A technikát mind korszerűbben alkalmazzák. A hadsereg tisztikara érzi azt a bizalmat, amelyet a néptől, a párttól és a kormánytól kap, s ennek megfelelően fokozódik felelősségérzete is.

Természetesen nemcsak eredményeink vannak, hanem hibáink és komoly nehézségeink is. Munkánk egyik nehézségét az új technika tökéletes elsajátítása okozza. Rendszeresen küzdenünk kell a csapatok szervezetszerű rendjéért, fegyelméért, a kiképzés magas színvonaláért. Nagy gondot kell fordítani különböző balesetek, fegyver-, gépkocsi-balesetek megelőzésére.

Eltársak! A Magyar Népköztársaság hű tagja a Varsói Szerződésnek. Népünk el van szánva függetlenségünk, békés építőmunkánk, szocialista rendszerünk védelmére. A hadsereg kommunistái, valamennyi tiszt és harcos nevében kijelenthetem, hogy pártunk és kormányunk felhívására, utasítására bármilyen időben és körülmények között, a testvéri Szovjet Hadsereggel és a Varsói Szerződéshez tartozó többi szocialista hadsereggel együttműködve, készek vagyunk hazánk, szocialista vívmányaink, a szocialista tábor, a béke védelmére.

A hadsereg kommunistái, az egész személyi állomány nevében kívánok a kongresszusnak eredményes munkát, a küldött és a vendég elvtársaknak jó erőt és egészséget.

Részletek

... 2. A nemzetközi – elsősorban az amerikai – monopoltoke folytatja a fegyverkezési hajszát, amely súlyos háborús veszéllyel terhes. Az Egyesült Államok uralkodó körei az emberiségre szabadították az atomháború veszélyét. Elutasítják a Szovjetuniónak az atomfegyverek eltiltására, az általános és teljes leszerelés végrehajtására irányuló javaslatait, kiterjesztették a nukleáris kísérleteket a világűrre is, helyi háborús provokációkat szerveznek, feltámasztották a nyugatnémet imperializmus katonai erejét, és ezzel Európa szívében az egész világ békéjét fenyegető tűzfészket teremtettek. Az Egyesült Államok kormányának Kuba elleni agressziója felidézte a harmadik világháború közvetlen veszélyét. A Szovjetuniót a népek sorsa iránt érzett felelősségtudat vezérelte, amikor higgadt bölcsességet és erélyt tanúsítva elhárította a fenyegető katasztrófát. Népünk és kormányunk a Szovjetunióval, a szocialista országokkal, minden haladó erővel együtt segíti és védelmezi a függetlenségéért, szuverenitásáért harcoló, szocialista hazáját építő kubai népet. A Szovjetunió és a szocialista országok kötelessége, hogy állandóan korszerűsítsék fegyveres erőiket és megakadályozzák, hogy az imperialisták katonai fölényre tegyenek szert. Olyan helyzet alakult ki, amikor a béke megőrzése, a háborús veszély elhárítása az emberi haladás nemzetközi erőinek legfőbb feladatává vált.

Az imperialisták háborús előkészületei ellen küzdő erők első vonalában szerte a világon a kommunisták állnak. *A békés egymás mellett élésért vívott harc a szocialista tábor külpolitikájának alapja.* A béke fenntartása a szocialista országok még gyorsabb fejlődésének feltétele, a magyar nép legsajátabb érdeke is. A jelen történelmi helyzetben megvan a lehetősége annak, hogy a népek valamenynyí békeszerető erő tömörítésével és összefogásával megakadályozzák a világháború kirobbantását.

A nemzetközi osztályharc új, sajátos formája a békés egymás mellett élés, a két világrendszer gazdasági versenye, amely kedve-

zőbb körülményeket teremt a kapitalista országok proletárforradalmi és demokratikus mozgalmi, az antiimperialista nemzeti felszabadító forradalmak számára is. Világháború nélkül könnyebben és kevesebb áldozattal győz a szocializmus a kapitalizmus felett.

A magyar nép cselekvő részese a békéért folyó harcnak, a terebélyesedő béke-világmozgalomnak, amelynek szerepe és hatása állandóan növekszik. Ebben a mozgalomban összefog minden erő, amely a háború és a fegyverek nélküli világot óhajtja, és ennek megteremtésén fáradozik.

Békét akarunk, de amíg az imperialisták háborúval fenyegetnek, fokozzák a fegyverkezési versenyt, kötelelességünk, hogy a Varsói Szerződés keretében a Magyar Népköztársaság is megtegyen minden szükséges intézkedést a szocialista tábor véderejének, s egyben hazánk biztonságának erősítésére, kivegye részét a közös védelmi feladatokból. Pártunk és kormányunk jelentős anyagi áldozattal a korszerű haditechnika magaslatára emelt, ütőképes hadsereget szervezett, amelyet állandóan fejleszt; népünk el van szánva függetlenségünk, békés építőmunkánk, szocialista rendszerünk védelmére.

3. Minden erőnkkel támogatjuk az általános és teljes leszerelésért folyó harcot. Csak az általános és teljes leszerelés mentesítené az egész emberiséget egyszer s mindenkorra a háború fenyegetésétől; e cél elérése azonban még hosszú és állhatatos küzdelmet kíván a népektől.

Pártunk, kormányunk és népünk a vitás nemzetközi kérdések békés tárgyalások útján való megoldásának a híve. A béke biztosításáért, az általános és teljes leszerelés kiharcolásáért együttműködünk minden társadalmi erővel, szövetséget kötünk minden mozgalommal. Támogatunk minden józan, akár csak részmegoldáshoz is hozzásegítő egyezményt, amely a nemzetközi feszültség enyhüléséhez vezet. Helyeseljük a Szovjetunió álláspontját a német békeszerződésről, Nyugat-Berlin kérdésének rendezéséről. Támogatjuk az első német munkás-paraszt államot, a Német Demokratikus Köztársaságot. Aggodalommal és éberén figyeljük a militarizmus újraéledését, agresszív törekvéseit. Helyeseljük azokat a javaslatokat, amelyek az Európa és a világ különböző térségeiben létesítendő atommentes övezetek felállítására, a külföldi támaszpontok megszüntetésére, a különböző hadseregeknek a nemzeti határok

mögé való visszavonására irányulnak. A leszerelés megvalósulása kivenné az imperialisták kezéből azt a fegyvert is, amelyet a nemzeti felszabadító mozgalmak erőszakos elnyomására használnak.

4. *Külpolitikánk gerince barátságunk és szövetségünk a Szovjetunióval, a szocialista tábor egységének erősítése, hűségünk a Varsói Szerződéshez.*

A magyar–szovjet barátság ápolása és fejlesztése függetlenségünk, szabadságunk megőrzésének záloga, országunk gazdasági és kulturális fejlődésének rendkívül fontos tényezője. A Moszkvai Nyilatkozat szellemében valljuk, hogy a béke, az emberi haladás biztosítéka, kulcskérdése: a szocialista tábor egysége, összeforrottsága. A Varsói Szerződés védelmi szövetség a NATO-hatalmak háborús tervei és fenyegetései ellen. A Magyar Népköztársaság hű tagja a Varsói Szerződésnek . . .

. . . A szocializmus építésének előttünk álló időszakában népi demokratikus államunk teljesíti a proletárdiktatúra történelmi hivatását, miközben fokozatosan kifejlődnek benne az egyetemes népi államra jellemző vonások.

Változások mennek végbe államunk funkcióiban. Az állam védelmi funkciója – amíg van imperializmus – megmarad, elnyomó funkciója fokozatosan csökken, a gazdasági szervező és kulturális-nevelő tevékenysége pedig tovább növekszik . . .

Az MSZMP VIII. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1963. 426–428., 440. old.

d) Határozat a Szervezeti Szabályzatról

Részlet

A párt szervezetei a fegyveres erőknél.

55. A fegyveres erőknél működő pártszervezetek a párt Szervezeti Szabályzata alapján tevékenykednek. A pártszervezetek munkáját a pártdemokrácia elveinek megfelelően, minden fokon választott

pártszervek, az alapszervezeti vezetőségek és a pártbizottságok irányítják. A néphadsereg, a határőrség, a karhatalom pártbizottságait közvetlenül a Központi Bizottság irányítja.

A fegyveres erőknél levő politikai szervek munkájukat a Központi Bizottság határozatai szerint végzik.

A munkásőrség munkáját a területileg illetékes pártbizottságok közvetlenül irányítják, biztosítják a munkásőrség fegyelmét, harckészségét, erkölcsi-politikai egységét.

A fegyveres erők pártszervezetei mozgósítják a személyi állományt a harci és politikai kiképzési feladatok végrehajtására, a parancsok és katonai szabályzatok maradéktalan teljesítésére.

A fegyveres erők pártszervezetei szoros kapcsolatot tartanak fenn a helyi pártbizottságokkal, rendszeresen tájékoztatják őket az egységeiknél folyó politika munkáról. A helyi pártbizottságok figyelemmel kísérik és segítik a fegyveres alakulatoknál folyó politikai munkát. Közös tevékenységükkel gondoskodnak a fegyveres erők és a nép egységének állandó szilárdításáról.

A POLITIKAI BIZOTTSÁG
1964. ÁPRILIS 28-I HATÁROZATA
A HONVÉDELMI NEVELŐMUNKA HELYZETÉRŐL
ÉS AKTUÁLIS FELADATAIRÓL

Részletek

I.

1. Pártunk következetes marxista-leninista politikája és felvilágosító munkája alapján népünkben erősödött a haza védelméért érzett felelősség. Egyre tudatosabbá válik, hogy a honvédelem szocializmust építő munkánk szerves része, egész társadalmunk ügye. A dolgozók helyeslik, támogatják azokat az erőfeszítéseket, amelyeket a párt és kormány tesz honvédelmünk erősítése érdekében.

A szocialista hazafisággal együtt mélyült népünk internacionalizmusa, egyre világosabb a szocialista országok katonai összefogásának szükségessége is és az ebből eredő kötelezettségek teljesítésének fontossága.

Megnövekedett az ifjúság érdeklődése a honvédelem és ezen belül a hadsereg élete és munkája iránt. Nagyobb gonddal történik a bevonulás előtt álló fiatalok felkészítése a katonai szolgálatra. Bensőségesebb lett a lakosság és a fegyveres erők kapcsolata.

Az eredményekben kifejezésre jut, hogy a párt-, állami és társadalmi szervek nevelő munkájában – különösen az utóbbi időben – erősödött a honvédelmi készséget közvetve és közvetlenül befolyásoló tevékenység.

A fegyveres erők pártpolitikai szervei és KISZ-szervezetei az elmúlt években aktívabban és kezdeményezőbbben kapcsolódtak be a honvédelmi nevelőmunkába.

A propaganda- és hírközlő szervek munkájában is céltudatosabbá vált a haza védelméért érzett felelősség elmélyítésére irányuló tevékenység.

2. Elért eredményeink azonban elmaradnak még a kedvező lehetőségektől és fokozódó követelményektől.

a) A szocialista nevelőmunkában nem jut kellően kifejezésre a békés egymás mellett élés lehetősége és a honvédelem erősítése közti dialektikus összefüggés. A propagandaszervek gyakran bizonytalanul, vagy egyáltalán nem foglalkoznak a szocialista nevelés egyes kérdéseinek honvédelmi vonatkozásaival. A béke szükségességének hangsúlyozása közben sokszor pacifista hangok jelentkeznek. Sokan nem látják még, hogy a béke védelme a jelenlegi helyzetben a honvédelem erősítése nélkül nem lehetséges. Ilyen vonatkozásban legnagyobb a lemaradás az irodalmi, művészeti területeken, de a sajtó, rádió, televízió munkájában is tapasztalható sok hiányosság. E kérdésekben bizonytalanság érezhető a pedagógusok egy részénél is.

A szocialista nevelőmunkán belül az antiimperialista propagandában nem érvényesül kellően a NATO és más imperialista katonai szövetségek leleplezése. Ez is hozzájárul, hogy sokan illúziókat táplálnak az imperialista hatalmak magatartásával szemben, különösen olyankor, amikor a béke erőinek nyomására azok bizonyos engedményekre kényszerülnek.

b) Sokan leszűkítik a honvédelmi nevelés célját és tartalmát, szinte kizárólag a fegyveres szolgálatot teljesítő fiatalok felkészítését, a fegyveres erők és a lakosság közti kapcsolatok elmélyítését, általában a katonai szolgálattal összefüggő kérdéseket értik alatta.

Nincs még átfogóan kidolgozva, hogy milyen feladataink vannak tartalmilag, módszerbelileg, pedagógiailag a különböző társadalmi kategóriák honvédelmi nevelésében, az életkori sajátosságoknak megfelelően.

II.

A honvédelmi nevelés tartalmának és módszerének fejlesztésénél a hazánkban végbement nagy társadalmi átalakulásból kell kiindulni. Szocialista hazánk és nemzeti függetlenségünk védelme egész

társadalmunk ügyévé vált. Tudatosabbá kell tenni azonban a haza védelmével kapcsolatos közvetlen feladatokat és azok összefüggését a szocializmus építésével, a béke biztosításával. Hangsúlyozni kell, hogy a honvédelem erősítésének legfőbb tényezője a becsületesen végzett munka, mert minél erősebb szocialista hazánk, annál hatékonyabb honvédelmünk is.

Mértéktartó módon, a kardcsörtető hangnem elkerülésével beszélni kell a haza védelmében népünkre háruló feladatokról. Szembe kell szállni az imperialista ideológiai megnyilvánulásokkal, a burzsoá nacionalista nézetekkel, az atomfatalizmussal és pacifizmussal, hazánk katonai szerepének lekicsinylésével, a semlegességi illúziókkal.

Mélyíteni kell népünkben a haza fegyveres védelméért érzett felelősségtudatot, a Varsói Szerződés szükségességét és jelentőségét, a szocialista tábor erőinek legyőzhetetlenségébe vetett hitet és bizalmat. Le kell leplezni az imperialista katonai csoportosulások törekvéseit. Népszerűsíteni kell a fegyveres erőket és a harci eredményeket.

Biztosítani kell, hogy a honvédelmi nevelőmunka kiterjedjen az egész társadalmunkra. Alapvető elvként kell érvényesíteni, hogy népünk honvédelmi nevelése a szocialista erkölcsi és világnézeti nevelés szerves része, s ezért minden párt-, állami és társadalmi szerv állandó kötelessége. Az egész nép honvédelmi nevelését tervszerűbbé, szervezettebbé és folyamatosabbá, a különböző szervek nevelő munkáját az eddiginél összehangoltabbá kell tenni. Továbbra is biztosítani kell, hogy ez a munka szolid, kampányjellegtől mentes legyen. Az egyes társadalmi kategóriáknál messzemenően figyelembe kell venni életkorukat, s az ezzel összefüggő sajátosságait és a társadalomban elfoglalt helyüket . . .

Kádár János:

RÉSZLET A CSEPEL VAS- ÉS FÉMMŰVEK
MUNKÁSÓR-ZÁSZLÓALJÁNAK ÜNNEPSÉGÉN
ELHANGZOTT BESZÉDBŐL

(1965. december 22.)

Kedves Elvtársak! Kedves Elvtársnők!

Megköszönöm a meghívást, a fogadtatást és én is szívből üdvözölöm a Csepel Vas- és Fémművek munkásór-zászlóaljának parancsnokait, egész személyi állományát és a mai ünnepi egységgyűlésen megjelent valamennyi kedves elvtársat.

Elhoztam és átadom Önöknek a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának forró elvtársi üdvözlését.

Kedves Elvtársak! Engedjék meg, hogy szívből gratuláljak egy-ségüknek a kiképzési évben elért eredményeihez, ahhoz, hogy a munkásórség keretében folyó szocialista versenyben elnyerték a legjobb önálló budapesti egység címét. Szívből gratulálok és további, sikerekben gazdag munkát kívánok mindnyájuknak.

Akik ilyen dicséretes módon szolgálják a munkásosztály ügyét, azokat már a mi kommunista eszményeink és erkölcsünk hatják át. Biztosak vagyunk abban, hogy azok, akik leszereltek, vagy tartalékállományba kerültek, ha az ügy megkívánja és holnap szólnak nekik, újra itt lesznek. Akit a szíve, a becsülete igazán idevonz, az nem tud soha innen elszakadni, hiszen ideköti a mi nagy ügyünk és azonkívül – hogy úgy mondjuk – a helyi, csepeli becsület is.

Szeretném én is köszönteni a csepeli munkásór-zászlóalj újoncait. Gratulálok nekik, hogy ebbe a közösségbe felvették őket. Igyekezzenek méltóak lenni elődeikhez.

Aki a munkásórségben szolgált, az ismeri e testület, a munkás-

osztály önkéntes fegyveres szervezete létrejöttének körülményeit. Kérem önöket, hogy egy pillanatra gondoljanak vissza arra a helyzetre és légkörre, amikor pártunk a munkásőrséget megteremtette. Ebben a munkában, a szervezés megindításában volt egy, számunkra rendkívül fontos és nagy dolog –, a kölcsönös bizalom. A kölcsönös bizalom szülte a munkásőrséget. Akkoriban a magyar munkásosztálynak és a Magyar Népköztársaságnak nem kevés ellensége még szabadon és felfegyverkezve járt az országban, ezenkívül sok fegyver volt illetéktelen kézben és nem tudtuk kinél, hol. Az emberek fejében pedig zavar volt. Ilyen helyzetben határozta el a Központi Bizottság, hogy megteremti a munkásőrséget, mert mi akkor is bízunk munkásosztályunkban, dolgozó népünkben és nem csekély számú fegyvertadtunk ki abban a meggyőződésben, hogy a munkáshatalom érdekében, annak javára és becsületére fogják használni.

Azok az elvtársak, akik beléptek, esküt tettek és elkezdtek szolgálatukat, nagy, történelmi dolgot vittek véghez. A munkásőrség pusztaléte nagy bátorságot adott a dolgozó embernek városban, falun egyaránt és elbátortalanította, visszavonulásra kényszerítette népi hatalmunk ellenségeit. A munkásőrség pusztaléte! Akkor jó a munkásőrség, akkor van értelme a kiképzésnek, ha olyan a színvonal és a szellem, hogy barát és ellenség tudja: a munkásőrség helyén van és ez maga biztosítja azt, hogy ne történjék olyasmi, ami rendszerünket, népünk békés építőmunkáját zavarná, veszélyeztetné.

Munkásőrségünk becsületet szerzett idehaza, népünk előtt és még bizonyos értelemben nemzetközileg is. Nincs az országban egy ember, még ha nem is rokonszenvez rendszerünkkel, aki a munkásőrség – mint testület – ellen bárhol rossz szót tudott volna mondani. Azt a fegyvert, amelyet kezükbe kaptak, hogy védjék a munkáshatalmat, soha senki sem fordította a munkáshatalom ellen. Az ilyen testület megérdemli azt a megbecsülést, amelyet élvez.

A mi munkásőrségünk példájára hasonló testületeket szerveztek más szocialista országokban is, felhasználva azokat a tapasztalatokat, amelyeket mi szereztünk.

Amikor mi a munkásőrségről beszélünk, nemcsak fegyveres szolgálatra gondolunk, hanem társadalmi misszióra is, amit ez a munkásőrség betölt. Mert az a tény, hogy létezik nálunk egy önkéntes

munkásőrség, a munkásosztály fegyveres ereje, amely olyan emberekből áll, akik mindennapi rendes munkájukat elvégezve, térítés nélkül látják el ezt a szolgálatot is – ez nagy erkölcsi nevelő erő, ami jelentős mértékben segíti a kommunista közgondolkodás és a kommunista erkölcs fejlődését.

Ide tartozik az is, hogy a munkásőrség állományában igen nagy számban vannak tekintélyes, érdemes vezetők, akik fontos funkciókat töltenek be, nehéz feladatokat látnak el. Nagyon sok köztük a szocialista brigádvezető, az újíto, vagyis olyan ember, akit minden szempontból példaként lehet a többiek elé állítani. Ez nagyon fontos.

Örömmel látom a munkásőrség soraiban a fiatalokat. Eszembe jut, hogy az ifjúságról mindig vitatkoznak, s felteszik a kérdést: milyen az ifjúság. Én még a kérdés ellen is tiltakozom. Mert nem helyes a kérdésfeltevés. Ez olyan, mintha azt kérdezné valaki, milyen a középkorúság és milyen az öregség. Erre se tudnánk választ adni! Azt mondanánk, hogy ilyen is, meg olyan is. Így van ez a fiatalokkal is. Ők is különbözők. Akik most itt állnak és letették az esküt, azok ifjúságunk legöntudatosabb, szocialista részét alkotják és eszerint kell megbecsülnünk őket. Biztos vagyok abban, hogy a munkásőrségben közülük sokan eljutnak az öntudat még magasabb fokára, s belépnek a pártba. A mi nemzedékünk legnagyobb szerencséje, hogy kommunisták lehetünk, kötelességünk tehát a helyes irányba vezetni a jövő generációját.

A zászlóalj állományából ma kivált elvtársak joggal gondolhatják, hogy nem szolgáltak hiába. Mert a feladat, amelynek megoldására vállalkoztak, amivel megbízták őket, amikor a munkásőrségbe kerültek, az volt, hogy megvédjék, megszilárdítsák, erősítsék a munkáshatalmat. Ezzel is úgy van az ember, mint minden más munkával. Ha valaminek van célja és értelme, akkor nincs az a nehézség, nincs az a fizikai fáradtság, amit az ember el ne tudna viselni. Ha viszont nem látja valaminek a célját és az értelmét, a legkisebb munkát és fáradtságot is terhesnek, elviselhetetlennek érzi.

A mi munkásőrségünk forradalmi cél érdekében született forradalmi erő, amely rendeltetését, feladatát mind ez ideig betöltötte, s minden feltétele megvan annak, hogy a jövőben is be fogja tölteni.

Kádár János:

BESZÉLGETÉS HENRY SHAPIRÓVAL,
AZ UPI AMERIKAI HÍRÜGYNÖKSÉG
ÁLLANDÓ MOSZKVAI TUDÓSÍTÓJÁVAL

(1966. július 27.)

Részlet

... H. S.: Mi a Magyar Népköztársaság álláspontja a katonai tömbök kérdésében? Szükséges-e a jelenlegi viszonyok mellett a Varsói Szerződés további erősítése?

K. J.: A Magyar Népköztársaság híve a katonai tömbök megszüntetésének. Országunk tagja a Varsói Szerződés szervezetének. A dolog történetéhez azonban hozzátartozik, hogy előbb jött létre az Egyesült Államok kezdeményezésére az agresszív Észak-atlanti Szövetség, s azt követően a fenyegetett európai szocialista országok védelmi célból hozták létre a Varsói Szerződést. Ameddig a NATO fennáll, szükség van a Varsói Szerződésre, s annak erősítésére . . .

H. S.: Voltak híresztelések arról, hogy tervbe vették a Magyarországon állomásozó szovjet csapatok létszámának csökkentését vagy a csapatok visszavonását Magyarország területéről. E csapatok a Varsói Szerződés alapján vagy kétoldalú megegyezés alapján tartózkodnak Magyarországon? Lényegesnek tekintik-e a szovjet csapatok további itt-tartózkodását?

K. J.: Az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok a Varsói Szerződés alapján és a magyar és a szovjet kormány külön megállapodása alapján tartózkodnak itt. Közelebbről ez úgy értendő, hogy a Varsói Szerződés tagállamainak és a Magyar Népköztársaságnak.

köztársaságnak mint szuverén országnak egyaránt egyet kell értenie ezzel.

A szovjet csapatok itt-tartózkodása az adott pillanatban – a magyar kormány megítélése szerint – helyes és szükségszerű, azonban ennek nem belpolitikai oka van. A szovjet csapatok itt-tartózkodásának alapvető indoka a nemzetközi helyzetben rejlik. Mivel ez a kérdés önöknél általában elég sok embert foglalkoztat, utalok arra, hogy a Varsói Szerződés országainak számtalan érvényes kezdeményezése, indítványa van ezzel kapcsolatban, kezdve azzal, hogy a külföldön állomásozó csapatokat egyidejűleg saját nemzeti határaik mögé vissza lehetne vonni; végezve azzal – ezt éppen most, Bukarestben együttesen ismételték meg a Varsói Szerződés országai –, hogy készek vagyunk tárgyalni a két szemben álló csoportosulás, a NATO és a Varsói Szerződés katonai szervezetének megszüntetéséről és a két szerződésnek és tömörülésnek felszámolásáról is. Jelenleg az ideiglenesen Magyarországon tartózkodó szovjet csapatok kérdése így áll, s e kérdés csak a megnevezett viszonylatokban tárgyalható érdemileg.

H. S.: Ez annyit jelent, hogy a híreszteléseknek . . .

K. J.: Nincs alapjuk . . .

KÁDÁR JÁNOS ELVTÁRSNAK A ZRÍNYI MIKLÓS
KATONAI AKADEMIÁN 1966. SZEPTEMBER 27-ÉN
ELMONDOTT BESZÉDÉBŐL

Részletek

... Engedjék meg, hogy visszaemlékezzem 1948-ra, amikor először avattuk fel a Magyar Néphadseregnek a dolgozó nép fiaiból lett tisztjeit. Hadsereg annak előtte is volt Magyarországon, és úgy mond, az is magyar hadsereg volt. De annak a hadseregnek a tisztikarába, parancsnoki állományába csak a volt kizsákmányoló osztályok tagjai, a burzsoák, a földbirtokosok és más kizsákmányolók vagy gyermekeik juthattak. Forradalmi változás volt, amikor új hadsereg született, és új tisztikar jött létre a dolgozó nép fiaiból. Ez a forradalmi folyamat azóta is tart, és ezután sem állhat meg. Forradalmi s társadalmi fejlődésünk törvénye, hogy a szocializmus útjára lépett népet jól és hatásosan a munkásosztály, a dolgozó nép fiai tudják képviselni a hadseregen belül is.

A párt, a magyar munkásosztály, a nép évtizedek óta elszánt és következetes harcot vívott azért, hogy a magyar nép nemzeti függetlensége, szabadsága, társadalmi haladása valósággá váljék, a nép megszerezze a hatalmat, felépítse a saját államát, és annak részeként saját hadseregét. Ezt a történelmi harcot népünk győzelemmel fejezte be. Költőink sok szépet, felemelőt írtak erről a hősi küzdelemről. József Attila mondotta népünkről, hogy „Győzni fogó így még meg nem aláztatott”. Az a gondolat rejlik ebben, hogy a régi kizsákmányoló osztályok ezerszer verik le a népet, amíg végre

felszabadul. De ha a nép felkelt és felszabadult, akkor véglegesen és történelmi értelemben győz. Ez következett be a mi hazánkban is.

Egész társadalmunk munkájának, tevékenységének középpontjában a szocializmusért folytatott munka, harc, a nép békéjének, nyugalmának, az emberiség békéjének a megőrzése és kivívása áll. Hadseregünk is e célokat szolgálja. Hadseregünk él, fejlődik, dolgozik. Ennek messze látható jelei vannak. Most, a közelmúltban fejeződött be Csehszlovákia területén a Varsói Szerződés fegyveres erőinek hadgyakorlata, amely méreteit tekintve talán az eddigi legnagyobb volt. A Szovjetunió, Csehszlovákia és az NDK hadseregei, valamint a Magyar Néphadsereg jelentős állománnyal és technikával vett részt ezen a gyakorlaton. Erről a gyakorlatról – túlmenően az újsághirdetéseken –, bizonyos értesüléseink már vannak. Ismerjük a főparancsnok elvtárs véleményét és értékelését, ismerjük a gyakorlatot vezető csehszlovák honvédelmi miniszter elvtárs véleményét, a mi honvédelmi miniszterünk véleményét. Egybehangzó az a megállapítás, hogy a Magyar Néphadsereg egységei megfelelően, jól végezték el a rájuk szabott feladatot. Ez rendkívül jó érzés számunkra, mert bizonyítja, hogy hadseregünk az ismert nehézségek és akadályok leküzdése után teljesen újjászerveződött, teljes mértékben felzárkózott a testvéri országok hadseregei sorába és elismert, teljes értékű részét képezi annak az erőnek, amely körünkben a békéért harcoló népek legfőbb támasza.

Néphadseregünk tevékenységét, tisztikarunk gondolkodásmódját és szellemét a marxista-leninista tudományos elmélet, a szocialista hadtudomány uralja. Szervezetében és fegyverzetében is korszerű. A kor legfontosabb és leghaladóbb eszméit és céljait, a szocializmust és a népek békéjét szolgálja. Ezért bátran mondhatjuk, hogy néphadseregünk minden tekintetben forradalmi hadsereg, a nép forradalmi hadserege. Ez örömdetes és jó dolog, és nem kis szerepet játszik abban, hogy népünk nyugodtan, békében élhet és végezheti alkotó munkáját.

Ez a hadsereg nem a semmiből és nem erőfeszítések nélkül született. A jelenlevők tudják, hogy mintegy 10 évvel ezelőtt az volt a feladatunk, hogy alapjaiban újjászervezzük a hadsereget, és ez nem volt könnyű. Ha ma megállapítjuk, hogy hadseregünk most korszerű, és helytáll a rábízott feladatok tekintetében, s egyenlő rang-

ban ott tud lenni a testvéri országok hadseregeinek sorában, akkor meg kell mondani, hogy ez a magyar munkásosztály forradalmi pártjának, a Magyar Szocialista Munkáspártnak is érdeme, a magyar állam vezető szerveinek is érdeme, de érdeme azoknak az elvtársaknak, ezernyi és ezernyi embernek, akik a néphadsereg parancsnoki posztjain, tisztikarában szolgálva ezt a hihetetlenül nagy újjászervező munkát elvégezték. Meg kell mondani azt is, hogy ebben nem csekély érdemük van a szovjet elvtársaknak, a szovjet hadsereg tábornokainak és tisztjeinek, akiknek támogatását e nagy munkában minden tekintetben élveztük. Szovjet elvtársaink a korszerű szervezés és a fegyverzet kialakításának kérdéseiben is mellettünk álltak és teljes mértékben támogattak bennünket.

Előadódhat nehéz posztokon levő embereknél – a hadseregen belül is – hogy néha elfáradnak, vagy úgy érzik, hogy nagyon sok nehézség van még hátra. De ne felejtjük el, hogy nekünk is jogunk van ahhoz, hogy az ünnepnapokon örüljünk. És ezt a mai napot én olyannak tekintem, amikor örülhet mindenki, akinek a munkája ilyen, vagy olyan formában benne van abban, hogy a Magyar Néphadsereg most ismét magasabban képzett, nagyszerű parancsnokokkal gazdagodott. Örülhetünk mi, akik a pártban dolgozunk, örülhetnek, akik a hadseregben dolgoznak, akik az akadémián dolgoznak és mindazok, akik segítenek nekünk a katonai munkában, a hadsereg építésében és fejlesztésében. Ez nagy, rendkívül nagy fontosságú eredmény.

Az ellenségeink néha csúfolódnak rajtunk, mert úgy beszélünk, hogy békeharc, meg harc a békéért, hiszen ezek önmaguknak ellentmondó fogalmak és kifejezések. Mi azt hirdetjük, és nemcsak hirdetjük, hogy a békéért harcolunk. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy közben fegyverkezünk is és a hadseregünket is fejlesztjük. Ez azonban csak látszatra ellentmondás. Én nem tudnék más útravalót adni a most kibocsátott magasabb képzettségű tiszt elvtársaknak, mint azt mondani, hogy minél komolyabban veszik, minél lelkiismeretesebben hajtják végre feladataikat, minél kiválóbb katonák lesznek és ezáltal minél kiválóbb lesz hadseregünk szellemében, tudásában és képességében, annál inkább biztosított népünk békéje és nyugalma. Ez nem ellentmondás, ez csak így lehetséges korunkban.

A hadsereg és a nép a mi viszonyaink között elválaszthatatlan egymástól. A magyar hadsereg korábban az uralkodó osztályok kezében volt. Történelmileg tartósan a nép érdekei ellen, a néppel szemben használták fel. Most, alig több mint 20 éve az a helyzet, hogy a magyar nép és a magyar hadsereg útja egy és elválaszthatatlan. Együtt élnek, együtt haladnak! Politikai és társadalmi kérdésekben, de az élet mindennapi kérdéseiben is, a mi hadseregünk tisztikarának, személyi állományának, valamint a munkásosztálynak és a parasztságnak a gondolkodása, problémái elválaszthatatlanok egymástól. Ugyanaz foglalkoztatja az embereket itt és ott is. Természetesen kölcsönhatásban is van a nép és a hadsereg élete és tevékenysége . . .

Vessünk egy pillantást a nemzetközi háttérre is, mert ma a világ kicsi, a dolgok szorosan összefüggnek. Ma – hála a modern technikának, a hírközlő szerveknek – ha valamelyik világrészben, bármely kis faluban történik valami rendkívüli, másnap reggel már az egész világon tudják. Régen eléldégélhettek emberek úgy, hogy azt sem tudták, hogy kitört a világháború, még azt sem, hogy befejeződött. Ma már nem így élnek, idegesebbek, feszültebbek, nyugtalanabbul nézik a nemzetközi dolgokat. Lényegében ugyanarra gondol mindenki: jaj „istenem”, csak háború ne legyen. Ebben az eseményáradatban nem olyan könnyű eligazodni az embereknek . . .

. . . Bármennyire is bonyolult a nemzetközi helyzet és bármennyire nyugtalanítják a napi hírek néha az embereket, kell, hogy éljen az emberekben az a tudat, hogy a világimperializmus ma nem képes azt tenni, amit akar. Tudni kell továbbá, hogy a szocialista országok olyan helyzetben vannak, hogy egyidejűleg rendelkeznek az igazság és a fegyverek erejével. Ez a kettő együtt elegendő ahhoz, hogy az imperialistákat korlátok között tartsa és megakadályozza egy világháború kirobbantását.

Nekünk magunknak, pártunknak, munkásosztályunknak, népiünknek ilyen nemzetközi feltételek között kell dolgoznia. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nemzetközi helyzetet, hiszen hozzátartozik az építés feltételeihez, mert építeni csak békés viszonyok között lehet. De azt is tudnunk kell, hogy a nemzetközi élet számunkra nemcsak problémákat és nehézségeket jelent, hanem hatal-

mas támaszunk is van a nemzetközi élet küzdőterén, és ezek között első helyen a Szovjetunió.

A magyar nép terveinek valóra váltásához nagy segítség és nagy támasz az a tiszta, jó, zavartalan, elvtársi, testvéri viszony, ami a Szovjetunió Kommunista Pártja és a mi pártunk, országaink között van és amely napról napra mélyül népeink között. Ez a kapcsolat – most már el lehet mondani – történelmi, mert a felszabadítás időszakában nyújtotta felénk a szovjet nép testvéri kezét első ízben, s azóta is kapcsolatunk minden esetben szilárdnak és erősnek bizonyult. Ez nagyon fontos és jó. Erőt és biztonságot ad népünknek a munkához, azokhoz a nagy feladatokhoz, amelyek megoldásán munkálkodunk.

Nemzetközi támaszunk és erőnk a Varsói Szerződés. A Varsói Szerződés tanácskozó testülete nyíltan és világosan megmondott két dolgot: az egyik, hogy a Varsói Szerződés kész megszüntetni önmagát, ha a NATO-t felosztatják, és olyan helyzet alakul Európában, hogy nincs rá többé szükség. De amíg nem lesz ilyen helyzet, addig a Varsói Szerződést erősítjük és együttműködésünket fokozzuk, fejlesztjük a Varsói Szerződés keretében . . .

Szeretném befejezésül megmondani, hogy a párt Központi Bizottsága és a kormány épít a hadseregre, elsősorban annak vezetőire és tisztikarára. Harcunk minden lényeges kérdésében, amelyet a katonai munka terén kell megoldanunk, építünk a hadseregben dolgozó elvtársainkra, de építünk a társadalom nagy kérdéseiben is. A tapasztalat bebizonyította, hogy az elvtársak tudtak és tudnak segíteni eszméink és igazságaink hirdetésében, megértésében, a fiatalság helyes politikai, világnézeti, hazafias nevelésében és sok minden másban.

Az elvtársak említették, hogy a Központi Bizottság és a kormány részéről figyelemben van része a hadseregnek. Álszerénység nélkül meg kell mondani, hogy ez így van, s szeretném megmondani, hogy a jövőben is így lesz, bár a katonák minden óhaját soha nem tudjuk teljesíteni. A lehetőségeknek is van határa. De azt hiszem, a hadsereg vezetői tanúsíthatják, hogy a Központi Bizottság, a kormány a lényegi és érdemi dolgokban mindig biztosította azt, ami szükséges volt, s ez a jövőben is így lesz. Azt szeretnénk, ha Önök nyugodtan, biztonsággal dolgozhatnának és minél kevesebb probléma vonná el

a figyelmet attól, amire egész energiájukat és tudásukat összpontosítani kell.

Megmondom azt is – ritkán élek ilyen kifejezéssel –, hogy népünk hálás hadseregének, tiszteli, becsüli és szereti a hadsereget. És ha nem is mondja gyakran, de népünk tudja, hogy rendesen végezheti mindennapi munkáját, a hadseregnek is köszönheti. Én csak azt tudom mondani, hogy az első és a legfontosabb kötelesség a hazaszeretet. És a nép szeretetét továbbra is ki kell érdemelni, hogy mélyüljön a nép tisztelete és szeretete a hadsereg iránt. Ez a legfőbb az Önök munkájában!

Erősítsék világnézetüket, tanuljanak és szolgáljanak keményen, mert ez ilyen hivatás. A tudomány fejlődik, nem áll meg, ahány tanfolyamot befejeznek – hisz Önök tudják a legjobban – annyi-szor kell átdolgozni az anyagot. Ami a hadtudományban még két évvel ezelőtt érvényes volt, ma már részben elavult.

Ez szüntelen és szakadatlan munka és mindenképpen úgy kell majd dolgozni és viselkedni a jövőben is – elsősorban a most kibocsátott hallgatókra gondolok –, hogy a legjobb értelemben vett példaként említhessék őket. Az lesz a jó, ha Önökben kommunista, humánus gondolkodású tisztet, valódi katonamebert látnak beosztottaik, akiket példaképükként tekinthetnek. De ez szükségszerű is, mert a katonák nevelése példaadás nélkül semmit sem ér. Én azt tartom, hogy azokkal az elvtársakkal, akik a Zrínyi Akadémián és a többi akadémián végeztek, érezhetően erősödik néphadseregünk. És ha megerősödik, akkor én úgy veszem, hogy erősödik népköztársaságunk, pártunk és népünk is – fejezte be beszédét Kádár elvtárs.

AZ MSZMP IX. KONGRESSZUSÁNAK A HONVÉDELEMMEL ÉS A FEGYVERES ERŐKKEL KAPCSOLATOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

(1966. november 28.–december 3.)

*a) Kádár János: Az MSZMP Központi Bizottságának
beszámolója*

Részletek

... A magyar nép a szocialista társadalmat építi, békét kíván. Ez népünk boldogulásának egyetlen és biztos útja. Ezen az úton járva a legjobb segítőként és önzetlen barátként mindig maga mellett tudja a hatalmas Szovjetuniót. A Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió kapcsolatai bensőségesek és valóban testvériesek. A magyar–szovjet barátság és együttműködés világnézetünkéből következik, internacionalista elveinknek és nemzeti érdekeinknek egyaránt megfelel, ezért ápoljuk és erősítjük szüntelenül tovább az élet minden területén.

Erőfeszítéseket tettünk és kell tennünk továbbra is, hogy erősítsük a szocialista országokkal közös politikai, gazdasági és katonai szervezeteinket. A Varsói Szerződés jelentősége a nemzetközi béke és biztonság szempontjából felbecsülhetetlen. Mindaddig, amíg az imperialisták folytatják a fegyverkezési hajszát, s fenntartják agresszív katonai blokkjaikat, a világ békéjének biztosítéka az az erő, amelyet a Varsói Szerződés képvisel. A nemzetközi feszültség, az imperialista hatalmak nyílt, agressziós politikája arra kényszerít bennünket, hogy fokozott figyelmet fordítsunk országunk védelmi képességére. A szocialista haza védelme mindennél előbbre való. Néphadseregünk erős, jól képzett és modern fegyverekkel felszerelt hadsereg, amelynek fejlesztésére jelentős eszközöket fordítottunk, és ezután is készek vagyunk áldozni arra, hogy hazánk biztonságán megfelelő erő őrködjék. A Varsói Szerződés keretében hazánk vé-

delmi ereje szüntelenül fejlődik, s hozzájárul a szocialista világ közös védelméhez . . .

. . . A haladás erőivel együtt küzdünk az imperialisták agresszióinak visszaveréséért – most mindenekelőtt az agresszió ellen hőiesen küzdő Vietnam testvéri népének hatékony megsegítéséért. Küzdünk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének, a népek barátságának megvalósulásáért, a tartós és egyetemes békéért. Támogatunk minden kezdeményezést, amely ezeket szolgálja: az általános leszerelésre, az atommentes övezetek megteremtésére, az atomfegyver elterjedésének megakadályozására, az atomfegyverek betiltására irányuló javaslatokat.

Mindezt bonyolult politikai helyzetben tesszük. De a legbonyolultabb külpolitikai helyzetben is van megbízható iránytűnk, amely a jó utat mutatja: az összehangolt magyar nemzeti és osztályérdek, a marxista–leninista elmélet, a proletár internacionalizmus, melyek alapján kidolgoztuk külpolitikánkat. A Magyar Népköztársaság külpolitikájának céljai változatlanok. E tevékenység alapjául szolgáló elvek a következők:

1. Minden imperialista törekvéssel szemben védjük nemzeti függetlenségünket, a Magyar Népköztársaság szuverenitását.

2. Küzdünk a szocialista országok egységének és összeforrottságának erősítéséért, politikai, gazdasági és katonai súlyának növeléséért.

3. Szolidárisak vagyunk a tőkésországokban élő munkástestvéreinknek a demokratikus szabadságjogokért, a békéért és a társadalmi haladásért vívott küzdelmeivel.

4. Támogatjuk a nemzeti felszabadító mozgalmak harcait a régi és új gyarmatosítás, az imperialista elnyomás és agresszió ellen.

5. Fejlesztjük az együttműködést Ázsia, Afrika, Latin-Amerika független országaival.

6. Küzdünk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének megvalósításáért.

7. Egész nemzetközi tevékenységünk középpontjában változatlanul a világháború kirobbantásának elhárítása áll, az egész békeszerető emberiség erejének összefogásával . . .

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1967. 24–25., 27–28. old.

...Értékelve a VIII. kongresszus óta végzett munkánkat, jelentem a kongresszusnak: tovább erősödött a Varsói Szerződésben részt vevő testvéri hadseregek összeforrottsága, együttműködése a fejlesztés és a kiképzés bonyolult feladatának végrehajtásában, a magas fokú harckészültség biztosításában. Népköztársaságunk fegyveres erői becsülettel kivették részüket e nagy munkából. Hadsegeregünk hadiszervezete, fegyverzete, harci technikája és az állomány képzettsége megfelel a korszerű követelményeknek.

Változatlanul nagy gondot fordítottunk hazánk légvédelmének korszerűsítésére, harci képességének fokozására. Lényegében befejeztük a légvédelmi rakétaeszközökre, a fedélzeti rakétával ellátott korszerű vadászpilóta gépekre, nagy hatótávolságú és nagy érzékenységű rádiótechnikai eszközökre épülő, a korszerű követelményeknek megfelelő légvédelmi rendszer kiépítését.

A taktikai és hadműveleti föld-föld rakétacsapatok létrehozásával, valamint a hagyományos fegyverrendszerek korszerűsítésével sokszorosára növekedett a földi csapatok tűzereje. Képesek nagy távolságból is megsemmisíteni a támadó ellenség rakétaeszközeit, vezetési pontjait, technikai csoportosításait és élőerejét.

Többszörösére növeltük a korszerű harckocsik számát. Ez hatványozottan növelte a csapatok ütőerejét, mozgékonyságát és manőverezőképességét. Páncéloscsapataink képesek a vízi akadályokat menetből gyorsan leküzdeni, és az ellenséges célokat egyetlen, mozgás közben leadott lövéssel megsemmisíteni.

Jelentősen növelte a csapatok páncélelhárító képességét a korszerű rakéta-páncélelhárító fegyverek rendszeresítése, amelyek félelmetes pontossággal küzdenek le bármilyen páncélvastagságú ellenséges harckocsit. Csapatainkat korszerű páncélcsoportokkal, kételtű járművekkel, műszaki technikával láttuk és látjuk el. Harci járműveinket éjjellátó és egyéb eszközökkel szereltük fel. Korszerű híradó eszközöket, védett, nagy mozgékonyságú járműveket állítottunk a harcvezetés szolgálatába, amelyek minden helyzetben

biztosítják a parancsnokok munkáját, a csapatok folyamatos vezetését.

Mindezek együtt: nappal és éjjel, rossz látási, időjárási és terepviszonyok között is biztosítják a csapatok gyors és biztonságos mozgását, az ellenséges célok hatásos leküzdését, a személyi állomány védettségét.

Folytatjuk néphadseregünk hátországi csapatainak, a polgári védelem szervezeti keretének és technikai felszerelésének korszerűsítését, a lakosság tájékoztatását is.

Munkánkat segíti, hogy a Varsói Szerződés, illetve a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében eredményeket értünk el az egyesített fegyveres erők részére szükséges eszközök biztosítását szolgáló műszaki, tudományos kutatásban, fejlesztésben és a hadiipari termelés kooperációjában. Ennek örömdíszes eredménye, hogy tipizálásban megelőztük a NATO-t.

A Szovjetunió magára vállalta – és hozzáteszem, csak ő tudja megoldani – azt a gigászi feladatot, hogy az alapvető fegyverrendszerekkel ellátja a Varsói Szerződéshez tartozó fegyveres erőket. Ugyanakkor a szerződéshez tartozó szocialista országok is tiszteletre méltó erőfeszítéseket tesznek, hogy a fegyveres erők megkapják mindazt, amire szükségük van.

Országaink közös erőfeszítéssel – a tudósok, mérnökök, s hozzáértő munkáskezek millióinak nyomán – a világ legjobb, legcélszerűbb és igen magas hatásfokú haditechnikáját adják a Varsói Szerződéshez tartozó országok katonáinak kezébe. Hazánk ipara is jelentősen hozzájárul hazánk és a Varsói Szerződésben tömörült más országok honvédelmének erősítéséhez.

Néphadseregünk ellátása korszerű technikai eszközökkel csak egyik oldala a minőségi fejlesztésnek. A fejlesztés másik feltétele a politikailag szilárd, szakmailag magas színvonalon képzett személyi – elsősorban parancsnoki – állomány. Erről szólva figyelembe kell venni három fontos körülményt.

Az egyik, hogy a fejlesztés során alaposan megváltozott a fegyvernemek aránya, ezért a tisztikar tekintélyes részének addigi képzettségétől eltérő, illetve teljesen új katonai szakmát, technikai ismereteket kell elsajátítania.

A másik, hogy a technika gyors ütemű mennyiségi növekedése,

de főleg minőségi fejlődése, az új nagy hatású fegyverrendszerek alapvetően megváltoztatták az alkalmazás szabályait. Tisztjeinknek számos, teljesen új harceljárást és szabályt kellett rövid idő alatt elsajátítaniuk.

A harmadik, hogy a fejlesztés feszült és bonyolult nemzetközi helyzetben folyt. Ennek következtében előfordult, hogy a tiszteknek az új technikát már kezelniük, és beosztottaiknak oktatniuk kellett, még annak alapos ismerete előtt.

Jelentem a kongresszusnak, hogy néphadseregünk tisztikara e bonyolult feladatokat sikeresen megoldotta. Jelenleg a hadsereg tisztí állományának egyharmada katonai akadémiái, egyetemi, főiskolai végzettséggel rendelkezik, további egyharmada középiskolai, illetve technikai végzettséggel, és csak egyharmadának nincs írásos bizonyítvány szerint középfokú végzettsége – bár többségük ismeretei, a bonyolult feladatokban való helytállása, szorgalma alapján az élet iskolájában megszerezte az „érettségít”.

A magas fokon képzett tisztok utánpótlásának biztosítása érdekében a tisztképzés idejét négy évre emeltük, és biztosítottuk, hogy az érettségizett tisztjelöltek a sokoldalú katonai képzettség mellett felsőfokú technikai, illetve egyszakos tanári oklevelet szerezzenek. A tisztképzés e rendszere bevált. Fiatal tisztjeink magas műveltsége, fejlett pedagógiai módszereik biztosítják a bevonuló és ugyancsak mind nagyobb műveltséggel rendelkező fiatalok magas színvonalú kiképzését. Megfelelő ütemben folytatjuk a korszerűsített fegyvernemek személyi tartalékának tovább-, illetve átképzését is.

A fejlesztéssel együtt korszerűsíteniünk kell a sorkatonák kiképzési rendszerét is. Államunk sokoldalú gondoskodása következtében a fegyveres szolgálatot teljesítő fiatalok – katonás rendben és körülmények között – a társadalom általános fejlődésének megfelelő anyagi és kulturális viszonyok között élnek. Mégis a katonai szolgálat ma nehezebb, mint bármikor volt. A hadügyben végbement fejlődés az embert rendkívül nagy próbára teszi a fegyveres harc megvívása, illetve már a felkészülés idején. A bonyolult technika kezelése tartós és magas fokú koncentrációt, a keletkezett hibák azonnali felismerését és elhárítását igényli. A katonai tevékenység üteme felgyorsult, és éles változások jellemzik. Ez gyors helyzetfelismerő és értékelőképeséget, bátor döntést, önálló kez-

deményezőkészséget követel; és a csapatok magas fokú gépesített-sége ellenére tartós, nagy fizikai erőkifejtést, szívósságot, edzettséget, ügyességet, magas fokú erkölcsiséget kíván.

Az elmondottak egyben azt is jelentik, hogy a katonai szolgálat alatt elsajátítandó tananyag tartalmilag bonyolultabb, mennyiségi-leg pedig jelentősen több a korábbinál. Mindez a kiképzés szervezeti és módszertani fejlesztését követeli. E munkát megkezdtük és a következő években – meggyőződésemm – sikerrel megoldjuk.

Tisztelt elvtársak! A fejlesztéssel, kiképzéssel kapcsolatban eddig elmondottak önmagukban is bizonyítják, hogy fegyveres erőink: a Magyar Néphadsereg erkölcsi-politikai helyzete tovább szilárdult.

Az új viszonyokhoz való alkalmazkodás, az új technika megismerése, a kiképzés és a nevelés, a tervezési és szervezési feladatok napról napra kimerítő, fáradságos munkával jártak. Csak egy példát: a csapattisztek évente általában 110–130 napot és éjjelt vannak távol helyőrségüktől, illetve családjuktól gyakorlatok, lövészetek, készségi szolgálat végrehajtása miatt. Ilyen helyzetben tartósan helytállni és eredményeket felmutatni, illetve megtartani csak olyan emberek képesek, akik eszmeileg-politikailag szilárd alapon állnak, megértették pártunk általános és honvédelmi politikáját, készek fáradhatatlanul munkálkodni annak megvalósításán.

A Magyar Néphadsereg hivatásos állományának 78%-a pártunk tagja, a sorállomány 60%-a pedig KISZ-tag. De nem is önmagában a szám – mert abban nincs nagyobb változás –, hanem az a tény jelentős, hogy a fegyveres erők újjászervezésével, a hadsereg nagyarányú fejlesztésével párhuzamosan megerősödtek a fegyveres erőkben dolgozó pártpolitikai szervek is. Pártszervezeteink képesek a kommunistákat összefogni és harcba vinni, és megtanultak úgy dolgozni, hogy tevékenységük harmonikusan beilleszkedjen a fegyveres erők sajátos vezetési rendszerébe. A fegyveres erők tagjai érzik, tudják, hogy pártunk rendszeresen és behatóan foglalkozik a honvédelemmel, a párt és az állami vezetés biztosítja, hogy nehéz, bonyolult hivatásuknak eleget tudjanak tenni, és az ország anyagi lehetőségeinek arányában anyagilag is elismeri munkájukat.

Fegyveres erőink hivatásos állománya ismeri és érti pártunk politikáját, aktívan harcol érte, híven szolgálja a haza, a nemzet ügyét. Őszinte testvéri érzések és a közös ügyért folytatott harc fűzi a

szovjet és a szocialista hadseregekben szolgáló osztálytestvéreihez. Tisztikarunk a nemzetközi helyzet bonyolult időszakában is öntudatos, kiegyensúlyozott, áldozatkész magatartást tanúsított.

Elvtársak! Ismert tétel, hogy a munkásosztály politikáját annak leghaladóbb, legelőrelátóbb tagjaiból alakult forradalmi szervezet, a kommunista párt dolgozza ki – s ez a politika a mi viszonyaink között az egész nép, az egész nemzet érdekeit fejezi ki.

Ez azt jelenti, hogy a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erőinél szolgálatot teljesítő hivatásos állomány, illetve egyes tagjai politikai megítélésénél legfőbb követelmény – függetlenül attól, hogy párttag-e vagy sem –, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt által kidolgozott, a nemzet egészének érdekeit kifejező politikai irányvonalat fenntartás nélkül kövesse, azért ingadozás nélkül harcoljon bárhol és bármikor.

Az, hogy mindezt elmondhatom, abból fakad, hogy a hivatásos állomány elbírja ezt a mércét. S ha egy-kettő akad, aki nem felel meg ezen igénynek, az nem lehet tagja a fegyveres erők hivatásos állományának.

Engedjék meg, hogy szóljak e vonatkozásban sorkatonáinkról is, akik azért jönnek a hadseregbe, mert ez állampolgári kötelességük, és mert a hazának szüksége van rájuk.

A hadseregben megtanítjuk őket a haza védelméhez szükséges katonai-szakmai mesterségre. Ugyanakkor folytatjuk azt a munkát is, amelyet a család megkezdett, majd az iskola és a munkahely addig végzett. A sorkatonák nagyjából azonos életkorúak. Ez alapot ad arra, hogy az ifjúsággal kapcsolatos vitában mi is elmondjuk tapasztalatainkat és véleményünket.

A magyar fiatalság: a mi fiatalságunk és a ma fiatalsága. A miénk – hiszen első lélegzetvételükkel már az új rend levegőjét szívták magukba. Fejlődésüket alapvetően szocialista társadalmi viszonyaink összehatása határozta és határozza meg.

A mai fiatalok, e rohanó tempójú társadalmi és technikai fejlődés légkörében a mindenkori ifjúság legjobb tulajdonságain kívül – mint az alkotásvágy, az igazságszeretet, a jó ügyért való lelkesedés – mind nagyobb felelősségérzetet tanúsítanak. De a modern élet-szemlélet helyes és jogos igénye mellett rászorulnak a felnőttek, a

párt, a kommunisták tanácsaira, intelmeire, esetenként fegyelmelésre is.

Vannak, akik bevonulásuk előtt megbotlottak, és a törvény is elmarasztalta őket. A mi rendszerünk, következésképpen hadseregünk humanizmusára jellemző, hogy őket is a többiekkel egyenjogú katonafiataalként kezeljük. Az esetek többségében jó érzéssel tapasztaljuk, mennyire pozitívan változnak meg ezek a fiatalok a katonai szolgálat alatt – tetteikben, szavaikban, magatartásukban egyaránt. A bevonuló fiatalok óriási többségéről tehát csak elismeréssel szólhatunk.

Miután már több évi tapasztalatunk van, és az 1966-ban bevonulóknak már több mint 50%-a 18 éves – bátran, megalapozottan jelenthetem a kongresszusnak, hogy a fokozatos áttérés a 18 éves behívási korhatárra a fegyveres erők, a társadalom és az egyén szempontjából egyaránt bevált, határozottan előnyös.

Fegyveres erőink hivatásos és sorállományának magas fokú politikai érettségét, erkölcsét jelzi, hogy évről évre rendszeresen részt vesz a szocialista építőmunkában, s mindenütt megtaláljuk őket, ahol a pusztító elemekkel kell szembenézni, és védeni kell dolgozó népünk élet- és vagyonbiztonságát.

A hadsereg csapatai az elmúlt négy évben több mint 2 800 000 munkanapot dolgoztak, több mint 8,5 millió gépkocsi-kilométert használtak fel az elemi csapások elhárítására és különböző, a népgazdaság számára hasznos feladatok végrehajtására.

A két éve létrehozott, speciális műszaki csapataink 1965-ben 700 millió 1966. szeptember 30-ig 580 millió forint termelési értékben végeztek a népgazdaság számára hasznos tevékenységet.

Katonáink becsülettel kivették részüket nagy és fontos létesítmények építési munkálataiból. Helytállásukat fémjelzi több fontos munka határidő előtt történt befejezése. Ugyanakkor e csapatok katonái megszerezték a szükséges katonai-műszaki ismereteket is.

Eltársak! Ez röviden a számadás végzett munkánkról. A fejlesztés során nem ritkán a vezetésnek is teljesen új, sokszor ismeretlen, bonyolult kérdésekre kellett választ adnia. Munkánk nem volt mentes a hibáktól. Nem mindig láttuk előre az egy-egy területen elhatározott lépés minden kihatását. Részterületeken érték bennünket kudarcok is.

A honvédelmi munka jellege nem engedi meg, hogy megtűrjük a felismert hibákat. A pártvezetés és a kormány biztosítja számunkra a feladatok végrehajtásának feltételeit, és rendszeresen segíti és ellenőrzi is a végrehajtást. Segíti munkánkat, hogy sokirányú és rendszeres kapcsolatot alakítottunk ki a testvéri szocialista hadseregekkel. Őszintén törekszünk egymástól tanulni, egymást segíteni. A honvédelem minden eredményében benne van az a rendkívül önzetlen segítség, amelyet az idősebb testvértől, a Szovjet Hadsereg-től, annak vezetőitől, specialistáitól kaptunk. Az egyesített fegyveres erők főparancsnoksága különösen az új technika bevezetésében, a káderekérdések megoldásában, a kiképzés fejlesztésében és még sok más területen segített. Ennek nagyságrendjét, jelentőségét érzékeltem, ha kijelentem: e segítség nélkül nem tartanánk, nem tarthatnánk itt. Hadd mondjam meg azt is, hogy e segítség nélkül – a sokirányú együttműködés nélkül – sokkal, de sokkal többet volna kénytelen áldozni népünk saját biztonságára.

Kérem, engedjék meg, hogy mindezt e helyről is köszönetemet fejezzem ki . . .

Kedves elvtársak!

A szocialista haza védelme az egész nép ügye. Mélyen igaz, amit Lenin az intervenció idején minden honvédő háború győzelmes megvívásának fő feltételeként hangsúlyozott: „Sohasem fogják legyőzni azt a népet, amelynek munkásai és parasztjai nagy többségükben felismerték, megérezték és tisztába jöttek vele, hogy saját hatalmukat, a szovjethatalmat – a dolgozók hatalmát védelmezik, hogy azt az ügyet védelmezik, amelynek győzelme nekik és gyermekeiknek biztosítja a kultúra minden áldását, mindannak élvezetét, amit az emberi munka létrehozott.”

A Szovjetunió, az első szocialista állam honvédő háborúi és a szocialista országok nemzetközi tapasztalatai meggyőzően bizonyítják e lenini tétel igazságát. Ezt támasztja alá vietnami osztálytestvéreink hősi helytállása, kitartó harca a XX. század modern harci eszközeinek tömegét felvonultató véres kezű agresszorral szemben.

A korszerű honvédelem a nemzetek teljes gazdasági, politikai és erkölcsi odaadását követeli. Egyrészt, mert az országaink elleni támadás elhárítására, a béke fenntartására csak akkor van remény, ha honvédelmi felkészültségünk magas fokú, és azt ellenfeleink is

tudják. Másrészt, figyelembe véve az imperializmus agresszív természetét és sok tekintetben kiszámíthatatlan magatartását, egy ránk kényszerített fegyveres harcban csak akkor számíthatunk biztos győzelemre, ha az egész nép minden tekintetben – gazdaságilag, a fegyveres erők, az államvezetés vonalán és politikai-erkölcsi téren egyaránt – kellő időben felkészült a harc győzelmes megvívására.

Eltársak! A következő években további intézkedéseket kell tenni a fegyveres erők vonatkozásában is. Ennek során anyagi lehetőségeink keretein belül tovább folytatjuk fegyveres erőink, a Magyar Néphadsereg fejlesztését, korszerűsítését; ugyanakkor a kiképzés korszerűsítésével, a vezetés továbbfejlesztésével, a technikai eszközök alaposabb megismerésével biztosítanunk kell a fegyveres erők kezében levő eszközök technikai és harcászati adottságainak legmagasabb fokú kihasználását.

Tisztelt kongresszus! A Magyar Népköztársaság Fegyveres Erőinek pártszervezeteiben dolgozó kommunisták – ugyanúgy, mint társadalmi életünk bármely más területén – megvitatták a Központi Bizottság irányelveit. Kifejezték egyetértésüket pártunk politikájával és megbízást adtak küldötteiknek ennek tolmácsolására. Ezt teszem azzal, hogy a fegyveres erők küldöttei nevében a Központi Bizottság beszámolóját, a Központi Ellenőrző Bizottság és a Revíziós Bizottság jelentését, a beterjesztett határozati javaslatot, valamint a Szervezeti Szabályzat tervezetét elfogadom, és a kongresszusnak elfogadása ajánlom.

A legteljesebb mértékben egyetértünk azzal, hogy a kongresszus a tervezett szövegű „Nyilatkozat”-ban bélyegezze meg az Egyesült Államok vietnami agresszióját.

Eltársak! Biztosíthatom a küldött elvtársakat, pártunkat, dolgozó népünket, hogy a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erői mindig hű oltalmazói lesznek hazánk határainak; a testvéri szocialista országok fegyveres erőivel együtt népeink és a szocialista országok biztonságának, a világ békéjének, a szocializmus szent ügyének.

Az MSZMP IX. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1967. 329–340. old.

Részletek

2. A szocialista országok nagy történelmi feladata a béke védelme. Ebben fontos szerepet játszik a Varsói Szerződés politikai ereje és katonai szervezete. Napjainkban az Egyesült Államok irányításával több agresszív katonai szövetség és csoportosulás működik, közülük legfontosabb a NATO. Amíg az imperialisták támadó jellegű katonai tömbjei fennállnak, mi a Varsói Szerződés katonai szervezetének fenntartása és erősítése mellett vagyunk. A Magyar Néphadsereg szoros fegyverbarátságban és elvtársi szövetségben működik együtt a Szovjet Hadsereggel és más szocialista országok hadseregeivel, biztosítja hazánk védelmét, békés építőmunkánkat . . .

. . . A Magyar Népköztársaság külpolitikája a magyar dolgozó népet, a szocializmust, valamennyi nép békéjét és függetlenségét szolgálja. A Magyar Népköztársaság külpolitikája az elmúlt években aktívabb, kezdeményező és eredményes volt. Harcolunk az imperializmus agresszív erői ellen, a világháború megakadályozásáért. Nemzetközi kapcsolatainkban elsőrendű célunk az, hogy erősítsük a szocialista világrendszer országainak egységét és összeforrottságát, növeljük politikai, gazdasági és katonai súlyát.

Szolidárisak vagyunk a tőkésországokban élő, harcoló osztálytestvéreinkkel, támogatjuk a kapitalista országok munkásosztályának harcát a demokratikus jogokért, a békéért, a kizsákmányolás ellen, a szocializmusért.

Segítjük a nemzeti felszabadító mozgalmakat; fejlesztjük az együttműködést és a szolidaritást Ázsia, Afrika és Latin-Amerika független országaival; törekszünk a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének megvalósítására.

Az elmúlt években még szorosabbra fűztük kapcsolatainkat a szocialista világrendszer országaival. A párt- és kormányküldöttségek cseréje, a többi szocialista országgal folytatott két- és több oldalú tanácskozás, új megállapodások és egyezmények megkötése

elmélyítette a barátságot és szorosabbra fűzte az internacionalista együttműködést.

Évről évre erősödnek és mind bensőségesebbé, barátibbá válnak a Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió kapcsolatai. Országaink és pártjaink teljesen egyetértenek mind a nemzetközi helyzet, mind a nemzetközi kommunista mozgalom kérdéseinek megítélésében. Pártunk elvi álláspontja, hogy az internacionalizmusnak napjainkban is próbaköve a világ első és leghatalmasabb szocialista országához, a Szovjetunióhoz fűződő viszony.

Több magas szintű kölcsönös látogatás, több új egyezmény és az országunk által nyújtott támogatás különböző formái javították és szorosabbra fűzték a Magyar Népköztársaság kapcsolatait a harmadik világ országaival.

7. Valljuk, hogy korunkban a háború nem végzetszerűen elkerülhetetlen. Ezért az imperialista agresszió ellenére és az ellen harcolva, továbbra is időszerű történelmi feladatnak tartjuk a küzdelmet a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért. Meggyőződésünk, hogy a békés gazdasági versenyben legyőzzük a kapitalizmust.

Célunk, hogy a békés egymás mellett élés ne egyszerűen háború nélküli állapot legyen. Hívei vagyunk a különböző rendszerű államok kölcsönösen előnyös gazdasági és tudományos együttműködésének, a népek barátságát szolgáló kulturális cserének és személyi forgalomnak. A békés egymás mellett élés feltételezi és megköveteli az agresszió elleni elszánt harcot a világ minden térségében . . .

Részletek

23. Megyei jogú pártbizottság működik a néphadseregben, a határőrségnél, a BM karhatalomnál; ezek magasabbegységeinél, valamint az ennek megfelelő szerveknél járási jogú pártbizottságok, a csapatoknál és intézeteknél pártbizottságok, illetve pártvezetőségek, alapszervezetek működnek.

A fegyveres erőknél működő politikai szervek munkájukat a Központi Bizottság határozatai szerint végzik . . .

32. A munkáshatalmat, a szocialista állam belső törvényes rendjét, szuverenitását és területének sérthetetlenségét biztosító fegyveres erők és fegyveres testületek soraiban szolgálatot teljesítő párttagok és az ott működő pártszervezetek hatékony tevékenységet folytatnak azért, hogy a fegyveres erők és fegyveres testületek feladataikat minél magasabb fokon és minden helyzetben teljes mértékben megoldják . . .

**BARÁTSÁGI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI
ÉS KÖLCSONÖS SEGÍTSÉGNYÚJTÁSI SZERZŐDÉS
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
ÉS A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK
SZÖVETSÉGE KÖZÖTT**

A Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége

híven a Magyar Köztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között 1948. február 18-án aláírt, a magyar és a szovjet nép testvéri kapcsolatait megerősítő és történelmi jelentőségű barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződésben foglalt célokhoz és elvekhez:

mélyen meggyőződve arról, hogy a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között a szocialista internacionalizmus szilárd elvein nyugvó örök barátság, kölcsönös testvéri segítség és minden irányú szoros együttműködés megfelel mindkét ország népei és az egész szocialista közösség alapvető érdekeinek;

attól a szándéktól vezérelve, hogy szakadatlanul erősítsék a szocialista közösség valamennyi országának egységét és összeforrottságát, következetesen végrehajtva az 1955. május 14-én Varsóban aláírt barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződésből eredő kötelezettségeket;

kifejezésre juttatva határozott szándékukat, hogy hozzájárulnak Európa, valamint az ország békéjének és biztonságának megszilárdításához és meggátolják a fasizmus és a militarizmus újjáéledését;

kiindulva az Egyesült Nemzetek Alapokmányában meghirdetett célokból és elvekből;

figyelembe véve a két ország szocialista és kommunista építőmunkájának tapasztalatait és eredményeit, valamint politikai, gazdasági és kulturális együttműködésük fejlődését, továbbá az az Európában és az egész világban végbement változásokat és azt, hogy az 1948. február 18-án aláírt szerződés megújításra szorul;

a következőkben állapodtak meg:

1. cikk

A Magas Szerződő Felek, a szocialista internacionalizmus elveivel összhangban, a jövőben is erősítik a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége népeinek örök barátságát, fejlesztik a két ország között a minden irányú együttműködést, és testvéri segítséget nyújtanak egymásnak az állami szuverenitás kölcsönös tiszteletben tartása, az egyenjogúság és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás alapján.

A Felek a jövőben is a szocialista országok egységének és összeforrottságának, barátságának és testvériségének megszilárdítása szellemében fognak tevékenykedni.

2. cikk

A Magas Szerződő Felek a kölcsönös baráti segítségnyújtás alapján és a nemzetközi szocialista munkamegosztás elveinek megfelelően minden eszközzel fejlesztik és mélyítik kölcsönösen előnyös kétoldalú és sokoldalú gazdasági és tudományos-műszaki együttműködésüket; emellett hozzájárulnak a gazdasági kapcsolatok és együttműködés további fejlesztéséhez a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében.

3. cikk

A Magas Szerződő Felek továbbfejlesztik és szélesítik a két ország együttműködését a tudomány, az oktatásügy, az irodalom és a művészet, a sajtó, a rádió, a televízió, az egészségügy, az idegenforgalom és a testnevelés terén, valamint más területeken, támogatva a közös alkotó tevékenység minden formáját.

4. cikk

A Magas Szerződő Felek a jövőben is intézkedéseket foganatosítanak a szocialista világrendszer erejének és hatalmának megszilárdítására, a népek nemzetközi békéjének és biztonságának az imperializmus és a reakció agresszív erőinek támadásaitól való megvédelése, az általános és teljes leszerelés megvalósítása, a gyarmatosítás és a faji megkülönböztetés minden megnyilvánulási formájának végleges felszámolása, a gyarmati uralom alól felszabadult és a nemzeti függetlenség és szuverenitás megszilárdításának útján haladó országok megsegítése érdekében.

A Felek megerősítik, hogy készek együttműködni más államokkal a népek biztonsága és békéje biztosítására irányuló nemzetközi tevékenységben.

5. cikk

A Magas Szerződő Felek – következetesen folytatva a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének politikáját – erőfeszítéseket tesznek az európai helyzet megjavítására, az európai államok közötti kölcsönös megértés és együttműködés megszilárdítására, Európa biztonságának és tartós békéjének biztosítására, valamint az európai államok közötti jószomszédi kapcsolatok megteremtésére, összehangolva lépéseiket ezen a téren.

A Felek kijelentik, hogy az európai biztonság egyik legfőbb előfeltétele a második világháború után kialakult európai államhatárok sérthetetlensége. Kifejezik szilárd elszántságukat, hogy a Varóban aláírt Barátsági, Együttműködési és Kölcsönös Segítségnyújt-

tási Szerződés más tagállamaival együtt és a szerződéssel összhangban biztosítják a Szerződés tagállamai határainak sérthetlenségét és minden szükséges intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy megakadályozzák a militarizmus és a revansizmus bármely erőinek agresszióját és visszaszorítsák az agresszort.

6. cikk

Abban az esetben, ha a Magas Szerződő Felek egyikét valamely más állam vagy államcsoport részéről fegyveres támadás éri, a másik fél az egyéni vagy kollektív önvédelem természetes jogán – az Egyesült Nemzetek Alapokmánya 51. cikkének megfelelően azonnal megad számára minden segítséget, beleértve a katonai segítséget is, és minden rendelkezésre álló eszközzel támogatást nyújt neki.

A jelen cikk alapján foganatosított intézkedésekről a Szerződő Felek haladéktalanul tájékoztatják az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsát és az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt rendelkezéseknek megfelelően járnak el.

7. cikk

A Magas Szerződő Felek a mindkét ország érdekeit érintő minden fontos nemzetközi kérdésben tanácskoznak egymással és a kölcsönös érdekeknek megfelelően egyeztetett közös álláspont szerint járnak el.

8. cikk

A Magas Szerződő Felek kinyilatkoztatják, hogy a hatályos nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeik nincsenek ellentétben e szerződés rendelkezéseivel.

9. cikk

Ezt a szerződést meg kell erősíteni és az a megerősítő okiratok kicserélésének napján lép hatályba. A megerősítő okiratok kicserélésére a legrövidebb időn belül, Moszkvában kerül sor.

Ez a szerződés húsz évig marad érvényben, és hatálya mindenkor további öt évre meghosszabbodik, ha azt az egyik Magas Szerződő Fél bármely lejáratot tizenkét hónappal megelőzően közölt értesítéssel fel nem mondja.

Készült Budapesten, az 1967. évi szeptember hó 7. napján, két példányban, mindegyik magyar és orosz nyelven; mindkét nyelvű szöveg azonos érvényű.

A Magyar Népköztársaság
nevében:

Kádár János s. k.

Fock Jenő s. k.

A Szovjet Szocialista Köztársaságok
Szövetsége nevében:

L. I. Brezsnyev s. k.

A. N. Koszigin s. k.

Népszabadság 1967. szeptember 8-i sz.

Kádár János:

**BESZÉD A SZOVJET PÁRT- ÉS
KORMÁNYKÜLDÖTTSÉG TISZTELETÉRE
RENDEZETT BARÁTSÁGI NAGYGYÜLÉSEN**

(1967. szeptember 7.)

... Elvtársak! Barátaim! Ez a mostani alkalom, amikor ismét magas szovjet vendégeket üdvözölhetünk körünkben, hazánk fővárosában, kiemelkedő jelentőségű, valóban mérföldkő kapcsolataink történetében. A mai napon, törvényes meghatalmazással, újabb húsz esztendőre szóló magyar-szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződést írtunk alá. Ezzel a szerződéssel ismét szentesítettük és megerősítettük népeink élő, évről évre erősödő, megbonthatatlan, örök barátságát.

A nemzetközi jogi érvénnyel bíró szerződésünk két állam jövőendő kapcsolatait szabályozza, de olyan két államét, a Szovjetunióét és a Magyar Népköztársaságét, amelyek a szocializmust, a kommunizmust építik. Barátságunk és együttműködésünk az érdekek azonoságán, az eszmék és célok közösségén alapszik, két szocialista állam proletár internacionalista egységét, testvériségét fejezi ki. Ennek a barátságnak nemcsak jelene, hanem hősök vérével megszentelt múltja és ezért biztos jövője is van.

Lenin tanításai, a szovjetforradalom 50 évvel ezelőtti győzelme nyomán alakult meg 1918-ban a magyar munkásosztály kommunista pártja és vívta ki népünk 1919-ben a Magyar Tanácsköztársaságot. A polgárháború időszakában tízezrével léptek az öntudatos magyarok az alakuló Vörös Hadsereg soraiba és harcoltak a

szovjethatalomért, saját népük szabadságáért hazájuktól sok ezer kilométerre. A második világháborúban pedig a szovjet hadsereg katonái verték le a magyar nép kezéről a Hitler-fasiszták, a rabság bilincseit, és felszabadítva hazánkat, megnyitották népünk előtt az önálló nemzeti fejlődés és társadalmi haladás útját.

Népünk élt a történelmi alkalommal; a hatalom birtokában a magyar munkás kezébe vette a gyárat, a magyar paraszt birtokába vette a földet, az értelmiség a nép szolgálatába állította tudását. A proletárdiktatúra győzelme, a népi Magyarország megszületése után jöttek létre azok a feltételek, amelyek a Szovjetunió és Magyarország között lehetővé tették a testvéri együttműködést megvalósító, csak szocialista országok között lehetséges, új típusú kapcsolatok megteremtését.

Az azóta eltelt időszak távlatából nézve, teljes bizonyossággal állapíthatjuk meg, hogy 1948. február 18-a, az első barátsági szerződésünk aláírásának napja, nemzeti történelmünk jelentős dátumai közé tartozik. A Szovjetunió akkor, ezzel a szerződéssel az elvesztett háború után, a romok helyén született új, független, szabad, demokratikus Magyarországot elsőként elismerve, az egyenlő, szuverén nemzetek sorába emelte. A Szovjetunió volt az első nagyhatalom, amely hazánkat – a magyar történelemben először – egyenlő félnek tekintette, s kész volt az egyenjogúság alapján tartós szövetséget kötni vele.

Az 1948 februárjában aláírt barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés nem maradt papír. A Magyar Népköztársaság népe igyekezett híven eleget tenni a szerződésben vállalt minden kötelezettségének. A Szovjetunió sokoldalúan segítette és segíti ma is hazánk fejlődését, népünk munkáját. Nincs a gazdasági építésnek, a tudományos kutatásnak, a közoktatásnak, a kultúrának, a közegészségügynek, s általában a társadalom életének olyan jelentős területe, ahol a mi magyar eredményeinkben ne lenne jelen valamilyen formában a szovjet tapasztalat és tudás, a konkrét segítség, amelyet mindenkor készséggel adtak. . .

... Mindezekon túlmenően, a Szovjetunió, amely több mint 22 évvel ezelőtt felszabadította népünket, kérésünkre, szerződésünk alapján, önzetlen és áldozatkész, igaz barátként, internacionalista segítséget nyújtott népünknek 1956-ban, amikor belső és külső el-

lenségei szorongatták a Magyar Népköztársaságot. Ma is hathatósan segít országunk szuverenitásának, nemzetünk függetlenségének, népünk békéjének védelmében. A magyar nép el nem múló hálával és tisztelettel gondol a szovjet hősökre, akik két ízben is vérüket hullatták szabadságáért, és köszönetet mond minden szovjet embernek, akik minden módon és minden téren segítették, és ma is segítik harcában, a szocialista társadalom felépítésére irányuló nagy munkájában . . .

. . . A ma aláírt, 20 esztendőre szóló magyar–szovjet barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés első cikkelye kimondja, hogy a szerződő felek a jövőben is erősítik a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége népeinek örök barátságát, fejlesztik a két ország között a minden irányú együttműködést, és testvéri segítséget nyújtanak egymásnak az állami szuverenitás kölcsönös tiszteletben tartása, az egyenjogúság és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás alapján. Meggyőződésünk, hogy szerződésünk, a két ország alapvető érdekén túlmenően, megfelel az egész szocialista közösség érdekeinek. Továbbra is az összes szocialista országok egységének és együttműködésének megerősítésén dolgozunk és az a szándékunk, hogy hozzájáruljunk Európa, valamint a világ békéjének és biztonságának megszilárdításához.

Szerződésünk alapelveivel kapcsolatban kijelenthetem, hogy azok teljesen megfelelnek a Magyar Népköztársaság eddigi külpolitikájának, megfelelnek mind nemzeti érdekeinknek, mind a proletár internacionalizmus eszméjének, mind a más társadalmi rendszerű országok irányában követett békés egymás mellett élés elvének. A szerződés alapelvei érvényesítésének rendkívül jó feltételeket biztosít az, hogy országaink kapcsolatainak kérdésein túl a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság álláspontja a nemzetközi helyzet minden alapvető kérdésében azonos, az egység közöttünk teljes és ennek megfelelően eddig is együtt léptünk fel a külpolitika területén is.

Az egyes országok külpolitikáját manapság sok úgynevezett „szakértő” elemzi, megmagyarázza, támadja és „védi”, így van ez a mi esetünkben, a Magyar Népköztársaság külpolitikája esetében is. Félreértések elkerülése céljából szeretném ez alkalommal is hangsúlyozni, hogy az önálló és szuverén Magyar Népköztársaság kül-

politikai irányzata állandó, nem konjunkturális elemektől függ, nem csábító szirénhangok, nem valamiféle nyomás hatása következtében alakul, hanem szilárd elvi alapokon nyugszik.

Más szóval, külpolitikánk a magyar nép nemzeti érdekeinek és a szocialista országok érdekeinek megfelelően hazafias és internacionalista. Elveink, meggyőződésünk, a történelmi tapasztalatok egyaránt azt bizonyítják, hogy a magyar nép nemzeti törekvései mindenkor úgy és annyiban érvényesülhettek, amennyiben egybeestek az általános emberi haladás fő irányával, és tragikusan elbuktak mindenkor, amikor a magyarság sorsát a reakció szekeréhez kötötték. Ma a magyar nép a szocialista társadalom építésének útján a felemelkedés magas fokát érte el, s az a magyar, aki nemcsak szívével, hanem értelmével is szereti hazáját, az tudja, hogy népünk biztos jövője és boldogulása csak a haladás, a szocializmus útján, a szocialista országok, a Szovjetunió oldalán és velük együtt érhető el.

Mi a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság örök barátsága mellett vagyunk. A szovjet nép, a Szovjetunió Kommunista Pártjának marxista-leninista vezetésével, a kommunizmust építi. A szovjet nép harcával, építőmunkájával, gazdasági, tudományos, kulturális eredményeivel bebizonyította a szocializmus vitathatatlan fölényét a kapitalizmus fölött. Bárhol harcoljanak a világon a haladás, a béke erői, harcuknak realitást és támaszt elsősorban a Szovjetunió politikája, gazdasági és katonai ereje jelent. A Szovjetunió tapasztalatai alapján és segítségével fejlődnek a szocializmust építő országok. Szolidaritása döntő szerepet játszik abban, hogy a gyarmati sorban szenvedő népek kivívják szabadságukat. Felé tekintenek a még elnyomott népek, rettegnek tőle az imperialista zsarnokok, az ő ereje rettentí vissza a kalandorokat a világháborútól.

Meggyőződésünk, hogy sem nálunk, sem más szocialista országban, de kapitalista országban sem nevezheti magát kommunistának, internacionalistának, de még haladó embernek sem az, aki szembefordul a Szovjetunióval, aki szovjetellenes nézeteket hirdet. Rossz szolgálatot tesz a szocializmusnak, a nemzetközi kommunista mozgalomnak, az imperialistaellenes harcnak, a békének, saját nemzetének az, aki elszigetelt vagy szembeállítani törekszik orszá-

gát és népét minden igaz ügy legtekintélyesebb, legnagyobb és legerősebb országával, a Szovjetunióval.

A kisebb szocialista és nem szocialista országokat egyesek azzal ijesztgetik, hogy „függő” helyzetbe kerülnek, szuverenitásuk veszélyeztetve lesz, ha a Szovjetunióval kereskednek, vagy más téren együttműködésre lépnek vele. A történelem már kellően bizonyította, hogy bármiféle kisebb ország függetlensége veszélybe kerül, s nemegyszer el is vész, ha gazdasági vagy katonai szállítások tekintetében az imperialistáknak szolgáltattja ki magát. De bármely kis ország, így Magyarország függetlensége és szuverenitása éppen akkor, azáltal és oly mértékben lesz biztos és szilárd, amilyen mértékben a minden ország szuverenitását, függetlenségét és egyenjóságát tiszteletben tartó Szovjetunió a nemzetközi partnere, mert ez a kapcsolat védi meg őt a legjobban mindenféle imperialista nyomástól és zsarolástól. A Magyar Népköztársaság szuverenitásának, önálló szocialista és nemzeti fejlődésének legbiztosabb támasza barátsága és együttműködése a Szovjetunióval. A Szovjetunió Kommunista Pártját a legjobb politikai segítőtársunknak tekintjük, mert marxista-leninista munkásságából, történelmi tapasztalataiból pártunk felbecsülhetetlen értékű eszmei fegyverzetet nyert. Mindezért a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság rendíthetetlen híve a szovjet-magyar barátságnak, az elvtársi, testvéri egységnek, a legsokoldalúbb és mind hatékonyabb szovjet-magyar együttműködésnek . . .

HONVÉDELMI MUNKÁNK HELYZETE

Írta: Fehér Lajos

Pártunk Központi Bizottsága jó két hete megtárgyalta a honvédelem fejlődéséről és a néphadsereg jelenlegi helyzetéről szóló jelentést. Az erről nyilvánosságra hozott közlemény a kérdés nagy fontossága miatt széles körű érdeklődést váltott ki a közvéleményben pártunk és kormányunk katonapolitikája iránt. Ez érthető, hiszen – a hivatásos és sorkatonák mellett – szinte minden felnőtt állampolgár így vagy úgy, egyre inkább kapcsolatba kerül a honvédelemmel.

A Központi Bizottság megállapította, hogy a legutóbbi években jelentősen nőtt hazánk védelmi ereje. Megállapította azt is, hogy a néphadsereg fejlesztésére tett intézkedések „összhangban vannak népünk érdekeivel és megfelelnek a nemzetközi helyzet alakulásából eredő követelményeknek”.

Számtalanszor hangoztattuk, hogy a magyar nép, amely a szocialista társadalmat építi, békét kíván. Ez előrehaladásunk egyetlen és biztos útja. Amíg azonban létezik és működik a NATO-ban tömörült szocializmusellenes tábor, s az abban részt vevő agresszív erők hazánk és a szocialista közösség biztonságát, Európa békéjét veszélyeztetik, sőt élezik a nemzetközi feszültséget, mindaddig szükség van arra, hogy e helyzetben fokozott figyelmet szenteljünk hazánk védelmi készségére . . .

... Pártunk és kormányunk következetesen képviseli azt az álláspontot, hogy amíg az imperialisták támadó jellegű katonai tömbje fennáll, mi a Varsói Szerződés katonai szervezetének fenntartása és erősítése mellett vagyunk. Központi Bizottságunk szükségét látja ezúttal is kifejezésre juttatni: „Helyesli és továbbra is szükségesnek tartja a Varsói Szerződés keretében szövetségeseinkkel való együttműködés további fejlesztését.”

A Magyar Néphadsereget a szocialista koalíció elválaszthatatlan részének tekintjük, s mindent elkövetünk, hogy fegyveres erőink becsülettel helytálljanak e szövetségben! És mindent elkövetünk, hogy a szocialista koalíció legerősebb és a fő terhet vállaló államával, a nagy Szovjetunióval továbbra is erősödjék katonai szövetségünk, még szorosabbra fonjuk fegyveres erőink barátságát!

Katonai szövetségünk lehetővé teszi, hogy védelmi feladatainkat ésszerűen, takarékosan, ugyanakkor magas színvonalon oldhassuk meg. Nem kényszerülünk „autartikus” megoldásokra és felesleges párhuzamosságokra. Nem kell a korszerű háború megvívásához szükséges minden fegyverfajtát beszerezniünk, hanem szűkös anyagi erőnket valóban az ország védelmével legközvetlenebbül összefüggő, alapvető területre összpontosíthatjuk. Emellett a Szovjetunió hadserege, amellyel együtt ünnepeltük fennállásának 50. évfordulóját, mint idősebb testvér, ezúttal is – hadseregünk újjászervezésében és korszerűsítésében – önzetlenül rendelkezésünkre bocsátotta gazdag tapasztalatait, amiért hálásak vagyunk.

A honvédelem korszerű követelményeknek megfelelő, tervszerű fejlesztése országunkban pártunk VII. kongresszusa után vette kezdetét. Ekkorára alakultak ki a feltételei annak, hogy pártunk és kormányunk a szocialista építés eredményeire támaszkodva, messze-menő célokat tűzhessen ki a honvédelem fejlesztésében.

Az azóta eltelt csaknem egy évtized alatt katonapolitikánk a maga reális – sem eltúlzott, sem lebecsült – helyére került a párt és a szocialista állam összpolitikájában. Katonapolitikánk szerves része az összpolitikának, azzal együtt fejlődik. Ha az MSZMP általános politikája kiegyensúlyozott – és az is –, ez elmondható a katonapolitikáról is.

A VII. kongresszus után a következő főbb katonapolitikai célokat tűztük ki magunk elé:

– korszerű haderő létesítését, amely az imperialista agresszió esetén hatékonyan tud harcolni a Magyar Népköztársaság védelmében ellenségeink ellen;

– az anyagi feltételek előteremtését, szem előtt tartva, hogy az arányos legyen az ország teherbíró képességével, biztosítva a népgazdaság egészséges továbbfejlődését, az életszínvonal tervszerű emelkedését;

– az egész társadalom aktív támogatásának megnyerését a honvédelem ügyének;

– országunk erejének megfelelően, közös ügyünkért becsülettel helyt tudjon állni a szocialista országok testvéri szövetségében.

E célokat jelentős mértékben sikerült már eddig elérnünk. Alapjaiban újjá kellett szerveznünk a hadsereget, s ez nem volt könnyű. 1959-től fokozatosan létrejöttek a néphadsereg korszerű szervezeti keretei is, kialakultak a fegyvernemek célszerű arányai.

Megkezdődött a csapatok átfegyverzése, feltöltése korszerű fegyverzettel és technikával. Elsősorban a hadsereg harci értékét alapjaiban meghatározó fegyvernemek korszerűsítésére összpontosítottuk erőinket. Mindenekelőtt megteremtettük a nagy sebességű (a hangnál gyorsabban száguldó) vadászpilótágepekre és a föld-levegő rakétaeszközökre támaszkodó honi légvédelmet. A honi légvédelem – amelynek harci lehetőségei mintegy négyszeresére növekedtek – a néphadsereg egyik alapvető fegyvernemévé vált, s a Varsói Szerződés egységes védelmi rendszerében biztosítja országunk légterének oltalmazását.

A második öt éves terv elejétől megkezdődött s jelenleg is erőteljes ütemben folyik a szárazföldi csapatok korszerűsítése. Ez tetőtől talpig a kis és közepes föld-föld típusú rakétatüzérség rendszerbe állításával, a stabilizátorral, infratechnikával ellátott korszerű harcokocsik, páncéelhárító rakétaeszközök, kételtű páncélos járművek fokozatos beáramlásával, a második világháborús gyalogsági fegyverek korszerűbbekkel való lecserélésével stb.

A technikai fejlesztés eredményeként a csapatok tűzereje mintegy nyolcszorosára, ütőereje és manőverezőképessége mintegy négyszeresére, az egy főre jutó gépi munkaenergia (lóerő) több mint háromszorosára nőtt.

Országaink közös erőfeszítéssel a világ legjobbnak bizonyult,

igen magas fokú haditechnikáját adják a Varsói Szerződéshez tartozó seregek harcosainak kezébe. A magyar ipar is derekasan kiveszi részét ebből a munkából. A hazai haditechnikai termelés 1962-től kezdve fokozatosan az egész ipari kapacitásra épül. Tevékenyen részt veszünk a hadiipari nemzetközi együttműködésben, s ahol lehetséges, a gyártásszakosításban. E cikkekből (híradástechnikai eszközök, páncélozott felderítő járművek, gyalogsági és tüzéségi lőszer) exportunk a korábbi évekhez képest csaknem megkétszereződött. A reánk jutó, közösen vállalt nemzetközi s hazai kötelezettségeknek igyekszünk mindenkor becsülettel, gondosan eleget tenni, s támogatunk a jobb együttműködés kialakítására irányuló minden törekvést.

Közvéleményünkben érthetően gyakran s jogosan felmerül a kérdés: sok-e vagy kevés az az összeg, amibe a honvédelem, a hadseregfejlesztés került és kerül?

Ha azt nézzük, hogy a nemzeti jövedelemből mekkora részt fordítunk közvetlen katonai célokra, azt látjuk, hogy a honvédelmi tárca részesedése a második ötéves tervben 5, a jelenlegi tervidőszakban pedig 4,4 százalék. Valóban jókora összeg ez, de ez az anyagi áldozatvállalás még arányos az ország teherbíró képességével. Ha békeidőben még ennél is többet fordítanánk erre a célra, valóban megsínylené a népgazdaság s népünk életszínvonala.

Hogy közelebb jussunk az imént felvetett kérdés helyes megválaszolásához, talán hadd említsek néhány adatot arra vonatkozóan, hogy a NATO-államok a nemzeti jövedelem hány százalékát fordítják a katonai költségvetésre. Eszerint 1963-ban (csak akkori tényszámadatok állnak rendelkezésünkre) az USA 10,9, Anglia 7,6, Franciaország 7,6, Német Szövetségi Köztársaság 6,9, Hollandia 5,4, Belgium 4,2, Norvégia 4,7, Olaszország 4,6, Görögország 4,9, Törökország 5,4 százalékot költött közvetlen katonai kiadásokra (azóta valószínűleg ennél is többet).

Kétségtelen, igen jelentős összeg ez, amit hadseregünk fejlesztésére fordítunk. De kénytelenek vagyunk rá. És készek vagyunk ezután is áldozni azért, hogy erős, képzett, még jobban felszerelt hadseregünk legyen és hazánk biztonságán, szocialista rendünk védelmén megfelelő erő őrködjön.

Természetesen népünk, amely áldozatokat vállalt és vállal a hon-

védelem fejlesztésére, elvárja, hogy katonáink – tiszték és sorkatonák – a kiképzés során megtanulják, lehetőleg tökéletesen elsajátítsák a korszerű, sőt a legkorszerűbb fegyverekkel való bánni tudást, az ezzel kapcsolatos ismeretanyagot. Ezt megkönnyíti és elősegíti az új, hatékonyabb kiképzési rendszerre való áttérés a szárazföldi csapatok zöménél. Az új kiképzési rendszerben több idő jut a fő kiképzési ágakra, mindenekelőtt a harcászatra, a technikai kiképzésre, a testnevelésre. Megtanítják a katonákat mindarra, amire egy korszerű háborúban szükségük lehet.

Az új kiképzési rendszerben évente többször történik behívás úgy, hogy a sorállomány egyharmada kerül váltásra, tehát csak egyharmada az újonc, akik azonban az alapkiképzés után már szükség szerint hadra foghatók. Ennek következtében az új rendszer – az ismeretanyag jobb elsajátításának lehetősége mellett – növeli az alakulatok harckészültségét is.

A hadsereg sorsa, sikere vagy sikertelensége mindig is döntő mértékben múltott a parancsnokokon, a tisztikaron, a hivatásos állományon. Az egyszemélyi parancsnoki vezetés szerepe egy korszerű háborúban tovább nő. Nagy tűzerejű, nagy manőverezőképességű haditechnikával felszerelt egységeket és alegységeket kell vezetni. A harcot a helyzet gyors változása, az ember és a technika maximális igénybe vétele jellemzi. Ilyen körülmények között győzelmet csak akkor lehet elérni, ha a parancsnok önállóan, bátran mer intézkedni és vállalja a felelősséget.

Bízunk benne, hogy ilyen a mi tisztikarunk. Ehhez megvan minden feltétele, rátermettsége, felkészültsége. Tisztjeink egyharmada főiskolai, további egyharmada középfokú végzettséget szerzett. A tisztikar évről évre kiegészül katonai főiskolát végzett, magasan képzett tisztekkel. A tiszték több mint háromnegyede, a tiszthelyettesek egyharmada pártunk tagja. A hivatásos állomány politikai meggyőződését tekintve szilárd, egységes: fenntartás nélkül követi a pártunk által kidolgozott, az egész nemzet érdekeit kifejező, a gyakorlatban bevált irányvonalat!

A parancsnokok azonban nemcsak szakmai, katonai vezetői alárendeltjeiknek, hanem politikai vezetői is. Nemcsak jogilag, hanem politikailag is felelősek a hozzájuk beosztott emberekért, a csapatok erkölcsi-politikai állapotáért: ők irányítják a sorállomány politikai

nevelését. A fegyveres erőkben működő politikai szervek, politikai helyettesek és a pártszervezetek, a KISZ-szervezetek sokoldalúan és hatékonyan segítik őket nevelőmunkájukban!

A néphadseregben dolgozó tisztek nehéz pályát választottak. A szolgálat rendkívül fárasztó. A csapattisztek többségének általános napi munkaideje 10–12 óra. Emellett évente 110–130 napot töltenek távol családjuktól. E nehézségek ellenére áldozatkészen teljesítik szolgálatukat. Ezért szükséges, hogy anyagi-szociális szempontból – lehetőségeinkhez mérten – megfelelő gondoskodás történjék róluk.

A hadseregben alapvető feladat a sorállomány katonai kiképzése, politikai, erkölcsi, kulturális nevelése. A korszerű haditechnikai eszközök kezelésének elsajátítását megkönnyíti, hogy a bevonuló fiatalok általános műveltsége, szakmai s részben politikai felkészültsége, tájékozottsága jobb, mint korábban volt. A sorkatonáknak ma már 21 százaléka érettségizett, a többi általános iskolai végzettségű (s ez a felszabadulás előtti viszonyokhoz képest megfelel a négy gimnáziumi vagy a polgári iskolai végzettségnek).

A fegyveres erőkre a katonai kiképzés mellett az a feladat is hárul, hogy folytassák a katonafiatalkok nevelését, amit a család és az iskola elkezdett, hozzájáruljanak az életre, a munkára történő felkészüléshez.

Ebből a szempontból is – immár három év tapasztalatai alapján – elmondhatjuk, hogy helyes volt a bevonulási korhatár leszállítása húsz évről tizennyolcra. Határozottan előnyös mind a fegyveres erők, mind a társadalom, mind a bevonult fiatal számára. A szülők nagyobb része és az érdekelt fiatalok egy része is kedvezően fogadta. Utólag pedig szinte valamennyien – saját felismerésük alapján – ugyancsak helyeslik az intézkedést.

Az az előzetes aggodalom, hogy törés áll be a fiatalok fejlődésében (iskola, szakmai, családi vonatkozásban) és hogy fogják-e bírni a katonai szolgálattal járó szellemi és fizikai megterhelést, alaptalannak bizonyult. A valóságban a mai fiatalok fizikailag fejlettebbek, mint a korábbi nemzedékek hasonló korosztálya volt. Természetesen megfelelő fokozatossággal bírják a fizikai megterhelést. Életkori sajátosságaik, így az új ismeretek, a technika iránti fogé-

konyság, vitakészség előnyösen felhasználható a katonai kiképzésben.

A bevonult 18 éves fiatalok a kétéves katonai szolgálat alatt fizikailag és szellemileg is megemberesednek. Igaz, kemény a munka, de jó az ellátás katonáéknál. (Az egy főre jutó napi tápanyag 4000 kalória, húsból és húskészítményekből az évi fogyasztás 41, lisztből és kenyérből 70 kilogrammal több, mint az országos átlag.) A ruházat megfelelő, korszerű. A művelődés lehetősége sokoldalú.

A szolgálat ideje alatt a katonák politikai ismeretei megalapozottabbá válnak, látókörük jelentősen szélesedik, jellemük szilárdabbá formálódik. Túlzás nélkül elmondhatjuk: a fiatalok ezrei, tízezrei a hadseregben válnak társadalmilag aktív emberré. Leszerelésük után döntő többségük politikailag, jellemileg és nem utolsósorban fizikailag is megerősödve tér vissza hozzátartozóihoz és munkahelyére. Elmondható az is, hogy a leszerelt katonákat mindjobban megbecsülik a társadalomban.

A korszerű technika tömege nem csökkenti, hanem növeli az ember szerepét békeidőben is, még inkább a háborúban. A korszerű technika önmagában nem győz: öntudatos ember kell hozzá, aki jól ismeri, kezelni tudja azt és bátran teljesíti kötelességét. Ezért a hadseregben folyó kiképzési és nevelő munka fő feladata a bevonult katonafiatalok jellemének, gondolkodásmódjának formálása, a katonai fegyelemre, a bátorságra, a bajtársiasságra, a szocialista hazaszeretetre, más népek megbecsülésére, a szövetséges baráti hadseregek iránti bizalomra és tiszteletre való nevelés.

Hadseregünk politikai-erkölcsi állapota, más szóval közszelleme jó. A hivatásos állomány, a katonai szolgálatot teljesítő fiatalok politikai hangulata megfelelő, erősödött. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy nem lehetne jobb is. A bevonuló fiatalok magukkal viszik a hadseregbe azt a sok jót, amit az élet, a szocialista társadalom nyújtott nekik. De viszik magukkal a rosszat is, amely társadalmunkban (a fiatalok és a felnőttek körében) sok helyen tapasztalható, így például az individualizmust, az anyagiasságot stb. Ez ellen küzdenünk kell a hadseregen belül és kívül egyaránt. A hazához való viszony nem lehet kereskedelmi kérdés, sem előléptetés vagy elő nem léptetés, fizetésemelés, sem prémium vagy nyereségrészesedés kérdése. A hazához csak egyféleképpen lehet viszo-

nyulni: ha kell, száraz kenyéren és vízen, pusztá kézzel is meg kell azt védeni az ellenséggel szemben, mert a szocialista haza védelme mindennél előbbre való! Ez a kiindulópontja és alapja a fegyveres erőn belül a politikai-erkölcsi nevelésnek, de a lakosság körében folytatott honvédelmi nevelőmunkának is.

A honvédelem ugyanis nem kizárólag a fegyveres testületek feladata. A szocialista haza védelme az egész nép ügye, kiterjed az egész lakosságra. Egy korszerű háborúban nagy megpróbáltatásoknak van kitéve a hátország is. Ezért megnőtt a sokirányú honvédelmi felkészültség jelentősége.

A honvédelem egyes elemeinek ismeretét célszerű már az általános iskola felső tagozatában tanítani. A középiskolákban, iparitánuló-intézetekben, főiskolákon, egyetemeken évi húsz órában rendszeresítik a honvédelmi ismeretek tantárgy oktatását. Ennek keretében az ifjúság megismerheti a tömegpusztító fegyverek elleni védekezés alapjait, az ön- és bajtársi segély fontosabb gyakorlati fogásait, a katonai szolgálat alapvető szabályait.

Az ifjúság soraiban végzendő honvédelmi előkészítő munkában nagy szerep vár a Magyar Honvédelmi Szövetség szervezeteire és aktivistáira.

A felnőtt lakosság soraiban a tömegpusztító fegyverek elleni egyéni és közös védekezés módjainak megismertetése céljából eddig mintegy hárommillió fő részesült polgári védelmi oktatásban. A Vöröskereszt eredményes munkája, mindenekelőtt a lakosság megértő magatartása következtében a korábbi évekhez képest az önkéntes véradók száma nagyon megnőtt, az adott vérmennyiség megkétszereződött, a véradók túlnyomó többsége térítésmentesen adott vért.

A honvédelmi nevelés egyik lényeges feladata az is, hogy – megőrizve az igazi hadititkokat – szakítsunk az eddigi szemérmes, sokszor indokolatlan „titkolózással”, s a valóságnak megfelelően mutassuk meg a Magyar Néphadsereg, a Szovjet Hadsereg, a Varsói Szerződés más hadseregei szellemi és technikai felkészültségét. A sajtó, a rádió és a televízió e tekintetben az utóbbi időkben figyelemre méltó, javuló munkát végez.

Mindent összevetve: az elmúlt időszakban pártunk, kormányunk katonapolitikai törekvései megfelelőeknek bizonyultak. Ezek szelle-

mében kell továbbra is működnünk, s a jövőben is megkülönböztetett figyelmet fordítanunk a honvédelemmel kapcsolatos tennivalókra.

Katonapolitikai célkitűzéseink eddigi megvalósítása során az elmúlt jó néhány év alatt jelentősen megerősödött országunk védelmi képessége. Korszerű színvonalra emeltük fegyveres erőinket. Az újjászervezés és átfegyverzés következtében határozott minőségi fejlődés következett be a haderőnél. Erőfeszítéseink eredményeként hadseregünk a fegyverzet korszerűségét, ütőképességét tekintve ma már eléri a szomszédos baráti államok színvonalát. Elmondhatjuk: olyan hadseregünk van, amely teljesíteni tudja a Varsói Szerződésből reánk háruló feladatokat, a baráti szövetséges hadseregekkel együttműködve, képes hazánk és a szocialista közösség fegyveres védelmére.

Mindazok a katonák, parancsnokok, tisztek, tiszthelyettesek, a hadiipar vezetői és munkásai, a párt- és állami szervek dolgozói, társadalmi munkások, akik a honvédelem fejlesztésében, korszerűsítésében sok éven át áldozatkészen, keményen és eredményesen dolgoztak, megérdemlik pártunk, kormányunk, egész társadalmunk elismerését és megbecsülését.

Kádár János:

FELSZÓLALÁS A HAZAFIAS NÉPFRONT IV. KONGRESSZUSÁN

(1968. április)

Részlet

... A szocialista hazafiság kérdése közéletünk legnagyobb kérdéseinek egyike, jó, hogy a Hazafias Népfront is munkája középontjába állítja. Nincs módomban e felszólalás keretében a szocialista hazafiság kérdését részletesen tárgyalni, mindössze arra kívánnék utalni, hogy ez az eszme is, mint minden nagy eszme, vallóitól mindenekelőtt az eszmének megfelelő helytállást és tetteket kíván.

A haza kötelessége, hogy gondoskodjon fiairól, államunk polgárainak munkát, kenyeret, művelődési lehetőséget, jogot, szabadságot és védelmet biztosítson. A Magyar Népköztársaság az egész népet, a milliókat illetően, e kötelezettségének erejéhez mérten híven eleget tett eddig is és eleget fog tenni a jövőben is. A pártnak, kormányunknak, a Hazafias Népfrontnak, minden társadalmi szervezetünknek állandó feladata a nép és az egyes állampolgárok jogai fölötti őrökös, a dolgozók emberi életéről való gondoskodás. Ugyanakkor elengedhetetlen, hogy az egyes állampolgárok viszonya a hazához fenntartás és feltétel nélkül, igaz hazafiság legyen.

A mindennapi életben az egyes embereknek lehetnek és vannak is problémáik keresettel, előmenetellel, lakással, egyetemi felvétellel és sokféle más kérdéssel kapcsolatban. De nekünk, bármilyen is egyéni helyzetünk, sorsunk, csak ez az egy hazánk van, a Ma-

gyar Népköztársaság, s ha a haza iránti kötelesség teljesítéséről van szó, akkor alku nincs, csak egyetlen erkölcsi parancs van, a kötelesség becsületes teljesítése. Ez a hazafiság. Ha így viszonyul a hazához mindenki, kicsi és nagy, öreg és fiatal, a haza még erősebb lesz, mindinkább olyan, amilyennek az igaz hazafiak mindig is szerették volna látni . . .

Kádár János: A szocialista Magyarorszáért. Kossuth Könyvkiadó, 1972. 48–49. old.

A VARSÓI SZERZŐDÉS VÉDELMI SZERVEZETÉNEK TOVÁBBFEJLESZTÉSE

*Beszélgetés Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi
miniszterrel*

A napokban – május 14-én lesz tizennégy éve annak, hogy az európai szocialista országok képviselői aláírták a Varsói Szerződést. Néhány héttel ezelőtt fővárosunkban ülésezett a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete, amely nagy jelentőségű kérdésekben foglalt állást.

A budapesti ülészak az európai országokhoz intézett felhívásáról lapunk hasábjain már többször szoltunk. Úgy véljük, a közelgő évforduló jó alkalom arra, hogy a Varsói Szerződés védelmi szervezetéről és az erre vonatkozó legutóbbi döntésekről is áttekintést adjunk olvasóinknak. Ezért kerestük fel Czinege Lajos vezérezredes elvtársat, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagját, honvédelmi minisztert, aki a magyar küldöttség tagjaként részt vett a tanácskozáson, s tájékoztatást kértünk katonai kérdésekben.

– *Mi tette szükségessé, hogy – a Politikai Tanácskozó Testület üléséről kiadott közlemény szavait idézve – a tagállamok együttes erőfeszítéseket tegyenek a Varsói Szerződés védelmi szervezetének tökéletesítésére?*

– Röviden és egyszerűen válaszolva: a nemzetközi helyzet alakulása. Vagyis az a tény, hogy a világon, és itt, Európában is vannak olyan erők, amelyek a feszültség fokozására törekszenek, s bár

szavakban „béke”-szólamokat hangoztatnak, a valóságban egy minden eddiginél pusztítóbb, háborúval fenyegetik az emberiséget.

Mint ismeretes, a Varsói Szerződést éppen azért kellett létrehozniuk a földrajzilag leginkább érintett országok kormányainak – hat évvel a NATO megalakulása után –, mert az ötvenes évek közepe táján már mind nyilvánvalóbbá vált, hogy a történelemből mit sem tanuló imperialista körök a hidegháborút tényleges fegyveres konfliktussá akarták fejleszteni.

Az elmúlt másfél évtizedben a Varsói Szerződés országai külön-külön, de együttesen is többször léptek fel kezdeményezően az államok közötti vitás kérdések békés rendezéséért. A népek tisztelettel és elismeréssel tekintenek a bukaresti, a Karlovy Vary-i és a budapesti felhívások aláíróira. Tudják, hogy a béke és a biztonság érdekében kifejtett tevékenységük nem valamiféle taktika, hanem a realitásokon alapuló, társadalmi rendszerük lényegéből fakadó nyílt, egyértelmű és őszinte politika.

Sajnos a felhívások mind ez ideig nem találtak kellő megértésre az illetékes nyugati kormánykörökben. Ellenkezőleg: a NATO-tagállamok egy része fokozta agresszivitását. Ez jutott kifejezésre jó néhány politikai és katonai akciójukban. Gondoljunk itt például a nyugatnémet atomaknazár esztelen tervére, vagy a nyíltan provokációs céllal megtartott hadgyakorlatokra – ez év elején éppen Csehszlovákia határainak közvetlen közelében. A NATO minisztertanácsának tavaly novemberi, brüsszeli ülése óta pedig – újra-élesztve a hidegháború szellemét – újabb erőfeszítéseket tettek és tesznek agresszív erőik növelésére, a NATO hatókörének kiterjesztésére.

Természetes, hogy mindaddig, amíg javaslataink ilyen fogadtatásban részesülnek, kénytelenek vagyunk katonai szervezetünk további erősítésére is megfelelő intézkedéseket tenni. Gondoskodnunk kell arról, hogy a Varsói Szerződés védelmi erejének színvonala és készenléti foka mindig olyan legyen, amely az agresszort visszariasztja bűnös szándékától. Egyesített védelmi erőnk közös vezetési szervének pedig olyannak kell lennie, hogy minden vonatkozásban hatékonyan tudja irányítani az ezzel kapcsolatos feladatok megoldását.

A katonai szervezet azonban nem mozdulatlan, egyszer s min-

denkorra adott tényező. Az állandó fejlődés, a hadügyben végbe-
menő gyors változások – mondhatnám: forradalmi fejlődés –
megkövetelik, hogy védelmi szervezetünket rendszeresen és össze-
hangoltan továbbfejlesszük. Most a vezetés színvonalának emelésé-
re, hatékonyságának növelésére hoztunk megfelelő döntéseket.

– *A Varsói Szerződés 14 év folyamataiban fejlődött, erősödött. Engedje meg, hogy ezzel összefüggésben megkérdezzem: hogyan értékelhetjük a Varsói Szerződés eddigi tevékenységét?*

– Tapasztalatom szerint újságolvasó, politizáló közvéleményünk ismeri a Varsói Szerződés jellegét, szerepét. Néhány fontos össze-
függésre érdemes azonban ismételten felhívni a figyelmet.

A történelemben voltak és most is vannak különféle szövetsé-
gek, koalíciók. A Varsói Szerződés azonban ezek egyikéhez sem
hasonlítható, mert teljesen új típusú szövetség. A tagállamok szí-
gorúan védelmi feladatokra hívták életre, s ezt a jellegét következe-
tesen megtartja. Ez az első olyan államok közötti kölcsönös együtt-
működési és segítségnyújtási szerződés, amelyet a benne részt vevő
országok szilárd eszmei alapokon nyugvó, testvéri egyetértése hozott
létre, amely a társadalmi haladás védelmezője, amely nem irányul
egyetlen más állam vagy államcsoport ellen sem. Szervezetünk
ereje szempontjából felbecsülhetetlen, hogy tagja a Szovjetunió,
amely hatalmas társadalmi, gazdasági és katonai potenciáljával, a
világ legerősebb hadseregével döntő részt vállal a közös feladatok
megoldásából.

Másfél évtized tapasztalatai alapján kijelenthetjük: a Varsói Szer-
ződés beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Eredményesen szolgál-
ta a szocialista országok, s ezzel együtt egész Európa biztonságát,
a világbéke fenntartását. Erejének legfőbb bizonyítéka, hogy az im-
perialista köröket – szándékuk ellenére – mind ez ideig vissza
tudja tartani egy beláthatatlan következményekkel járó európai
fegyveres összecsapástól. Egyesített fegyveres erőink tehát betöltik
funkcióikat békében, s képesek arra, hogy hiánytalanul végrehajt-
sák feladataikat egy esetleges háborúban is. Hozzátehetem: minden
feltétele megvan annak, hogy védelmi szervezetünk a jövőben is
eredményesen tevékenykedjék.

A Varsói Szerződés békében a kollektív védelmi feladatot úgy
valósítja meg, hogy az egyes országok haderői nemzeti parancsnok-

ságok alatt vannak, s ugyanakkor a tagállamok kölcsönösen összehangolják fegyveres erőik felkészítését az agresszió elhárítására. Érdemes röviden áttekinteni, milyen főbb területekre terjed ez ki. Igen komoly eredménynek tartom, hogy a szocialista hadtudomány, a hadseregszervezés és a katonai vezetés elveinek, a kiképzés tartalmának értelmezésében megvalósult a teljes nézetazonosság. Kialakultak az egységes szervezeti elvek. Hadseregeinkben az alapvető fegyverrendszerek és harceszközök azonosak. Mindez azt jelenti, hogy egy esetleges agresszió esetén az egyesített fegyveres erők képesek küldetésük teljesítésére: a szocialista államok, a társadalmi haladás ügyének védelmére, gyorsan áttérni aktív haditevékenységre és megsemmisítő csapásokat mérni az agresszorra.

– *A Politikai Tanácskozó Testület üléséről kiadott közlemény olvasóink előtt ismert. Tulajdonképpen mit jelentenek az ebben bejelentett szervezeti intézkedések?*

– Arról van szó, hogy a Varsói Szerződés katonai vezető szerveinek mechanizmusát a fejlődés követelményeinek megfelelően tökéletesítettük.

A közleményből is ismert: létrejött a tagállamok honvédelmi minisztereiből álló bizottság. Ez tulajdonképpen csak szervezetileg új testület, mert a miniszterek eddig is rendszeresen tanácskoztak. Miután ezek igen hasznosak voltak, önként adódott, hogy intézményesítsük, mint a szövetség legmagasabb katonai szervét. A honvédelmi miniszterek bizottsága figyelemmel kíséri a védelmi szervezet tevékenységét érintő eseményeket, kicseréli a tagállamok fegyveres erőinél szerzett tapasztalatokat, összehangolja a feleket érintő feladatokat, s kimunkálja a közös védelem hatékonyságát szolgáló javaslatokat. Előterjesztései – érdemi tartalmuktól függően – a döntésre jogosult szervek elé kerülnek jóváhagyásra.

Megemlíthetem továbbá azt a határozatot, amely az egyesített fegyveres erők főparancsnokának nemzeti helyetteseiről szól. Ez gyakorlatilag a következőt jelenti: amellet, hogy bármely tisztséget bármely tagország képviselője betölthet, a magasabb szintű koordináció eredményes megvalósítására valamennyi tagállam egy-egy főparancsnok-helyettest nevez ki saját hadseregéből. Az egyesített parancsnokság tevékenységének hatékonyabbá tétele ugyanakkor azt is megköveteli, hogy a tagállamok a szükséges létszámban meg-

felelő felkészültségű tábornokokat és tiszteket bocsássanak rendelkezésre a vezető szervezetben végzendő munkára. Erre is megfelelő döntések születtek.

A tagállamok egyesített védelmi erejének fejlődése, az ütőképesség növekedése azonban nem kizárólag elméleti, szervezési és vezetési kérdéseket vet fel. Szüntelenül növekednek a követelmények a harc megvívásához szükséges haditechnikai eszközök tekintetében is. A tagországok e követelmények kielégítése érdekében eddig is nagy erőfeszítéseket tettek. Eddig is kutattuk, kerestük, hogy a rendelkezésünkre álló lehetőségeket minél ésszerűbben, gazdaságosabban és egymással szoros együttműködésben hasznosítsuk.

– *Hallhatnánk valamilyen példát, Czinege elvtárs, a tagállamok összefogott lehetőségeinek jobb kihasználására?*

– Igen. Vegyük a Varsói Szerződés országainak egységes légvédelmi rendszerét, amelynek keretében a szövetséges légvédelmi erők összehangoltan, megbízhatóan, béke idején is állandó harc-készültségben oltalmazták a tagországok légterét. A korszerű légvédelem adottságai olyanok, hogy egyik része állandóan az adott ország légijerjét védi, másik része pedig – például a védővadász-erők – mozgékonyak, időben és térben gyorsan átcsoportosíthatók. Egyesített légvédelmi rendszerünk biztosítja, hogy a tagállamok ez utóbbi erőit szükség esetén rendkívül rövid idő alatt az ellenséges légitámadás fő irányai ellen összpontosítva, együttesen és összehangoltan semmisítsék meg a levegőben támadó agresszort. Ez a példa is jól mutatja, hogy a Varsói Szerződés szervezetében az együttműködés meghatványozza a tagországok védelmi erejét.

Egyesített légvédelmi rendszerünk a legkorszerűbb technikán alapul. Természetesen mindenkor látnunk kell és látjuk is a haditechnika továbbfejlesztésének követelményeit és lehetőségeit, a légvédelemnél éppúgy, mint más haderő- és fegyvernemeknél. Ez a mind nagyobb erőfeszítést igénylő feladat a tagállamok lehetőségeinek még összefogottabb és hatékonyabb kihasználását követeli. Az elmúlt időszakban ebben a vonatkozásban is komoly eredményeket értünk el. De a megnövekedett követelmények szükségessé tették, hogy adottságaink még jobb kihasználása érdekében, a Varsói Szerződés szervezetén belül létrehozzunk egy haditechnikai koor-

dináló szervet. Ennek segítségével összehangoltabb, jobb elgondolásokat és javaslatokat tudunk kialakítani az alapvető haditechnikai eszközök és fegyverrendszerek további tökéletesítésére és egységesítésére.

– *Az egységes technika és fegyverrendszer alkalmazása kapcsán a gazdaságosságot is említette Czinege elvtárs. Az egységesítés tehát anyagi megtakarítást is jelent a tagországoknak?*

– Feltétlenül, méghozzá számottevőt. Alapvető törekvésünk szorosabb együttműködésre, egymás mindenkori segítségére képe-mindig, hogy a katonai célszerűség a gazdasági célszerűséggel párosuljon. Szocialista államban elengedhetetlen követelmény – és meg is van minden feltétele annak –, hogy az osztályadalmi termelésből a védelemre fordítható eszközöket a lehető legnagyobb hatásfokkal, minél ésszerűbben hasznosítsuk. Ezért egyesített védelmi szervezetünkben maximálisan arra törekszünk, hogy mind a kutatásban és fejlesztésben, mind a gyártásban minél kisebb ráfordítással minél nagyobb hatékonyságot érjünk el. Nem szükséges bővebben magyarázni, hogy a kollektivitásban rejlő lehetőségek jobb kihasználása milyen előnyöket jelent ebből a szempontból.

Egyszersmind nagy politikai és katonai jelentősége is van annak, hogy az egyesített fegyveres erők az alapvető fegyvereket és technikai eszközöket tekintve, azonos típusokat alkalmaznak. Ez is kifejezi összetartozásunkat, a védelmi szervezetünkben megvalósuló együttműködés hatékonyságát, s erősíti az egyesített fegyveres erők keretébe tartozó hadseregekben a proletár internacionalizmus érzését. Katonailag pedig azt jelenti, hogy az azonos célokért, azonos elvek alapján, hasonló szervezetben harcoló katonák a leg-szorosabb együttműködésre, egymás mindenkori segítségére képesek még a fegyverzet és technika vonatkozásában is.

– *Nyugaton a legkülönbözőbb találgatások láttak és látnak napvilágot még most is, amelyek körülbelül abban foglalhatók össze, hogy a Varsói Szerződés tagállamai a katonai szervezet tökéletesítését szolgáló döntéseket csak nagy viták árán fogadták el. Mi igaz ebből?*

– Érdekes, akár gyorsan, akár lassan hoznak valamilyen kérdésben döntést a Varsói Szerződés tagállamai, azt a nyugati lapok mind különböző találgatásokkal körítik.

Egyszerűen arról van szó, hogy a Politikai Tanácskozó Testület ülésein hozott együttes döntések létünk nagyon fontos kérdéseit érintik. Magától értetődik, hogy ezekben mindenki ugyanazt akarja: maximálisan biztosítani a békét, a szocialista országok függetlenségét, társadalmi rendszerét. De hogy az ehhez vezető úton melyik a legjobb módszer, az alapos vizsgálódást igényel, a tagországok álláspontjának gondos egyeztetését teszi szükségessé, tehát természetes, hogy vannak elvtársi viták.

A jelen esetben is valamennyi tagállam álláspontja egységes volt abban, hogy szükséges a Varsói Szerződés katonai szerveinek fejlesztése, korszerűsítése, s hogy ennek megvannak a feltételei. A Politikai Tanácskozó Testület ülését megelőzően a tagállamok a legtökéletesebb megoldásokat keresték, s megfelelő előkészítés segítette elő az egységes álláspont kialakulását és a határozathozatalt.

Mély meggyőződésem, hogy a tanácskozáson elvtársi, baráti légkörben aláírt, nagy horderejű döntések tovább növelik a szocialista országok biztonságát, fegyveres erőink ütőképességét, s így nagyon jelentősen hozzájárulnak a világbéke megóvásához.

– *A nemzetközi közvélemény egy részében bizonyos szembeállító, kétkedő hangok is hallatszanak a katonai szempontból szükséges integráció és a szövetséget alkotó államok nemzeti szuverenitásának összhangjával kapcsolatban. Mi erről a véleménye Czinege elvtárs?*

– Ez most valóban „divatos” vitatéma. Meg kell mondanom, hogy nem nekünk okoz gondot, és nem is váltott ki „izgalmat” közvéleményünkben. Úgy vélem, mi helyes elvi álláspontot képviselünk e kérdésben. Akik velünk vitatkoznak, azok keresnek itt valamiféle ellentmondást, s vannak, akik szándékosan igyekeznek álláspontunkat félremagyarázni.

A kommunisták a nemzeti függetlenséget és az állami szuverenitást mindenki másnál nagyobb tiszteletben tartják. Ezekért a gazdasági célokért éppen a szocialista országok tették eddig is a legtöbbet. A nemzetközi helyzet alakulásának múltbeli és jelenlegi aggasztó tényei azonban egyértelműen bizonyítják, hogy a szocialista országok szuverenitását – megszületésüktől kezdve – a nemzetközi imperializmus részéről szüntelen potenciális veszély fenyegeti. Ez a Varsói Szerződés létrejöttének és fennállásának az oka.

A szövetséget alkotó államok éppen szuverenitásuk birtokában és annak védelmére határozták el, hogy egyesítik erőiket, s már békében összehangolják védelmi tevékenységüket, a fegyveres erők fejlesztésére irányuló erőfeszítéseiket, az azonos irányból mindannyiunkat egyformán fenyegető veszély elhárítására.

Ilyen felfogásban szemlélve a dolgokat, úgy gondolom, egyértelmű és helyes az álláspontunk: a Varsói Szerződés katonai szervezetében szükség szerint megvalósuló integráció – egységes katonai vezetés – nem sérti egyetlen tagállam szuverenitását sem, hiszen nem egyik a másiknak, hanem mindannyian a közös cél szolgálatának rendelik alá erőiket, ha azt az imperialista agresszió szükségessé teszi.

– *Az Egyesített Fegyveres Erők továbbfejlesztését szolgáló intézkedések alapján milyen feladatok hárulnak a Magyar Néphadseregre?*

– Hazánk a szerződésnek létrejöttétől fogva tagja, s ennek megfelelően a közös munkából mindig becsülettel részt vállalt. Ezután is erőnkhez, lehetőségünkhöz képest fogunk hozzájárulni a közös feladatok megoldásához. A honvédelmünk érdekében, dolgozó népünk által hozott áldozatok mellett a Varsói Szerződéshez való tartozásunk a garanciája népünk békés alkotómunkájának, hazánk függetlenségének, társadalmi rendszerünk biztonságának.

Néphadseregünk az Egyesített Fegyveres Erők keretében vált olyan fegyveres erővé, amely mindenben megfelel a hazánk védelméből és a közös védelmi kötelezettségekből fakadó feladatoknak. Honvédelmi felkészültségünk további fejlődése is szorosan összefügg közös védelmi szervezetünk, a Varsói Szerződés erősödésével.

Ránk az a kötelezettség hárul, hogy tovább folytassuk munkánkat úgy, ahogyan azt pártunk politikája és kormányunk határozatai megkövetelik. Alapvető feladatunknak tekintjük, hogy a honvédelem céljaira jóváhagyott anyagi erőforrásokat az eddiginél is magasabb hatásokkal hasznosítsuk védelmi felkészültségünk színvonalának emelésére. Tovább kell fejlesztenünk katonai vezető szerveink munkájának, csapataink vezetésének színvonalát, fokoznunk kell a harckészültséget, és növelnünk a katonai kiképzés eredményességét.

Meggyőződéssel valljuk, hogy függetlenségünk, szocialista vívmányaink és békénk védelmét szolgáló erőfeszítéseink még gyümölcsözőbbek lesznek, ha ezt a tevékenységünket a Varsói Szerződés keretében összehangoljuk úgy, ahogyan azt a tagállamok a budapesti tanácskozáson elhatározták – mondotta befejezésül Czinege elvtárs.

Népszabadság, 1969. május 10-i sz.

Kádár János:

FELSZÓLALÁS A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK MOSZKVAI TANÁCSKOZÁSÁN

(1969. június)

Részlet

... Magyarország példája jól mutatja, hogy az imperialisták hogyan kísérlik meg minden időben a legkülönbözőbb úton és módon az új, fejlődő szocialista országok államát, hatalmi rendszerét aláásni, fellazítani, s ha lehet, megdönteni.

Pártunk, munkásosztályunk, a magyar nép megtanulta, hogyan és mivel kezdődik az ellenforradalom, milyen, amikor már felülke-rekedik s álarcát levetve nyíltan lép fel. Az 1956-os ellenforradalmi felkelés nem régen volt; tanulságai még elevenen élnek. Az események tanították meg pártunkat arra, hogy a népi demokratikus hatalom válságos helyzetét előidéző okok között milyen szerepet játszottak a mi oldalunkon elkövetett hibák, azokat hogyan használták fel céljaikra rendszerünk belső és külső ellenségei, milyen erők támadtak ránk, és kik voltak a mi oldalunkon.

A Magyar Népköztársaságot 1956 nehéz időszakában segítette a Szovjetunió, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom szolidaritása és támogatása. A mi hazánkat segítő nemzetközi erők azt tartották szem előtt, hogy a munkáshatalom, a szocialista vívmányok megvédése egy adott országban, a szocialista országok mindegyikének, a nemzetközi munkásosztálynak közös ügye, közös érdeke. A történelem azt tanítja, hogy a szocialista országok népeinek, az egyes országok munkásosztályának döntő és kiapadhatatlan erőforrása a proletár internacionalizmus, az egység és összefogás, az egymás harcának kölcsönös támogatása.

Az a széles körű politikai vita, amely az 1956-os magyarországi

események körül volt, s amelyik a csehszlovákiai események megítélésében még ma is folyik, ugyancsak meggyőzően bizonyítja, hogy egy szocialista ország fejlődése vagy esetleges megtorpanása, válsága, milyen fontos kérdése a nemzetközi osztályharcnak, és azt is, hogy ezek megítélésében az osztályszempont a döntő.

A csehszlovákiai eseményekkel kapcsolatosan egyes testvérpártok képviselői felvetették, hogy a szocialista országok vezetői ne keverjék össze a proletár internacionalizmus kérdését az államérdekekkel. Látnunk kell, a tapasztalatok azt bizonyítják: amikor egy szocialista ország sorsáról van szó, akkor mindenki érdekelt.

A nemzetközi imperializmus általában és minden imperialista hatalom külön-külön érdekelt abban, hogy a szocialista országok gyengüljenek, sőt számukra az a kíváncsi, hogy a szocialista világrendszer szűnjön meg létezni. A nemzetközi munkásosztály egésze, minden egyes szocializmust építő nép, minden egyes kommunista és munkáspárt külön-külön is érdekelt abban, hogy ha egy szocialista ország kritikus helyzetbe kerül, súlyos nehézségekkel találja szembe magát, küzdje le azokat, fejlődjön, erősödjön tovább.

A proletár internacionalizmus és az államérdek összefüggéseit pedig – szocialista országokról lévén szó – helyesen kell értelmezni. A szocialista országokat kormányzó pártok kommunista pártok. A pártok és a népek célja ezekben az országokban a szocialista társadalom felépítése, a kommunizmus megteremtése. A szocialista országok belső társadalmi rendszere és egymás közötti kapcsolatai azonos elvekre épülnek, azonosak céljaik, ennél fogva alapvető érdekeik is közösek. Nem frázis, hanem valóság, hogy bármelyik szocialista ország sikere a többi erejét is növeli és bármelyik nehézsége mindegyiket terheli. Az öröm is közös, a gond is az.

Egyetlen kommunista párt és egyetlen szocialista ország sem erősödhet a többi kárára vagy gyengülése árán. Ezért a szocialista országok vezetői nem választhatják szét egymástól a proletár internacionalizmus kérdését és a szocialista országok államérdekeit. Ha egy szocialista ország vezetői egymástól függetlenül az internacionalizmust és országunk államérdekeit, akkor csak árthatnak a közös ügynek és országuk érdekeinek . . .

A PÁRT IFJÚSÁGPOLITIKÁJÁNAK NÉHÁNY KÉRDÉSE

(Az MSZMP KB 1970. február 18–19-i ülése)

a) Kádár János elvtárs felszólalása

Részletek

... Nagyon fontos az is, hogy miként ítéljük meg az ifjúság társadalmi törekvését. A tőkés világ, a vezető kapitalista hatalmak társadalmában élő ifjúság megmozdulásaira – legyenek azok akár az Egyesült Államokban vagy Japánban, Franciaországban vagy az NSZK-ban – a különbségek mellett fő vonásként az a jellemző, hogy fellépésük összhatásában a kapitalista ideológia és politika, a burzsoá társadalmi rendszer elutasítását célozza. Ez a törekvés sokszor nagyon kialakulatlan formában, anarchikusan megy végbe. Amennyire világosan kitűnik a fennálló rendszer tagadása, annyira látnunk kell azt is, hogy csak az ifjúság egy része kapcsolja össze a kapitalizmus tagadását a szocialista rendszer igenlésével, az érte való harc vállalásával.

Mire törekszik az ifjúság a szocialista országokban? Igyekezetünket alapvetően az határozza meg, hogy szemben a kapitalista országok ifjúságával nem tagadják, hanem igenlik a rendszert, a szocializmus ideológiáját, politikáját. Érthető viszont, hogy a népi demokratikus rendszer vívmányaira támaszkodva sokszor kritikusan – kritikusan, mint a felnőttek – lépnek fel gyakorlati életünk fogyatékoságaival, esetleges torzulásaival szemben, bírálva a hibákat, követelve bizonyos dolgok jobb megoldását. Ezt én úgy fogom fel, hogy sok konkrét kérdésben jobb szocialista gyakorlatot igényelnek.

Ha ez az általános megítélés elfogadható – és meggyőződésem szerint elfogadható –, ezzel lényegében meghatároztuk a mi viszonyunkat az ifjúság törekvéseihez. A „mi” alatt természetesen a Magyar Szocialista Munkáspártot értem. Ezek: a szocialista eszme még erőteljesebb propagálása és meggyökereztetése, pártunk politikájának még hatékonyabb és még jobb magyarázása és határozott törekvés a politika jobb gyakorlati megvalósítására. Ezek természetesen nemcsak az ifjúságpolitikára vonatkozó elvek, az MSZMP minden tanácskozásának, tevékenységének is ez a célja . . .

. . . Ifjúságunknak felelősséget kell éreznie a szocializmus világméretű győzelméért, ennek ismeretében, tudatában kell készülnie az életre, a munkára és a harcra. Az általános és középiskolákban tanuló fiatalok – sőt még egyetemisták is – kétezervalahányban is fognak még élni, dolgozni, sőt ekkor lesznek életük delén. Őket az akkori feladatokra kell felkészítenünk. Irántuk, érdekükben egyértelmű világnézeti követelményekkel kell fellépünk. Persze nem pénzbüntetés terhe mellett, hanem nevelőmunkával, agitációval, jó szervezéssel kell gondoskodni arról, hogy az ifjúság elsajátítsa a marxizmus–leninizmus alapvető igazságait, megtanuljon elméletünk tudományos módszereivel gondolkodni, és vállalja, vallja azt a politikát, ami a mi világnézetünkéből következik.

Az ifjúság is csak a kapitalizmus és a szocializmus között választhat. Neveljük úgy fiataljainkat, hogy a szocializmust válasszák és szocialista világnézetük legyen. Hogy ez milyen hatásfokú lesz, a fiatalok mekkora hányada lesz ilyen, ezen most nem érdemes tűnődni. Feladatunk az, hogy eleget tegyünk a párt rendeltetésének, missziójának: propagáljuk a marxizmust, hirdessük átfogó szocialista céljainkat, a jelenleginél nagyobb mértékben fogadtassuk el a tömegekkel a kommunista politikát. Ez a pártnak általános kötelezettsége, de különösen kötelessége az ifjúsággal szemben.

Az, hogy a fiatalok elsajátítsák a marxista–leninista világnézetet, nemcsak társadalmi érdek, hanem a fiatalok érdeke is. Ma, 1970 februárjában egy szocializmust építő országban még úgy is lehet élni, hogy a munkából hazatérve az emberek egy része, bár egyre csökkenő része, azt mondja: „elvégeztem rendesen a munkámat, a többi nem érdekel”. Ez ma sem helyénvaló, de néhány évtized

múlva már végképp elfogadhatatlan, társadalmilag abszurd nézet, magatartás lesz.

Harmadikként az ifjúság életkori sajátosságait említeném. A felnőtté válás időszakában a fiatal maga is töprengve keresi az eligazodást a világ dolgaiban, és szilárd világnézetet igyekszik kialakítani a maga számára. A vitában felvetődött, hogy a fiataloknál bizonyos értelemben kisebb az egoizmus, az önzés, mint a felnőtt nemzedéknél. Ez nagyon is természetes! Ez az az életkor, amikor ideálokat, eszméket, haladó nézeteket keres mindenki, s ezek alapján akar élni. Itt kell összetalálkoznunk az ifjúsággal, ebben kell összekapcsolódnia az ifjúság érdekeinek, igényének és a párt kötelezettségének. Ez az a találkozáspont, amelyet tudatosan kell felismerünk és felhasználnunk, hogy teljesíthessük a jövővel szembeni kötelezettségünket.

Néhány szóval szeretném érinteni az erkölcs, az erkölcsi nevelés kérdését is. Nem javaslom, hogy tételesen megfogalmazzuk az erkölcsi parancsolatokat, de hogy jobban, nagyobb eréllyel és határozottsággal propagáljuk és hirdessük a szocialista erkölcs eszméit, mint eddig tettük, azt igenis ajánlom! Ifjúságunk erkölcsi normái úgy kezdődjenek, hogy az ifjú legyen hazafi és internacionalista, tanuljon, dolgozzék, tegyen eleget honvédelmi kötelezettségének. Ezek az első számú követelmények . . .

b) A Központi Bizottság állásfoglalása ifjúságpolitikai kérdésekben

Részlet

... Az ifjúság megítélésének legfontosabb mércéje – miként a felnőtt-társadalomban is –, hogy mit tesz a gyakorlatban, hogyan él, tanul, dolgozik, hogyan teljesíti kötelességét. Megállapítható, hogy a fiatalok többsége becsületesen tanul, dolgozik, teljesíti kötelességét, fogékony a szocializmus eszméi iránt, gondolkodását na-

gyobbrészt ezek az eszmék formálják. Az ifjúságnak a szocializmus iránti vonzódását, a korábbi korosztályokénál nagyobb műveltségét, ösztönzésre való igényét, kritikusságát méltán tekinthetjük szocialista rendszerünk fontos eredményének.

a) A magyar ifjúság erkölcsi, politikai, ideológiai helyzetét alapvetően hazánk fejlődő társadalmi, politikai helyzete és korunk fő kérdése: a két társadalmi rendszer, a kapitalizmus és a szocializmus világméretű küzdelme határozza meg. A szocialista rendszer az ifjúság számára életének természetes közege: ezért a mai fiatalok érzés- és gondolatvilágát döntő módon befolyásolják a szocializmus eredményei, illetve problémái, az ellentmondások megoldásáért folytatott harc fellendülése vagy stagnálása. Átmeneti időszakban élő társadalmunk eredményeit természetesnek tartja, hiányosságai-val, ellentmondásaival szemben pedig türelmetlen.

Annak elismerése, hogy a fiatalok többsége becsületesen tanul, dolgozik, teljesíti kötelességét és fogékony a szocializmus eszméi iránt, nem jelentheti a jelenlegi állapot idealizálását. A magyar ifjúságban a kapitalizmusról mint kizsákmányoló rendszerről, elítélő felfogás alakult ki. Mivel azonban saját élménye nincs, ismeretei pedig ellentmondásosak, ezért egy része hamis illúziókat táplál a világ vezető kapitalista országaival kapcsolatban, s valamiféle jóléti államnak, fogyasztói társadalomnak tekinti őket. Az olykor megfigyelhető kritikátlan Nyugat-rajongás nemegyszer ennek a hamis szemléletnek a vetülete. Művelődésben, életstílusban az ifjúság elég széles rétege érzékeny az ellenséges „nyugati” hatásokra. A fiatalok között jelentős számban vannak, akiket kevésbé foglalkoztat a közélet, a közösség, a politika. Társadalmi áldozatkészségben jelenleg elmaradnak a velük szemben támasztott jogos követelményektől. Az átmeneti korszak nehézségei, ellentmondásai, az útkeresés sokukban megnehezíti a szocializmus iránti hit kialakulását és megszilárdulását. Ezen ellentmondások következtében fogékonyak a „baloldali” kispolgári (maoista, anarchista stb.) áramlatok iránt is. Az ifjúságot jellemző pozitív képet tehát számos fogyatékoság és az ezzel járó gond árnyalja.

b) A hazával kapcsolatos kérdések jelentős része a marxizmus felfogása szerint raktározódott el a fiatalok tudatában, de a rétegek, korosztályok szerint erősen differenciált módon. Megtalálhatók tu-

datukban a nacionalizmus, kozmopolitizmus és a nemzeti kérdéssel szembeni közömbösség elemei is. A hazafias tudat és érzelem elég széles körben mutatkozó hiányainak, halványulásának forrása a hazafiság és az osztályszemlélet összefüggésének, kapcsolatának tisztázatlansága. A szocialista hazafiságot gátló tényezők között a szektás és a revizionista politikai nézetek hatása is fellelhető; ezek akadályozták és bizonyos mértékig gátolják még ma is a történelmileg túlhaladott nacionalizmus és nemzeti nihilizmus elleni hatékonyabb eszmei harc kibontakozását. Ugyanakkor a nacionalizmus veszélyétől való félelem hátráltatta a szocialista hazafiságra való nevelést is.

A szocialista hazafiságra való nevelés nem kap elég súlyt sem iskoláink, sem a társadalom életében. Megelégszünk általánosságok felületes ismételtetésével, de nem adunk mély hazafias érzéseket az ifjúságnak. A haza és a hazafi fogalma erősen a múlthoz, főleg a XIX. századhoz kapcsolódik. Sok fiatal nem érti a hazafiság és internacionalizmus kapcsolatát, a hazafiság és a nacionalizmus minőségi különbségét. Kevés az önállóan szerzett tapasztalat, a személyes élmény a szocialista országok életéből. Hazánk nagy szocialista alkotásait felületesen, hiányosan ismerik, a magyar népi hagyományok ismerete és ápolása sem kielégítő.

A szocialista hazafiság szerves részét alkotó internacionalizmus eszméjének és gyakorlatának propagandája – különösen hazánk-
nak és a Szovjetuniónak gyümölcsöző kapcsolatait illetően – nem elég elmélyült és bátor . . .

. . . d) A felnövekvő nemzedék munkás életre történő felkészítésében közbeeső és sajátosan fontos szerepet játszik az ifjúság katonai kiképzése és nevelése. Ennek során olyan politikai, katonai ismeretek elsajátítására, tulajdonságok kialakítására kerül sor, amelyek közvetlenül a fegyveres szolgálat ellátását segítik, de egyben eredményesen járulnak hozzá az életre való felkészüléshez.

Az utóbbi években a katonai kiképzés és nevelés alapvető problémáját nem annyira a katonai ismeretanyag elsajátítása, hanem egyre inkább a katonai életbe való beilleszkedés jelenti. A fiatalok egy része nehezen viseli a hadsereg szervezett, fegyelmezett, szigorú életrendjét, sokuknál alacsony szintű a felelősségérzet, hiányzik az önuralom, az önfegyelem. Jelentős gondot okoz, hogy nő azok szá-

ma, akik szolgálatuk megkezdése előtt összeütközésbe kerülnek a törvényekkel. Ezek a büntetett előéletű fiatalok sok esetben jelentős befolyásra tesznek szert a kisebb katonai közösségekben. Emellett gyakran tapasztalható türelmetlenség, esetenként durva, kulturálatlan bánásmód a hivatásos és a kevés nevelési tapasztalattal rendelkező alparancsnoki állomány egy részénél. Ezek a jelenségek az alegységekben feszültségeket okoznak.

A katonai nevelés eredményét az jelzi leginkább, hogy a leszerelő fiatalok többsége világnézetében, gondolkodásában a közösségi érdekeket jobban becsülő, a társadalmi feladatokkal teljesebben azonosulni akaró, felelősebb, érettebb emberként lép ismét a polgári életbe. Sokan szakmájukban nagy gyakorlati tapasztalatra tesznek szert, vannak, akik új szakmát tanulnak. Vezetői tulajdonságokkal gazdagodva, fizikailag megerősödve, egészszebb emberként térnek vissza munkájukhoz.

Mind több lehetőséget teremtenek a katonafiatalok ezreinek, hogy felkészült ifjúsági vezetővé váljanak; a fiatalok többségének fórumot biztosítanak az aktív politikai cselekvésre. Nevelőmunkájukban azonban még mindig komoly problémát okoz a formalizmus és az esetenként újjáéledő kincstári jelleg, ami jelentősen gátolja az öntevékenység eredményes kibontakozását.

Az MHSZ fontos feladatokat old meg a fiatalok honvédelmi felkészítésében és a leszerelt fiatalok továbbképzésében, de még kiaknázatlan lehetőségei is vannak . . .

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG HATÁROZATA

1. A párt célja: az ifjúság szocialista nevelése.

A párt ifjúságpolitikájának célja és tartalma az ifjúság szocialista nevelése, amely a szocializmus teljes felépítéséért vívott hazai és nemzetközi osztályharc körülményei között megy végbe. Az ifjúság gondolkodását és magatartását meghatározza a társadalmi valóság, hazánk politikai, gazdasági és kulturális helyzete, a szocializmus és a kapitalizmus világméretű harcának alakulása, a párt, a társadalmi intézmények, a család, az iskola, a munkahely, a hadsereg, az ifjúsági szövetség és más szervezetek nevelőmunkája.

A Központi Bizottság szükségesnek tartja, hogy a társadalom intézményei és szervezetei nagyobb nevelő hatást gyakoroljanak az ifjúság életére az iskolában, a munkahelyen és a szabad időben egyaránt. Nevelő tevékenységük jobban igazodjon az élet mai ellentmondásos valóságához, a fiatalok fejlettségéhez és igényéhez. Vegyék jobban figyelembe, hogy nemcsak a jelen, hanem a jövő számára is nevelünk, amikor előreláthatóan még gyorsabb ütemben növekednek majd az emberrel szemben támasztott követelmények. Ezért minden állami, társadalmi intézmény és szervezet céltudatosabban törekedjék arra, hogy a felnőttek példamutatása, a tanulás és az élet nehézségeivel vívott küzdelem szocialista világnézetet és tulajdonságokat érleljen az ifjúságban.

– A fiatalokat olyan felnőttekké kell nevelni: akiknek szocialista céljaik vannak; akiknek világnézetét, erkölcsét a marxizmus-leninizmus egyre elmélyültebb ismerete határozza meg; akik hazafiak és internacionalisták, s akik erkölcsösnek tartják mindazt, ami előre viszi a haladás s a szocializmus ügyét hazánkban és a világ más részein és akik erkölcstelennek tekintik mindazt, ami gátolja a népek gazdasági, politikai, szellemi felszabadulását.

– Művelt, képzett emberekre van szükség, olyanokra, akik lelkesednek és harcolnak a haladást, a szocializmust szolgáló új tudományos, technikai, társadalmi gondolatok megvalósításáért, akik ezt a harcot egyesítik az emberiség által felhalmozott anyagi és szellemi értékek továbbfejlesztésével.

– A szocializmus teljes felépítését csak optimista, harcos emberek vihetik sikerre; olyanok, akik nem tűrik a közömbösséget, és nemcsak várják a társadalmi gondok és problémák megoldását, hanem minden képességükkel küzdenek a közöny, a félmunka, a hanyagság ellen, s igyekeznek élen járni az élet minden területén.

– Közéleti, közösségi emberekre van szükség, olyanokra, akik az élet értelmét nem az önző szerzésben látják, akik vállalják osztályuk, nemzetük, hazájuk sorsát és gondját, mert tudják, hogy a szocialista haza, sőt a hazán túli nagyobb közösség: a szocialista világ sorsától függ egyéni életük és boldogságuk, ezért minden erejükkel gazdagítják, védik hazánkat és a szocialista közösséget.

– Olyan fiatalokra van szükség, akik szeretik az életet, tisztelik embertársaikat, szüleiket, az idősebbeket, akik felismerik és él-

vezni tudják a szépet és a jót a természetben, a társadalomban, a tudományban és a művészetben, a barátságban és a szerelemben, akik életük értelmének tartják, hogy maradandót alkossanak.

Mind az állami intézmények, mind a társadalmi szervezetek vegyék jobban figyelembe nevelőmunkájukban, hogy ezek a szocialista tulajdonságok csak a közösségben, a munka és a tanulás során szerzett tapasztalatokban, a reakciós polgári és kispolgári nézetekkel, szokásokkal vívott szüntelen harcban alakulnak ki. Törekedjenek arra, hogy ifjúságunkat a szocialista haza tevékeny, hű polgáraivá neveljék. A fiatalok öntudatosabb, társadalmi, politikai tekintetben aktívabb részét elsősorban a Kommunista Ifjúsági Szövetség soraiban neveljék kommunistává, a párt tagjaivá. Fordítsanak nagyobb figyelmet az ifjúság, különösen a munkás- és parasztifjúság szocialista öntudatának növelésére. Nyújtsanak nagyobb lehetőséget a fiatalok közéletiségének fejlesztéséhez, társadalmi, politikai aktivitásának és tapasztalatainak növeléséhez. Az ifjúság kapjon nagyobb elismerést, bizalmat és megértést, több alkalmat arra, hogy kifejlessze képességeit, tapasztalatokat szerezzen, ugyanakkor fokozni kell a vele szemben támasztott erkölcsi, politikai követelményeket, és erősíteni kell, gondolkodása, magatartása hibás vonásainak jóindulatú bírálatát . . .

A párt ifjúságpolitikájának néhány kérdése. Kossuth Könyvkiadó, 1970. 47-49., 58., 66-67., 75-77. old.

Czinege Lajos
vezérezredes, honvédelmi miniszter:

NÉPHADSEREGÜNK FELKÉSZÜLT ÉS SZILÁRD TAGJA A SZOCIALISTA VÉDELMI SZERVEZETNEK

Részletek

... Korszerű fegyverzetű hadsereg

Hadseregünk korszerű követelményeknek megfelelő, tervszerű fejlesztésének alapvető politikai, társadalmi és gazdasági feltételei pártunk 1959 novemberében tartott VII. kongresszusának időszakra alakultak ki.

A Magyar Szocialista Munkáspárt ingadozásoktól mentes, a nép érdekeit híven kifejező, marxista-leninista politikájának következetes megvalósítása ez időre az élet minden területén éreztette kedvező hatását. Megerősödött és megszilárdult hazánkban – az ellenforradalom elleni harcban sikerrel megvédett – munkás-paraszt hatalom. A dolgozó tömegek alkotó energiái kibontakozásának eredményeként bővültek országunk anyagi erőforrásai. Mindezek alapján lehetővé vált a szocializmus építésének meggyorsítása.

Pártunk és kormányunk a szocializmus építésének eredményei alapján néphadseregünk fejlesztésére vonatkozóan hosszabb távra szóló célokat tűzhetett ki. Ugyanakkor hazánk védelmi képességének számottevő növelését, ennek érdekében néphadseregünknek korszerű haderővé fejlesztését megkövetelte az imperializmus agresszivitásának fokozódása, sorozatos nyílt katonai beavatkozásai a világ különböző térségeiben. Mindezek mellett figyelembe kellett

venni a hadügyben végbement mélyreható változásokat is. A szocialista hadtudomány és haditechnika, a kommunizmust építő Szovjetuniónak és fegyveres erejének e téren elért világraszóló sikerei – a szovjet népnek és hadseregének önzetlen segítsége lehetővé tette számunkra, hogy hadseregünket a hadügyi forradalom vívmányainak alkalmazásával fejleszthessük.

A Magyar Szocialista Munkáspárt VII. kongresszusa mindezek figyelembevételével – az ország honvédelmi képességének egyenletes fejlődése és a szükséges szinten tartása érdekében – átfogóan és hosszabb távra határozta meg az előrehaladás útját. Szükségesnek tartotta kimondani, hogy országunk olyan korszerű haderővel rendelkezzen, amely modern fegyverzettel és technikával van felszerelve; hatékony a kiképzési rendszere, vezetési struktúrája pedig biztosítja, hogy a hadsereg adott lehetőségeit maximális hatásfokkal kiaknázhassa. Egészében véve olyan hadsereg fenntartását határozta meg, amely agresszió esetén hatékonyan tud harcolni hazánk védelméért, a testvéri hadseregekkel együtt közös ügyünk sikeréért.

Több mint tíz év távlatából visszatekintve, a VII. kongresszuson meghatározott – és ma is érvényes – célkitűzéseket az élet mindenben igazolta. Pártunk a lehetőségeinkkel teljesen összhangban álló, reális, minden részletében megvalósítható feladatokat határozott meg.

Dolgozó népünk mindehhez jelentős áldozattal folyamatosan biztosítja a szükséges anyagi feltételeket. Ezek birtokában – figyelembe véve az ország teherbíró képességét – láttuk el és látjuk el a jövőben is hadseregünket korszerű, magas technikai színvonalon álló harceszközökkel. Ebben felbecsülhetetlen szerepe van annak az önzetlen és áldozatos munkának, amellyel a szovjet emberek – tudósok, mérnökök, technikusok és munkások – megalkották a kor követelményeinek legmagasabb szinten megfelelő fegyverrendszereket. Ezzel egyidejűleg jelentős azon erőfeszítések szerepe is, amelyeket a Varsói Szerződéshez tartozó többi szocialista ország, köztük hazánk fejt ki azért, hogy fegyveres erőink mindazt megkapják, amire szükségük van. Az összehangolt erőfeszítés keretében hazánk ipara is egyre nagyobb részt vállal az országunk és a közös védelmi szervezetünkhöz tartozó más országok hadseregeinek korszerű eszközökkel való ellátásában.

Párt- és államvezetésünk a hadsereg építésénél a szocialista koalícióhoz való tartozásunkkal együtt járó kötelezettségekből és előnyökből indult ki – utóbbiakkal összefüggésben mindenekelőtt abból, hogy a szövetség fő erejét a világ legnagyobb hadipotenciáljával rendelkező Szovjetunió képezi. Egyidejűleg figyelembe vette az imperializmus, különösen a NATO háborús készülődéseit, továbbá országunk lehetőségeit és stratégiai, katonaföldrajzi helyzetét.

Katonai együttműködésünk lehetővé tette, gazdasági lehetőségeink pedig megkövetelték, hogy a rendelkezésünkre álló anyagi eszközöket is országunk védelmével kapcsolatos kötelezettségeinkkel elsősorban összefüggő területre koncentráljuk. Ezért először a szövetségeseinkkel való együttműködésünk és a hazánk biztonsága szempontjából is elsődleges honi légvédelmet fejlesztettük. Rövid idő alatt a korszerű követelményeknek megfelelő fegyverrendszerekkel láttuk el a honi légvédelmünket, melynek lehetőségei a korábbiakhoz képest négyszeresére növekedtek. Légvédelmünk a néphadsereg egyik alapvető haderőnemévé vált és a Varsói Szerződés egységes légvédelmi rendszerének részeként hazánk légterének megbízható oltalmazója, s képes a kölcsönös együttműködési kötelezettségek teljesítésére.

Az 1960-as évek elejétől jelentős minőségi változások következtek be szárazföldi csapatainknál is. Ezt a haderőnemünket felszereltük a Magyar Néphadsereg nagyságrendjéből, a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőiben elfoglalt helyünkből és szerepünkből adódó követelményeknek megfelelő rakétaeszközökkel. A korábbiakhoz képest jelentősen megnöveltük a harckocsik számát és új, korszerű típusokat állítottunk szolgálatba. Új fegyverzettel és harc-eszközökkel láttuk el a gépkocsizó lövészalakulatokat. Számtalán fejlesztettük technikai és szakcsapatainkat. Szárazföldi magasabbegységeink tüzereje nyolcszorosára, manőverezőképessége hatnyolcszorosára, az egy főre jutó gépi munkaenergia pedig – lóerőre átszámítva – négyszeresére nőtt, amelynek további növekedésével lehet számolni.

Az átfegyverzéssel és technikai korszerűsítéssel egy időben kialakítottuk néphadseregünk korszerű szervezeti kereteit, a haderőnevek és fegyvernemek megfelelő arányait. Mivel elvileg és gyakorlatilag egyaránt nagy jelentőséget tulajdonítunk a közös védelmi szervezetünkben kialakított egységes szervezési elvek érvényre juttatásának, ezek alkalmazásával korszerű, mozgékony csapatszervezést valósítottunk meg. Egyidejűleg a megváltozott körülmények figyelembevételével javítottuk a vezetés operativitását.

A nagy mennyiségű modern technika beáramlása, azok kezelésének és mesteri alkalmazásának biztosítása, a korszerű hadművészeti elvek elsajátítása megkövetelte a személyi állomány felkészítésének nagyarányú tökéletesítését. Ennek érdekében nagy méretekben megvalósítottuk néphadseregünk tisztikarának átképzését és a magasabb szintű feladatokra való felkészítését. A tisztikar katonai és általános műveltségi színvonalának növekedését jelzi, hogy másfél évtized alatt több mint tízszeresére nőtt az akadémiát, egyetemet és főiskolát végzettek száma, melynek eredményeként a magasabb képesítésű parancsnokok aránya meghaladja a tiszti állomány 40 százalékát. Mindez azt is jelenti, hogy határozottan előre léptünk a korszerű hadművészeti elvek elsajátításában, ami párosult azok alkalmazásának begyakorlásával.

A néphadseregünk tisztikarába folyamatosan beáramló fiatal tisztek sokoldalú és alapos felkészítése érdekében meghonosítottuk a tisztképzés új, főiskolai rendszerét. Magasabb szintre emeltük a parancsnoki képzést és a szakmai felkészítés is igazodik a korszerűvé vált hadsereg technikai, szervezeti és egyéb követelményeihez. A megnövekedett igényeknek megfelelően tovább fejlesztettük és magasabb szintre emeltük a tiszthelyettesképzést is.

A sorkatonák hatékonyabb és céltudatosabb felkészítése érdekében tökéletesítettük – illetve a továbbiakban is tökéletesítjük – kiképzési rendszerünket. Hatékony kiképzési elvek és módszerek alkalmazásával, a katonai ismeretek elsajátítását gyorsító kiképzési eszközök, bázisok és objektumok létesítésével segítjük elő a parancsnokok és katonák mindennapi kiképző munkáját. Céltudatosan egyre többet áldozunk a kiképzésre, a szükséges személyi és

tárgyi feltételek biztosítására, a katonák felkészítésére; tisztak és katonák élet- és munkakörülményeinek állandó javítására.

Mindezek hatására a kiképzési eredmények fokozatosan javultak és megszilárdultak. Ezt bizonyítják, hogy az elmúlt években szárazföldi és légvédelmi rakétacsapataink, repülőink a végrehajtott lövészeteken jó és kiváló eredményeket értek el; parancsnokaink, törzseink és csapataink pedig a saját, valamint a szövetséges hadseregekkel való együttműködési és fegyverbarátságot hasznosan szolgáló közös gyakorlatokon minden alkalommal sikeresen helytálltak.

Az elmúlt években végrehajtottuk mozgósítási rendszerünk korszerűsítését, amely biztosítja az ellenség első csapásának elhárításához és a kezdeményezés megragadásához szükséges erő készenlétben tartása mellett hadseregünk rugalmas és differenciált harc-készültségét, anélkül, hogy államunkat túlterhelnénk.

A mozgósítási rendszer korszerűsítésének keretében növeltük a tartalékos állomány valamennyi kategóriájának felkészültségét, és javítottuk életkor szerinti összetételét. Új rendszerű, magas színvonalú tartalékos tiszti-képzést és -továbbképzést vezettünk be. A korszerű követelményekkel és a technika változásával összefüggésben rendszeressé tettük sorállományú tartalékosaink továbbképzését és konkrét feladataikra való felkészítését is. A mozgósítás gyorsasága érdekében megfelelő hadiruházattal láttuk el a tartalékosok különböző kategóriáit, amelyet otthon tartanak, és így a szükséges esetben már felszerelten vonulnak be.

Intézkedéseink összességének és a szükséges feladatok rendszeres gyakoroltatásának eredményeként jelentősen csökkentettük a végrehajtási időket, a mozgósítási rendszerünk megfelel a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erői normáinak, illetve a helyzetünkben és feladatainkból fakadó követelményeknek.

A hadseregünk fejlesztésének különböző területein elért eredmények együttes hatására vált lehetővé, hogy – eleget téve a hazánk védelme iránti és a szövetségesi kötelezettségünknek – néphadseregünk harckészültségét magas fokra emeljük. Ennek során figyelembe vettük a potenciális ellenfél készenlégi fokát – különösen a légi támadóeszközök tekintetében – továbbá a váratlanság megnövekedett szerepét, valamint a korszerű haderő adottságaiból fa-

kadó lehetőségeket. Mindezen követelmények fényében vizsgálva, néphadseregünk személyi állományának erőfeszítései beértek; a Magyar Néphadsereg harckészültsége magas szintre emelkedett.

Művelt parancsnokok és katonák

Néphadseregünk minőségi fejlesztése bonyolult és nehéz feladat volt. Sikeres végrehajtása elengedhetetlenül megkövetelte a csapatok magasabb szintű erkölcsi-politikai állapotát, a személyi állomány eltökéltségét és töretlen akaratát, az áldozatok tudatos vállalását. Mindehhez alapvető feltételt, és egyben legfontosabb forrást azok a nagy társadalmi változások, a szocialista építőmunka eredményei jelentették, amelyek az elmúlt évtizedben pártunk helyes politikája megvalósításának eredményeként hazánkban bekövetkeztek, és amelyek napjainkban is végbemennek. Ezen a szilárd bázison a hadseregben szolgálatot teljesítők – mindenekelőtt a tisztikar – lelkiismeretes, áldozatos, sikeres munkát folytattak. A tisztek és katonák politikai öntudata, munkaszeretete és lelkesedése, a haza védelméért érzett felelőssége és a proletár internacionalizmus eszméihez való hűsége nagymértékben hozzájárult az előttünk álló feladatok sikeres megoldásához.

Néphadseregünk tisztikarának döntő többsége a proletárhatalom megteremtésének éveiben – sőt egy része 1945-ben és a közvetlenül azt követő években – a párt hívó szavára öltött egyenruhát, vállalta a kétkezi dolgozó ember számára addig teljesen ismeretlen tiszti hivatást. Soraik azóta is állandóan kiegészülnek fiatal tisztekkel, akik az idősebbekkel egységbe forrva, becsülettel tesznek eleget élethivatásuknak. Néphadseregünk tisztjei szolgálatuk odaadó teljesítésével, fáradhatatlanul és áldozatkészen munkálkodtak néphadseregünk szocialista típusú fegyveres erővé fejlesztésén; dolgoznak politikai, erkölcsi és harci felkészültségének növelésén. Több mint két évtizedes tapasztalatok birtokában, katonai és politikai felkészültségüket – nagy erőfeszítéssel – állandóan növelve, megszerezték a korszerű technika kezeléséhez, a katonák kiképzéséhez, a csapatok vezetéséhez szükséges hozzáértést, jártasságot és készséget. A parancsnoki kar helytállása néphadseregünk fejlődő-

désének, erősödésének és korszerű haderővé válásának alapvető tényezője.

A parancsnoki kar erkölcsi-politikai állapotának erősödését mutatja, hogy maradéktalanul érvényesül az a szigorú elv, amely szerint a dolgozó nép hatalmát védelmező fegyveres erő hivatásos állományának csak az lehet tagja, aki pártunknak az egész nemzet érdekeit kifejező politikáját fenntartás és ingadozás nélkül, bátran követi, azért kész bárhol és bármikor harcolni, függetlenül attól, hogy párttag-e vagy sem. Néphadseregünk parancsnokai állják ezt a próbát, s alárendeltjeiknek minden szinten hozzáértő vezetői, politikailag szilárd, szakmailag képzett nevelői. A hivatásos állomány egyértelmű és határozott politikai állásfoglalását kifejezi az is, hogy közel 80%-a pártunk tagja.

Szocialista építőmunkánk előrehaladásának és a hadseregünkben folyó munka eredményei kibontakozásának arányában fejlődött a sorállomány felkészültségi szintje, növekedett erkölcsi-világnézeti szilárdsága, javult fegyelme és fokozódott helytállása. A katonafiatalok politikai öntudatának, a haza védelméért érzett felelősségének mutatója, hogy évről évre csaknem az egész sorállomány részt vesz a szocialista versenymozgalomban, s közülük sok ezren érdemlik ki az élenjáró és kiváló címetek, illetve érik el a különböző osztályos szinteket. Így 1969-ben a Magyar Néphadsereg sorállományának 46 százaléka, alegységeinek pedig 27 százaléka szerezte meg a kiváló és élenjáró címet, közülük 270 alegység egymás után másodszor, illetve harmadszor. Ma már zászlóalj szintű kiváló alegységeink is vannak. Katonáinkat eredményesen neveljük arra, hogy a szocialista hazát, az emberhez méltó életet biztosító társadalmi rendet védeni, proletár internacionalista feladatainkat teljesíteni a legszentebb kötelesség.

A hadseregben folyó kiképző-nevelő munkát segíti, hogy egyre kedvezőbben alakul a katonai szolgálatra bevonuló fiatalok műveltségi szintje: megközelítőleg 70 százalékuk érettségivel vagy ipari szakiskolai végzettséggel rendelkezik, fennmaradó hányaduk is – kevés kivétellel – elvégezte a nyolcosztályos általános iskolát. A fiatalok nagy tömegei már bevonulásuk előtt tapasztalatokat szereznek – elsősorban a Kommunista Ifjúsági Szövetség által

szervezett – különböző mozgalmakban és társadalmi akciókban, s ezáltal is gazdagodik világnézeti, politikai felkészültségük . . .

Néphadseregünk fegyverzetének és technikájának, kiképzésének és harckészültségi rendszerének fejlődése szükségessé teszi, hogy a vezetés, a központi akarat érvényesítésének szervezeti rendje is állandóan fejlődjön. A legfelső politikai vezetés az elmúlt években többször – így az 1968. februári határozatban is – hatásos intézkedéseket tett, hogy a hadsereg vezetése lépést tartson a követelményekkel. Feladatul szabta a lenini tanításokon alapuló egyszemélyi parancsnoki rendszer állandó fejlesztését és erősítését, magas szintű követelményeket állítva parancsnokaink katonai, szakmai és politikai vezető tevékenysége elé.

Mindezzel egy időben javítjuk a politikai szervek nevelő és szervező munkáját – összhangban a hadseregben működő pártszervezetek tevékenységével – a személyi állomány sokoldalú politikai, erkölcsi és kulturális nevelése, kiképzése és a katonákról való gondoskodás érdekében. A Magyar Néphadseregben több mint egy évtizede a pártalapszervezetek és a választott pártszervek a forradalmi párt minden szervére érvényes Szervezeti Szabályzat alapján dolgoznak. A kommunisták tevékenysége eredményesen járul hozzá a kiképzés színvonalának emeléséhez, a harckészültség növeléséhez, a vezetési rendszer fejlesztéséhez, a parancsnokok munkájához.

Teljesítjük vállalt kötelezettségeinket

Néphadseregünk parancsnoki kara, párt- és politikai szervei, egész személyi állománya megtisztelő kötelességének tartja, hogy következetesen végrehajtsa és eredményesen teljesítse a Magyar Szocialista Munkáspárt legfelsőbb vezető szervei és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány által meghatározott, néphadseregünk hosszabb távra szóló folyamatos és egyenletes minőségi fejlesztését szolgáló politikai, állami, katonai feladatokat.

Szilárd meggyőződésünk, hogy a közös ügyünk védelméből fakadó feladatok sikeres teljesítésének egyik legfontosabb tényezője az Egyesített Fegyveres Erőkhöz tartozó hadseregeink közötti internacionalista kapcsolatok és együttműködés állandó erősítése. Nagy-

mértékben segítette és meggyorsította a tagállamok hadseregeinek fejlődését az Egyesített Fegyveres Erőknél kialakított egységes harc-készültségi és légvédelmi rendszer. Segítette és segíti a fejlődést a csapatok és törzsek egységes felkészítésének, valamint együttműködésének kialakított rendszere. Nagy segítséget jelent a haditechnikai eszközök harcászati-technikai mutatóinak fejlesztésénél alkalmazott egységes követelmények érvényesítése.

A Politikai Tanácskozó Testület 1969-es budapesti ülése szervezetünk további fejlődésének biztató perspektíváját adta. Az Egyesített Fegyveres Erők szervezetének fejlesztésével, következetes munkával, mindenekelőtt az újonnan létrehozott szervezetek és szervek tevékenységén keresztül mind hatékonyabban kihasználjuk a szövetségben rejlő lehetőségeket. Meggyőződésünk, hogy ez pozitív hatással lesz mind a nemzeti parancsnokságok munkájára, mind a csapatok felkészítésének összehangolására. A végrehajtott szervezeti intézkedések jobb feltételeket teremtettek a haditechnikai fejlesztés és gyártáskooperáció összehangolásának fokozására is.

AZ MSZMP X. KONGRESSZUSÁNAK
ÁLLÁSFOGLALÁSAI A HONVÉDELEMMEL
ÉS A FEGYVERES ERŐKKEL KAPCSOLATBAN

(1970. november 23–28.)

Részletek

*a) Kádár János: Az MSZMP Központi Bizottságának
beszámolója*

... Államunk, a népi demokrácia állama, amely a munkáshatalmat testesíti meg, betölti történelmi szerepét, nélkülözhetetlen a munkásosztály számára a gazdasági és kulturális élet irányításában, a szocializmus építésének szervezésében. Államunk rendeltetésszerű, szervezett működésének felbecsülhetetlen a szerepe és jelentősége népünk eddigi sikereiben, történelemformáló munkájában.

A szocialista állam ereje abban van, hogy fő politikai alapja a munkásosztály és a parasztság szövetsége, és tevékenységében a lakosság, a dolgozó milliók széles körű támogatására építhet. A munkásosztály államát, a dolgozó nép szocialista vívmányait, a Magyar Népköztársaság önállóságát és függetlenségét, területi sérthetetlenségét, belső rendjét hűségesen védelmezik fegyveres erőink, a néphadsereg, a határőrség, a karhatalom és a belügyi szervek. A Központi Bizottság, a kormány a honvédelmet, a társadalmi rend védelmét egész népünk ügyének tekinti: az ellátásukhoz szük-

séges személyi és anyagi feltételeket biztosította és a jövőben is biztosítja.

Az állam funkciói a fejlődés során változnak. *A szocialista viszonyok között az állam elnyomó szerepe folyamatosan csökken, politikai, gazdasági és kulturális szervező szerepe viszont folyamatosan növekszik.* Államunk már most is sok feladat megoldásába vonja be a társadalom különböző szervezeteit és erőit, az egyes állampolgárokat. A fegyveres testületek mellett az ország, a hatalom védelmét szolgálják a munkásőrök, az önkéntes rendőrök, a polgári védelem tagjai. A szakszervezetek vették át és látják el a társadalombiztosítással, a munkavédelemmel kapcsolatos feladatok legnagyobb részét. A dolgozók tömegesen vesznek részt az állam munkájában mint tanácsai aktivisták, bírósági ülnökök, népi ellenőrök.

Meggyőződésünk szerint az államnak fontos szerepe van a szocializmus építésének időszakában. Nem fogadjuk el azokat a nézeteket, amelyek kétségbe vonják a szocialista állam szerepét, lebecsülik a jelentőségét és a hatalom gyengítésével voltaképpen veszélyeztetik a nép vívmányait. Belső feladataink és a nemzetközi körülmények egyaránt azt követelik, hogy tovább erősítsük szocialista államunkat, növeljük gazdaságszervező és kulturális szervező szerepét, fejlesszük az államigazgatási munkát, emeljük színvonalát. Ezzel egyidejűleg arra kell törekedni, hogy a lakosság még nagyobb tömegei vegyenek részt a közéletben, az állami szervek, a tanácsok és más állami szervezetek munkájában. Az államélet, a szocialista demokrácia továbbfejlesztése olyan feladat, amelynek sikeres megoldása lendületet ad további fejlődésünknek . . .

... *A szocialista világrendszer a társadalmi haladásnak döntő tényezője, támasza minden forradalmi, felszabadító harcnak.* Léte kihat az imperializmus politikájára, sőt a kapitalista országok belső és egymás közötti viszonyára is. A szocialista országok példája a gyakorlatban mutatja be az új társadalmi rend magasabbrendűségét, és reális távlatként tárja a világ elé az emberiség szocialista jövőjét. Az imperializmus fő célja a szocialista világ megsemmisítése. Minthogy számára ez lehetetlen, *az imperializmus kénytelen alkalmazkodni a valóságos erőviszonyokhoz,* taktikáját időről időre változtatja, hol a durva erőszak, hol a békésnek álcázott és ravasz „fellazítás” eszközéhez nyúl.

A szocialista világ fő ereje a Szovjetunió, amely a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelemre vitelével elsőként szakította szét az imperializmusnak az egész világot fojtogató láncát, és megnyitotta az utat minden nép számára a szabadság, a szocializmus felé. A Szovjetuniónak, kommunista pártjának elévülhetetlen érdemei vannak a szocializmus, a kommunizmus építésében. Leggazdagabb tapasztalatai vannak az imperializmus elleni harcban is. A Szovjetunió internacionalizmusa példás; tapasztalatainak óriási nemzetközi jelentősége van . . .

. . . A Szovjetunióhoz való viszony mindig választóvíz volt a politikában, a haladás és a reakció erőinek megkülönböztetésében. Mozgalmunkban a Szovjetunióhoz való helyes, elvi viszony az internacionalizmus fokmérője. Pártunk elutasítja a szovjetellenesség minden formáját, mert a szovjetellenességnek tett legkisebb engedmény is rombolja a haladás, a szocializmus erőit, és az osztályellenség, az imperializmus kezére játszik.

A Szovjetunió felszabadítónk, szövetségesünk, igaz barátunk és legjobb segítőnk az élet minden területén. A Szovjetunióhoz való viszonyunk nyílt és megingathatatlan, szilárd elvi, internacionalista alapokon nyugszik, és teljes összhangban van nemzeti érdekeinkkel. Pártunk, kormányunk, országunk és népünk a beszámolási időszakban is erősítette, bővítette és fejlesztette politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatait a Szovjetunióval, és ezt fogja tenni a jövőben is . . .

A Magyar Népköztársaság fejlődő és bővülő politikai, diplomáciai, gazdasági és kulturális kapcsolatban áll valamennyi szocialista országgal.

Szoros szövetségi kapcsolat fűzi a szocializmust, a békét védelmező Varsói Szerződés szervezetének tagállamaihoz, eleget tett és a jövőben is eleget fog tenni a tagságból eredő minden kötelezettségének. Hazánkat fejlődő gazdasági kapcsolatok fűzik a Kölcsonos Gazdasági Segítség Tanácsának tagországaikhoz; és támogat minden olyan lépést, amely alkalmas a tagállamok együttműködésének bővítésére és magasabb színvonalra emelésére . . .

Az MSZMP X. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó. 1971. 95–96., 135–136. old.

Tisztelt Kongresszus! Küldött Elvtársak!

A Magyar Népköztársaság Fegyveres Erői pártszervezeteinek küldöttei, kommunistái, egész személyi állománya nevében tisztelettel köszöntöm pártunk X. kongresszusát. A kongresszusra készülve a fegyveres erőknél – éppúgy, mint társadalmunk minden területén – a kommunisták sokoldalúan, felelősséggel elemezték a legutóbbi négy évben végzett munkát, céljaink megvalósulását, meglévő gondjainkat, jövőbeni feladatainkat. Egyértelmű volt a megítélés: *pártunk politikája eredményesen, jól szolgálja a szocializmus építését, a dolgozó nép felemelkedését.* E töretlen politika szerves alkotóeleme pártunk következetes és kiegyensúlyozott honvédelmi politikája, amelynek alapelve – ahogyan azt a IX. kongresszus ki-mondotta: „A szocialista haza védelme mindennél előbbre való.” E politika megvalósításáért a fegyveres erőkből szolgáló kommunisták és pártunkívüliek a legutóbbi kongresszus óta is következetesen dolgoztak.

A szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom együttes ereje tartotta és tartja vissza az imperializmust egy új világháború kirobbantásától. De nem feledhetjük: a nemzetközi imperializmus mindenkor kész, hogy a legkisebb lehetőséget is kihasználja a szocializmus, a béke erői gyengítésére, s ahol a maga számára kedvezőnek ítéli meg a helyzetet, akár a fegyveres támadásra is. Ez mindannyiunkra, de különösen a fegyveres erőkre, a honvédelmi munkán dolgozókra azt a kötelezettséget rója, hogy egy pillanatra se csökkenjen éberségük, harci készenlétük.

A nemzetközi imperializmus, élén az amerikai imperialistákkal, állandóan beavatkozásra kész hatalmas támadó katonai gépezetet tart fenn.

Nincs a világnak egyetlen olyan térsége, ahol a nemzetközi imperializmus agresszív törekvése ne fenyegetné a békeszerető államok függetlenségét, a szocializmusért, a társadalmi haladásért, a békéért küzdő népeket. Ebben a helyzetben történelmi szükség-

szerűség, hogy az imperialista agressziótól fenyegetett országok, a szocializmust építő népek – köztük a mi népünk – olyan katonai erőt tartsanak fenn, amely az agresszor féken tartásához szükséges. Változatlanul időszerű tehát pártunk IX. kongresszusának azon állásfoglalása, hogy: „Amíg az imperialisták támadó jellegű katonai tömbjei fennállnak, mi a Varsói Szerződés katonai szervezetének fenntartása mellett vagyunk.” Továbbra is szükségesnek tartjuk, hogy – a tagországok külön-külön megtett honvédelmi intézkedésein túlmenően – erősítsük a Varsói Szerződést, közös védelmi szervezetünket, amihez a magunk részéről minden szükséges, lehetséges módon hozzájárulunk. Nagyra értékeljük azokat az eredményeket, amelyeket az elmúlt években közös katonai szervezetünk vezetési rendszerének javítása, hatékonyságának növelése, hadseregünk harci felkészültségének fokozása, felkészítésük összehangolása és nem utolsósorban fegyverbarátságunk elmélyítése terén elértünk.

Kollektív védelmünkől a legnagyobb terhet a szocializmusért, a társadalmi haladásért roppant áldozatokat hozó Szovjetunió vállalta és vállalja. A Szovjetunió hatalmas katonai potenciáljára támaszkodó – valamennyi tagállam erőfeszítéseit egyesítő – kollektív védelem egyik alapvető biztosítéka szocialista országaink szabadságának, függetlenségének, az európai biztonság, a világbéke megővésének.

A Szovjetunió közvetlenül is felbecsülhetetlen segítséget nyújt hazánk védelméhez. Joggal állapította meg pártunk Központi Bizottsága 1968. februári ülésén: katonai együttműködésünk lehetővé teszi, hogy anyagi eszközeinket az ország védelmével legközvetlenebbül összefüggő területekre koncentráljuk, és nem kell a korszerű háború megvívásához szükséges minden fegyverfajtát beszerezni. Viszont amire szükségünk van, például a korszerű nehéztechnika, a speciális fegyverrendszerek, vagy parancsnoki kádereink, specialistáink jelentős részének magas fokú képzése, azt a Szovjetunió – igényeinknek megfelelően – folyamatosan biztosítja számunkra. A Szovjet Hadsereg a gyakorlati feladatok megoldásában is sokirányú segítséget nyújt. A hazánkban ideiglenesen állomásozó szovjet csapatokkal kapcsolatunk közvetlen, baráti; testvéri együttmű-

ködésünk folyamatos, céltudatos és eredményes. *A testvéri szocialista országok hadseregeivel kapcsolataink a proletár internacionalizmus, a közös ügyért érzett felelősség alapján folyamatosan fejlődnek.*

Pártunk, kormányunk a honvédelem állandó erősítését a szocialista építőmunka szerves részének tekinti. A legfelsőbb párt- és állami vezetés hosszú távra megszabta a követelményeket, meghatározta a fegyveres erők, a hadsereg fejlesztésének irányát, ütemét, amelyhez – anyagi javaink gyarapodásával arányosan – a szükséges mértékben biztosította az anyagi és egyéb eszközöket. Mindez lehetővé tette az előrelátást, hogy hazánk lehetőségeivel összhangban a szövetségesi kötelezettségeinket is figyelembe véve – egyenletesen és arányosan folytassuk fegyveres erőink fejlesztését. A területi és helyi párt-, állami, társadalmi, gazdasági szervek ma már olyan honvédelmi feladatok megoldásában is részt vesznek, amiket korábban kimondottan katonai szervek végeztek. Az elmúlt években elért eredményeket összegezve állapította meg pártunk Központi Bizottsága 1968. februári ülésén: a párt politikája, a honvédelmi nevelőmunka eredményeként népünkben tovább erősödött a haza védelméért érzett felelősség és áldozatvállalás; egyre tudatosabbá válik, hogy a honvédelem egész társadalmunk ügye.

Fegyveres erőink hivatásos állománya teljesíti feladatait. Tiszti karunk összességében megfelel annak a követelménynek, hogy a hivatásos állomány tagja csak az lehet – függetlenül attól, hogy párttag-e vagy sem –, aki pártunk politikáját magáénak vallja, annak megvalósításáért minden körülmények között következetesen dolgozik, és általános műveltsége kellően megalapozott. Kialakult a korszerű szocialista fegyveres erőkkel szemben támasztott követelményeknek megfelelő parancsnoki kar.

A sorkatonai szolgálatot teljesítő fiatalok mind nagyobb része – a szocialista társadalmi környezet, a döntő többségében pozitív családi nevelés, a mind hatékonyabbá váló honvédelmi nevelőmunka hatására – hazánk, társadalmi rendünk védelmét tudatosan vállalva vonul be a néphadseregbe, fegyveres erőinkhez. A gyakran átlagon felüli erőfeszítést igénylő katonai feladatok megoldásában,

a harci készenléti szolgálatban, a kiképzésben tömegesen érnek el kimagasló eredményeket. A katonák tízezrei vesznek részt a szocialista versenyben, amely formájában és céljaiban lényegében azonos az üzemekben örvendetesen fellendülő mozgalommal, tartalmában pedig igazodik ahhoz, ami a katona kötelessége. A versenyben támasztott igen magas követelményeket évente sok ezer katona, több száz raj, szakasz, század teljesíti. A katonafiatalk a szolgálattal együtt járó feladatok mellett derekasan kiveszik részüket az ifjúsági mozgalmi munkából is.

Fegyveres erőink kommunistái személyes tapasztalataink alapján is egyértelműen támogatják a szervezeti szabályzat azon módosítását, amely a tagfelvételi korhatárt a 18. évben javasolja megállapítani.

Honvédelmünk, fegyveres erőink helyzetéről joggal mondhatjuk hogy beérték annak a munkának eredményei, amelyet pártunk útmutatása, határozatai – kormányunk döntései alapján hosszú idő óta végzünk. Hadseregünk, határőrségünk, karhatalmunk képes volt az utóbbi években – kritikus időszakokban is – gyorsan és határozottan cselekedni, a kapott feladatokat szoros együttműködésben végrehajtani, és kész erre a jövőben is.

Fegyveres erőink kommunistái – a kongresszusra készülve – taggyűléseken és pártértekezleteken ugyanolyan felelősséggel, reálisan és sokoldalúan elemezték, összegezték az utóbbi években végzett munkát, mint amilyen hatékonyan vettek részt az eredmények, sikerek létrehozásában. Tanácskozásainkon nagy felelősséggel vizsgáltuk az emberekről való gondoskodás, a munkafeltételek, az életkörülmények javításának további lehetőségeit; a kiképzésben, a harci felkészültséget szolgáló tevékenységben, a technika üzemeltetésében jelentkező gyengeségek, problémák, az időről időre sajnálatosan bekövetkező fájdalmas – emberi életet is követelő – balesetek okait és mindezekből a jövőre vonatkozó feladatokat. A fegyveres erőknél szolgálatot teljesítő kommunisták, a néphadsereg, a határőrség, a karhatalom katonái és parancsnokai köszönik a párt- és állami vezetésnek az eredményes munkához biztos alapot jelentő, világos döntéseket, útmutatásokat. Köszönik dolgozó népünknek a sokoldalú gondoskodást. Elhatározott szándékuk,

hogy a jövőben is becsülettel teljesítik feladatukat. Azt kéri a X. kongresszustól, hogy erősítse meg a párt eddigi politikai irányvonalát, benne honvédelmi politikáját.

Az MSZMP X. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1971. 327–330. old.

c) Az MSZMP X. kongresszusának határozata a párt munkájáról és a további feladatokról

Részletek

...2. Az elmúlt évek eseményei is szemléltetően bizonyítják, hogy átmeneti sikereket elérhetnek ugyan a tőkés hatalmak, de a kapitalista rendszer kibékíthetetlen ellentmondásait nem képesek megoldani. Országaikban mélyülnek a társadalmi ellentétek, éleződik az osztályharc; állandó belső és külső konfliktusok következtében mind gyakrabban robbannak ki politikai válságok. Háborús készülődéseik mindenekelőtt a szocialista országok ellen irányulnak, ez vezérli a NATO-országok katonai együttműködését és azokat az ismételt kísérleteiket is, hogy egymás közti ellentéteiket megpróbálják mérsékelni, áthidalni. Kénytelenek azonban számolni a valóságos erőviszonyokkal, s ezért taktikájukat időről időre változtatják. Hol a nyílt katonai erőszak, hogy a békésnek álcázott fondorlatos „fellazítás” eszközéhez nyúljanak.

A szocialista országoknak, a világbéke védelméért és a békés alkotó munka biztosításáért küzdve, továbbra is hatékonyan támogatniuk kell a szabadságukért küzdő népeket, hogy teljesen és véglegesen megszabaduljanak az imperialista elnyomástól, sikerrel védelmezzék függetlenségüket a tőkés hatalmak neokolonialista politikájával, beavatkozási kísérleteivel szemben is, és kudarcra ítélik katonai agresszióikat.

Tovább kell szilárdítani a Varsói Szerződés tagországainak védelmét és katonai együttműködését mindaddig, amíg a NATO fenn-

állása ezt szükségessé teszi. Ennek megfelelően erősítjük hazánk honvédelmét is. Ugyanakkor folytatni kell a küzdelmet a katonai tömbök egyidejű feloszlatásáért, a fegyverkezési hajsza csökkentéséért, az atomfegyverek eltiltásáért, megbízható nemzetközi biztonsági rendszer megteremtéséért. Folytatni kell a harcot a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért, s a kölcsönösen előnyös gazdasági, műszaki és kulturális együttműködésért, a népek közötti barátság általános erősítéséért. Változtatlanul fejleszteni kell azonban a szocialista országok népeinek éberségét az ellenséges „fellazítási” kísérletek ellen, hogy továbbra is kudarcra ítéljék az imperialisták minden nyílt vagy álcázott beavatkozási kísérletét a szocialista országok életébe . . .

. . . Államunk szocialista jellegének megfelelően, az állami szervek sok feladat megoldásába bevonják a különböző társadalmi szervezeteket, a dolgozók egyre nagyobb tömegeit. A lakosok száz-ezrei vesznek részt az állam tevékenységében mint tanácsstagok és a tanácsok mellett működő aktivisták, bírósági ülnökök, népi ellenőrök. A hivatásos fegyveres erőkkel együtt a polgári védelem tagjai, munkásőrök, önkéntes rendőrök tízezrei is szolgálják a népi hatalom védelmét. Fontos feladat állami életünk s egyben általános közéletünk e jellemvonásainak erősítése és tudatosítása . . .

Az MSZMP X. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1971. 464–465., 471–472. old.

d) Az MSZMP Szervezeti Szabályzata

. . . 22. Megyei pártbizottsággal azonos jogkorú pártbizottság működik a Néphadseregben, a Határőrségnél, a Karhatalomnál. Ezek magasabbegységeinél, valamint az ennek megfelelő szerveknél járási jogú pártbizottságok, a csapatoknál és intézeteknél pártbizottságok, illetve pártvezetőségek, alapszervezetek működnek . . .

. . . 31. A munkáshatalmat, a szocialista állam belső törvényes

rendjét, szuverenitását és területének sérthetetlenségét biztosító fegyveres erők és fegyveres testületek soraiban szolgálatot teljesítő párttagok és az ott működő pártszervezetek hatékony tevékenységet folytatnak azért, hogy a fegyveres erők és fegyveres testületek feladataikat minél magasabb fokon és minden helyzetben teljes mértékben megoldják . . .

Az MSZMP X. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1971. 511–512., 513. old.

**AZ MSZMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA
POLITIKAI BIZOTTSÁGÁNAK ÁLLÁSFOGLALÁSA
A TESTNEVELÉS ÉS SPORTMOZGALOM
HELYZETÉRŐL ÉS TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK
LEHETŐSÉGEIRŐL**

(1971. november 20.)

Részlet

Testnevelés és sport a fegyveres testületekben

... A Magyar Néphadseregben és a belügyi egységeknél a sorállomány kötelező testnevelése és sportja hatékony, pozitív fejlődést mutat. Nehézséget jelent a bevonuló korosztály többségének gyenge fizikai felkészültsége, egyharmada nem tud úszni, 60 százaléka nem rendelkezik még a legszükségesebb állóképességgel sem. A fegyveres testületeknél folyó kötelező testedzés egy részüknél pótolja a korábbi mozgáshiányt és hozzásegít az állandó igény kialakításához is. A honvédségi és belügyi sportegyesületek eredményes fejlődést biztosítanak a bevonult minősített versenyzők számára.

A Magyar Honvédelmi Szövetség fontos szerepet tölt be a honvédelmi, technikai sportok révén a tömeges sportmozgalom fejlődésében. Jelentős számú fiatal sportol rendszeresen a klubokban, egyre növekvő a honvédelmi előképzés során foglalkoztatott fiatalok száma. Jelentkezik azonban itt is bizonyos élsportcentrikus törekvés, amely tendenciájában gátolja a honvédelmi és technikai sportok egészséges, tömeges fejlődését.

Az MSZMP határozatait és dokumentumait. 1971–1975. Kossuth Könyvkiadó, 1979. 141–142. old.

GONDOSKODÁS KATONAFIAINKRÓL

Beszélgetés Papp Jánossal, az országgyűlés honvédelmi bizottságának elnökével

(1973. december)

Részlet

Fegyveres erőinknél a fiatalok tízezrei teljesítenek szolgálatot, formálódnak, nevelődnek. Minden egészséges ifjú kijárja ezt az iskolát. Nem lehet közömbös tehát a társadalom számára a katonafiatalok sorsa. Az ő életükről, helyzetükről beszélgettünk Papp Jánossal, az MSZMP Központi Bizottságának tagjával, az országgyűlés honvédelmi bizottságának elnökével.

A szocialista közösség erejével

– Az országgyűlés honvédelmi bizottsága két héttel ezelőtt foglalkozott a hadsereg anyagi helyzetével, költségvetésével, az állam által rendelkezésre bocsátott pénz felhasználásával. A megjelent közleményből kitűnik, hogy 1974-ben különösen nagy figyelmet szeretnének fordítani a katonák életkörülményeinek, szolgálati viszonyainak a javítására. Ön mint a honvédelmi bizottság elnöke, bizonyára személyesen is szerzett tapasztalatokat a hadseregbe kerülő fiatalok helyzetéről, magatartásáról. Nem vetődik fel közöttük, hogy a nemzetközi enyhülés folyamatában miért kell nekik katonászkodniuk?

– Ezeket a fiatalokat ugyanúgy érik különböző információk,

társadalmi hatások, mint bárki mást. Természetesen bennük is megfogalmazódnak ilyen kérdések erről a látszólagos ellentmondásról. A honvédelmi bizottság több alkalommal is megvizsgálta a politikai kiképzés helyzetét, s megállapította: a hadsereg vezetői, párt-szervei alapvető feladatuknak tartják, hogy választ adjanak az ilyen és ehhez hasonló, a fiatalok fejében megforduló kérdésekre, mindjárt a behívás után. És ennek nyomán a fiatalok megértik, hogy a szocialista közösség ereje volt eddig is az alapvető tényező a tartós béke biztosításában, s ez lesz mindaddig, amíg imperialista fenyegetés érheti a szocialista világot. Politikai nevelőmunkájuk középpontjában áll annak megértetése, hogy hazánk szuverenitásának, a szocialista építésnek a biztosítására az ország lélekszámával és anyagi lehetőségeivel arányban álló, korszerű fegyveres erőt kell fenntartani, amely szervesen kapcsolódik a Varsói Szerződésben részt vevő testvéri szocialista országok hadseregeihez.

Öt sorköteles év

– Mérhető valamivel, hogy a fiatalok valóban meg is értik szolgálatuk szükségességét?

– A legkülönbözőbb hadgyakorlatok során, a társadalmi akcióknál, a népgazdaság számára végzett munkában vagy a katonák önkéntes tömegmozgalmaiban meggyőző példák ezreit lehet erről szerezni. Megemlíthetem azokat, a katonák számára különösen nem könnyű napokat, amikor a közel-keleti háború idején az Egyesült Államok mozgósította haderejét. A mi hadseregünk is természetesen megtette a szükséges ellenintézkedéseket, ami igen nagy szellemi, fizikai, idegi erőfeszítést kívánt. De még inkább mutatja fegyveres erőink erkölcsi-politikai érettségét, hogy ezekben a nagyon feszült napokban, amelyeket a közvélemény talán kevésbé érzékelt, egyetlen úgynevezett rendkívüli esemény, súlyosabb fegyverlemlés sem történt.

– Lassan egy évtizede, hogy leszállították a behívási korhatárt a 18. évre. Úgy gondolom, azóta bőségesek a tapasztalatok arról, hogy helyes volt-e ez az intézkedés vagy sem, jól bírják-e a fiatalok ebben az életkorban a katonai élet nehézségeit.

– A honvédelmi törvény módosításakor, 1964-ben szállították le az alsó korhatárt 18 évre. Ennek indokairól akkor sok szó esett. Például, hogy a fiatalok egy része 18–19 éves korára befejezi a tanulmányait, és számukra az a legkedvezőbb, ha mindjárt bevonulnak, mert így hamarabb túl is vannak a szolgálaton, korábban láthatnak jövőjük kialakításához. Már akkor is tudtuk, a tapasztalatok is megerősítették, hogy a fiatalok többsége ebben a korban mind szellemileg, mind fizikailag minden tekintetben megfelel a katonai szolgálat követelményeinek. De a 18. évben történő behívás ma is csak lehetőség, ugyanis a sorköteles kor a 23. év befejezéséig terjed. Ebből következik, hogy a behívás az egyéni és a katonai érdekek kölcsönös figyelembevételével, valójában öt éven belül történik.

– A demográfiai hullámvázis is közrejátszik?

– Feltétlenül. És bizonyos katonai érdekek is szerepet játszanak a későbbi behívásokban: például fontos a hadsereg számára, hogy egyes szakmáknál a fiatalok még a bevonulás előtt gyakorlati tapasztalatokra tegyenek szert. Így aztán elég sokan csak 20–21 éves korukban kezdhetik katonaidejük letöltését.

A korhatár leszállítása ennek ellenére helyesnek bizonyult. A honvédelmi bizottság is vizsgálta ezt, és azt állapította meg, hogy a fiatalok jól illeszkednek be a katonai közösségekbe, nevelésük hatékonyabb, s a katonai szolgálat jobban eleget tesz annak a célnak, hogy öntudatos, fegyelmezett állampolgárok kerüljenek ki a hadseregből.

A családok támogatása

– Gyakran találkozni a néphadseregben olyan fiatalokkal, akik már családot alapítottak, vagy akik a katonai szolgálat előtt anyagiilag segítettek a családjukat. Hogyan enyhít a néphadsereg e fiatalok, illetve családjaik szociális gondjain?

– Újévtől kezdve nagyobb lesz a sorkatonák illetménye, és az erre jogosult hozzátartozók családi segélye. Ez az emelés, ha nem is pótolja a keresetkiesést, valamit mégis enyhít. Éppen a honvédelmi bizottság ülésén mondták el a hadsereg vezetői, hogy egyik fő törekvésük a jövőben is az illetmény meg a családi segély folyama-

tos emelése lesz az általános életszínvonal-politikának megfelelően, a gazdasági lehetőségekkel összhangban.

A hozzátartozók anyagi terheit valamelyest csökkenti, hogy az olyan rászorultaknak, akik eredményesen teljesítették katonai szolgálatukat, a leszereléskor 1000–3000 forint leszerelési pénzt adnak. Ez sem túl nagy összeg, mégis segítség, legalább az első fizetésig, a legszükségesebbek beszerzésére, pótlására.

– A férj, az apa vagy a családfenntartó gyermek behívása és hosszabb ideig tartó távolléte lényegesen nagyobb gondot okoz a családoknak. Őket miképpen segíti az állam, a hadsereg?

– Gondjaik enyhítésére több intézkedést hoztak. Először is jóval előbb kapnak írásbeli értesítést a behívás időpontjáról, mint más fiatalok. Így nem éri őket váratlanul a szolgálat és a lehetőségekhez mértен rendezni tudják helyzetüket. A behívóparancsot is előbb kapják meg, pontosan egy hónappal bevonulásuk napja előtt. Ezalatt módjuk van beadni a kérelmet a családi segélyre, a tanács időben megvizsgálhatja a körülményeket, és a segélyt is gyorsabban folyósíthatják. A nők, családos sorkatonákat a lehetőségekhez képest olyan építő-műszaki alakulatokhoz hívják be, ahol munkájuk után rendszeres pénzjuttatásban részesülnek, s ezzel is támogathatják hozzátartozóikat. További törekvése a hadsereg vezetésének, hogy az ilyen sorkatonák, az ország adottságait figyelembe véve a lakóhelyüktől lehetőleg ne kerüljenek távoli alakulatokhoz; ily módon gyakrabban látogathatják a családjukat. Ennek természetesen korlátai is vannak, mert a katonai érdekek, a szakképzettség, az iskolai végzettség nem mindig teszik lehetővé a törekvések maradéktalan érvényesítését. Az is nagy segítség, hogy újabban a kétgyermekes sorkatonákat egyévi szolgálat után leszerelik, és a második esztendőért most már nem kell honvédelmi hozzájárulást fizetniük.

Szakmai képzettség a leszerelőknek

– Közismert gond volt korábban a hadseregből leszerelő fiatalok szakmai felkészítése a polgári életre. Gyakran csak a leszerelés után kezdtek szakmát tanulni. Történt valami változás?

– A néphadsereg sokféle módon figyelemmel kíséri a leszerelő katonák további sorsát, helyzetét, és hasznosítja is a tapasztalatokat. Jómagam is tapasztaltam, hogy a kiképzés során a fiatalok sok olyan területen szereznek ismereteket, amelyek hasznosíthatók később a népgazdaságban. Az utóbbi időben több intézkedés is született arra, hogy lehetőleg minél szélesebb körben kapjanak szakmai képzettséget a fiatalok katonai szolgálatuk idején. Olyat, amit el is ismernek mindenütt. Most készül egy olyan intézkedés, ami bizonyos szakbeosztásokban levő katonák számára lehetővé teszi a szakmunkásvizsga letételét. Ezáltal a jövőben egyes sorkatonák – a kétéves szolgálat után – polgári szakképzettséggel kerülnek ki a hadseregből, esetleg a korábbi mellé újabbat szereznek. Még foly-
nak a vizsgálatok, milyen szakmákra lehetne ezt kiterjeszteni, de annyi már bizonyos, hogy a gépszerelő, a távírász, a szakács vagy a gépkocsivezető közöttük lesz.

A közelmúltban több olyan miniszteri rendelet látott napvilágot, ami munkajogi és egyéb kérdésekben biztosít különböző kedvezményeket a sorkatonai szolgálatot letöltött fiataloknak. Így előnyben kell részesíteni őket a tanulmányi szerződések megkötésénél, rendkívüli szabadság jár a számukra a szolgálat idején elért rendfokozat, a Néphadsereg Kiváló Katonája cím megszerzése, illetve bizonyos osztályos szintek elérése után, fizetés nélküli szabadságot kell nekik adni a munkakör ellátásához szükséges vizsga letételekor, figyelembe kell venni a munkabérük megállapításánál a szolgálati idő alatt történt bérfejlesztést, el kell ismerni a hadseregben szerzett szakmai gyakorlatukat, előnyben kell részesíteni őket a dolgozók lakásépítési támogatásánál . . . és így tovább.

Segíteni a hivatásosokat

– Ez minden bizonnyal tovább növeli a katonai szolgálat társadalmi rangját. Mi a személyes benyomása, megfelelően nőtt a katonai szolgálat társadalmi rangja az utóbbi időben?

– Ezt talán az érzékelteti a legjobban, hogy a tisztí hivatás iránti érdeklődés ma sokkal határozottabb, nagyobb fiatalságunk körében, mint mondjuk öt évvel ezelőtt volt. Gondok vannak viszont a

tiszthelyettes-utánpótlással. S ez már csak azért sem megnyugtató, mert ők kerülnek a legközvetlenebb kapcsolatba a fiatalokkal, tehát számottevő a szerepük. Kétéves iskolákon képezik őket, s a többségük eredményesen látja el hivatásos szolgálatát. Az ő helyzetükre is gondol pártunk és államunk, amikor igyekszik tovább emelni a tiszthelyettesi pálya rangját, anyagi megbecsülését. Ez beletartozik abba a törekvésbe amely különösen a pályakezdő hivatásos tisztek és tiszthelyettesek beilleszkedését akarja körültekintőbben elősegíteni. A hadsereg például anyagilag is támogatja a fiatal tisztek, tiszthelyettesek családalapítását . . .

RENDELETEK AZ ÁLLAM- ÉS KÖZBIZTONSÁGRÓL

(1974. november 1.)

I. FŐRÉS

a) A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1974. évi 17. számú törvényerejű rendelete az állam- és közbiztonságról

I.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § E törvényerejű rendelet célja az állam- és közbiztonság védelmével, fenntartásával kapcsolatos alapvető feladatok meghatározása.

2. § Az állam- és közbiztonság védelme és fenntartása körébe tartozó feladatok:

- az állam belső rendjének védelme,
- a bűnözés elleni harc,
- a közrend védelme,
- a közlekedés rendjének biztosítása,
- az igazgatásrendészet ellátása,
- az államhatár őrzése,
- az országos tűzvédelem.

3. § (1) Az állam- és közbiztonság védelme és fenntartása a jelen törvényerejű rendeletben és más jogszabályokban meghatározott szervek kötelessége.

(2) Az állam- és közbiztonság védelmében és fenntartásában a fegyveres erők és a fegyveres testületek, állami, társadalmi, gazdasági szervek és az állampolgárok hatékonyan közreműködnek.

Az állam belső rendjének védelme

4. § Az állam belső rendjének védelme érdekében:

– fel kell deríteni a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi, gazdasági rendje, a béke és az emberiség elleni, az állampolgárok személye és tulajdona ellen elkövetett, továbbá az egyéb bűncselekményeket; meg kell akadályozni ezek elkövetését;

– le kell leplezni a hazánkkal szemben álló hatalmak, azok szervezeteinek, egyéb külföldi szervezeteknek, a Magyar Népköztársaság társadalmi vagy gazdasági rendjének megdöntésére, aláásására, vagy gyengítésére irányuló terveit, tevékenységét és meg kell akadályozni kártevő munkáját.

A bűnözés elleni harc

5. § (1) A bűnözés elleni harc során gondoskodni kell a bűncselekmények megelőzéséről, felderítéséről, illetőleg az előkészületben levő vagy megkezdett bűncselekmények véghezvitelének megakadályozásáról, a büntetés hatálya alatt álló személyek ellenőrzéséről.

(2) A bűncselekmények felderítése érdekében a jogszabályban meghatározott eszközök és módszerek alkalmazhatók. A bűncselekmény elkövetőivel szemben a jogszabályban meghatározott kényszerintézkedések foganatosíthatók.

A közrend védelme

6. § (1) Védeni kell minden állampolgár élet- és vagyonbiztonságát; a közterületeken és egyéb helyeken biztosítani kell nyugalomát.

(2) Gondoskodni kell az ünnepek, rendezvények, felvonulások és sportesemények rendjéről.

- (3) Biztosítani kell a fontos intézmények, középületek védelmét.
(4) Elemi csapások idején biztosítani kell az élet- és vagyonmentést, az elemi csapás következményeinek elhárítását.

Közlekedésrendészet

7. § (1) Biztosítani kell a közúti, vasúti, vízi és légi közlekedés zavartalanságát.

(2) Meg kell tartatni a közlekedési szabályokat. A szabályok megsértőivel szemben a jogszabályokban meghatározott felelősségre vonást kell alkalmazni.

Igazgatásrendészet

8. § (1) Gondoskodni kell az állampolgárok alapvető személyi okmányokkal, útlevéllal történő ellátásáról, nyilvántartásáról, az idegenrendészeti feladatok teljesítéséről.

(2) A közrendet, közbiztonságot, a szocialista társadalmi együttélést sértő személyekkel szemben – a jogszabályokban meghatározott feltételek esetén – szabálysértési eljárásnak, rendőrhatalósági kényszerintézkedésnek (rendőri felügyelet, kitiltás) és más személyes szabadságot korlátozó intézkedésnek van helye.

(3) Szabályozni és ellenőrizni kell a közveszélyt jelentő tárgyak, anyagok (fegyver-, lőszer-, robbantó- és radioaktív anyag, kábítószerek stb.) gyártását, forgalmát, tárolását és felhasználását.

Az államhatár őrzése

9. § (1) Biztosítani kell a Magyar Népköztársaság államhatárának sérthetetlenségét.

(2) Az államhatár őrzése során biztosítani kell, hogy érvénytelen útiokmánnyal, vagy útiokmány, illetőleg engedély nélkül ne lépjenek át a határon. Gondoskodni kell a határrend fenntartásáról, a határforgalomban részt vevő személyek, járművek és szállítmányok ellenőrzéséről.

Az országos tűzvédelem

10. § Az országos tűzvédelemmel kapcsolatos feladatokat külön jogszabályok tartalmazzák.

III.

VEGYES RENDELKEZÉSEK

11. § (1) E törvényerejű rendeletben meghatározott körben az állam- és közbiztonság védelmét a Belügyminisztérium szervei látják el.

(2) A Belügyminisztérium szervei: a rendőrség, a határőrség és a Tűzoltóság Országos Parancsnoksága.

(3) A rendőrség és a határőrség feladatait, működését a Minisztertanács rendeletben szabályozza.

(4) A Belügyminisztérium szerveinek működési területét, részletes hatáskörét, alá- és fölérendeltségi viszonyát a belügyminiszter külön jogszabályban állapítja meg.

12. § Ez a törvényerejű rendelet a kihirdetése napján lép hatályba; végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik. Egyidejűleg az 1956. évi 35. számú törvényerejű rendelettel kiegészített 1955. évi 22. számú törvényerejű rendelet hatályát veszti.

Losonczi Pál s. k.

a Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
elnöke

Cseterki Lajos s. k.

a Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
titkára

Részlet

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1974. évi 17. számú törvényerejű rendeletének 12. §-ában kapott felhatalmazás alapján a Minisztertanács a következőket rendeli.

A rendőrség feladata és szervezete

1. §

A rendőrség feladata az állam- és közbiztonság védelme, a közlekedés rendjének, meghatározott személyeknek és objektumoknak a biztosítása, a hatáskörébe utalt igazgatásrendészeti feladatok elvégzése.

2. §

A rendőrség fegyveres testület és a „Magyar Népköztársaság Rendőrsége” nevet viseli.

3. §

A rendőrséget a belügyminiszter irányítja és ellenőrzi.

4. §

(1) A rendőrség szolgálatát budapesti és megyei főkapitányságokra, járási, városi és járási, városi (kerületi) vízi rendészeti kapitányságokra és rendőrőrsökre tagozódva látja el.

(2) A rendőri szervek illetékességi területét általában az államigazgatási területi beosztásra figyelemmel a belügyminiszter állapítja meg.

(3) A rendőrség állományának kiképzésére és továbbképzésére,

valamint a közrend biztosítása érdekében történő felhasználására a belügyminiszter tanintézeteket és karhatalmi alakulatokat szervezhet.

5. §

A rendőrség állományába való felvételt és a szolgálati viszonyt külön jogszabály határozza meg.

A rendőrség hatásköre és működése

6. §

A rendőrség az állam biztonsága érdekében:

- a) felderíti és megakadályozza az ellenséges hírszerző szervek és szolgálatukban álló emigrációs szervezetek, csoportok és személyek hazánk, illetve a szocialista közösség ellen irányuló tevékenységét;
- b) felderíti, felszámolja az ország területén az ellenséges tevékenységet, az illegális szervezeteket és csoportokat;
- c) védi a Magyar Népköztársaság honvédelmi érdekeit, fegyveres erőit, fegyveres testületeit és rendészeti szerveit, továbbá a népgazdasági, a tudományos, a kulturális, a külügyi, a külkereskedelmi szerveket és intézményeket a kémek, a hazaárulók, a kártevők, a rombolók, az összeesküvők, valamint más ellenséges elemek tevékenységével és behatolási törekvéseivel szemben;
- d) ellenőrzi, védi és szakszempontról irányítja a minisztériumok, országos hatáskörű szervek államtitok-védelmi munkáját.

Részletek

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1974. évi 17. számú törvényerejű rendeletének 12. §-ában kapott felhatalmazás alapján a Minisztertanács a következőket rendeli:

A BM Határőrség feladata és szervezete

1. §

(1) A határőrség feladata az államhatár őrzése, jogellenes átlépésének megakadályozása, a határforgalom ellenőrzése és a határrend fenntartása.

(2) A határőrség feladatát a néphadsereggel, a társ fegyveres testületekkel, más állami, társadalmi szervekkel együttműködve, a határ menti lakosság támogatásával végzi.

2. §

A határőrség része a Magyar Népköztársaság fegyveres erőinek.

3. §

A határőrséget a belügyminiszter irányítja és ellenőrzi.

4. §

(1) A határőrség az 1. §-ban meghatározott feladatát a határvonaltól számított általában 20 km-en belüli területen, továbbá a határforgalom számára megnyitott repülőtéren és kikötőben, illetve a nemzetközi forgalomban közlekedő vonatok és hajók ellenőrzése esetén a menet közbeni ellenőrzés céljára kijelölt vasútvonalakon és vízi utakon (a továbbiakban: határterület) látja el.

(2) A határőrség országos parancsnokságra, kerületi parancsnokságokra, valamint őrsőkre és forgalom-ellenőrző pontokra tagozódik.

(3) A határőr szervek működési területét a belügyminiszter állapítja meg.

5. §

A határőrség állományába való felvétel és a szolgálati viszony szabályait külön jogszabály határozza meg . . .

A határőrizet

18. §

... (1) A határőrség a határterületen jogosult minden olyan tevékenységet ellenőrizni, amely a határőrizetet, a határforgalom ellenőrzését és a határrend fenntartását érinti. Ennek során jogosult

a) a területeket és útvonalakat ellenőrizni, járművek megállítását és azok átvizsgálását elrendelni;

b) a helyi tanács végrehajtó bizottsága szakigazgatási szervének értesítése mellett területeket és útvonalakat ideiglenesen lezárni;

c) az elrendelt korlátozások és tilalmak, valamint a határrend megtartását ellenőrizni;

d) a határőrizet célját szolgáló műtárgyakat és műszaki berendezéseket létesíteni, illetőleg elhelyezni;

e) a határsávba való belépést engedélyezni;

f) egyéb feltételek megléte esetén engedélyezni a határvízen való közlekedést, halászatot és horgászatot, továbbá az államhatártól számított 1 km-en belül és határsávban a vadászatot;

g) a határforgalomban az utasokat és útiokmányaikat ellenőrizni, a járműveket és a szállítmányokat átvizsgálni;

h) a határátkelőhelyeken az utasok és más személyek tartózkodási helyét és mozgási körzetét meghatározni;

i) az átmenő forgalomban közlekedő járműveket (vonatokat) a Magyar Népköztársaság területén kísérettel ellátni.

(2) A határőrség a határterületen kívül is intézkedhet a 19. §-ban felsorolt bűncselekmények elkövetésével gyanúsított személyek elfogása iránt . . .

20. §

... (1) A határőrnek a határőrizeti szolgálat teljesítése közben a határterületen joga van:

a) a lakáshoz tartozó bekerített hely kivételével bármely területen áthaladni;

b) a személyazonosságukat kielégítő módon igazolni nem tudó vagy a határsávban engedély nélkül tartózkodó, illetőleg a határrendet megsértő személyeket feltartóztatni és előállítani;

c) körözött, továbbá bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyek elfogásában közreműködni;

d) ellenszegülés esetén testi kényszert alkalmazni.

(2) A határőr szolgálaton kívül is jogosult a határőrizet érdekében szükséges intézkedések megtételére.

21. §

(1) A határőrt a határőrizeti szolgálata jogszerű teljesítése során fegyverhasználati jog illeti meg.

(2) A határőr fegyverhasználatára a rendőrség fegyverhasználati jogáról szóló 1963. évi 22. számú törvényerejű rendelet az irányadó, a következő eltérésekkel:

a) a határőrt fegyverhasználati jog illeti meg a tiltott határátlépés, az embercsempészás és a külföldre szökés bűncselekmény elkövetőjének, illetőleg az ilyen bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személynek az elfogására;

b) nincs helye a fegyverhasználatnak, ha a lövés a szomszédos állam területére való átlövést idézné elő, továbbá a határutakon közlekedő személyekkel szemben . . .

A MINISZTERTANÁCS 2041/1974. (XII. 11.) Mt. h. SZÁMÚ
HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSA
A POLGÁRI VÉDELEMRŐL

(1974. december 11.)

I.

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

H. 1. A polgári védelem az állami (kötségvetési, tanácsi) szervezetek, az állami, a tanácsi és a szövetkezeti vállalatok, a szövetkezetek és mindezek társulásai, a szövetkezetek érdekvédelmi szervei és a társadalmi szervezetek irányító szervei (a továbbiakban együtt: polgári szervek), továbbá a fegyveres erők, a fegyveres testületek és a rendészeti szervek (a továbbiakban együtt: fegyveres és rendészeti szervek), valamint a lakosság közreműködésével valósul meg.

H. 2. A polgári védelem – a honvédelem részeként – az élet és az anyagi javak támadófegyverek hatásai elleni védelmét, valamint az elemi csapások, az ipari és egyéb katasztrófák elhárításában való közreműködést szolgáló intézkedések, továbbá az azok alapján állami, társadalmi és egyéni erővel megvalósuló védekezés rendszere.

H. 3. A polgári védelem célja:

– egyrészt a lakosság és a polgári szervek felkészítése a támadófegyverek esetleges alkalmazásával előidézhető, illetve az elemi csapásokból, az ipari vagy egyéb katasztrófákból eredő károk megelőzésére, csökkentésére, felszámolására;

– másrészt a támadófegyverek alkalmazását, illetőleg az elemi csapások vagy egyéb katasztrófák beálltát követően a mentési, men-

tesítési és egyéb halaszthatatlan feladatok (ideiglenes helyreállítás stb.) végrehajtása

a lakosság életének és az anyagi javaknak a megóvása, valamint a szervezett társadalmi és állami élet fenntartása érdekében.

H. 4. A polgári védelem az ország államigazgatási és gazdasági szervéhez igazodik.

H. 5. A polgári védelmet alapvetően – a honvédelem rendszerében – a polgári, valamint a fegyveres és rendészeti szervek rendeltetésszerű tevékenysége keretében, illetőleg azzal összehangoltan kell megszervezni és továbbfejleszteni.

II.

A POLGÁRI VÉDELMI FELADATOK

H. 6. A polgári védelmi feladatok:

a) a lakosság és a polgári szervek felkészítése a védekezésre; a riasztás, illetőleg a tájékoztatás, a kitelepítés, az óvóhelylétesítés, az egyéni védőeszközökkel való ellátás, valamint az elsötétítés (fényálcázás);

b) a létfenntartáshoz szükséges és egyéb anyagi javak megelőző (radiológiai, biológiai és vegyi, a továbbiakban: RBV) védelmének, valamint a termelés, a szolgáltatás stb. védelmét szolgáló intézkedéseknek előkészítése és megvalósítása;

c) a támadófegyverek alkalmazását követő helyzetben a felderítés, a mentés, a mentesítés (fertőtlenítés), az azokkal összefüggő halaszthatatlan feladatok (ideiglenes helyreállítás, az átmeneti elhelyezés és ellátás stb.) végrehajtása;

d) az elemi csapás, az ipari és az egyéb katasztrófák megelőzésében, következményeinek csökkentésében, a mentésben és a károk helyreállításában való közreműködés;

e) a polgári védelem háború idején való vezetésének biztosítása érdekében az országos és területi vezető szervek polgári védelmi felkészítése és a vezetéshez szükséges technikai feltételek megteremtése.

H. 7. A polgári védelmi feladatok – a végrehajtás szervezése és irányítása, továbbá anyagi-pénzügyi biztosítása szempontjából – önvédelmi, illetőleg hatósági jellegűek.

a) Az önvédelmi jellegű feladatokat a lakosság helyi, illetőleg egyéni tevékenységével, továbbá a vállalat, intézmény, hivatal, szövetkezet stb. (a továbbiakban együtt: üzem) tekintetében az üzem hatáskörében kell megvalósítani.

b) A hatósági feladatokat – területvédelmi jelleggel – a miniszterek (országos hatáskörű szervek vezetői) irányításával és a tanácsai szervek rendelkezései alapján az egyes tanácsai igazgatási egységek (község, város, járás, megye stb.) átfogó védelme érdekében kell megvalósítani.

H. 8. A polgári szervek a polgári védelmi feladatokat részben rendeltetésszerű tevékenységük keretében, részben rendeltetésszerű tevékenységükön felül vagy külön polgári védelmi szervek, illetőleg szervezetek (parancsnokság, szakszolgálat, önvédelmi szervezet) tevékenységével kötelesek ellátni.

H. 9. A fegyveres és rendészeti szervek a polgári védelmi feladatok (mentés, mentesítés, kitelepítés stb.) végrehajtásában való részvételt általános szolgálati, vagy a részükre külön meghatározott feladatok keretében – a polgári védelmi szervek, illetőleg szervezetek tevékenységével összehangoltan – kötelesek megvalósítani.

III.

A POLGÁRI VÉDELEM IRÁNYÍTÁSA

H. 10. A polgári védelmet a Minisztertanács felhatalmazása alapján – a honvédelemről szóló törvényben és e határozatban foglaltaknak, továbbá a Minisztertanács egyéb rendelkezéseinek megfelelően – közvetlenül a honvédelmi miniszter irányítja, aki egyben a polgári védelem országos parancsnoka is.

- a) a Minisztertanács elé terjeszti – a hadászati-hadműveleti követelményekkel összehangoltan – a polgári védelem fejlesztésének és működésének alapvető irányelveit, követelményeit és terveit;
- b) szabályozza a polgári védelmi kötelezettség teljesítését, valamint az ezzel összefüggő jogok érvényesítésének rendjét;
- c) irányítja a lakosság és a polgári szervek – ezen belül a vezető szervek – polgári védelmi felkészítését, RBV-tájékoztatását és riasztását, továbbá a támadófegyverek hatása elleni védekezést;
- d) meghatározza az anyagi javak megelőző műszaki-technikai és RBV védelmének irányelveit;
- e) szabályozza és ellenőrzi a polgári védelmi szervezetek létrehozásával, felkészítésével, anyagi-technikai ellátásával és működésével kapcsolatos feladatok végrehajtását;
- f) gondoskodik – az érintett miniszterekkel (országos hatáskörű szervek vezetőivel) együttesen – a polgári védelmi eszközök, felszerelések stb. előállításáról, készletezéséről, elosztásáról és forgalomba hozataláról;
- g) meghatározza a támadófegyverek alkalmazása következtében szükséges mentés, mentesítés (fertőtlenítés) és a mentés érdekében szükséges halaszthatatlan feladatok (ideiglenes helyreállítás, elhelyezés, ellátás stb.) irányításának, végrehajtásának, illetőleg az elemi csapások, az ipari és egyéb katasztrófák megelőzésében, valamint az azokkal kapcsolatos mentésben, mentesítésben stb. való közreműködésnek a rendjét;
- h) meghatározza – a Minisztertanács Tanácsi Hivatala elnökével, illetőleg az érintett ágazati miniszterrel (országos hatáskörű szerv vezetőjével) együtt – a tanácsi szervek polgári védelmi feladat- és hatáskörét;
- i) szabályozza a tanácsi szervezetben működő polgári védelmi szerv katonai állományú tagjainak kinevezésével, felmentésével stb. kapcsolatos eljárást;
- j) meghatározza – az érintett miniszterekkel (országos hatáskörű szervek vezetőivel) egyetértésben – a polgári védelem fejlesztésével kapcsolatos tudományos kutatási és műszaki fejlesztési feladatokat és követelményeket;

k) határoz azokban az esetekben, amikor a jogszabály a polgári védelem fejlesztését, érdekeinek érvényesülését vagy más tevékenység végrehajtását engedélytől, előzetes hozzájárulásától vagy véleményétől teszi függővé;

l) ellátja a polgári védelem vonatkozásában az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény alapján reá háruló feladatokat;

m) gondoskodik az ország vezetéséhez háború idején szükséges különleges létesítmények létrehozásáról és működtetéséről;

n) szervezi a szocialista országok polgári védelmi szerveivel való együttműködést;

o) felügyeletet, illetőleg ellenőrzést gyakorol a polgári védelmi rendelkezések végrehajtása felett.

H. 11. A honvédelmi miniszter polgári védelmi jogköre kiterjed valamennyi polgári szervre, függetlenül attól, milyen felügyeleti, illetőleg szervezeti alárendeltségben működnek.

H. 12. A honvédelmi miniszter a polgári védelem irányítását a Polgári Védelem Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: PVOP) útján látja el. A PVOP a lakosság és a polgári szervek támadóegységek hatásai elleni védelmét és a polgári védelmi szervezeteknek az elemi csapások, az ipari és egyéb katasztrófák megelőzésében, csökkentésében és felszámolásában való közreműködését országos szinten tervező, szervező, irányító, koordináló és ellenőrző államigazgatási szerv.

H. 13. A PVOP a jogszabályok és a honvédelmi miniszter rendelkezései alapján, a Magyar Néphadsereg Vezérkara hadászati-hadműveleti követelményeinek érvényesítésével, a népgazdaság lehetőségeivel összehangoltan szervezi és irányítja a polgári védelemmel kapcsolatos szaktevékenységet, továbbá ellátja a hatáskörébe tartozó polgári védelmi igazgatási feladatokat.

H. 14. A miniszterek (országos hatáskörű szervek vezetői) felelősek a felügyeletük alatt álló szerveknél a jogszabályokban meghatározott polgári védelmi feladatok végrehajtásáért, valamint a vonatkozó irányelvek és követelmények – ágazati területükön való – érvényesítéséért. A polgári védelmi feladatok ellátásához szükséges szervezeti és működési feltételeket az irányításuk alatt álló minisz-

térium (országos hatáskörű szerv) keretében kötelesek biztosítani. Ennek érdekében:

a) szervezik és irányítják a vezetők, a dolgozók és a tanulóifjúság polgári védelmi felkészítését, ezen belül a védekezéshez szükséges magatartási szabályokkal kapcsolatos oktatást és tájékoztatást;

b) szervezik a vezető szervek kitelepítését, és gondoskodnak a rendeltetésszerű tevékenység folytatásával összefüggő polgári védelmi feladatok végrehajtásáról;

c) szervezik és irányítják a felügyeletük alatt álló polgári szervek önvédelmét (elsötétítés, óvóhely létesítése, dolgozók kitelepítése, egyéni védőeszköz-ellátás stb.);

d) szervezik az anyagi javak (élelmiszer, víz, gyógyszer, termelőeszköz, kulturális javak stb.) támadófegyverek hatásai elleni védelmét;

e) irányítják a felügyeletük alatt álló polgári szerveknél az önvédelmi és a szakszolgálati szervezetek létrehozását, felkészítését és anyagi-technikai ellátását;

f) szakmailag irányítják – a felügyeleti hovatartozástól függetlenül – az ágazatuknak megfelelő önvédelmi és szakszolgálati szervezetek létrehozását, felkészítését, anyagi-technikai ellátását;

g) felkészítik a felügyeletük alatt álló szerveknél a különleges rendeltetésű helyreállító, mentő stb. szervezeteket (szállító, bányamentő, út-, vasút-, energiahálózat-helyreállító stb. szolgálatokat, árvízvédelmi osztagokat) feladataiknak háború idején történő ellátására és a mentésben stb. való közreműködésre;

h) felkészítik a felügyeletük alatt álló polgári szerveket a mentésre, mentesítésre, s biztosítják a mentéshez, mentesítéshez szükséges anyagi-technikai ellátást;

i) gondoskodnak a polgári védelmi hatósági előírások kidolgozásáról, és szabályozzák, irányítják – ágazati hatáskörükben – a polgári védelmi hatósági jogkörök ellátását (különleges közegészségügyi és járványügyi rendelkezések, fogyasztásra alkalmasság eldöntése stb.);

j) irányítják szakvonalukon a polgári védelemmel kapcsolatos tudományos-kutatási tevékenységet és műszaki fejlesztést;

k) szervezik az együttműködést a polgári védelem terén a szocialista országok megfelelő ágazati irányító szerveivel;

l) ellátják a jogszabály alapján rájuk háruló egyéb különleges polgári védelmi feladatokat.

H. 15. A honvédelmi miniszter – illetékes katonai szervei útján – felelős az ország riasztásáért és a lakosság, a vezető szervek tájékoztatásáért, valamint a katonai csapatoknak a polgári védelmi mentésben, mentesítésben való közreműködéséért. Ennek érdekében:

a) szervezi az ország légi riasztását és az azzal kapcsolatos tájékoztatást;

b) irányítja a mentésben, mentesítésben (fertőtlenítésben) közreműködő katonai csapatok (egészségügyi, műszaki-mentő, helyreállító, szállító stb. alakulatok) kiképzését és alkalmazását;

c) gondoskodik a Honvédelmi Minisztérium intézményeiben a polgári védelmi tudományos-kutató munka végzéséről, továbbá a különleges technikai eszközök fejlesztéséről.

H. 16. A belügyminiszter felelős a polgári védelmi tevékenységgel összefüggésben a rend fenntartásáért, a megelőzéssel és a mentéssel kapcsolatos tűzoltási feladatok végrehajtásáért. Ennek érdekében:

a) szervezi és irányítja a rend fenntartását, a légi riasztás, a kitelepítés, a mentés, mentesítés (fertőtlenítés), az elemi csapás, az ipari és egyéb katasztrófa stb. esetén;

b) irányítja – a jogszabályokban meghatározottak szerint – a megelőző tűzvédelmet, a tűzoltást; a tűzoltási feladatok ellátására szervezi és ellenőrzi a tűzvédelmi szakszolgálat létrehozását, felkészítését, anyagi-technikai ellátását és működését.

H. 17. A munkásőrség országos parancsnoka felelős a polgári védelmi tevékenységgel összefüggő együttműködési feladatokban való részvételért. Ennek érdekében:

a) szervezi és irányítja a rendfenntartásban, a kitelepítés és befogadás karhatalmi biztosításában, a polgári jármű- és személyforgalom korlátozásában részt vevő munkásőrereket;

b) az őriztető szervekkel együttműködve tervezi és irányítja az őrzés-védelmi feladatok ellátását, és ennek keretében az önvédelmi és szakszolgálati szervekkel az együttműködést.

H. 18. A belkereskedelmi miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős a belkereskedelmi forgalomba kerülő, illetőleg a forgalomban levő élelmiszerek megelőző RBV-védelméért, szennyeződésmentességéért, az ellátatlanná vált lakosság átmeneti ellátásáért, továbbá a mentésben, mentesítésben (fertőtlenítésben) részt vevő polgári védelmi erők ellátásáért. Ennek érdekében:

a) irányítja a kereskedelmi termelő, ellátó, tároló tevékenység megelőző RBV védelmének szervezését, végrehajtását, módszereinek kidolgozását és ellenőrzi a vonatkozó hatósági előírások érvényesítését;

b) szervezi és irányítja – a közvetlen felügyelete alá tartozó vállalatok, illetőleg a tanácsi szakigazgatási szervek útján – a támadó-fegyverek alkalmazása következtében ellátatlanná vált lakosság átmeneti ellátását;

c) szervezi és irányítja – a saját és a más minisztériumok (országos hatáskörű szervek) felügyelete alá tartozó polgári szerveknél, a tanácsi szakigazgatási szervek útján – a mentésben, mentesítésben (fertőtlenítésben) részt vevő szervezett polgári védelmi erők ellátására az élelmiszer-ellátó szakszolgálat létrehozását, felkészítését és anyagi-technikai biztosítását;

d) irányítja a belkereskedelmi szervezet keretében működő RBV adatszolgáltató és ellenőrző rendszerben a belkereskedelmi helyszíni és laboratóriumi igények kielégítéséhez szükséges ellenőrző hálózat kiépítését, felkészítését, anyagi-technikai ellátását és működését, béke és háború idején.

H. 19. Az egészségügyi miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős a támadó-fegyverek alkalmazása, valamint az elemi csapások, az ipari és egyéb katasztrófák következtében szükségessé váló tömeges egészségügyi ellátás biztosításáért, továbbá a létfenntartással kapcsolatos javak (élelmiszer, víz, gyógyszer stb.) fogyasztathatóságával és a gyógyszerek felhasználhatóságával kapcsolatos hatósági közegészségügyi vizsgálat megszervezéséért és ellátásáért. Ennek érdekében:

a) szervezi és irányítja a tömeges egészségügyi ellátást az irányítása alatt álló szerveknél az egészségügyi szakszolgálati alakulatok és intézmények létrehozása, felkészítése és anyagi-technikai ellátása útján; szakmailag irányítja a más minisztériumok (országos hatás-

körü szervek) irányítása alá tartozó egészségügyi szakszolgálati alakulatok és intézmények létrehozását, felkészítését és anyagi-technikai ellátását;

b) gondoskodik – az egészségügyi szakirányítási szervek, az állami egészségügyi szolgálat intézményei és az egészségügyi szakszolgálati alakulatok és intézmények útján – a kitelepülő és a támadóegységek alkalmazása, az elemi csapások, az ipari és egyéb katasztrófák miatt kimentett lakosság egészségügyi ellátásáról;

c) szervezi és irányítja az rbv adatszolgáltató és ellenőrző rendszerbe tartozó egészségügyi szervezet felkészítését, anyagi-technikai ellátását és működését béke és háború idején.

H. 20. Az építésügyi és városfejlesztési miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős az életvédelmi létesítmények építésének, fenntartásának és hasznosításának szabályozásáért, valamint az építésügyi, a területfejlesztési és a lakás-kommunális ágazat területén a polgári védelmi hatósági előírások kiadásáért és érvényesítéséért, továbbá a felügyeleti hovatartozástól függetlenül a műszaki-mentő feladatok ellátásához szükséges szervezetek létrehozásáért és tevékenységéért. Ennek érdekében:

a) szabályozza és irányítja az óvóhelyépítés követelményrendszere alapján – az életvédelem megvalósításához szükséges tervek kidolgozását és végrehajtását, felújítását és korszerűsítését, továbbá béke idején történő hasznosítását és rendeltetésszerű használatbavételét;

b) gondoskodik a népgazdaság fejlesztésével kapcsolatos szabályzatokban és rendelkezésekben (pl. Országos Építésügyi Szabályzatban, a beruházásokkal, településfejlesztéssel és területrendezéssel, környezetvédelemmel kapcsolatos szabályzatokban) a polgári védelem építési, telepítési, város- és területfejlesztési követelményeinek érvényesítéséről;

c) szervezi és irányítja a saját és más minisztériumok (országos hatáskörű szervek) irányítása alatt álló szerveknél a műszaki-mentő és óvóhely szakszolgálat létrehozását, felkészítését és anyagi-technikai ellátását.

H. 21. A közlekedés- és postaügyi miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős a riasztás és a tájékoztatás végrehajtásához a híradás technikai feltételeinek, továbbá a polgári védelmi feladatok

ellátásához szükséges szállításoknak a biztosításáért. Ennek érdekében:

a) gondoskodik a riasztás és a tájékoztatás végrehajtásához szükséges híradási feltételek biztosításáról;

b) gondoskodik a közlekedési és szállítási eszközök elsötétítéséhez (fényálcázásához) szükséges hatósági előírások kiadásáról és végrehajtásának ellenőrzéséről;

c) biztosítja a lakosság, az országos irányító szervek, valamint a háború idején is működő egyes üzemek dolgozói kitelepítéséhez, továbbá a polgári védelmi szervek háború idején való működéséhez szükséges szállítások (erők, eszközök, sérültek stb. szállítása) végrehajtását;

d) szervezi és irányítja – a vonatkozó külön rendelkezések szerint – a polgári védelmi feladatok ellátására a szállító, a híradó és a helyreállító szolgálat (a továbbiakban: KPM szakszolgálatok) létrehozását, felkészítését, anyagi-technikai ellátását és működését.

H. 22. A mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős az élelmiszer- és fagazdaságok (mezőgazdasági termelőszövetkezetek, a mező- és erdőgazdasági, élelmiszeripari stb. üzemek) tevékenységi körében a megelőző RBV-védelem szabályozásáért, szakmai irányításáért, a szennyeződésmentességért, az élelmiszerek fogyaszthatóságával kapcsolatos hatósági minőségvizsgálat megszervezéséért és működéséért, továbbá az állat- és növényvédelemhez szükséges szervezetek létrehozásáért és tevékenységéért. Ennek érdekében:

a) szabályozza, szervezi és irányítja a felügyelete alá tartozó szerveknél a termelő, tenyésztő, ellátó, tároló és szállító tevékenységgel kapcsolatos megelőző RBV-védelmet, továbbá az anyagi javak mentesítését, fertőtlenítését;

b) szabályozza és szakmailag irányítja a tanácsi élelmiszeripari vállalatok és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek területén a termelő, tenyésztő, ellátó, tároló és szállító tevékenységgel kapcsolatos megelőző RBV-védelmet, valamint az állat- és növényvédelmi szakszolgálat létrehozását, felkészítését és anyagi-technikai ellátását;

c) szervezi és irányítja – az RBV adatszolgáltató és ellenőrző rendszer keretében – a felügyelete alatt álló szerveknél a mérő- és területi ellenőrző állomások, valamint a helyszíni ellenőrző állomá-

sok létrehozását, felkészítését, anyagi és technikai ellátását, továbbá működését béke és háború idején;

d) gondoskodik az élelmiszer-gazdaságok tevékenységi körében az élelmiszerek fogyaszthatóságával kapcsolatos hatósági vizsgálatok végrehajtásáról;

e) közreműködik a kitelepülő, valamint az ellátatlanná vált lakosság átmeneti élelmiszer-ellátásában.

H. 23. A nehézipari miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős a riasztásnak és a közvilágítás elsötétítésének kiépítéséért és működtetéséért. Ennek érdekében:

a) létrehozza, felkészíti és működteti az ország riasztási rendszerét az ahhoz szükséges riasztó szakszolgálat tevékenységével;

b) megszervezi, kiépíti és működteti a közvilágítás elsötétítésének (fényálcázásának) rendszerét.

H. 24. A kulturális miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős a kulturális értékek támadófegyverek hatásai elleni védelméért. Ennek érdekében:

a) kidolgozza a kulturális értékek stb. (múzeumok, levéltárak, könyvtárak, dokumentációk, magángyűjtemények stb.) védett tárolásának és elszállításának általános követelményeit;

b) gondoskodik szakterületén, szükség esetén ezeknek a követelményeknek – védőlétesítmények, mikrofilmek stb. útján történő – megvalósításáról.

H. 25. Az oktatási miniszter ágazati és felügyeleti jogkörében felelős a tanulóifjúság (ideértve a szakmunkásképzésben részt vevő ifjúságot is) polgári védelmi oktatásának megszervezéséért és koordinálásáért. Ennek érdekében:

– szabályozza – a honvédelmi miniszterrel és az érdekelt miniszterekkel (a szakmunkásképző intézmények vonatkozásában a munkaügyi miniszterrel) egyetértésben – a közép- és felsőfokú oktatási intézményekben a tanulóifjúság polgári védelmi oktatását; kidolgozza a polgári védelmi oktatás anyagára és módszereire vonatkozó irányelveket.

H. 26. Az Országos Vízügyi Hivatal elnöke ágazati és felügyeleti jogkörében felelős a vízgazdálkodás területén a megelőző RBV védelemért, a szennyeződésmentességért, továbbá rendkívüli körülmények között az ivóvíz biztosításáért. Ennek érdekében:

a) szervezi és irányítja – a tanácsi szervek bevonásával – a vízgazdálkodás területén a megelőző RBV-védelmet, kiadja a vonatkozó hatósági előírásokat, és gondoskodik azok érvényesítéséről, illetőleg ellenőrzéséről;

b) szervezi és biztosítja a kitelepülő, továbbá az ellátatlan lakosság és a mentésben, mentésítésben (fertőtlenítésben) részt vevő polgári védelmi erők ivóvízellátását;

c) szervezi és irányítja a vízügyi szerveknél (igazgatóságoknál) – az RBV adatszolgáltató és ellenőrző rendszer keretében – a radiohidrológiai szolgálat létrehozását, felkészítését, anyagi-technikai ellátását és működését;

d) együttműködik a fogyasztás céljára szolgáló víz hatósági vizsgálatát végző Állami Közegészségügyi-Járványügyi Felügyelettel;

H. 27. Az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke felelős a radio-meteorológiai adatszolgáltatásért.

Ennek érdekében szervezi és irányítja az RBV adatszolgáltató és ellenőrző rendszer keretében a radio-meteorológiai szolgálat létrehozását, felkészítését, anyagi és technikai ellátását, továbbá működését.

H. 28. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke az országos távlati kutatás keretében (az alkalmazott kutatások szintjén) felelős a tárcaszintű polgári védelmi kutatási feladatok koordinálásáért.

H. 29. A Magyar Tudományos Akadémia főtitkára szakfelügyeleti jogkörében felelős a szeizmológiai adatszolgáltatásért és rendkívüli körülmények között a radioaktív anyagok biztonságba helyezéséért. Ennek érdekében:

a) szervezi és irányítja – az MTA Geofizikai és Geodéziai Kutató Intézet útján – az Országos Szeizmológiai Szolgálat területén az RBV adatszolgáltató és ellenőrző rendszer keretében a szeizmológiai szolgálat létrehozását, felkészítését, anyagi-technikai ellátását és működését háború és béke idején;

b) gondoskodik – az országos távlati kutatás keretében (az alapkutatások szintjén) – a polgári védelmi kutatási feladatok megoldásáról;

c) szervezi és irányítja – az Izotóp Intézet útján – a nagy aktivitású zárt és nyitott radioaktív sugárforrások, különböző rendel-

tetésű atomreaktor fűtőelemek, radioaktív hulladékok stb. háborút közvetlenül megelőző időszakban való begyűjtését, biztonságos tárolását, illetőleg őrzését.

H. 30. A Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnöke a tanácsok általános elvi irányítása, tevékenységük törvényességi felügyelete, valamint a tanácsok végrehajtó bizottsága központi irányítása keretében:

a) közreműködik a tanácsi szervek polgári védelmi tevékenységének szervezésében, irányításában és az ezzel összefüggő szervezeti, illetőleg személyi és tárgyi feltételek biztosításában, a polgári védelmi hatósági jogkörök gyakorlásának felügyeletében;

b) gondoskodik a tanácsi szervek vezetőinek és dolgozóinak a Tanácsakadémián és más oktatási intézetekben a polgári védelmi feladatok ellátására való felkészítéséről.

H. 31. A Minisztertanács felkéri a Magyar Vöröskereszt főtitkárát, hogy – az egészségügyi miniszter elvi irányításával – a vöröskereszt szervezetek mozgalmi, szervezeti és szakmai irányítása keretében:

a) gondoskodik arról, hogy a vöröskereszt-mozgalom is hozzájáruljon a lakosság polgári védelmi egészségügyi tájékoztatásához, illetőleg felkészítéséhez;

b) biztosítsa a támadófegyverek hatásai, illetve az elemi csapások, az ipari és az egyéb katasztrófák következtében szükségessé váló tömeges egészségügyi ellátás, felkutatás, hordágyas szállítás, elsősegélynyújtás stb. céljaira szervezendő egészségügyi szakszolgálati alakulatok és intézmények, továbbá az önvédelmi szervezetek egészségügyi alegységei létrehozásában, felkészítésében és anyagi-technikai ellátásában a Magyar Vöröskereszt közreműködését.

H. 32. A Magyar Honvédelmi Szövetség főtitkára – a honvédelmi miniszter elvi irányításával – az állampolgárok, elsősorban az ifjúság hazafias és honvédelmi nevelése érdekében:

a) az általános honvédelmi nevelőmunka keretében segítséget nyújt szakvezetőkkel és technikai eszközökkel (klubok, szakosztályok, szakkörök) a lakosság és a polgári védelmi szervezetek polgári védelmi felkészítéséhez;

b) biztosítja az együttműködést a polgári védelmi szervekkel a

különböző szintű polgári védelmi rendezvények (gyakorlat, honvédelmi nap, verseny stb.) megszervezésében és lefolytatásában.

H. 33. A tanácselnökök működési területükön a polgári védelem államigazgatási vezetői, és e jogkörükben – a megyei (fővárosi) honvédelmi bizottságok elvi irányításával – szervezik és vezetik a polgári védelmet. Ellenőrzési és hatósági jogkörük – a felügyeleti hovatartozástól függetlenül – kiterjed valamennyi polgári szervre; felelősek területükön a polgári védelmi feladatok megvalósításáért, és pedig:

- a megyei (fővárosi) tanácselnökök és a járási hivatalok elnökei felelősek a saját, továbbá a helyi tanácsai szervek és a tanácsai irányítás alá tartozó szervek, valamint az ágazati minisztérium (országos hatáskörű szerv) szakirányítása alapján a szövetkezetek jogszabályban meghatározott polgári védelmi feladatai végrehajtásának irányításáért;

- a helyi tanácselnökök felelősek a jogszabályban foglalt és a megyei (fővárosi) tanácsai szervek által meghatározott polgári védelmi feladatok végrehajtásáért.

H. 34. A tanácselnökök és a járási hivatalok elnökei:

- a) irányítják és szervezik a lakosság, valamint a tanácsai szervek felügyelete alatt álló szervek, továbbá a szövetkezetek vezetőinek és dolgozóinak polgári védelmi felkészítését;

- b) szervezik és irányítják a lakosság kitelepítését, illetőleg befogadását, és gondoskodnak a befogadási területeken a kitelepült lakosság életvédelmének és létfenntartásának biztosításáról;

- c) szervezik és irányítják a lakosság, továbbá a felügyeletük alatt álló szervek és szövetkezetek dolgozóinak önvédelmét;

- d) szervezik az anyagi javak (élelmiszer, víz, gyógyszer, termelőeszköz stb.) támadófegyverek hatásai elleni védelmét;

- e) javaslatot tesznek a szakszolgálati szervezetek létrehozására és rendelkeznek (határozatban) – a felügyeletet ellátó minisztérium (országos hatáskörű szerv); valamint a PVOP egyetértése alapján – a szakszolgálati szervezetek létrehozásáról, és ellenőrzik azok felkészítését, anyagi-technikai ellátását;

- f) szervezik és irányítják a felügyeletük alatt álló szerveknél a szakszolgálati szervezetek létrehozását, felkészítését, anyagi-technikai ellátását és operatív működését;

g) felkészítik a felügyeletük alatt álló szerveknél a különleges rendeltetésű helyreállító, mentő stb. szervezeteket feladataiknak háború esetén való ellátására és a mentésben való közreműködésre;

h) ellenőrzik (gyakorlat, szemle, beszámoltatás stb. útján) területükön – a polgári szervek felügyeleti hovatartozásától függetlenül – a polgári védelmi feladatok végrehajtását, illetőleg a polgári védelmi jogkörök gyakorlását, és az ellenőrzések megállapításai alapján – a felügyeleti szervek útján – kezdeményezik a szükséges intézkedések megtételét;

i) szervezik és irányítják a polgári védelmi erők operatív működését (gyakorlat, készenlétbe helyezés, alkalmazás stb.) elemi csapás, ipari és egyéb katasztrófa megelőzése, a károk csökkentése, illetőleg elhárítása, a támadást követő helyzetben a mentés, mentesítés stb. érdekében;

j) ellátják – a tanácsai szakigazgatási szervek útján – a polgári védelmi szakhatósági jogkört (óvóhely-kijelölés, építési engedély, élelmiszerek fogyaszthatóságával kapcsolatos minőségvizsgálat stb.), valamint a polgári védelmi kötelezettséggel összefüggő hatósági jogkört (beosztás, mentesség, társadalombiztosítási ellátás, szabálysértés elbírálása stb.);

k) kezdeményezik a helyi vonatkozású, polgári védelmi jellegű tanácsrendeletek kibocsátását (szükség-óvóhelyek kijelölése és berendezése, kitelepítési útvonalak kijelölése és egyéb közlekedési korlátozások bevezetése stb.);

l) a polgári védelem érdekében szervezik az együttműködést a területükön levő fegyveres és rendészeti szervekkel;

m) együttműködnek – a honvédelmi miniszter rendelkezései szerint – a szomszédos szocialista országok határ menti területei polgári védelmi szerveivel a mentés, mentesítés stb. érdekében.

H. 35. Az üzem vezetője (vezérigazgató, igazgató, hivatalvezető, szövetkezet elnöke stb.) szervezi és irányítja az üzemre háruló polgári védelmi feladatok végrehajtását, ellátja a polgári védelmi kötelezettséggel összefüggő hatósági jogkört. Ennek érdekében:

a) a felügyeletet ellátó szerv (minisztérium, országos hatáskörű szerv, tanács, tröszt) vezetőjének rendelkezése alapján

– szervezi és ellenőrzi a dolgozók és a tanulók polgári védelmi felkészítését;

- tervezi, szervezi és irányítja a dolgozók kitelepítését;
- előkészíti és megvalósítja az anyagi javak RBV-védelmét;
- szervezi és felkészíti, irányítja és működteti az üzem önvédelmét (elsötétítés, riasztás, óvóhely-létesítés, önvédelmi alegységek felkészítése) stb;

- végzi a rendeltetésszerű tevékenységhez kapcsolódó polgári védelmi műszaki fejlesztési és tudományos kutatási tevékenységet;

b) a tanácsi szervek vezetőinek rendelkezése (határozata) alapján, a felügyeletet ellátó szerv (minisztérium, országos hatáskörű szerv, tanács, tröszt stb.) vezetőjének irányításával

- felkészíti az üzem különleges rendeltetésű helyreállító, mentő, fenntartó, árvízvédelmi stb. szervezeteit feladataiknak háború idején való ellátására, a mentésben, mentesítésben stb. való közreműködésre;

- létrehozza, felszereli és felkészíti – a vonatkozó szakmai irányelvek érvényesítésével – a szakszolgálati szervezeteket;

- közreműködik az elemi csapás, az ipari és egyéb katasztrófák megelőzésében, a támadófegyverek alkalmazása következményeinek csökkentésében és a károk felszámolásában.

H. 36. Az üzem vezetője felelős a polgári védelmi hatósági jogkörben eljáró szerv vezetőjének a polgári védelmi jogszabályok és hatósági intézkedések megvalósításáért, a felügyeletet ellátó szerv vezetőjének pedig az önvédelmi feladatok végrehajtásáért, továbbá a szakszolgálati szervezetek létrehozásáért, felkészítéséért és felszereléséért. A helyi tanácselnöknek, illetőleg a járási hivatal elnökének felelős a szakszolgálati szervezetek operatív készenlétéért és működéséért, s köteles neki beszámolni a reá háruló polgári védelmi feladatok végrehajtásáról.

H. 37. Az üzemekben a polgári védelmi tevékenység irányítására, az üzem vezetőjének közvetlen alárendeltségében, a felügyeletet ellátó szerv állásfoglalásától függően polgári védelmi szervet kell létrehozni.

H. 38. A szakszolgálati és az önvédelmi szervezetek tagozódását, létszámát és felszerelését – a szakszolgálatot irányító miniszterrel (országos hatáskörű szerv vezetőjével) egyetértésben – a honvédelmi miniszter szabályozza.

H. 39. Az üzemekben létrehozott szakszolgálati szervezetek al-

kalmazását – az ország egyes területeinek átfogó védelme érdekében – a tanácselnök (a járási hivatal, illetőleg a megyei, városi, kerületi hivatal elnöke) az önvédelmi szervezetek felhasználását pedig az üzem vezetője irányítja . . .

Honvédségi Közlöny, 1974. december 23-i sz.

Oláh István altábornagy:

AZ ÚJ SZOLGÁLATI ÉS ALAKI SZABÁLYZATRÓL

(1975. január)

Részletek

... A Szolgálati szabályzattal szemben az a fő követelmény, hogy az a fegyveres erők *alapszabályzata* legyen. A fegyveres erőkön belül minden más szabályzat, utasítás és egyéb – akár központi, akár helyi – szabályozás csakis a Szolgálati szabályzattal, annak szellemével és előírásaival összhangban jöhet létre, láthat napvilágot. Más szóval, minden szabályozás kiindulópontja a Szolgálati szabályzat! Tehát nemcsak az ún. normatív jellegű, tartós szabályozásoknak, hanem a katonai életet és tevékenységet közvetlenül irányító, rövidebb időre szóló utasításoknak, parancsoknak is ez az *alapja*, minden intézkedést ide kell visszavezetni, e szabályzat előírásaiból és szelleméből kell származtatni.

Az új szabályzat *tartalmát* illetően kiterjed a katonai élet és tevékenység valamennyi területének szabályozására. Az elmúlt másfél évtized tapasztalataira támaszkodva és a lehetséges előrelátás igényével meghatározza – hogy csak vázlatosan érzékeltessem a szabályzat átfogó jellegét – a fegyveres erők katonáival szemben támasztott követelményeket, kötelességeiket, jogaikat, magatartásuk szabályait, a parancsnokok és az alapvető szolgálati személyek jog- és hatáskörét, felelősségét, kötelességeit, szabályozza a katonák mindennapi életét, a különböző szolgálatot ellátók tevékenységét – különös részletességgel az őrszolgálatra, s ezzel kapcsola-

tosan elsősorban a fegyverhasználatra –, a helyőrségi feladatokat, a dicsérő és fegyelmi jogköröket, a katonák ellátásával, elhelyezésével, szállításával kapcsolatos főbb kérdéseket és a katonai rendezvények elveit.

Az új szabályzat mindezekben a kérdésekben úgy emeli a szabályozottság színvonalát, hogy előírásainak végrehajtása végeredményben a csapatok – személyi, technikai, szervezeti, kiképzettségbeli, fegyelmi vonatkozású stb. lehetőségeinek kibontakoztatásával – *harci képességének optimális alakulását eredményezze*. Ezen belül: a központi akaratot és igényeket minden szükséges kérdésben juttassa érvényre, ugyanakkor messzemenően tegye lehetővé a helyi viszonyok, az adott sajátosságok figyelembevételét; növelje a személyi állomány magabiztosságát; egyértelműen erősítse a szoros értelemben vett katonás viszonyokat, légkört stb. ott és akkor, ahol és amikor arra szükség van, ugyanakkor határozottan segítse elő a személyi állomány kötetlen életformáját, a pihenést, kikapcsolódást, az erőgyűjtést, a gondoskodás minden formáját a balesetektől való megóvásig bezárólag, a katonák igazságérzetét, a parancsnoki szigor és jóindulat egységét – röviden szólva a *jó közérzetet*, éppen a mind nehezebb, bonyolultabb katonai szolgálat, szolgálati feladatok maradéktalan ellátása érdekében.

Ahogy a fegyveres erők nem szakíthatók ki a társadalom egészéből, alapszabályzatának is bele kell illeszkednie a törvények és más felső szintű jogszabályok rendszerébe. S éppen úgy, ahogyan a fejlődés folyamán megújuló törvények – amellet, hogy új elemeket tartalmaznak –, magukban hordozzák az elért eredményekben gyökerező *folyamatosságot* is, hasonlóképpen a Szolgálati szabályzat is a folyamatosság elvén épül fel: mindent megtart, ami eddigi tapasztalataink alapján kiállta az idők próbáját, ami továbbra is érvényes, időtálló, de új szabályozásoknak ad helyet azok helyett, amelyeket a fejlődés túlhaladott, illetve amit az élet újszerűen vet fel vagy éppen kiegészítőleg igényel . . .

A szabályzat célkitűzéséből fakadó legszembetűnőbb vonása az, hogy előírásai közvetlenül és közvetve lépten-nyomon megkövetelik a katonai élet minden területén a magas színvonalú *szervezettséget, a rendet, a fegyelmet*.

A katonai élet korábban sem volt könnyű, egyszerű, de ma, amikor köztudottan számos objektív tényező hatására sokkal bonyolultabb, mint akár egy évtizeddel ezelőtt – az említett három követelménynek is sokkal nagyobb a jelentősége, mint bármikor korábban.

A szabályzat az eddigiekhez képest lényegesen erőteljesebb és pontosabb fogalmazásban teszi alapvető köteletségévé, feladatává minden parancsnoknak és minden ügyeleti szolgálatnak, hogy biztosítsa, illetve folyamatosan tartsa fenn a szervezettséget, a rendet, a fegyelmet. Az ezzel kapcsolatos ismeret, beavatkozási érzék, tehát parancsnoki készség tekintetében kétségtelenül jelentős fejlődés történt az elmúlt években, de hangsúlyozni kell: az új szabályzat ilyen irányú követelményei alapos próbatétel alá vetik ezeket a képességeket. Éppen ezért a jövőben az előljáróknak nagyobb szüksége lesz az alárendeltek fokozott segítségére.

A szabályzat fokozott mértékben kiemeli az *ember szerepét és tudatos tevékenységét*.

Az új Szolgálati szabályzat előírja, hogy a katona viszonyát a szolgálathoz a szolgálat szükségességének a felismerése és a fegyveres erők ügye iránti személyes felelősségérzete határozza meg. Ezt azonban helytelen lenne úgy értelmezni, hogy ilyen tudati szintű katonákat készen kapunk, hanem – minden, a társadalomban e téren tapasztalható pozitív hatás mellett – elsősorban a hadseregben belül kell a katonákban kialakítani ezt a viszonyt, a naponta tenni, hatni azért, hogy az mindinkább tudatos és szilárd legyen.

Fegyveres erőink szocialista jellegéből fakad, hogy a belső életviszonyait szabályozó alapszabályzat a katona jogait is rögzíti. Az új Szolgálati szabályzat első ízben foglalkozik ilyen kiemelten az idevonatkozó legfontosabb rendelkezésekkel, természetesen úgy, ahogy a hadsereg viszonyai között ez szükséges és egyáltalán lehetséges. A hadsereg jellegénél, rendeltetésénél fogva a katonák jogi

helyzetében, szolgálati és életviszonyaiban szükségszerűen a kötelességek dominálnak. A jogok érvényesítése azonban éppen a kötelességteljesítés légkörét, fegyelmét erősíti. A szabályzatban a rendezésnek ez a módja ilyképpen egyrészt a szocialista törvényesség megnyilvánulásának két oldalát mutatja, másrészt a rendezettebb viszonyokkal a hadsereg alaprendeltetésének a jobb betöltését szolgálja. Azzal, hogy ez a fontos kérdés szabályozásra került, a hadsereg jogrendje az eddiginél is szervezettebben beépül a szocialista jogrendszer egészébe.

A szabályzat az élet új igényei alapján határozza meg a katonákról való gondoskodást, a megkívánt emberi figyelmességet. Az eddiginél határozottabban és pontosabban írja elő és teszi elengedhetetlen kötelességévé minden szintű parancsnoknak a katonák anyagi és kulturális szükségleteinek ismeretét és kielégítését, a velük való törődést, problémáik meghallgatását és elintézését akkor, amikor órában meghatározva biztosítja a szabad időt, kategorikusan megtiltja a katonák felesleges zaklatását, idejük-erejük ésszerűtlen igénybevételét, előírja a leszerelők, a nyugállományba vonulók illő búcsúztatását, sőt még a végtisztességet is.

Ezzel kapcsolatban külön kell szólni a *szabad időről*.

Az új szabályzat megköveteli, hogy a katonák napi életét szervezettebbé kell tenni. Ez vonatkozik értelemszerűen a szabad időre is. Szükséges, hogy a parancsnokok ezt az időt is – a mozgalmi szervekkel együttműködve – megtervezzék. Olyan színes programokat állítsanak össze és olyan lehetőségeket biztosítsanak, amelyekben minden katona megtalálja az érdeklődési körének megfelelő elfoglaltságot anélkül, hogy az valamiféle kényszerként hatna, s terhet jelentene a katonák számára. Mint minden területen, itt is a parancsnokok nagyfokú határozottságára és rugalmasságára van szükség. Az a cél – s ebből nem szabad engedni –, hogy a szabad idő a katonák részére valóban felüdülést jelentsen és erőt adjon a szolgálati feladatok megoldásához, s megszűnjön az a mind ritkábban ugyan, de még előforduló gyakorlat, amikor a szolgálatot ellátók, a tisztesek, alparancsnokok a katonákat önkényesen munkára vagy más, a szabad idő jellegétől eltérő tevékenységre kötelezik, megsértve, megbántva önérzetüket, s rontva a szolgálat-hoz szükséges jó közérzetet, egészséges közszellemet.

A szabályzatnak ezt az irányzatát természetesen nemcsak humanitárius megfontolások motiválják – az is –, de a szoros értelemben vett katonai érdek is. A technika bármilyen fejlettségi foka mellett is végső soron minden siker alapvetően az emberen múlik, akinek helyes meggyőződésen alapuló tudatos, kezdeményező, helytállni akaró törekvése – döntő tényező.

Ehhez a humánus felfogáshoz tartoznak egyik oldalon a szabad időn belüli „engedmények” (szabad időben ágyrafekvés, sportruházat használata, táskarádió hallgatása stb.) is, de a másik oldalon az is, hogy megtiltja a személyi tulajdonú gépkocsik tartását a sorállomány részére a helyőrségben, a balesetek és egyéb jogellenes cselekmények, a kollektívák közösségi érzéseit zavaró, a társadalmi egyenlőség tudatát sértő magatartás hatékonyabb megelőzése érdekében.

Az új Szolgálati szabályzat sok tekintetben újszerűen foglalkozik az *alapvető szolgálati személyek kötelességeivel*. Figyelembe véve a katonai vezetés terén és a vezetői állomány körében végbement fejlődést, rendszerbe foglalja és a szükséges definíciókkal kiegészíti ezt a bonyolult, sokrétű szabályozási témát.

A szabályzat az egység szolgálati személyeinek funkcionális feladatait tartalmazza és az összhaderőnemi jelleg fenntartása, valamint az időtállóság miatt nem bocsátkozik részletekbe. Olyan előírásokat tartalmaz, amelyek az alapvető szolgálati személyek jogállására, kötelességeire vonatkozóan a csapatok magasabb szervezeti szintjeire, illetve a csapatoktól eltérő szervezeti formákra is értelemszerűen alkalmazhatók.

Ezzel szoros összefüggésben feltétlenül szólni kell a *harckészültségről*, amelynek kiemelt szerepe végigvonul az egész szabályzaton. Mint ismeretes, az utolsó évtizedben végbement fejlődés a korábbi időkhöz viszonyítva alapvetően megváltoztatta a harckészültség tartalmát és ezen belül a békehelyzetről háborús helyzetre való áttérés idejét, módját. Ennek megfelelően a szabályzat valamennyi szolgálati személy kötelmeinél és az ügyeleti szolgálat feladatainál külön és tételesen szabályozza a harckészültséggel kapcsolatos feladatokat . . .

. . . Jelentős új vonása szabályzatunknak a *fegyverhasználat* valamennyi esetének pontos, egyértelmű szabályozása, amely azonban

csak a szolgálati tevékenység során esetleg szükséges fegyverhasználatra vonatkozik. Szolgálaton kívüli körülmények között a katonai fegyverhasználatára is ugyanazok a jogszabályok érvényesek, mint bármely más állampolgár esetében.

A szolgálat teljesítésének egyik legfontosabb eszköze a fegyver, amelynek használata súlyos következményekkel járhat. Éppen ezért a fegyverhasználat jogi szabályozása – különösen béke idején – kiemelkedő jelentőségű. Fokozza ezt az a körülmény, hogy a fegyverhasználat joga meghatározott helyzetekben a katonának egyben alapvetően kötelessége, amelynek elmulasztása éppúgy bűncselekményt képez, mint a jogtalan fegyverhasználat. Ezért volt indokolt egyrészt a különböző helyeken szétszórta szabályokat összevonni, másrészt e vonatkozásban is egységes és teljesen egyértelmű szabályozottságot kialakítani.

A szabályzat egyértelműen és pontosan megfogalmazza többek között a fegyverhasználat eseteit, a fegyverhasználattal kapcsolatos fogalmakat, így például azt, mit kell fegyveren, fegyverhasználaton, támadáson stb. érteni. A kérdés jelentőségének megfelelően pontos eligazítást nyújtanak a katonák számára azok a rendelkezések, amelyek a fegyverhasználatot kötelezően megelőző cselekményekre vonatkoznak.

Új Szolgálati szabályzatunk a fegyverhasználat kérdéseit tehát az eddigieknél átfogóbban és mai ismereteink szerint gondosan meghatározza. Amit a parancsnoki karnak ezzel kapcsolatban világosan értenie kell az az, hogy a téma szabályozottságát a felelősség és a határozottság egységes szellemében értelmezzék, kezeljék . . .

. . . A szabályzat *dicséretekkel és fenytésekkel* foglalkozó fejezete egyike azoknak, amely a korábbiakhoz viszonyítva számos új elemet tartalmaz.

A szabályzat egész szellemét átszövi, és előírásai rögzítik azt a – vezetői értekezleten is hangsúlyozott – körülményt, hogy a katonai rend és fegyelem csak folyamatos parancsnoki munkával tartható fenn. E tekintetben nem kampányra van szükség, hanem olyan parancsnoki, vezetői felfogásra és tevékenységre, amely az állandó rendet és a szervezett életet alapvető irányító-vezetői kérdésként kezeli, amely az emberek egész munkáját ennek megfelelően befolyásolja, irányítja. Ezért – ismételten hangsúlyozzuk – a sza-

bályzat megköveteli, hogy a katonai vezetők az általuk kiadott intézkedések, részletszabályozások, parancsok kiadása előtt mérlegeljék döntéseik várható hatását a személyi állomány erkölcsi-fegyelmi magatartására.

Új szabályzatunk a hangsúlyt nem a megtorlásra, hanem a fegyelemsértések és a normáktól eltérő más magatartás – esetleges bűncselekmények – megelőzésére helyezi. Ennek legfőbb módszere: a parancsnok igényes, de jóindulatú és határozott fellépése a kis fegyelemsértések ellen, a kölcsönös bizalom jegyében. Valamennyi katonai vezetőnek meg kell értenie, hogy minden ilyen cselekmény bizonyos fokig a parancsnoki, vezetői tevékenység és a katonai környezet kritikája is. A katonai rend és fegyelem fenntartása szempontjából a fegyelmező eszközök ugyan nem nélkülözhetők, de abban az értelemben másodlagosak, hogy a büntetés első sorban olyan eszközként fogható fel, amellyel bár élni kell – de amely egészséges közfelfogásra, megfontolt fegyelmi gyakorlatra építve, különösen a kisebb fegyelemsértésekre való határozott és jóindulatú reagálással, azok tanulságainak az egész kollektíva nevelésére való következetes felhasználásával – a ritka esetek közé kell, hogy tartozzon az aleggységek és a csapatok életében.

A katonai fegyelem fenntartása tekintetében a szabályzat külön hangsúlyozza a katonai közösségek, a párt- és a KISZ-szervezetek nevelő erejéből adódó lehetőségek felhasználását a nevelés, a fegyelem érdekében. Igaz, hogy a fegyelmi nevelőmunka ilyen módszerei időigényesek, de parancsnokainknak meg kell tanulniuk és az eddiginél egyértelműbben, következetesebben alkalmazniuk a szabályzat új előírásait a fegyelmi nevelőmunkában.

A fegyelmi joggyakorlatra vonatkozó előírások a korábbinál nagyobb teret biztosítanak az objektivitásnak. A fegyelmi eljárás alá vont katona meghallgatásának kötelezettsége, a védekezési és bizonyítási lehetőség biztosítása, továbbá a fegyelmi eljárás egységes rendjének meghatározása együttesen jó alapot teremt az átgondolt, céltudatos fegyelmi nevelőmunka végzéséhez, ahhoz, hogy az érintett katona is a megfelelő komolysággal kezelje azt, jobban érezze a parancsnoki szigor mellett a jó szándékot is, s hogy a katonai kollektívák is jobban azonosítsák magukat a felelősségre vonás mértékével és tanulságával.

Az általánosan használt fegyelmi eszközökkel való jobb összhangot és a fenyítés – mint nevelési eszköz – differenciáltabb alkalmazását biztosítja a fenyítés végrehajtásának felfüggesztése. Azt a katonát, aki könnyebb természetű fegyelem-, vagy szabálysértést, esetleg parancsnoki hatáskörben elbírálható bűncselekményt követ el és akinél a fenyítés célját annak végrehajtása nélkül is el lehet érni, helytelen lenne a fenyítéssel járó hátrányokkal sújtani. Célszerű volt tehát megteremteni a lehetőségét annak az – egyébként a büntetőjogban már régen ismert – eljárásnak, hogy a fenyítés végrehajtását próbaidőre fel lehessen függeszteni.

A szabályzatnak ez a szelleme fejeződik ki olyan eljárási kérdések előírásaiban is, mint a fenyítés mentesítés címén való törlése, a laktanyafogság és a fogságfenyítés félbeszakítása és elhalasztása.

Az új szabályzat szélesíti az erkölcsi és anyagi elismerések skáláját, bővíti a fenyítési nemeket.

Teljesen új fenyítési nem a pénzbírság, amelynek részletes szabályozásáról, alkalmazásának kérdéseiről a közeljövőben központi utasítás jelenik meg.

Az a tény, hogy jelentősen bővült a parancsnokok dicsérő és fenyítő jogköre, minden parancsnoktól nagy önállóságot és határozottságot követel. Az új szabályzat által biztosított lehetőségek és eszközök hatékony alkalmazása a fegyelmi nevelőmunkában – hangsúlyozzuk – megfelelő mérlegelést és előrelátást követel...

AZ MSZMP XI. KONGRESSZUSÁNAK A HONVÉDELEMMEL ÉS A HADSEREGGEL KAPCSOLATOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

(1975. március 17–22.)

Részletek

a) Kádár János: Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója

... A párt, a kormány gondoskodott róla, hogy államunk létfontosságú intézményei rendeltetésüknek megfelelően működjenek. Az állami, társadalmi rendünk védelméhez szükséges anyagi eszközöket biztosítottuk. A Magyar Néphadsereg egész személyi állománya méltó a nép megbecsülésére. Hadseregünk a kor követelményeinek színvonalán áll és a Varsói Szerződés szervezetében tömörült fegyvertársaival jó együttműködésben védi országunk szuverenitását, nemzeti függetlenségünket, biztosítja, hogy népünk békében és biztonságban élhet. A Belügyminisztérium, a határőrség, a rendőrség, az ügyészségek, a bíróságok, a jogvédő és jogszolgáltató intézményeink dolgozói felelős és áldozatkész munkával megfelelően betöltik hivatásukat. A szocialista közrend védelmében – a hivatásos szervek és testületek mellett – részt vesznek a dolgozók önkéntes társadalmi szervei: a munkásőrség, az önkéntes rendőrök, az ifjúgárdisták egységei. Hazánkban népi államunkat, népünk szocialista vívmányait, minden állampolgárunkat védelmező törvényes rend van, érvényesült és az utóbbi négy évben tovább szilárdult a szocialista törvényesség...

... A X. kongresszus óta a nemzetközi helyzetben lényeges változás ment végbe. A Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán elfogadott békeprogram, a Szovjetunió, a szocialista országok közös erőfeszítéseinek eredményeképpen az enyhülés a világpolitika fő irányzata lett. A békés egymás mellett élés politikája

egyre inkább tért hódít, és mind több kapitalista ország kormánya törekszik rendezett kapcsolatok építésére a szocialista országokkal. Mindez kedvező irányban befolyásolja a népek sorsát.

A nemzetközi életben kibontakozó örvendetes folyamatok mindenekelőtt arra vezethetők vissza, hogy a nemzetközi erőviszonyok jelentős mértékben megváltoztak a szocializmus, a béke és a haladás erőinek javára. A szocialista világrendszer a társadalmi haladás döntő, legyőzhetetlen erejévé vált. A Szovjetunió és a szocialista országok következetes és összehangolt, aktív békepolitikája jobb feltételeket teremtett a vitás nemzetközi kérdések békés rendezésére. A kedvező világpolitikai fejlődést segítették a kapitalista országokban folyó osztályharc és a nemzeti felszabadító mozgalmak sikerei, a békét és biztonságot óhajtó néptömegeknek, a világ valamennyi békeszerető erejének együttes, aktív megmozdulásai is.

A megváltozott helyzetben a burzsoáziának az erőviszonyok alakulását reálisan felismerő része politikájában tényként elfogadja a szocialista országokkal való békés egymás mellett élés szükségességét, mint az egyetlen lehetséges alternatívát egy új világháborúval szemben. A szélsőséges imperialisták azonban megkísérlik visszaszerezni elvesztett hadállásaikat. Gyakran a fasizmus régi és új eszközeihez nyúlnak, növelik a nemzetközi feszültséget, szítják a fegyverkezési hajszát, háborús provokációkat szerveznek . . .

. . . A szocialista országok egyeztetett külpolitikai tevékenységének fontos tényezője a Varsói Szerződés szervezete, amely ebben az évben ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. A Varsói Szerződés nem csupán katonai védelmi szervezet, hanem a szocialista országok hatékony külpolitikai együttműködésének, nemzetközi fellépésének kezdeményezője és fóruma. Álláspontunk ismeretes, mi a teljes leszerelés mellett vagyunk, de hangsúlyoznunk kell, hogy ameddig a NATO fennáll és más imperialista fegyveres blokkok léteznek, addig a népeknek szükségük lesz a Varsói Szerződés szervezetére. A Magyar Népköztársaság tevékenyen részt vesz a Varsói Szerződés politikai munkájában ugyanúgy, mint a katonai feladatok megoldásában, és a jövőben is teljesíti a szervezet tagállamaként reá háruló kötelezettségeit . . .

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. 1975. március 17–22. Kossuth Könyvkiadó, 1975. 80., 119. és 122. old.

Tisztelt Kongresszus! Küldött Elvtársak! Kedves Vendégeink!

A Magyar Néphadsereg pártszervezeteinek küldöttei, kommunistái, egész személyi állománya nevében tisztelettel köszöntöm pártunk XI. kongresszusát. A Központi Bizottság beszámolójával, a szervezeti szabályzat módosításával, a Központi Ellenőrző Bizottság jelentésével és a benyújtott határozattervezettel a néphadsereg küldöttei, kommunistái nevében egyetértek, azokat elfogadom. Mély megilletődöttséggel köszönjük a Központi Bizottság beszámolójában a hadsereg tevékenységére vonatkozó magas fokú értékelést.

A kongresszusi dokumentumoknak a nemzetközi helyzettel, honvédelmi politikánkkal foglalkozó részeit különös figyelemmel tanulmányoztuk, és büszkeséggel tölt el bennünket az a tudat, hogy ott vagyunk azoknak az erőknek a táborában, akik egyre eredményesebben akadályozzák meg a népellenes erőket céljaik valóra váltásában. Tudjuk és világosan látjuk, hogy a tőkés hatalmak, mindenekelőtt az Egyesült Államok, a NATO tagjai évről évre rendszeresen és jelentősen emelik katonai költségvetésüket, erőteljesen fejlesztik fegyveres erőiket, s új támadó fegyverrendszereket állítanak szolgálatba. Mindez arra kötelez bennünket, hogy magas fokú éberséget tanúsítsunk, következetesen folytassuk hazánk és a szocialista közösség védelmének erősítését szolgáló munkánkat.

Hazánk függetlenségének, népünk békéjének, társadalmi rendünk védelmének legfőbb garanciája szövetségünk felszabadítónkkal, igaz barátunkkal, a Szovjetunióval, a testvéri szocialista országokkal: az a tény, hogy tagjai vagyunk a Varsói Szerződés szövetségi rendszerének. Védelmi szövetségünk katonai szervezete, működési rendje tovább fejlődött és megszilárdult. A katonai vezető szervek maradéktalanul teljesítik feladataikat. Erőnket meghatározza hadseregeink egységes elveken alapuló egyeztetett fejlesztése és közös felkészítése. Néphadseregünk, mint eddig, a jövőben is becsülettel teljesíti szövetségi kötelezettségét.

Jelenthetem a kongresszusnak: az elmúlt négy évben néphadsereg

regünk fejlesztését a Központi Bizottság határozata alapján a követelményekkel, országunk teherbíró képességével összhangban folytattuk. Néphadseregünk minden tekintetben erősebb lett, erkölcsi, politikai állapota szilárd, tisztikara érti, magáénak vallja, fenntartás és ingadozás nélkül végrehajtja pártunk politikáját. Katonafiataljaink döntő többsége átérzi a haza szolgálatának szükségességét és becsületesen helytáll.

A katonai vezetés alapja, az egyszemélyi parancsnoki rendszer maradéktalanul érvényesül. Hadseregünkben rend, magas fokú szervezettség van, országunk törvényeit, a parancsokat, a hadseregben érvényes szabályokat személyi állományunk betartja. Ez a jellemző, de sajnos, előfordul a fegyelem, a rend megsértése, esetenként a közhangulatot negatívan befolyásoló cselekmény is.

A törvények, a parancsok megsértőivel szemben törvényes rendelkezéseinknek megfelelően határozottan eljárunk; fellépünk a fegyelem minden megsértője ellen. A magas fokú öntudatra épülő fegyelem további szilárdítása érdekében alapvető feladatunkat abban látjuk, hogy tovább fokozzuk az eszmei, politikai nevelést, erősítsük a tiszti, tiszthelyettesi állomány, valamint a sorkatonák közötti elvtársi, bajtársi, emberi, érzelmi kapcsolatokat.

A hadsereg osztályjellegének erősítése érdekében szükséges, hogy néphadseregünk ezután is kellő számban megkapja a dolgozó osztályok felnövekvő nemzedéke, a magyar ifjúság legjobbjait katonai főiskoláinkra. Emellett számítunk arra, hogy pártunk határozatának megfelelően a termelőmunkában már tapasztalatokat szerzett, osztályöntudatos munkásokkal, valamint a párt-, az állami és a gazdasági élet különböző posztjain dolgozó vezetőkkel is erősíthetjük hivatásos állományunkat.

A pártunk programnyilatkozatában is megfogalmazott ama kötelezettségünknek, hogy a hadsereg fokozottabban vegyen részt az ifjúság nevelésében, a jövőben még magasabb színvonalon akarunk eleget tenni. Az eszmei, politikai, kulturális tennivalókon túl, folytatjuk azt a gyakorlatot, hogy azok, akiknél ez hiányzik, a kétéves katonai szolgálat alatt befejezzék az általános iskolát. Több mint 70 szakmában szakmunkásképzést folytatunk. Arra törekszünk, hogy tovább javítsuk a katonai szolgálat teljesítésének körülményeit.

Kedves Elvtársak!

Az elmúlt években tovább tökéletesedtek néphadseregünk szervezetei, magasabb színvonalra emelkedett harckészültsége; jelentős mennyiségű, korszerű harci technikát, fegyvert bocsátottunk a csapatok rendelkezésére. Néphadseregünk állománya lépést tart az általános követelményekkel, a technikai haladással, megbízhatóan uralja a gondjaira bízott korszerű, bonyolult eszközöket. A saját, illetve a szövetséges hadseregekkel együttműködésben végrehajtott bonyolult, nagyrészt éleslövészettel egybekötött gyakorlatokon csapataink megállják a helyüket. Mindez együttvéve biztosítja, hogy a Magyar Néphadsereg szövetségeseinkkel, valamint népköztársaságunk fegyveres erőivel és testületeivel szoros együttműködésben teljesítse magasztos feladatát.

A kongresszus színe előtt tiszta szívből mondok köszönetet azért a pótolhatatlan segítségért, amelyet néphadseregünk fejlesztésében és felkészítésében a Szovjetuniótól, a Szovjet Hadseregtől kapunk. Mély tisztelettel mondunk köszönetet pártunknak és dolgozó népünknek a szüntelen gondoskodásért, amely biztosítja mindazon feltételeket, amelyek a néphadsereg megtisztelő hivatásának ellátásához szükségesek.

A katonai szolgálat teljesítésével összefüggésben innen hívom fel társadalmunk figyelmét a hazának több katonafiút nevelő, sokgyermekes édesanyák iránti fokozottabb tisztelet és megbecsülés szükségességére, valamint a hadseregbe bevonuló nős fiatalok és családjaik megértő támogatására.

Népünknek tiszta szívből kívánjuk, hogy semmi se zavarja meg a fejlett szocialista társadalom felépítésére irányuló magasztos célkitűzések megvalósítását.

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. 1975. március 17–22. Kossuth Könyvkiadó, 1975. 259–261. old.

Részletek

6. A Szovjetunió, a Varsói Szerződés szervezetébe tömörült többi szocialista ország gyors ütemű fejlődése és egyeztetett, sikeres külpolitikája, az imperialistaellenes és a békéért küzdő erők eredményes fellépése kedvező változást hozott a nemzetközi helyzetben. A békés egymás mellett élés jegyében napjainkban fordulat megy végbe a nemzetközi helyzetben a hidegháború korszakából a különböző társadalmi rendszerű államok politikai, valamint kölcsönösen előnyös gazdasági, műszaki-tudományos és kulturális együttműködése felé. A nemzetközi enyhülés fontos tényezője a Szovjetunió és az Egyesült Államok viszonyának javulása, kétoldali kapcsolatainak fejlődése.

7. Korunkban reális lehetőséggé vált a világháború elkerülése, a vitás nemzetközi kérdések békés megoldása. A tőkésországok vezető köreinek mindinkább számolniuk kell a realitásokkal. Az imperializmus világméretekben védekezésre kényszerül, de a világ különböző részein még képes ellentámadásokra. Mesterkedéseivel nehezíti a nemzetközi enyhülés kiterjesztését. Fokozódó belső és nemzetközi nehézségeinek ellensúlyozására újabb feszültségi góccokat teremt. E törekvésekkel szemben világszerte növekszik az ellenállás. A szocializmus és a béke híveinek további erőfeszítéseket kell tenniük, hogy az enyhülés folyamatát ne lehessen feltartóztatni.

8. A Magyar Népköztársaság a proletár internacionalizmus és a békés egymás mellett élés elvei alapján folytatja nemzetközi tevékenységét. A külpolitikában változatlanul az a legfontosabb feladatunk, hogy kedvező külső feltételeket hozzunk létre szocialista építőmunkánk számára, hogy erőnkhez mérten védjük és szilárdítsuk a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség, a béke pozícióit az egész világon.

A kongresszus megállapítja, hogy jövő eredményeink legfőbb biztosítóka a szocialista országoknak a marxizmus-leninizmus elvein alapuló összeforrottsága, összehangolt nemzetközi fellépése. Ennek

tudatában erősítjük testvéri kapcsolatainkat, együttműködésünket és egységünket a Szovjetunióval és a szocialista közösség többi országával.

Hazánk a jövőben is aktívan részt vesz a Varsói Szerződés szervezetének és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának tevékenységében. A Varsói Szerződés az államok új típusú szövetsége; békeszerető politikája nemcsak a résztvevők, hanem a kontinens többi népének érdekeit is szolgálja. A Varsói Szerződés döntő szerepet játszik a szocialista országok nemzetközi tevékenységének egyeztetésében, a békét és a biztonságot szolgáló politikai akcióik kibontakoztatásában. A Varsói Szerződés tagállamainak fegyveres ereje megbízhatóan őrködik a szocialista közösség biztonságán, a béke védelmének legfontosabb tényezője korunkban. A Magyar Népköztársaság osztozik az egyesített védelmi erőfeszítésekben, teljesíti szövetségi kötelezettségeit. Úgy véljük, hogy a Varsói Szerződésre mindaddig szükség lesz, amíg a NATO és más agresszív katonai szövetségek fenyegetik a népek békéjét . . .

... 6. A fegyveres erők és a fegyveres testületek tagjai becsülettel teljesítik hivatásukat. Dolgozó népünk elvárja, hogy a néphadsereg személyi állománya, a közrend és az államhatár őrei, a munkásőrök a jövőben is legyenek szocialista hazánk tudatos, hűségesei, szövevényeink áldozatkész fegyverbarátai, és magas fokú hivatástudattal, s felkészültséggel tegyenek eleget meg-tisztelő feladataiknak.

Hazánk védelmi képességének erősítése érdekében folytatjuk fegyveres erőink és testületeink fejlesztését, harckészségének növeledését, a személyi állomány erkölcsi-politikai színvonalának további emelését, szolgálati és életkörülményeinek javítását. A fegyveres erők és a fegyveres testületek alapvető kötelességeik teljesítése során a jövőben is vállaljanak részt népgazdasági feladatok megoldásában, az ifjúság eszmei, politikai, kulturális nevelésében . . .

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. 1975. március 17-22. Kossuth Könyvkiadó, 1975. 458-459. és 469-470. old.

Részletek

... A Magyar Népköztársaság rendőrsége és igazságügyi szervei a szocialista törvényesség követelményeinek megfelelően védelmezik társadalmunk belső rendjét, gondoskodnak az állam- és közbiztonság, a társadalmi és a személyi tulajdon védelméről. A szocialista közrend védelmében – a hivatásos szervek és testületek mellett – részt vesznek a dolgozók társadalmi szervei: a munkásőrség mint önkéntes fegyveres társadalmi testület, az önkéntes rendőrök, az ifjúsárgárdisták egységei.

A szocialista állam fontos szerepet tölt be a nemzetközi politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlesztésében. Nemzetközi tevékenysége összhangban van társadalmi rendszerünk demokratikus jellegével, internacionalista elveinkkel, korunk követelményeivel. Mindez kifejeződik a szocialista országok közötti sokoldalú együttműködés fejlesztésében, a népek közötti barátság erősítésében, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért és a béke védelméért folytatott következetes harcban.

Társadalmunk megbecsüli, támogatja fegyveres erőinket. Nemzeti függetlenségünk, szocialista vívmányaink védelmében nagy fontosságú feladat honvédelmünk fejlesztése. A Magyar Néphadsereg és a határőrség a szocialista közösség szövetségi rendszerében, a szocialista országok fegyverbarátságát erősítve, védi hazánk békéjét és függetlenségét. Segíti népünk szocialista építőmunkáját, és fontos szerepet tölt be az ifjúság erkölcsi, politikai és fizikai nevelésében ...

... Az imperializmus stratégiai céljai a társadalmi haladás erőivel szemben változatlanok: a szocialista világrendszer megsemmisítésére, a haladó mozgalmak elfojtására törekszik. Veszélyezteteti a békét, s egyes népeknek súlyos károkat, mérhetetlen szenvedéseket okoz. Eszközei közé tartoznak a burkolt és a nyílt agresszió különböző formái: az ideológiai behatolás, a gazdasági nyomás és zsarolás, az erőszakkal való fenyegetőzés, a legreakciósabb elemek támogatása, a nyílt katonai beavatkozás.

A kapitalizmus súlyos teher az emberiség vállán. Világszerte növekszenek azok a társadalmi erők, amelyek meg tudják szabadítani a népeket ettől a teheről. A kapitalizmus pusztulása történelmileg elkerülhetetlen.

2. Az imperializmussal vívott küzdelemben mind hatalmasabban bontakozik ki korunk három nagy forradalmi ereje: a szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadító mozgalom.

A szocialista világrendszer, a szocializmus útján járó szabad népek testvéri közössége az imperializmus elleni harc döntő tényezője. A szovjet nép eredményesen munkálkodik a kommunizmus építésén, más szocialista országok sikerrel oldották meg a szocializmus alapjainak lerakását, és a szocialista építés fejlettebb szakaszába léptek. A szocialista világrendszer fejlődésének abba a szakaszába ért, amikor mind teljesebben érvényesülnek az új társadalmi rendben rejlő hatalmas lehetőségek. A dolgozó nép hatalmára és a termelési eszközök társadalmi tulajdonára építve, gyors ütemben és tervszerűen fejlődik a szocialista országok népgazdasága, széleskörűen terjed a kultúra, rendszeresen emelkedik az élet színvonal. A szocialista demokrácia fejlődésével magas fokon bontakozik ki a dolgozó tömegek társadalmi, politikai aktivitása. A szocialista világrendszer példája növeli a szocializmus vonzerejét a világ népeinek körében.

A társadalmi-gazdasági rendszer azonossága, a közös érdekek és célok alapján sokoldalúan fejlődik a szocialista országok együttműködése. Létrejött a szocialista államok történelmileg új típusú szövetségi rendszere. A Varsói Szerződés szervezete döntő szerepet játszik a szocializmus vívmányainak védelmében, a szocialista országok békeszerető külpolitikájának összehangolásában. A Kölcsonös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében tovább erősödik és tökéletesedik gazdasági együttműködésük. Eredményesen fejlődnek tudományos és kulturális kapcsolataik. Az új típusú kapcsolatok megteremtésének és fejlesztésének bonyolult folyamata minden akadályon át előre halad. Az egység további erősítése, az egységbontó kísérletek leküzdése a marxizmus-leninizmus, a szocialista internacionalizmus elvei alapján minden szocializmust építő

nép közös érdeke, az egyetemes emberi haladásért és a békéért folyó küzdelem fontos tényezője.

A kapitalista országokban a munkásosztály fokozza harcát gazdasági helyzetének javításáért, a demokratikus szabadságjogokért. A munkásosztály soraiban erősödnek az egységtörekvések. Szilárdul a munkásosztálynak más népi tömegekkel való szövetsége, kibontakozik harcuk a monopóliumok uralmának megdöntéséért, a demokratikus népi hatalomért. A kommunista és munkáspártoknak a mélyreható társadalmi, gazdasági és politikai átalakulásáért vívott harca szerves része a szocializmusért folyó küzdelmüknek.

A gyarmati rendszer összeomlása jelentősen gyengítette az imperializmus hadállásait. A gyarmati uralom alól felszabadult országok többségében a haladó erők eredményes harcot folytatnak a nemzeti függetlenség megvédéséért, az ország gazdasági önállóságának megteremtéséért, a társadalom demokratikus átalakításáért.

A szocialista világrendszer létrejötté és gyors fejlődése, a Szovjetunió és más szocialista országok aktív, békeszerető külpolitikája, a kapitalista országok munkásosztályának erősödő harcai, a nemzeti felszabadító mozgalmak sikerei, a demokratikus és békeszerető erők összefogása alapvetően megváltoztatta a nemzetközi erőviszonyokat. Mindezek hatására a tőkésországok vezető köreiből is teret hódít a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének elve. Korunkban minden békeszerető erő összefogásával reális lehetőséggé vált a világháború megakadályozása.

3. A Magyar Szocialista Munkáspárt a jövőben is következetesen síkraszáll a szocialista országok összefogásáért, sokooldalú együttműködésük fejlesztéséért. A szocialista világrendszer az az erő, amely az egész emberiség haladásának, hazánk függetlenségének és felvirágzásának legfőbb biztosítója. A közös eszmékből, célokból és érdekekből fakadó együttműködés mind közelebb hozza egymáshoz az új társadalmat építő népeket. A Magyar Szocialista Munkáspárt a szocialista internacionalizmus elveitől vezérelve munkálkodik a szocialista országok közötti két- és több oldalú kapcsolatok sokirányú fejlesztéséért, amely segíti és gyorsítja a szocialista világ előrehaladását.

Kiemelkedő jelentőségű hazánk és a kommunizmust építő Szov-

jetunió megbonthatatlan barátsága, szövetsége, a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja internacionalista kapcsolatainak sokoldalú fejlesztése. A Szovjetunió és az SZKP világtörténelmi szerepet tölt be, a legnagyobb felelősséget és terhet vállalja magára az egyetemes emberi haladásért, a békéért, s a szocialista világ fejlődéséért vívott küzdelemben. Tapasztalatai elvi jelentőségűek az új társadalom építésében, segítsége pótolhatatlan. A történelem igazolja pártunknak azt az elvi álláspontját, hogy szovjetellenes kommunizmus nincs és nem is lehet . . .

Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve. 1975. március 17–22. Kossuth Könyvkiadó, 1975. 500. és 520–522. old.

1976. ÉVI I. TÖRVÉNY A HONVÉDELEMRŐL

*(Elfogadta az országgyűlés 1976. március 18-i ülése)**a) A törvény szövege*

A Magyar Népköztársaság a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével sikeresen dolgozik a fejlett szocialista társadalom felépítésén. E történelmi feladat végrehajtásának alapvető feltétele a béke, amelyért hazánk a társadalmi haladásért küzdő erőkkel együttműködve – társadalmi rendszerünk lényegéből fakadó külpolitikánknak megfelelően – következetesen küzd. Ugyanakkor történelmi szükségszerűség, hogy gondoskodnunk kell országunk szuverenitásának, nemzeti függetlenségének, népünk békéjének és biztonságának, a szocializmus vívmányainak szilárd védelméről és oltalmazásáról. Ennek érdekében – a szocialista közösség tagjaként – a Varsói Szerződés szervezetében tömörült fegyvertársainkkal testvéri összefogásban tovább kell fejlesztenünk hazánk védelmi képességét, tovább kell szilárdítani szövetségi rendszerünket.

A haza fegyveres védelme elsősorban a fegyveres erők és testületek tagjainak esküvel fogadott kötelessége, amelynek teljesítésére mindenkor készen állanak. Korunkban azonban a honvédelem az államtól és az egész társadalomtól a szocialista hazafiság és internacionalizmus eszméjétől áthatott, összehangolt erőfeszítést követel meg mind békében, mind háború idején. Ezért a törvényben meg kell határozni a honvédelem egész rendszerét: a honvédelem irányítási rendjét, az állami és gazdasági szervek, szervezetek és tár-

sadalmi szervezetek honvédelmi feladatait, valamint az állampolgárok személyes kötelezettségeit. Meg kell határozni továbbá a honvédelmi kötelezettséget teljesítő állampolgárokat megillető jogokat, fokozott állami és társadalmi megbecsülésüket.

ELSŐ RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

I. FEJEZET

ALAPVETŐ SZABÁLYOK

Alkotmányos alapelvek

1. § (1) A Magyar Népköztársaság állama védi a dolgozó nép szabadságát és hatalmát, az ország függetlenségét [Alkotmány 5. § (1) bek.].

(2) A haza védelme a Magyar Népköztársaság minden állampolgárának kötelessége [Alkotmány 70. § (1) bek.].

(3) Az állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség alapján katonai szolgálatot teljesítenek [Alkotmány 70. § (2) bek.]

A honvédelem célja

2. § A honvédelem célja: az ország lakosságának, szerveinek, területének és gazdaságának tervszerű felkészítése, szükség esetén mozgósítása és igénybevétele a haza megvédésére.

A honvédelmi feladatok

3. § A honvédelmi feladatok a következők:

a) a törvényben meghatározott szervek irányító, szervező és nevelő tevékenysége;

- b) az állampolgárok személyes szolgálatának teljesítése;
- c) a szervek és az állampolgárok gazdasági kötelezettségének és anyagi szolgáltatásának teljesítése.

A törvény időbeli hatálya

4. § (1) A törvény hatálya mind béke, mind háború idejére kiterjed. Külön határozza meg a törvény azokat a rendelkezéseket, amelyeknek a hatálya csak háború idejére szól.

(2) A törvénynek a háború idejére szóló rendelkezéseit az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély idején is alkalmazni kell, ha ennek beálltát – a Magyar Népköztársaság területi épségét, függetlenségét vagy állami és társadalmi rendjét közvetlenül veszélyeztető események folytán – a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa (a továbbiakban: Elnöki Tanács) kinyilvánította.

A nemzetközi szerződések megtartása

5. § (1) A Magyar Népköztársaság maradéktalanul teljesíti a nemzetközi szerződésekben vállalt katonai kötelezettségeit.

(2) A Magyar Népköztársaság szervei, fegyveres erői, fegyveres testületei és állampolgárai a törvénybe iktatott egyezményeknek megfelelően tiszteletben tartják a hadviselés nemzetközi szabályait.

A HONVÉDELEM IRÁNYÍTÁSA ÉS RENDSZERE

II. FEJEZET

A HONVÉDELMI FELADATOK ELLÁTÁSÁNAK IRÁNYÍTÁSA

Az irányítás általános elvei

6. § (1) A honvédelem irányításának és a feladatok meghatározásának alapja a Magyar Népköztársaság honvédelmi politikája. E politika érvényre juttatása megköveteli a honvédelem egységes, központi irányítását és a szövetségi rendszerünk katonai alapelveivel való összehangolását.

(2) Az állami, gazdasági és társadalmi szervezetek irányító szervei már békében is kötelesek megtenni a szükséges intézkedéseket az ország védelmi felkészültségének erősítésére.

Az országgyűlés

7. § Az országgyűlés az alkotmánynak megfelelően gyakorolja a Magyar Népköztársaság fegyveres védelmével kapcsolatos következő jogait:

a) megerősíti az ország függetlenségével, területi sérthetetlenségével és védelmével, továbbá a hadviseléssel kapcsolatos legfontosabb nemzetközi szerződéseket;

b) dönt a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötés kérdéséről, továbbá

c) megalkotja a honvédelemre vonatkozó alapvető jogszabályokat.

Az Elnöki Tanács

8. § (1) Az Elnöki Tanács az alkotmányban biztosított jogkörében

a) megállapítja és kihirdeti az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszélyt és annak megszűnését;

b) háború vagy az állam biztonságát súlyosan fenyegető veszély (a továbbiakban: háború) idején rendkívüli hatáskörrel felruházott Honvédelmi Tanácsot hozhat létre;

c) a honvédelemmel kapcsolatos nemzetközi szerződéseket köt és erősít meg.

(2) Az Elnöki Tanács hatáskörébe tartozik a tábornok

a) kinevezése;

b) elbocsátása és fegyelmi okból történő nyugállományba helyezése;

c) rendfokozatban való visszavetése, vagy lefokozása, a bírósági ítélettel történő visszavetés, illetőleg lefokozása esetén kívül.

A Honvédelmi Tanács

9. § (1) A Honvédelmi Tanács fő feladata háború idején a honvédelem legfelsőbb irányítása és az ország összes erőforrásainak hatékony felhasználása a haza védelmére.

(2) A Honvédelmi Tanács gyakorolja az Elnöki Tanácsnak az általa átruházott jogait és az Elnöki Tanács által megállapított körben a Minisztertanács jogait.

(3) Az Elnöki Tanács állapítja meg a Honvédelmi Tanács összetételét, választja meg elnökét, titkárát és tagjait.

(4) A Honvédelmi Tanács elnöke a fegyveres erők és fegyveres testületek főparancsnoka.

A Minisztertanács

10. § (1) A Minisztertanács a honvédelem erősítése, az állami és társadalmi rend védelme érdekében

a) a törvény keretei között gondoskodik a honvédelemmel kapcsolatos kérdések jogi szabályozásáról;

b) irányítja és összehangolja a minisztériumok és az országos hatáskörű szervek honvédelmi jellegű tevékenységét;

c) jóváhagyja a honvédelemmel kapcsolatos gazdasági terveket, és az állami költségvetés keretében előkészíti a honvédelmi költségvetést;

d) dönt a fegyveres erőkre és fegyveres testületekre vonatkozó, valamint a honvédelmi felkészítés állami és gazdasági feltételeinek biztosítását szolgáló – hatáskörébe utalt – kérdésekben;

e) elrendeli az ország általános vagy részleges mozgósítását, meghatározza a mozgósítással kapcsolatban a központi és területi irányító szervek feladatait, valamint az állampolgárok egyes kötelezettségeit.

(2) A Minisztertanács a honvédelemmel kapcsolatos egyes feladatait – az általa megállapított körben – a Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága útján látja el.

A miniszterek és az országos hatáskörű szervek vezetői

11. § (1) A miniszterek és az országos hatáskörű szervek vezetői (a továbbiakban: miniszterek) a jogszabályok, valamint a Honvédelmi Tanács, a Minisztertanács és a Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága rendelkezéseinek megfelelően irányítják az államigazgatásnak a feladatkörükbe tartozó ágaiiban és az alájuk rendelt szerveknél a honvédelemmel kapcsolatos tevékenységet.

(2) A honvédelmi miniszter a honvédelmi igazgatás körében

a) szervezi és irányítja az ország külső támadás elleni fegyveres védelmével, valamint a polgári védelemmel kapcsolatos feladatok teljesítését;

b) a Minisztertanács által meghatározott kérdésekben irányítást és ellenőrzést gyakorol a más minisztériumok és országos hatáskörű szervek, valamint szakfelügyeletet lát el a tanácsok honvédelmi jellegű tevékenysége felett;

c) javaslatokat tesz a honvédelmi követelményekre, és együttműködik az illetékes szervekkel a gazdasági kötelezettségek és anyagi szolgáltatások teljesítésével összefüggő feladatok ellátásában;

d) a törvény és a Minisztertanács felhatalmazása alapján gondoskodik a honvédelemmel kapcsolatos végrehajtási feladatok egy-egy szabályozásáról;

e) kiadja – a belügyminiszterrel egyetértésben – a fegyveres erők alapvető szabályzatait.

(3) A Magyar Néphadsereg és a polgári védelem a honvédelmi miniszter irányítása alá tartozik.

(4) A Határőrséget a belügyminiszter irányítja.

A fővárosi, megyei szervek feladatai

12. § (1) A fővárosi, megyei honvédelmi bizottságok a Minisztertanács Honvédelmi Bizottságának területi szervei. Illetékességi területükön ellátják a honvédelmi felkészüléssel kapcsolatban a Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága által megállapított feladatokat.

(2) Háború idején a fővárosi, megyei honvédelmi bizottság a Honvédelmi Tanács területi szerveként működik.

(3) A honvédelmi feladatok helyi végrehajtására a fővárosi honvédelmi bizottság fővárosi kerületi, a megyei honvédelmi bizottság városi, megyei városi és járási védelmi bizottságokat hoz létre.

13. § A Budapest Fővárosi Hadkiegészítő Parancsnokság és a megyei hadkiegészítési és területvédelmi parancsnokságok (a továbbiakban: hadkiegészítési és területvédelmi parancsnokság) illetékességi területükön szervezik a fegyveres erők és – a jogszabályban meghatározott keretek között – a fegyveres testületek kiegészítésével, mozgósításával, az anyagi szolgáltatási kötelezettséggel, a hadkötelesek és hozzátartozóik érdekvédelmével összefüggő honvédelmi igazgatási, valamint a területvédelmi feladatok ellátását.

14. § (1) A fővárosi és a megyei tanács

a) szervezi és irányítja a lakosság honvédelmi nevelését, a polgári védelem ellátását, valamint a felügyelete alá tartozó szervek honvédelmi felkészítését;

b) részt vesz a honvédelmi kötelezettségek teljesítésének, továbbá a fegyveres erők és fegyveres testületek mozgósításának és kiegészítésének szervezésében és irányításában.

(2) A helyi tanács és valamennyi tanácsai szerv az illetékességi területén ellátja a hatásköre szerint reá háruló alábbi honvédelmi feladatokat:

a) biztosítja egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítésének feltételeit;

b) végrehajtja a honvédelmi felkészítés és a mozgósítás területi tennivalóit;

c) szervezi a polgári védelmet, valamint

d) végrehajtja a lakosság védelmével és ellátásával kapcsolatos teendőket.

15. § (1) Az egyéb fővárosi és megyei szervek ellátják a saját honvédelmi feladataikat, és irányítják a felügyeletük alá tartozó szerveknél folyó honvédelmi tevékenységet.

(2) Az (1) bekezdésnek megfelelően az intézetek, intézmények, közlekedési, szállítási, hírközlési, valamint más állami szervek feladat körükben biztosítják

a) a honvédelmi felkészülést, továbbá

b) háború idején

– az adott helyzetnek megfelelő működés feltételeit és folyamatosságát,

– a polgári védelmi feladatok megvalósítását, valamint

– a fegyveres erők, a fegyveres testületek, a rendészeti szervek és a lakosság szükségleteinek kielégítését a honvédelmi feladataik megvalósításához.

III. FEJEZET

A FEGYVERES ERŐK FELADATAI

16. § (1) A fegyveres erők: a Magyar Néphadsereg és a Határőrség. A polgári védelem katonai állománya a Magyar Néphadsereghez tartozik.

(2) A fegyveres erők feladatai:

a) a Magyar Népköztársaság területének, függetlenségének, szocialista állami, gazdasági és társadalmi rendjének, valamint békéjének védelme külső támadással szemben;

b) a Magyar Népköztársaság államhatárainak őrzése;

c) a nemzetközi szerződésekből folyó katonai kötelezettségek teljesítése;

- d) a honvédelem szempontjából fontos létesítmények őrzése és más hátországvédelmi feladatok ellátása;
- e) közreműködés az állam- és közbiztonság védelmében;
- f) közreműködés a polgári védelem feladatainak ellátásában;
- g) segítségnyújtás elemi csapás vagy egyéb közveszély esetén;
- h) közreműködés a népgazdasági feladatok végrehajtásában, valamint
- i) részvétel az ifjúság nevelésében.

IV. FEJEZET

A FEGYVERES TESTÜLETEK, A RENDÉSZETI ÉS POLGÁRI VÉDELMI SZERVEK HONVÉDELMI FELADATAI

17. § (1) A fegyveres testületek: a rendőrség, a munkásőrség és a büntetésvégrehajtási testület.

(2) A fegyveres testületek feladatai:

- a) az állam- és közbiztonság védelme és fenntartása;
- b) közreműködés a hátország védelmében;
- c) részvétel a polgári védelem feladatainak ellátásában, valamint
- d) a fegyveres erők támogatása feladataik végrehajtásában.

18. § (1) A rendészeti szervek: a vám- és pénzügyőrség, valamint az állami tűzoltóság.

(2) A rendészeti szervek a hatáskörükbe tartozó feladatok ellátása mellett közreműködnek egyes honvédelmi feladatok végrehajtásában.

19. § (1) A polgári védelem szervei: az államigazgatási és az üzemi (vállalati, szövetkezeti, hivatali, intézményi stb.) szervek.

(2) A polgári védelem szervei végzik a lakosság polgári védelmi felkészítését, a terület előkészítését a támadófegyverek hatása elleni védekezésre, és közreműködnek egyes rendkívüli intézkedések végrehajtásában.

A GAZDÁLKODÓ SZERVEK HONVÉDELMI FELADATAI

20. § (1) Az állami vállalatok, a szövetkezetek, az egyéb termelő, szolgáltató, kereskedelmi, valamint a tartalékképzést és kezelést végző szervek (a továbbiakban együtt: gazdálkodó szervek) feladata, hogy folyamatosan megtegyék azokat az intézkedéseket, amelyek az ország gazdasági erőforrásainak a honvédelem érdekében való felhasználását szolgálják.

(2) A gazdálkodó szervek – az (1) bekezdésben meghatározott feladatkörben – gondoskodnak a honvédelmet szolgáló termelő, szolgáltató, kereskedelmi és központi tartalékolási tevékenység folytatásáról, valamint ahhoz a szükséges anyagi eszközök képzéséről.

(3) A gazdálkodó szerveket honvédelmi célból anyagi szolgáltatási kötelezettség is terheli.

VI. FEJEZET

A TÁRSADALMI SZERVEZETEK HONVÉDELMI FELADATAI

21. § (1) A társadalmi szervezetek tevékenységük körében

a) szervezik, irányítják és támogatják az ország lakosságának hazafias nevelését és honvédelmi felkészítését;

b) segítséget adnak az egyes honvédelmi kötelezettségek teljesítéséhez, az ország területének és gazdaságának honvédelmi előkészítéséhez;

c) háború idején közreműködnek a honvédelmi feladatok ellátásában.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak végrehajtásában külön meghatározott sajátos feladata van a Magyar Honvédelmi Szövetségnek.

AZ ÁLLAMPOLGÁROK HONVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEI

22. § (1) A haza védelmében személyes szolgálatával és anyagi javaival valamennyi magyar állampolgár köteles a törvény rendelkezései szerint részt venni.

(2) Az állampolgárok honvédelmi kötelezettsége magában foglalja:

- a) a hadkötelezettséget,
- b) a polgári védelmi kötelezettséget,
- c) a honvédelmi munkakötelezettséget, valamint
- d) a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget.

(3) A honvédelmi kötelezettségek teljesítésére való nevelés és felkészítés céljából az ifjúság honvédelmi oktatásban vesz részt.

HARMADIK RÉSZ

A HONVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEK
A FEGYVERES ERŐK ÉS A FEGYVERES TESTÜLETEK

VIII. FEJEZET

A HADKÖTELEZETTSÉG

Általános hadkötelezettség

23. § A hadkötelezettség általános. Magában foglalja a katonai szolgálatra kötelezett állampolgároknak a haza fegyveres védelmére irányuló, a törvényben meghatározott személyes kötelezettségeit.

A férfiak hadkötelezettsége

24. § (1) A férfiak hadkötelezettsége – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – annak az évnek január 1. napjától áll fenn,

amelyben betöltik a 18. évüket, és annak az évnek december 31. napjáig tart, amelyben az 55. évüket betöltik.

(2) A tartalékos tábornokok és tisztek hadkötelezettsége, annak az évnek december 31. napjáig áll fenn, amelyben a 60. évüket betöltik.

(3) A férfiak hadkötelezettsége magában foglalja

a) a jelentkezési kötelezettséget és

b) a katonai szolgálati kötelezettséget.

A jelentkezési kötelezettség

25. § A férfiak jelentkezési kötelezettsége magában foglalja:

a) a megjelenési kötelezettséget a nyilvántartási adatok felvétele, ellenőrzése, orvosi vizsgálat vagy gyógykezelés, illetőleg sorozás végett;

b) a bejelentési kötelezettséget személyi adatok nyilvántartása céljából.

A katonai szolgálati kötelezettség

26. § (1) A hadköteles a katonai szolgálati kötelezettségét a Magyar Népköztársaság Alkotmányának, törvényeinek és más jogszabályainak, a katonai szabályzatoknak és utasításoknak, valamint az előljáró parancsainak megfelelően – esküjéhez híven – köteles teljesíteni.

(2) A hadkötelezettség alapján az állampolgárok

a) sorkatonai szolgálatot és

b) tartalékos katonai szolgálatot teljesítenek.

A katonai szolgálatra behívás

27. § A hadköteles behívása katonai szolgálatra behívó-, illetőleg bevonulási paranccsal történik, amelynek a hadköteles késedelem nélkül köteles eleget tenni.

28. § Mozcósítás esetén minden hadkőteles behívható katonai szolgálatra, és a szükséges ideig visszatartható a katonai szolgálatban. A polgári munkakörben való meghagyás feltételeit és módját külön jogszabály állapítja meg.

A hadkőtelesekre vonatkozó korlátozások

29. § (1) A sorkatonai szolgálatot még nem teljesített sorkőteles korú hadkőteles külföldre utazásához a honvédelmi miniszter engedélye szükséges.

(2) Az (1) bekezdés alá nem eső hadkőtelesnek a külföldre utazását a hadkiegészítési és területvédelmi parancsnoksághoz kell előzetesen bejelentenie.

(3) A hadkőteles kivándorlásához a honvédelmi miniszter engedélye szükséges.

A nők hadkőtelezettsége

30. § (1) A hadkőtelezettség csak meghatározott szakképzett-ségű vagy foglalkozású nőkre terjed ki, és a 18. évük betöltésétől a 45. évük betöltéséig tart. Magában foglalja

a) a nyilvántartásba vételhez szükséges megjelenési és bejelentési kötelezettséget;

b) háború idején a katonai szolgálati kötelezettséget is meghatározott szakszolgálatok körében.

(2) A nőt hadkőtelezettség alapján fegyveres szolgálatra kötelezni nem lehet.

A honvédelmi hozzájárulás

31. § Az a hadkőteles, aki sorkatonai szolgálatot nem teljesít, vagy nem a jogszabály által meghatározott időtartamban teljesít, honvédelmi hozzájárulás fizetésére kötelezhető.

A FEGYVERES ERŐK ÉS A FEGYVERES TESTÜLETEK
ÁLLOMÁNYA*A fegyveres erők katonai állománya*

32. § (1) A fegyveres erők katonai állománya tényleges és tartalékos állományból tevődik össze.

(2) A tényleges állomány háborús szolgálatáról külön jogszabály rendelkezik.

A tényleges állomány

33. § A fegyveres erők tényleges állományához tartoznak:

- a) a hivatásos,
- b) a továbbbszolgáló,
- c) a sorkatonák,
- d) a szolgálatot teljesítő tartalékosok, és
- e) a katonai tanintézet (kollégium) hallgatói.

A tényleges állomány kiegészítése

34. § (1) A fegyveres erők tényleges állományának folyamatos kiegészítése a hadkötelesek és az önkéntesek behívása, a hivatásos és továbbbszolgálatra, valamint a katonai tanintézetbe (kollégiumba) jelentkezett személyek felvétele útján történik.

(2) A tényleges állomány tagjai a szolgálati viszony keletkezése szerint hadkötelezettség vagy önkéntes jelentkezés alapján teljesítenek katonai szolgálatot.

(3) Az önkéntes jelentkezés alapján behívott katonákra – a külön jogszabályban megállapított eltérésekkel – kiterjednek a hadkötelezettség alapján szolgálatot teljesítőkre vonatkozó rendelkezések. Ez irányadó háború idején a munkásőrség társadalmi állományú tagjaira is.

35. § (1) A fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának tagjai önként választott élethivatásuk alapján – a jogszabályok, szabályzatok, utasítások és az előjárók parancsai szerint – fokozott politikai, szakmai és erkölcsi felelősséggel, tantöríthatatlan hűséggel és az önfeláldozásig terjedő odaadással kötelesek teljesíteni a haza és a néphatalom fegyveres szolgálatát.

(2) A fegyveres erők hivatásos állományába azok a feddhetetlen előéletű, a hivatásos katonai szolgálat ellátására alkalmas magyar állampolgárok vehetők fel, akik a katonai szolgálatot élethivatásul választották, és megfelelnek az illetékes miniszter által előírt egyéb feltételeknek is. Ez megfelelően irányadó a fegyveres testületek tagjaira is.

(3) A hivatásos állomány tábornokokból, tisztekből, zászlósokból, tiszthelyettesekből és – a munkásőrség kivételével a fegyveres testületeknél – tisztesekből áll.

(4) A hivatásos szolgálat felső korhatára a betöltött 55. év. Az illetékes miniszter szolgálati érdekből háború idején, valamint bejegyzésükkel békében is egyes fontos beosztású hivatásos állományúakat a hivatásos szolgálatban a felső korhatár elérése után is visszatarthat.

(5) A hivatásos szolgálati viszony elbocsátással, illetőleg nyugállományba helyezéssel szűnik meg. Akinek a hivatásos szolgálati viszonya megszűnt, a törvény szerint reá háruló hadkötelezettség alól nem mentesül.

(6) A hivatásos szolgálati viszony részletes szabályait külön jogszabály állapítja meg.

A továbbbszolgáló állomány

36. § (1) A fegyveres erők továbbbszolgáló állománya a hivatásos katonák szolgálatának segítésére, egyes parancsnoki beosztások betöltésére, illetőleg szakszolgálati feladatok ellátására hivatott.

(2) A fegyveres erők továbbbszolgáló állományába – önként je-

lentkezés alapján – az a feddhetetlen előéletű magyar állampolgár vehető fel, aki az illetékes miniszter által meghatározott egyéb feltételeknek is megfelel.

(3) A továbbszolgálók szolgálati viszonya meghatározott időre létesül.

(4) A továbbszolgáló állomány tisztekből, zászlósokból, tiszt-helyettesekből és tisztesekből áll.

(5) A továbbszolgálók szolgálati viszonya tartalékos állományba vagy rokkantsági nyugállományba helyezéssel szűnik meg.

A sorkatonai szolgálat

37. § (1) A sorkatonai szolgálatot a fegyveres erőknél kell teljesíteni.

(2) A besorozott hadköteles csak a 18. évének betöltése után hívható be sorkatonai szolgálatra. Az önként jelentkezett, valamint a felsőfokú tanintézetbe felvett férfi azonban már a 17. évének betöltésétől behívható.

(3) A besorozott hadköteles annak az évnek december 31. napjáig hívható be sorkatonai szolgálatra – a (4) és (5) bekezdésben foglalt kivételekkel –, amelyben a 23. évét betölti (sorköteles kor).

(4) Az a hadköteles, aki szolgálathalasztásban részesült, illetőleg akinek a sorkatonai szolgálatát félbeszakították, annak az évnek december 31. napjáig hívható be sorkatonai szolgálatra vagy annak továbbfolytatására, amelyben a 28. évét betölti.

(5) Aki a sorkatonai szolgálat alól magát jogellenesen kivonta, a 40. évének betöltéséig hívható be sorkatonai szolgálatra.

(6) A besorozott évfolyamok katonai szolgálatra való behívásának időpontját a honvédelmi miniszter állapítja meg.

(7) A hadköteles sorkatonai szolgálatát a behívás esedékessége idején fennálló egészségi fogyatékoság, családfenntartói kötelezettség, tanulmányok folytatása miatt, illetőleg fontos közérdekből vagy személyi érdekből el lehet halasztani, illetőleg félbe lehet szakítani.

38. § (1) A sorkatonai szolgálat időtartama 24 hónap. Ezen belül az egyes fegyvernemek, szolgálati és szakágak, évfolyamok, valamint csoportok szolgálati idejét a honvédelmi miniszter állapítja meg.

(2) A sorkatonai szolgálat az állománybavétellel kezdődik és a tartalékállományba helyezéssel ér véget.

A tartalékos állomány

39. § (1) A fegyveres erők tartalékos állománya

a) a kiképzetlen,

b) a sorkatonai szolgálatot teljesített,

c) a tartalékos kiképzésben részesült, valamint

d) a hivatásos és a továbbbszolgáló állományból elbocsátott, nyugállományba, illetőleg tartalékos állományba helyezett hadkötelesekből áll.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak a fegyveres testületek és a rendészeti szervek állományára megfelelően irányadók.

A tartalékos katonai szolgálat

40. § (1) A tartalékos katonai szolgálatot általában a fegyveres erőknél, kivételesen a fegyveres testületeknél és a honvédelmi miniszter által meghatározott szerveknél kell teljesíteni.

(2) A tartalékos katonai szolgálat célja:

a) tartalékos kiképzés,

b) továbbképzés,

c) gyakorlat,

d) gyakorlószolgálat, vagy

e) különleges katonai szolgálat.

41. § (1) Az a hadköteles, aki sorkatonai szolgálatot nem teljesített, a 40. évének betöltéséig – legfeljebb 6 hónapi időtartamra – tartalékos kiképzésre behívható.

(2) A sorkatonai szolgálatot teljesített vagy tartalékos kiképzésben részesült hadkötelest továbbképzésre 5 évenként egyszer lehet behívni, mégpedig

a) tisztet, zászlóst és tiszthelyettest legfeljebb 4 hónapi,

b) tisztet és honvédet legfeljebb 3 hónapi időtartamra.

(3) A sorkatonai szolgálatot teljesített vagy tartalékos kiképzésben részesült hadköteles évenként egyszer, legfeljebb 20 napig tartó gyakorlatra behívható.

(4) A tartalékos hadköteles a Minisztertanács által meghatározott keretben – a hadkötelezettség egész ideje alatt egy ízben, legfeljebb 12 hónapig tartó – gyakorlószolgálatra, illetőleg külön meghatározott katonai feladat teljesítése végett különleges katonai szolgálatra is behívható. Ugyanezekből a célokból egyes hadkötelesek a sorkatonai szolgálat letöltése után legfeljebb 2 hónapi időtartamra tartalékos katonai szolgálat teljesítésére visszatarthatók.

(5) A 40. § (2) bekezdésének b)–e) pontja céljából teljesített katonai szolgálat együttes időtartama nem haladhatja meg tartalékos tiszt, zászlós és tiszthelyettes esetén a 24 hónapot, tartalékos tiszt és honvéd esetén a 18 hónapot.

(6) A hadköteles a tartalékos katonai szolgálat alól véglegesen vagy ideiglenesen mentesíthető.

A tartalékos tisztek és tiszthelyettesek képzése

42. § (1) Tartalékos tiszti, illetőleg tiszthelyettesi kiképzésre kötelezhető:

a) a közép- vagy felsőfokú oktatási intézményt végzett hadköteles, továbbá

b) a sorkatonai szolgálatot teljesített hadköteles – legfeljebb 6 hónapi időtartamban –, feltéve hogy leszerelésétől legalább 3 év eltelt.

(2) A tartalékos tisztek és tiszthelyettesek kiképzése a sorkatonai szolgálat során, illetőleg a tartalékos kiképzés és továbbképzés keretében szervezett tanfolyamokon történik.

43. § (1) A katonai tanintézetek (a katonai főiskolák és a tiszt-helyettesi iskolák) hallgatói, továbbá a katonai kollégiumba felvett hallgatók önként jelentkezés alapján teljesített katonai szolgálat keretében, tanulmányok folytatásával készülnek a hivatásos katonai pályára.

(2) Katonai tanintézetbe (kollégiumba) az a feddhetetlen előéletű, katonai szolgálatra alkalmas hadköteles vehető fel, aki a katonai szolgálatot élethivatásul választja, és az illetékes miniszter által meghatározott egyéb feltételeknek is megfelel.

(3) A fegyveres erők hivatásos állományának utánpótlása első sorban a katonai tanintézetek végzett hallgatói köréből történik.

A fegyveres erők és a fegyveres testületek tagjainak felelőssége

44. § (1) A fegyveres erők és a fegyveres testületek tényleges állományú tagjait a törvényekben és más jogszabályokban, szabályzatokban, utasításokban vagy parancsokban meghatározott kötelezettségük megszegése esetén – ha súlyosabb elbírálás alá nem esik –, a fegyelmi eljárásra vonatkozó szabályok szerint kell felelősségre vonni.

(2) Azt a tartalékos tábornokot, tisztet, zászlóst, tiszthelyettest és tisztet, aki a polgári életben a rendfokozatához méltatlan magatartást tanúsít, a fegyveres erők, illetőleg a fegyveres testületek tagjaira vonatkozó fegyelmi szabályok szerint kell felelősségre vonni.

A fegyveres erők és a fegyveres testületek polgári állománya

45. § (1) A fegyveres erők és a fegyveres testületek polgári állományához tartoznak a kinevezett és a szerződéses munkaviszonyban álló polgári alkalmazottak.

(2) A polgári alkalmazottak munkaviszonyára a munkajogi szabályok és a rájuk vonatkozó külön rendelkezések az irányadók.

A FEGYVERES ERŐK ÉS A FEGYVERES TESTÜLETEK
TAGJAINAK RENDFOKOZATA

46. § (1) A rendfokozat megtisztelő cím, amelyhez a jogszabályokban és szabályzatokban meghatározott szolgálati jogosultságok és kötelezettségek fűződnek.

(2) A rendfokozatokat, továbbá a rendfokozatba kinevezés és előléptetés feltételeit és módját külön jogszabályok állapítják meg. A tartalékos tiszti rendfokozatba való kinevezésre és előléptetésre, továbbá az ennél alacsonyabb rendfokozatba való kinevezés és előléptetés szabályainak megállapítására az illetékes miniszter jogosult.

(3) A fegyveres erők és a fegyveres testületek tagja elveszti rendfokozatát jogerős bírósági ítélet alapján vagy az illetékes miniszter által megállapított fegyelmi, illetőleg becsületbírósági eljárás szabályai szerint.

(4) A tartalékos tisztt lefokozására vagy rendfokozatban visszavetésére, továbbá az ennél alacsonyabb rendfokozatú tartalékos esetén a lefokozás és a rendfokozatban visszavetés szabályainak megállapítására az illetékes miniszter jogosult.

(5) Háború idején a rendfokozatba kinevezés, előléptetés és a visszavetés, valamint a lefokozás feltételeit és módját a jogszabály eltérően állapíthatja meg.

XI. FEJEZET

A POLGÁRI VÉDELMI KÖTELEZETTSÉG

47. § (1) A polgári védelmi kötelezettség célja: a lakosság felkészítése a támadófegyverek, elemi csapás és más rendkívüli esemény okozta károk megelőzésére, felszámolására és hatásuk csökkentésére, továbbá az ezekkel összefüggő mentési és mentesítési feladatok végrehajtása.

(2) A polgári védelmi kötelezettség férfiakra 16–65 éves, nőkre 16–60 éves korukig terjed.

(3) A polgári védelmi kötelezettség teljesítését a munkahely, illetőleg a lakóhely szerint illetékes polgári védelmi vezető (az illetékes miniszter, az üzem, intézmény vezetője, a tanács elnöke) rendeli el.

(4) A polgári védelmi kötelezettség magában foglalja a kiképzésben (legfeljebb évi 60 óra) és gyakorlaton (évente legfeljebb 3 nap) való részvételnek, valamint a polgári védelmi szolgálat ellátásának a kötelezettségét, továbbá a megjelenési és bejelentési kötelezettséget.

(5) Önkéntes jelentkezés alapján az illetékes miniszter által meghatározott szakképzettségűek vagy foglalkozásúak polgári védelmi kiképzése az évi 60 órai időtartamot meghaladhatja.

(6) Háború idején a kötelezettek a polgári védelmi szolgálat folyamatos ellátására időbeli korlátozás nélkül igénybe vehetők.

XII. FEJEZET

A HONVÉDELMI MUNKAKÖTELEZETTSÉG

48. § (1) Háború idején honvédelmi munkakötelezettség rendelhető el.

(2) A honvédelmi munkakötelezettség alapján az állampolgárok (férfiak 14–65, nők 14–60 éves korukig) tartósan vagy időlegesen, képességeiknek és egészségi állapotuknak megfelelő fizikai vagy szellemi munka teljesítésére kötelezhetők.

(3) A kötelezett a munkakötelezettségét a számára kijelölt munkahelyen – munkaviszonyban, illetőleg szövetkezeti tagsági viszonyban álló személy rendszerint az eredeti munkahelyén – teljesíti.

XIII. FEJEZET

A HONVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGET TELJESÍTŐK ÉRDEKVÉDELME

49. § (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a honvédelmi kötelezettséget teljesítő állampolgárok megbecsülését, erkölcsi és

anyagi támogatását, érdemeik elismerését, valamint érdekeik széles körű védelmét.

(2) A honvédelmi kötelezettséget teljesítőket a kötelezettség teljesítése során, illetőleg azzal összefüggésben bekövetkezett betegség vagy rokkantság esetén állami ellátás illeti meg. A jogszabályban megállapított esetben állami ellátás illeti meg a tartásra jogosult hozzátartozót is.

(3) A honvédelmi kötelezettséget teljesítő személy (halála esetén hozzátartozója) részére meg kell téríteni az életének, egészségének vagy testi épségének sérelméből eredő kárát, ha az a kötelezettség teljesítésével összefügg.

(4) A honvédelmi kötelezettséget teljesítőt munkaviszonya (szövetkezeti tagsági viszonya) alapján – a kötelezettség jellegének megfelelően – térítés, járandóság, illetőleg kedvezmény illeti meg. A tartásra jogosult hozzátartozóját pedig a hadköteles után ugyancsak térítés, kedvezmény, illetőleg szociális juttatás illeti meg.

(5) A hadköteles munkaviszonya a katonai szolgálat ideje alatt szünetel, és azt – a határozott időre létesített munkaviszony kivételével – megszüntetni nem lehet. A katonai szolgálat a szövetkezeti tagsági viszonyt nem érinti.

(6) Háború idején a honvédelmi kötelezettséget teljesítők érdekvédelmét külön jogszabály állapítja meg.

XIV. FEJEZET

A GAZDASÁGI KÖTELEZETTSÉGEK

50. § (1) A gazdálkodó szervek honvédelmi érdekből az alábbiakra kötelezhetők:

a) meghatározott termékek előállítására, szállítására, forgalomba hozatalára, illetőleg szolgáltatás teljesítésére vagy ezek mellőzésére;

b) az üzem működőképes állapotban tartására, beruházásra, továbbá

c) olyan előkészületi tevékenységre – ideértve a tervezést és a készletezést is –, amely szükséges ahhoz, hogy az a) és b) pont szerinti kötelezettségüknek eleget tegyenek.

(2) A kisiparos és egyéb kisárutermelő, továbbá a kiskereskedő is kötelezhető az (1) bekezdésben meghatározottak teljesítésére.

(3) A határsávban és honvédelmi létesítmény meghatározott körzetében levő mező- és erdőgazdasági ingatlan tulajdonosa, kezelője, illetőleg használója (a továbbiakban: birtokosa) meghatározott termelés folytatására vagy mellőzésére kötelezhető.

XV. FEJEZET

AZ ANYAGI SZOLGÁLTATÁSOK

Ingatlanra vonatkozó kötelezettségek

51. § (1) Az ingatlan birtokosa honvédelmi célból az ingatlan ideiglenes vagy végleges átengedésére kötelezhető.

(2) Az ingatlan birtokosa tűrni köteles, hogy az ingatlanon a honvédelem célját szolgáló berendezést létesítsenek, helyezzenek el, és azt rendeltetésszerűen használják.

(3) A határsávban és honvédelmi létesítmény meghatározott körzetében az ingatlan birtokosa tűrni köteles, hogy az épületet és tartozékait a honvédelem céljára átalakítsák vagy lebontsák.

(4) A birtokos kötelezhető, hogy az ingatlanon személyek védett elhelyezése céljából védelmi létesítményt és berendezést hozzon létre és tartson fenn, továbbá hogy a honvédelem céljára szükséges műszaki követelményeket megvalósítsa.

(5) A birtokos kötelezhető, hogy a honvédelem érdekét veszélyeztető tevékenységtől tartózkodjék.

Ingó dolgokra vonatkozó kötelezettségek

52. § (1) A birtokos honvédelmi célból a következő ingó dolgok bejelentésére, továbbá ideiglenes vagy végleges átengedésére kötelezhető:

a) személy- vagy teherszállításra alkalmas jármű, eszköz és állat,

b) hírközlő berendezés, továbbá

c) gép, műszer és egyéb műszaki eszköz,

(2) A műszaki eszközöket a birtokosnak az előírt műszaki állapotban kell tartania, és igénybevételekor a meghatározott tartalékalakatrésszel kell átadnia.

(3) Háború idején el lehet rendelni, hogy a kötelezett bármely közszükségleti cikkből és anyagból engedje át a honvédelem céljára a saját háztartási vagy gazdasági szükségletét meghaladó készletet.

XVI. FEJEZET

KÁRTALANÍTÁS

53. § (1) Kártalanítás jár:

a) a gazdasági kötelezettségek teljesítése miatt felmerült vagyoni hátrányért, a Minisztertanács vagy az általa felhatalmazott miniszter által megállapított esetekben,

b) az ingatlan és ingó dolog ideiglenes vagy végleges igénybevételeért, továbbá az épületnek és tartozékainak átalakításáért vagy lebontásáért,

c) az ingatlanon berendezés létesítése, elhelyezése vagy használata folytán keletkezett kárért,

d) az ingatlan és ingó dolog állagában okozott kárért.

(2) Nem jár kártalanítás, ha

a) az igénybevétel a birtokost nem akadályozta az ingatlan rendeltetésszerű használatában,

b) a kár az igénybevételelől függetlenül is bekövetkezett volna,

c) a kötelezett olyan dolgot szolgáltatott, ami nem felelt meg a feltételeknek,

d) a kárt az ellenség okozta.

RENDKÍVÜLI INTÉZKEDÉSEK

XVII. FEJEZET

A RENDKÍVÜLI INTÉZKEDÉSEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

54. § (1) Háború idején a szükséghez képest el lehet rendelni a XVIII. és XIX. fejezetben meghatározott, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket.

(2) A háború idejére szóló egyes honvédelmi kötelezettségek, illetőleg rendkívüli intézkedések időlegesen elrendelhetők az állam biztonságát fenyegető veszély idején, továbbá akkor is, ha ez a közrend és közbiztonság védelme vagy elemi csapás elhárítása, illetőleg következményeinek csökkentése érdekében szükséges.

(3) A rendkívüli intézkedéseket a törvények által hatáskörébe utalt kérdésekben az Elnöki Tanács, illetőleg a Minisztertanács rendeli el.

(4) A Minisztertanácstól kapott felhatalmazás alapján egyes rendkívüli intézkedéseket – az irányítás alá tartozó körben – az illetékes miniszter, továbbá a fővárosi és a megyei honvédelmi bizottság is elrendelhet.

(5) A hadműveleti területre vonatkozólag egyes rendkívüli intézkedéseket az illetékes katonai parancsnok is elrendelhet.

XVIII. FEJEZET

RENDKÍVÜLI INTÉZKEDÉSEK AZ ÁLLAM- ÉS KÖZBIZTONSÁG FENNTARTÁSÁRA

55. § (1) Korlátozni lehet a lakosságnak nyilvános helyen való tartózkodását (kijárási tilalom), az ország meghatározott területén való tartózkodását, az ország meghatározott területére utazást, a határ- és idegenforgalmat, valamint az útlevelek kiadását.

(2) A nyilvános gyűlés és felvonulás tartása megtiltható vagy előzetes engedélyhez köthető.

(3) A veszélyeztetett területről a lakosságnak vagy egy részének az eltávolítása, valamint a fontos tárgyak elszállítása (kiürítés) is elrendelhető. Az ennek folytán előállott vagyoni hátrányért kártalanítás nem jár.

(4) A polgári védelem keretében elrendelhető a lakosságnak a veszélyeztetett helységekből való kitelepítése és a kijelölt helyeken való befogadása, a légiveszély idején az elsötétítés, az óvóhelyen való tartózkodás és a magatartással kapcsolatos egyéb különleges szabály is.

(5) A Magyar Népköztársaságnak és szövetségeseinek honvédelmével összefüggő közlemények közzététele engedélyhez köthető. Elrendelhető a sajtótermékek és más, tömegtájékoztatást szolgáló közlemények előzetes ellenőrzése, a hírközlő berendezések használatának korlátozása vagy betiltása, a műsorvevő készülék beszolgáltatása, valamint meghatározott körben a postai közlemények és küldemények ellenőrzése is.

(6) Meg lehet tiltani a fegyverek, lőszerek, a robbanó-, valamint egyes radioaktív, nukleáris, sugárzó és mérgező anyagok forgalmát és felhasználását, továbbá el lehet rendelni azok beszolgáltatását.

(7) Az államigazgatással és az igazságszolgáltatással összefüggő rendelkezések, valamint szervezeti és eljárási szabályok módosíthatók.

(8) Bevezethető a rögtönbíráskodás és a közbiztonsági őrizetbe helyezés.

XIX. FEJEZET

A GAZDÁLKODÁST ÉRINTŐ ÉS EGYÉB RENDKÍVÜLI INTÉZKEDÉSEK

56. § (1) A népgazdaság egész területén a gazdasági folyamatok irányítására – a rendkívüli helyzetnek megfelelően – utasításos rendszerű, kötött tervgazdálkodás vezethető be, és a honvédelem érdekében egyéb különleges gazdálkodási intézkedések léptethetők életbe (hadigazdálkodás).

(2) A honvédelmi szükségletek folyamatos kielégítésére tervszerű, kötött munkaerő-gazdálkodást lehet bevezetni.

(3) A szervezetekre (szövetkezeti szervekre) vonatkozó jogszabályok alkalmazása felfüggeszthető, és a szervezetek (szövetkezeti szervek) az állami szervek közvetlen felügyelete alá rendeltetők.

(4) Az állam belföldi pénzügyi kötelezettségeinek teljesítése átmenetileg korlátozható, illetőleg szüneteltethető, a honvédelmi hozzájárulási kötelezettség kiterjeszthető, továbbá a gazdasági kötelezettségek és anyagi szolgáltatások teljesítésével kapcsolatban különleges kártalanítási szabályok állapíthatók meg.

(5) A közlekedési eszközök és a posta forgalma, valamint a hírközlés korlátozható, illetőleg szüneteltethető.

(6) A fertőző betegségek terjedésének megakadályozására kötelező egészségügyi vizsgálatot és kötelező védőoltást, továbbá egyéb közegészségügyi rendszabályokat lehet elrendelni.

(7) A művelődési (oktatási, kulturális) intézmények működése ideiglenesen korlátozható vagy szüneteltethető.

ÖTÖDIK RÉSZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

XX. FEJEZET

HATÁLYBA LÉPTETŐ ÉS EGYÉB RENDELKEZÉSEK

Illetékmentesség

57. § (1) A törvény, valamint a végrehajtására kiadott jogszabály alapján bármely hatósághoz benyújtott beadvány, jogorvoslat vagy ezek alapján hozott határozat illetékmentes.

(2) Illetékmentes az olyan közokirat is, amelyet a törvény alkalmazása során szükséges igazolás céljára állítanak ki.

58. § E törvény rendelkezései nem érintik a diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező személyeknek nemzetközi szerződésben, jogszabályban vagy viszonyosság alapján biztosított jogait és mentességeit.

Egyes jogkövetkezmények

59. § (1) Háború idején a honvédelmi szabálysértések miatt pénzbírság helyett elzárás is megállapítható.

(2) A honvédelmi kötelezettségek elmulasztása miatt – a Minisztertanács által megállapított esetekben – elővezetést is el lehet rendelni.

Hatálybalépés

60. § (1) Ez a törvény 1976. július 1-én lép hatályba.

(2) A törvény végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik.

(3) A törvény hatálybalépésével kapcsolatos átmeneti rendelkezéseket – az érdekelt miniszterekkel és országos hatáskörű szervek vezetőivel együttesen, illetőleg egyetértésben – a honvédelmi miniszter állapítja meg.

(4) A törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti:

– a honvédelemről szóló 1960. évi IV. törvény, valamint a módosításáról, illetőleg kiegészítéséről szóló 1964. évi 1., 1964. évi 9., 1970. évi 3. és 1973. évi 20. számú törvényerejű rendelet,

– a honvédelmi hozzájárulásról szóló 1959. évi 26. számú, valamint a módosításáról és kiegészítéséről szóló 1969. évi 32. és 1972. évi 3. számú törvényerejű rendelet, továbbá

– a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 1971. évi 10. számú törvényerejű rendelet 55. §-ának (3) bekezdése.

Losonczy Pál s. k.,
a Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
elnöke

Cseterki Lajos s. k.,
a Magyar Népköztársaság
Elnöki Tanácsának
titkára

Részletek

Tisztelt Országgyűlés! Elnök Elvtárs! Képviselő Elvtársak!

Megtisztelő feladatomban teszek eleget, amikor a Miniszternács megbízásából az országgyűlés elé terjesztem az új Honvédelmi Törvény tervezetét.

A törvénytervezet szerves részét képezi annak a jogalkotási tevékenységnek, melyet társadalmi fejlődésünk folyamatában végzünk. Ennek során az utóbbi években több jelentős törvény született. Kiemelkedik ezek közül az Alkotmány módosítása, a tanács-törvény, az ifjúsági törvény, a választási rendszerünk korszerűsítése, a családjogi törvény, a társadalombiztosítási és több más törvény.

A jelenleg hatályos Honvédelmi Törvényünk, az 1960. évi IV. sz. törvény – annak idején – megfelelően szabályozta az ország fegyveres védelmével kapcsolatos alapvető feladatokat. Az elmúlt több mint másfél évtized alatt – összhangban a társadalmunkban végbement általános fejlődéssel – a honvédelem területén is lényeges változások történtek.

Tisztelt Országgyűlés!

Dolgozó népünk érti, helyesli, magáénak vallja a Magyar Szocialista Munkáspárt politikáját; a fejlett szocialista társadalom felépítésének lelkesítő programját, áldozatkészen dolgozik annak valóra váltásán. Mindazzal, amelyet dolgozó népünk a szocialista társadalmi rend építésében, az anyagi és szellemi javak gyarapításában, a tudomány, a kultúra fejlesztésében elért, a haza védelmét is szolgálja, erősíti.

Szocialista államunk, társadalmunk állandóan szilárduló és egyre szélesedő bázisán kialakult a honvédelem korszerű szervezeti, vezetési rendszere, létrejöttek hatékony működési formái és módszerei.

Köztudott, hogy egy állam védelmének erejét, szilárdságát dön-

tő mértékben meghatározza, hogyan viszonyulnak a honvédelemhez az állam polgárai. *Lenin* a burzsoá intervenció idején – nyomatékosan aláhúzta: „*Soha sem fogják legyőzni azt a népet, amelynek munkásai és parasztjai nagy többségükben felismerték, megérezték és látták, hogy saját hatalmukat . . . – a dolgozók hatalmát – védelmezik, hogy azt az ügyet védelmezik, amelynek győzelme nekik és gyermekeiknek biztosítja azt a lehetőséget, hogy élvezzék minden áldását a kultúrának, mindannak, amit az emberi munka létrehozott.*”

Hazánkban az elmúlt évtizedekben alapvető – pozitív – változás ment végbe. A honvédelem valóban egyre inkább az egész nép ügye; a haza védelméért érzett felelősség mélyen gyökerezik a társadalom minden rétegében. A hon védelme nemzeti üggyé, az egész nép feladatává, mindennapi munkájának részévé vált. Csak kiragadott példákkal tudom ezt – idő hiányában – szemléltetni.

Ifjúságunk sorkatonai szolgálatára az jellemző, hogy becsülettel, az áldozat tudatos vállalásával tesz eleget kötelezettségének a hadseregben és a határőrségnél. Szolgálatához való viszonyát szemlélteti, hogy a fegyveres erőknél meghonosodott – a felkészülést elősegítő – szocialista versenymozgalomban a sorkatonák túlnyomó többsége részt vesz, a legnagyobb részük folyamatosan teljesíti vállalását.

A sorkatonai szolgálatot arra is felhasználjuk, hogy az általános társadalmi törekvés szellemében – évente több ezer fő befejezhesse félbemaradt általános iskolai tanulmányait; 16 szakmában folyik jelenleg szakmunkásképzés; sok ezer katona szerez a polgári életben is hasznosítható szakképzettséget.

Fegyveres erőink tartalékos állománya – szóra nem érdemes töredék kivételével – becsülettel tesz eleget honvédelmi kötelezettségének különböző továbbképzéseken és gyakorlatokon. Elismerés, köszönet illeti a tartalékosokat, a családtagjaikat, munkahelyeiket az állampolgári kötelesség tömeges, kimagasló teljesítéséért, illetve annak segítéséért.

A polgári védelemről szólva szintén kimagasló eredményekről tudunk beszámolni. A különböző szakszolgálatokban – túlnyomó többségükben eltérő jellegű napi munkájuk mellett – több száz-ezer fő vesz részt a polgári védelmi feladatok végrehajtásában.

1975-ben a jubileumi versenyen mintegy 100 ezer fő vett részt. Fontos – mondhatnám nélkülözhetetlen – szerepe van ifjúságunk honvédelmi nevelésének, oktatásának, előképzésének, amelyet fiataljaink a különböző szintű iskolákban, az úttörőmozgalomban, a Kommunista Ifjúsági Szövetségben kapnak. A Magyar Honvédelmi Szövetség például évente – az arra önként jelentkezők közül – több mint 10 ezer gépjárművezetőt, 1200 könnyűbúvárt, 6,5 ezer rádiótávírást, több mint háromezer általános híradót képez, és sok más ágazatban folytat még klubjaiban konkrét előképzést. Nagy segítség ez a hadseregnek, mert nem az elemi alapkónál kell kezdenie a képzést-felkészítést, de előnyös a fiatalnak is, mert lényegesen megkönnyíti a katonai szolgálatba való beilleszkedését. A tanult ismeretek nagy része a polgári életben is jól hasznosítható.

Az elmúlt évtizedekben jelentős fejlődés ment végbe – a honvédelem szempontjából nagyon fontos – államhatalmi, államigazgatási munka vonatkozásában is.

A tanácsok és tanácsi szervek, a gazdasági és társadalmi szervezetek mindennapi tevékenységük szerves részeként egyre hozzáértőbben végzik a honvédelemmel összefüggő munkájukat. A tanácsok, illetve irányításuk alatt dolgozó szervek, sok-sok ezernyi állampolgár közreműködése biztosítja készenlétünk, mozgósításunk – országunk katonaföldrajzi helyzetének – megfelelő szinten tartását.

A hadsereg fejlődése

Tisztelt Képviselő Elvtársak!

Az elmúlt másfél évtized nagy változásokat hozott a fegyveres erők és testületek életében is. Dolgozó népünk áldozatos munkájával megteremtette és rendelkezésünkre bocsátotta mindazt, amely a haza fegyveres védelmének – a kor követelményei szerinti – ellátásához szükséges. A kapott lehetőség hatékony felhasználásával jelentős fejlődésen mentek át fegyveres erőink és testületeink.

Racionális átszervezések történtek a fegyveres erőkön és testületeken belül: kialakultak és megszilárdultak szervezeti kereteik.

Fegyveres erőink és testületeink – a néphadsereg, a határőr-

ség, a munkásőrség, a rendőrség, a rendészeti és polgári védelmi szervek – szoros együttműködésben védik a szocialista társadalmi rendünket; oltalmazzák hazánk békéjét, szent határait; őrzik állampolgáraink vagyon- és közbiztonságát, a közrendet. Tisztelettel szólok külön is a munkásőrségről, amelynek szervezeti megszilárdulása, feladatainak kikristályosodása az elmúlt másfél évtizedre esett.

Engedjék meg, tisztelt Képviselő Elvtársak, hogy a Magyar Néphadsereg fejlődéséről, helyzetéről részletesebben szóljak.

Néphadseregünk – népünk által hozott nem kevés áldozat árán – korszerű haderővé vált; növekedett harci képessége; emelkedett harckészültségének színvonala. Még inkább kibontakozott szocialista jellege.

– Szövetségi rendszerünk keretében teljesítettük és teljesítjük vállalt kötelezettségeinket.

– Haderőnket modern technikával szereltük fel, tökéletesítettük szervezeteit.

– Kialakítottuk a hátszágvédelem egységes rendszerét. Ennek jelentőségét az húzza alá, hogy egy esetleges agresszió visszaverése esetén magas fokon szervezett védelemnek kell működni a hátszágban, amely egyaránt kiterjed a terület-, az objektumvédelemre és a lakosság közvetlen oltalmazására. Már békében a polgári védelem 100 mérőállomása vesz részt folyamatosan a légkör szennyeződésének ellenőrzésében.

– Hadseregünk politikai, morális, fegyelmi helyzete szilárd. Magasabb fokon és eredményesen folyik a felkészítés, a kiképzés. Szabályoztuk a hivatásos és továbbszolgáló állomány szolgálati viszonyát – jelentős lépést tettünk előre polgári dolgozóink stabilizálása érdekében.

Hivatásos állományunk megfelelő felkészültséggel rendelkezik, hozzáértően végzi munkáját. Tiszti állományunk mintegy 50 százaléka rendelkezik felsőfokú (katonai főiskola, egyetem, akadémia) végzettséggel; közép- és felsőfokú politikai végzettsége van 70 százalékanak. A tiszthelyettesi állomány mintegy 55 százaléka beosztásának megfelelő iskolai képzésben részesült.

Természetesen munkánk messze nem hibátlan. Még magasabb színvonalra kell emelni a hadsereg alaprendeltetésével közvetlenül

összefüggő területeken – a felkészítés-kiképzés, a harcászultság érdekében – végzendő munkánkat. Ennek megfelelően emelnünk kell szervezőmunkánk, gazdálkodásunk színvonalát, még tovább kell javítani a katonákkal való foglalkozást, a róluk való gondoskodást, bánásmódot; tovább szilárdítani a rendet, a fegyelmet.

Engedjék meg, hogy egy dologról külön is konkrétan beszéljek. Az utóbbi években ugrásszerűen megnőtt szabadságos katonáink által saját, vagy szüleik gépkocsijával okozott – jelentős részben súlyos, halálos kimenetelű – közúti balesetek száma. (Összes személyi veszteségeink mintegy fele magángépkocsival szolgálati időn kívül bekövetkezett balesetből ered.) Mi kötelességünknek tartjuk elsősorban nevelőmunkával e téren is hatni katonáinkra. Úgy vélem, hogy itt közös, összefogott erőfeszítésre van szükség a katonai vezetés, a katonai kollektívák, a szülők részéről.

Folyamatosan emelkedik hivatásos és sorállományunk, polgári dolgozóink életszínvonala, szociális ellátottsága, összhangban a társadalom általános fejlődésével.

A laktanya a katonai szolgálatot teljesítő fiatalok számára emberi hajlék is. Ezért jelentős erőfeszítéseket tettünk – és elhatározott szándékunk ennek következetes folytatása –, hogy állandóan javítsuk katonáink szolgálati, munka- és életkörülményeit, egyre jobb szociális, kommunális és kulturális körülményeket teremtsünk.

Az elmúlt öt évben a hálókörletek 30 százalékát, az éttermek 35 százalékát korszerűsítettük. Melegvíz-szolgáltatás 1970-ben a laktanyák 10 százalékában volt, most pedig 50 százalékában van biztosítva. Elgondolásunk, hogy az ötödik ötéves terv végére mindhárom területen a korszerűsítést 80–90 százalékban megoldjuk.

A fegyveres erőkhöz bevonult sorkatonáink mintegy 23 százaléka nős, ezek több mint fele egy, vagy több gyermekes. A politikai és állami szervek, a volt munkahelyek, a katonai vezetés, parancsnokaink, mozgalmi szerveink nagyon sokféle módon segítik nős, családos katonáink sokféle emberi, anyagi gondjai megoldását. Úgy vélem azonban, ennek színvonalát és főleg szervezettségét még javítani kell.

Tisztelt Képviselő Elvtársak!

Amint Önök is ismerik, a Magyar Néphadsereg rendszeresen részt vesz a népgazdasági építőmunkában. Jelenleg 12 zászlóalj dolgozik a kiemelt nagyberuházásokon. Munkájuk jelentőségét mutatja, hogy valamivel több mint 10 év alatt 20 milliárd forintnyi értéket hoztak létre.

Ezen túlmenően a hadsereg rendszeresen részt vesz a népgazdaság más területeinek megsegítésében is, elsősorban a mezőgazdaságban. Ez a tevékenységünk különösen az elmúlt két évben fejlődött erőteljesen. Az elmúlt években mintegy 1,2 millió munkanapot dolgoztak csapataink és 17 millió gépjármű-kilométert használtunk fel mezőgazdasági termékek szállítására.

Tisztelt Képviselő Elvtársak!

Elért eredményeink alapján jó lelkiismerettel elmondhatjuk, hogy néphadseregünk – a személyi állomány áldozatos munkája, lehetőségeink célszerű felhasználása eredményeként – minden tekintetben erősebb lett. Képes és kész a Szovjet Hadsereggel, a testvéri szocialista hadseregekkel együttműködve szocialista hazánk, társadalmi rendünk, a szocialista közösség érdekeinek fegyveres védelmére.

Egész személyi állományunk nagy örömmel fogadta, s új erőt merített a jövő feladatainak megoldásához, pártunk XI. kongresszusának megállapításából, miszerint: „*A Magyar Néphadsereg egész személyi állománya méltó a nép megbecsülésére. Hadseregünk a kor követelményeinek színvonalán áll és a Varsói Szerződés szervezetében tömörült fegyvertársaival jó együttműködésben védi országunk szuverenitását, nemzeti függetlenségünket, biztosítja, hogy népünk békében és biztonságban élhet.*”

Megnövekedett lehetőségek

Tisztelt Országgyűlés!

Az elmúlt évtizedben végbement jelentős fejlődés egyre inkább rávilágított arra, hogy a jelenlegi honvédelmi törvényünk nincs összhangban megnövekedett lehetőségeinkkel és a mai követelmé-

nyekkel. Megalkotásakor még nem tudtuk, nem vehettük figyelembe a szocialista ipar fejlődésében, az átszervezés befejező szakaszában levő mezőgazdaságban, a szolgáltatások gyors ütemű kibontakozásában rejlő honvédelmi lehetőségeket. Ebből eredően a törvény nem szabályozott számos fontos területet.

Ezért számos kiegészítő rendszabályt kellett hozni. Azok azonban nem tudták megszüntetni a Honvédelmi Törvény hiányosságait, nem pótolhatták az átfogó szabályozást.

A honvédelem átfogó, újbóli szabályozását szükségessé teszi, hogy egy esetleges agresszió esetén a fegyveres küzdelmet a hadsereg vívja, de a háborút – szoros szövetségi rendszerben – a nemzet; és az egész társadalom legteljesebb erő kifejtését igényli.

Pártunk XI. kongresszusa megállapította – és ez legteljesebb összhangban van a Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusának alapmegállapításaival –, hogy *„Korunkban minden békeszerető erő összefogásával reális lehetőséggé vált a világháború megakadályozása.”*

A szocialista eszme, társadalmi rendünk lényegéből fakad, hogy békepolitikát folytatunk. Az elmúlt években a Szovjetunióval, a szocialista országokkal egyetemben kitartóan dolgoztunk az államok közötti békés egymás mellett élés mind teljesebb megvalósításáért, az európai biztonság megszilárdításáért, a világbéke megőrzéséért. Ezt fogjuk tenni a jövőben is.

A történelmi tapasztalatok azonban arra tanítanak bennünket, hogy voltak és vannak olyan erők, amelyek szemben állnak minden progresszív fejlődéssel, a népek, a dolgozók százmilliói termézetes – elemi érdekeit kifejező – békevágásával és akaratával.

Mindebből fakad honvédelmi politikánk alapelve, honvédelmi tevékenységünk értelme és történelmi szükségessége.

Honvédelmi politikánk alapvető célja országunk potenciális védelmi képességének olyan szinten tartása, hogy:

– megfelelő erővel támassza alá pártunk, államunk külpolitikájának alapelveit;

– szavatolja szocialista rendszerünk biztonságát, hazánk, népünk függetlenségét és békéjét;

– biztosítsa közös védelmi szervezetünkben, a Varsói Szerző-

désben vállalt internacionalista kötelezettségünk teljesítését, a szocialista közösség egyetemes érdekének védelmét.

Ennek megfelelően az új Honvédelmi Törvény rendeltetése, hogy a szocialista társadalom széles és szilárd bázisán, a fegyveres erők és testületek fejlődésének, magas fokú készségi színvonalának figyelembevételével előreláthatóan, hosszú távra rendezze a honvédelem minden fontos kérdését.

Minthogy a honvédelem az egész társadalom ügye, a szabályozásnál abból – a gyakorlatban megvalósuló, tényleges helyzetből – indultunk ki, hogy a haza védelme a társadalom valamennyi részére, az állam minden polgárára kötelezettségeket ró. Ennek megfelelően a törvényjavaslat komplex módon szabályozza a honvédelmet mint rendszert; az állami, gazdasági és társadalmi szervezetek, továbbá az állampolgárok honvédelmi feladatait, kötelezettségeit, valamint az ezekkel kapcsolatos jogosultságokat.

A törvény előkészítése során felhasználtuk a régi törvény ma is hasznosítható tételeit, a gyakorlatban szerzett hazai és a baráti országok tapasztalatait, a tudomány eredményeit. Fokozott figyelmet fordítottunk az eddig nem rendezett kérdések szabályozására, valamint arra, hogy az új törvény maradéktalanul összhangban legyen más törvényeinkkel, különösen az alkotmánnyal.

A törvény új vonásai

A tisztelt képviselők időben megkapták írásban a törvényjavaslatot, annak részletes indokolásával együtt. Ezért nincs szándékomban minden egyes tételére részletesen kitérni. A következőkben a törvényjavaslat néhány fontosabb rendelkezéséről kívánok konkrétan formában szólni.

Új vonása a javaslatnak, hogy szabályozza a honvédelem irányítási rendszerét; a legfelsőbb államhatalmi szervtől a fővárosi, illetve megyei szervekig meghatározza a honvédelemmel kapcsolatos irányítási feladatokat.

Az alkotmány rendelkezéseivel összhangban rögzíti az országgyűlésnek, az Elnöki Tanácsnak az ország védelmével összefüggő jogkörét.

Külön említést érdemel az a rendelkezés, amely a rendkívüli haktáskörrel felruházott Honvédelmi Tanács létrehozásáról és feladatairól szól.

Az alkotmány szerint az Elnöki Tanács rendkívüli viszonyok esetén Honvédelmi Tanácsot hozhat létre. Jogállásának és feladatai meghatározásának törvényi szabályozása – a felkészülés érdekében – azonban már most indokolt, szükséges.

A Minisztertanácsnak kiemelkedő szerepe van az ország védelemre való felkészítésében; különösen az anyagi-gazdasági erőforrások biztosításában, valamint az állami és gazdasági szervek felkészítésének összehangolásában, az ország mozgósításának elrendelésében. Nagy jelentőségű, hogy mindez most törvényi szinten kerül szabályozásra.

A kormány a honvédelemmel kapcsolatos feladatait béke idején országos szinten – jórészt – a Honvédelmi Bizottságok útján látja el. A gyakorlatban kialakult és jól bevált rendszer szerint a területi irányítást, felkészítést és koordinálást pedig a fővárosi és megyei honvédelmi bizottságok végzik. A javaslat ezt a gyakorlatot törvényesíti, egyben kimondja, hogy a területi honvédelmi bizottságok a Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága irányítása alatt állnak.

Az irányítás rendszerében meghatározott szerepe van a honvédelmi miniszternek. Ez kifejezésre jut a honvédelmi igazgatás szakirányításában, a néphadsereg vezetésében és a polgári védelem országos irányításában. A javaslat a honvédelmi miniszter funkcióját törvényi szinten először szabályozza.

A tanácsok és tanácsi szervek vonatkozásában a javaslat egyrészt azt a tevékenységi kört rögzíti, amelyet jelenleg is ellátnak, másrészt lehetőséget ad hatáskörük további, indokolt bővítésére szem előtt tartva –, hogy az ésszerű feladat-átcsoportosítások, összevonások hasznosak mind az államnak általában, mind a honvédelem ügyének konkrétan; és jó az állampolgárnak, ha egy-ugyanazon ügyet lehetőleg egy helyen és nem megosztva – több helyen – intéznek.

A törvénytervezet államunk megnövekedett anyagi-technikai lehetőségeinek – a honvédelem szempontjából – mind teljesebb felkészítését, szükség esetén aktivizálását biztosító átfogó rendelkezéseket tartalmaz.

kezéseket tartalmaz. Valamennyi gazdasági területre kiterjedően szabályozza a gazdálkodó tevékenységet folytató szervek és személyek ezzel kapcsolatos kötelezettségeit – a békeidőszakra és a rendkívüli helyzetre vonatkozóan egyaránt.

A haza védelmének osztársadalmi ügyként való felfogásából és gyakorlatából kiindulva jelenlegi javaslatunk törvényi szinten kívánja rendezni a társadalmi szervezetek honvédelemmel összefüggő tevékenységét.

Kötelezettségek és jogok

Képviselő Elvtársak!

Várható, hogy a törvényjavaslatnak az állampolgárok közvetlen kötelezettségeire és jogaira vonatkozó rendelkezései kerülnek majd a közvélemény érdeklődésének középpontjába. Több új rendelkezést tartalmaz a javaslat ebben a vonatkozásban is.

A javaslat régi igényt elégít ki azáltal, hogy törvényi szinten teremti jogalapot a sorkatonai szolgálatot még nem teljesített fiatalok honvédelmi oktatásba való bevonására. Ennek jelentősége mind az érintett fiatalok, mind a társadalom érdekében nyilvánvaló.

A férfiak hadkötelezettségének felső határa jelenleg – a tiszteket leszámítva – a betöltött 50. év. Ezt a javaslat 55 évre emeli, amit – az általános életkor közismert növekedése mellett – elsősorban az tesz indokolttá, hogy a hadseregben kiszélesedett a modern fegyvereket kiszolgáló személyzet köre, ahol nem annyira a fizikai igénybevétel, mint inkább a szakmai tapasztalat dominál.

Röviden szólnom kell a nőket érintő hadkötelezettségről is. Ez változatlanul kivételes jellegű, csak a meghatározott szakképzettségűeket – például az egészségügy és a híradás területén dolgozókat – terheli, 45 éves koruk betöltéséig. Új a javaslatban, hogy ehhez béke idején a nyilvántartásba vételhez szükséges megjelenési és bejelentési kötelezettség fűződik.

Ismeretes, hogy azok a hadkötelesek, akik sorkatonai szolgálatot nem teljesítenek, vagy nem a jogszabály által meghatározott idő-

tartamban teljesítenek, ez idő szerint 36, illetőleg 24 hónapon keresztül honvédelmi hozzájárulást kötelesek fizetni. A javaslat a kötelezettséget – amelyet eddig alacsonyabb szintű jogszabály írt elő – törvényi szintre ajánlja emelni; a fizetési kötelezettség időtartama pedig – a sorkatonai szolgálat törvényben javasolt időtartamával összhangban – a végrehajtási rendeletben 24, illetve 16 hónapban kerül megállapításra.

Gondoskodás a katonáról

Fontos, mondhatni politikai kérdés, hogy a honvédelmi kötelezettségüket teljesítő állampolgárok, akik gyakran az önfeláldozásig terjedő odaadással és áldozatvállalással látják el szolgálatukat, ezt abban a tudatban tehessék, hogy családjuk szociális ellátásáról, támogatásáról a közösség messzemenően gondoskodik. Ennek érdekében az állam és a helyi szervek (tanácsok, vállalatok, üzemek, szövetkezetek) ez ideig is sokat tettek. A törvényjavaslat mellett, hogy megerősíti a honvédelmi kötelezettséget teljesítők és hozzátartozóik eddigi jogosultságát, kedvezményeit, alapot teremt érdekvédelmük kiszélesítéséhez, életkörülményeik további javításához. (Az érdekvédelmi rendelkezések nagy részét a törvény végrehajtására kiadásra kerülő minisztertanácsi rendelet fogja tartalmazni.)

Külön kívánok szólni arról, hogy a javaslat – a fegyveres erők mellett – meghatározza a fegyveres testületek honvédelmi feladatait és azok állományára vonatkozó legfontosabb szabályokat is. Ezt az indokolja, hogy egyrészt a fegyveres testületek számos területen adott esetben rendkívül szorosan együttműködnek a fegyveres erőkkel meghatározott honvédelmi feladatok ellátásában, amire már békében fel kell készülniük; másrészt pedig elvi-politikai érdek, hogy a fegyveres erők és fegyveres testületek állománya szolgálati viszonyának alapvető szabályai azonosak legyenek.

Tisztelt Országgyűlés!

Szilárd meggyőződésünk, hogy népünk továbbra is követi pártunk világos politikai iránymutatását; aktív, cselekvő részese lesz

ezután is honvédelmünk erősítésének, honvédelmi feladataink magasabb szintű ellátásának. Az elmúlt másfél évtized tapasztalatai bizonyítják, hogy a titkaink szükséges védelme mellett minden olyan kérdésben, melynek megértéséhez és végrehajtásához szükséges, hogy az emberek azt ismerjék, nyíltan kell beszélni. Ezt a gyakorlatot erősíti az új Honvédelmi Törvény is.

Meggyőződésünk, hogy ennek eredményeként az emberek reálisan ítélnék, megértik a honvédelem, a készenlét fontosságát, szükségességét, megfelelő magatartást tanúsítanak és cselekvően részt vesznek annak megvalósításában.

A honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatban engedjék meg, hogy e helyről is mély tisztelettel szóljak a katonafiúkat felnevelő családokról, édesanyákról, akik büszkék arra, hogy fiaik becsülettel teljesítik hazafias, állampolgári kötelességüket. *Egész népünk megbecsülését érdemlik azok a családok, édesanyák, akik több katonafiút is adnak a hazának.* Az elmúlt évtizedek alatt 25 ezer édesanya nevelt fel három, vagy ennél több katonafiút. Jelenleg is közel háromezer olyan fiatal van a hadseregben, akiknek kettő vagy több testvére teljesített már katonai szolgálatot.

Köszönet a pártnak, a népnek

Tisztelt Országgyűlés!

Megragadom az alkalmat, hogy az új Honvédelmi Törvény előterjesztése alkalmából is kifejezzem a közvetlen honvédelmi munkaterületen dolgozók köszönetét munkásosztályunknak, parasztságunknak, értelmiségünknek, egész dolgozó népünknek azért az áldozatos munkáért, amellyel biztosítja mindazokat a feltételeket, amelyek a haza védelméhez szükségesek.

Köszönetet mondunk a legfelsőbb párt- és állami vezetésnek a világos iránymutatásért, a sokoldalú gondoskodásért.

Köszönetünket fejezzük ki a területi párt- és állami, társadalmi szervezeteknek, Önöknek, Képviselő Elvtársak, a nap mint nap megnyilvánuló érdeklődésért, megbecsülésért, a segítőkészségért.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik az üzemekben, gazdaságokban, intézményekben, iskolákban, az ifjúsági szövetségben

és más tömegszervezetekben; az MHSZ-ben, a polgári védeleminél, a Vöröskeresztnél, a társadalom különböző területein honvédelmünk erősítésén fáradoznak.

Köszönjük a törvényjavaslat kidolgozásában részt vevő valamennyi állami és társadalmi szervezetnek, jogi és katonai szakértőnek a lelkiismeretes munkát.

Néphadsereg, 1976. március 27.

*c) Pullai Árpád, az MSZMP Központi Bizottsága titkárának fel-
szólalása az országgyűlés 1976. március 18-i ülésén*

Tisztelt Országgyűlés!

Amikor a honvédelemről szóló törvényt a fejlődés igényeinek megfelelően újraalkotjuk, célját változatlanul abban jelöljük meg, hogy szavatolja hazánk biztonságát, népünk békéjét.

A fejlett szocialista társadalom építésének elemi nemzetközi fel-tétele, a magyar nép és egyben valamennyi nép érdeke, hogy a bé-ke szilárd és tartós legyen. Az emberiség nagy reménységét kifeje-ző békeprogram megvalósítását és folytatását – amelyet a Szov-jetunió Kommunista Pártjának XXV. kongresszusa a közelmúltban hagyott jóvá – a kedvezően megváltozott nemzetközi erőviszonyok tették és teszik lehetővé. Ez a történelmi jelentőségű program a mi népünké is, az egész szocialista közösségé, az összes békeszerető erőé, és szerte a világon széles körű bizalmat, támogatást élvez. Bizonyosak vagyunk, hogy további munkánk, harcunk révén újabb sikereket eredményez.

Fontos vonása a jelenlegi helyzetnek, hogy a tőkésországok reál-politikusai is felismerték: a nemzetközi kapcsolatokban nincs más lehetőség, mint a békés egymás mellett élés. Őszintén örülünk, hogy e törekvések eredményeként a nemzetközi életben uralkodóvá vált az enyhülés irányzata. Európában az általános helyzet kedvező. A helsinki értekezlet megállapodásai megszabják a kormányok

tennivalóit, meghatározzák egyetemes felelősségüket Európa soráért.

A nemzetközi viszonyok javításának hívei voltunk, vagyunk és maradunk. Ezzel áll összhangban honvédelmi politikánk, olyan fegyveres erőket és testületeket hoztunk létre, tartunk fenn és fejlesztünk, amelyek ezt a politikát magukénak vallják, s valóra váltását legjobb tudásukkal segítik. Mindamellettt *történelmi szükség-szerűség, hogy amíg az agresszív katonai tömbök léteznek, az Egye-sült Államok és egy sor NATO-ország nagymértékben növeli ka-tonai erejét és kiadásait, amíg az enyhülés ellenfelei aktívak, szé-les fronton szövetkeznek, addig szüntelenül gondoskodjunk a hon-védelemről. Ez nagy fontosságú nemzeti ügy.*

Nem számítunk a nagy országok közé, nincs óriási katonai erőnk, de nem vagyunk gyenge és védtelen nemzet. Hazánk biztonsága akkor szilárd, ha szilárd a szocialista közösség biztonsága. Népünk békéjének, szocialista építőmunkájának, nemzeti függetlenségünk-nek védelmezőjét és biztosítékát látjuk abban, hogy hazánk a Var-sói Szerződés tagja. Honvédelmünk ezáltal szerves része az össze-hangolt védelmi politikának és tevékenységnek.

A Varsói Szerződés az államok új típusú szövetsége, döntő sze-repe van a szocialista országok külpolitikájának, békepolitikájá-nak egyeztetésében. Ezáltal nemcsak a résztvevők, hanem a kon-tinens többi népe érdekeit is szolgálja, korunkban legfőbb ténye-zője a világ biztonságának.

Honvédelmünk megfelelő színvonalon tartásához az ország ve-zetése a szükséges feltételeket a gazdaság fejlesztésével, a népjó-lét rendszeres emelésével összhangban tervezi meg és biztosítja, erre a célra a költségvetés évente nemzeti jövedelmünk négy szá-zalékát irányozza elő. Ez arányban áll az ország teherbíró képessé-gével. A Varsói Szerződés keretében megvalósuló katonai együtt-működés lehetővé teszi, hogy anyagi eszközeinket az ország vé-delmével legközvetlenebbül összefüggő területekre összpontosít-suk. Kijelenthetjük: néphadseregünk minden szükségessel rendel-kezik ahhoz, hogy hivatását teljesítse. Népünk tudja, hogy ez jelen-tős anyagi erőket köt le, de vállalnunk kell az erős honvédelem érdekében.

A honvédelem érdekében tett anyagi erőfeszítések szükségessé-

gét és eredményességét bizonyítja, hogy Európában 30 éve béke van, nem pusztultak el életek, nem dőltek romba országok, nem semmisültek meg értékek. Ha erre gondolunk, meggyőződéssel mondhatjuk: ez minden erőfeszítést, áldozatot megér. A szocialista közösség országainak – együtt a többi békeszerető erővel – sikerült lefogniuk a háborús gyújtogatók kezét. Abban, hogy Európában a béke tartós, a biztonság növekszik, döntő szerepe volt és van a Szovjetunió, a szocialista közösséghez tartozó országok társadalmi, gazdasági fejlődésének, nagy politikai és diplomáciai befolyásának, növekvő erejének, amelynek része a katonai erő is.

Tisztelt Országgyűlés!

Hazánk, a szocialista közösség országai, az emberiség lelkiismeretét képviselő békemozgalom egységesek és állhatatosak abban a követelésben, hogy a militarista köröket, a fegyverkezésből nagy hasznot húzó tőkés érdekeltségeket meg kell fékezni törekvéseikben. Az általuk hajszolt fegyverkezés hatalmas hadisarcot ró az emberiségre és állandó veszélyforrást jelent. Ebből kiindulva helyeslünk minden olyan nemzetközi tárgyalást, javaslatot, amely hozzájárulhat a katonai kiadások mérsékléséhez, csökkentheti a fegyverzetet, a fegyveres erőket, s tényleges lépést jelenthet a leszerelés felé. Minden e téren elérhető eredmény javíthatja a nemzetközi légkört, erősítheti a kölcsönös bizalmat, anyagi eszközöket szabadíthat fel békés célokra.

A honvédelmi törvény tárgyalása kapcsán pártunk és kormányunk újra kifejezi készségét, hogy támogatja a Szovjetunió nagy jelentőségű kezdeményezéseit, az Egyesült Államokkal a hadászati támadófegyverek korlátozásáról folytatott tárgyalásokat. Helyeseljük a nukleáris fegyverkísérletek teljes és végleges eltiltására, az új típusú tömegpusztító fegyverek és fegyverrendszerek kifejlesztésének és előállításának betiltására irányuló javaslatokat. Támogatjuk a leszerelési világértelmezlet előkészítését és összehívását. Részt veszünk a közép-európai haderők és fegyverzet csökkentésével foglalkozó bécsi tárgyalásokon. Reméljük, hogy a NATO-országok feladják az egyoldalú katonai előnyök szerzésére irányuló politikájukat és elfogadják az egyenlő biztonság elvét.

A szocialista országok összehangolt kezdeményezéseinek célja: konkrét eredmények elérése. Arra törekszenek, hogy a nemzetközi kapcsolatokból kizárják az erőszak alkalmazását, az erőszakkal való fenyegetést.

Tisztelt Képviselőtársak!

A szocialista társadalom építése és védelme szorosan összefügg egymással. A honvédelem szocialista építőmunkánk szerves része. Ezért a honvédelmi kötelezettség teljesítése, a fegyveres szolgálat az állampolgár számára olyan, mint a munka, vagyis életének természetes velejárója. Honpolgári kötelesség, melyet az alkotmány előír, a társadalom megbecsül.

A katonaidő, a katonai szolgálat az ifjú ember életének értékes időszaka, a hazaszeretet, a helytállás iskolája. Mi tagadás, fiataljaink s még a szülők között is – ha kis számban is –, de vannak, akik nem így tekintenek a katonai szolgálat idejére, bár ezeknek a fiataloknak a többsége a katonélet során maga is rájön arra, hogy nem volt igaza, hiszen a katona azért tanul, vesz részt a kiképzésben, vállal és győz le nehézségeket, hogy a szocialista építés előrehaladjon, országunk erősödjön, értékekben gazdagodjon. Amikor leszerel, a polgári életbe visszatér, ezt abban a tudatban teheti, hogy helyére mások lépnek, akik vigyázzák békénket. Ezért minden ifjú, amikor katonának szólítják, ehhez méltó érzéssel álljon a dolgozó nép hatalmát, hazánkat, eszméinket szimbolizáló csapatzászló alá, s tegyen esküt a Magyar Népköztársaság államhatalmának, belső rendjének védelmére. A katonáskodás alóli indokolatlan felmentésnek, az elvtelen, részrehajló kivételezésnek nincs helye!

A katonai szolgálat formálja az embert. A fiatalok élettapasztalatai és politikai ismeretei megalapozottá válnak, látókörük szélesedik, jellemük fejlődik, a próbatételek, a gyakorlatok fizikailag megedzik őket. Erre a folyamatra hatást gyakorol, hogy a sorkatonának 50 százaléka tagja a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek.

Munkásosztályunk, népünk tetteiben megnyilvánuló hazaszeretéből példát merítve, a Magyar Néphadseregben is meghonosodott a szocialista versenymozgalom. Különböző formáiban részt vesz – és követelményeit teljesíti – a személyi állomány túlnyomó több-

sége. A versenymozgalom a szocialista nevelés fontos eszköze. Közben a katonák hozzáértő kezelőivé válnak a bonyolult harci technikának, maguk is formálódnak, olyan emberi-erkölcsi értékekkel gazdagodnak, mint az alkotó kezdeményezés, a társadalmi tulajdon megbecsülése, embertársaik és önmaguk helyes értékelése, az elvtársi segítőkészség, a nehézségek leküzdése. Amíg a verseny a népgazdaságban a hatékonyabb munkára, a jobb termelési eredmények elérésére ösztönöz, addig a néphadseregben a kiképzési és harci feladatok átlagon felüli teljesítését segíti. Ezzel együtt mind a polgári, mind a katonai életben erősíti a szocialista öntudatot, erkölcsöt és fegyelmet. Mindez növeli a célok egységét, szorosabbra fűzi a kapcsolatot a kiképzés, a fegyveres szolgálat és a termelőmunka között.

A nép és az ország mindent megad katonafiainak, ami felkészítésükhöz, a szolgálat ellátásához, fejlődésükhöz szükséges. A sorkatonák életkörülményei évről évre javulnak – mondotta Pullai elvtárs, majd méltatta néphadseregünknek a népgazdasági építőmunkában való részvételét, elért eredményeit és a lakosságnak nyújtott segítséget.

A fegyveres erőkre a kiképzésen kívül az a feladat hárul – folytatta Pullai elvtárs –, hogy folytassák a fiatalok nevelését, amit a család, az iskola elkezdett, sajátos módon járuljanak hozzá felkészítésükhöz az életre, a munkára.

Az ifjak ezrei a hadseregben, a fegyveres erőknél válnak aktív közösségi emberré. Az a fiatal, aki tisztességgel leszolgált katonai idejét, bárhová kerüljön is – munkahelyre vagy egyetemre, főiskolára –, az ország dolgairól többet tud, mint előzőleg, s többnyire nagyobb a felelősségérzete.

A sorkatonai szolgálat fokozottabb elismeréseként a közelmúltban felemelték a katonák illetményét. Rendeződött a leszereltek munkabére, amely nem lehet alacsonyabb, mint azoké a dolgozóké, akikkel bevonulásuk előtt azonos munkakörben és munkabérért dolgoztak. A sorkatonai szolgálatot teljesített dolgozókat – a leszerelést követő két éven belül – a lakásépítés vállalati támogatásánál és a továbbtanulásban előnyben kell részesíteni. Az eddigi intézkedésekkel még nem merítettük ki összes lehetőségeinket.

Tisztelt Országgyűlés!

Biztonságunk és belső rendünk kölcsönhatásban áll egymással. A honvédelem, a közrend fenntartása össztársadalmi ügy, amely népünk tudatos, rendszeres és cselekvő támogatásától függ. Elmondhatjuk, hogy állampolgárainkban a szocialista hazafiság erősödésével növekedett a haza védelméért érzett felelősség. Fontos szocialista vívmányunk, hogy a Magyar Népköztársaság olyan hadsereggel, határőrséggel, munkásőrséggel, rendőrséggel rendelkezik, amelyek egymással és a néppel összeforrvá, teljes elkötelezettséggel védelmezik társadalmi rendünket, a szocializmus ügyét. E vívmányunkat a továbbiakban is féltő gonddal erősítjük és fejlesztjük. Különösen fontos, hogy a fegyveres erők és testületek tagjaiban mélyüljön a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus eszméje. A korszerű, jó fegyvert a hazaszeretet és az internacionalizmus képes igazán legyőzhetetlenné tenni.

A továbbiakban a Központi Bizottság titkára elmondotta: évről évre műveltebbek és értékesebb tulajdonságokkal rendelkeznek a fegyveres szolgálatra bevonuló fiatalok. Azok is műveltebbek és felkészültebbek, akik velük foglalkoznak. Az élet minden területén, de a fegyveres erőknél rendeltetésükből, jellegükből adódóan különösen fontos a vezetők, a parancsnokok szerepe.

Pullai elvtárs hangsúlyozta: a parancsnokokkal szemben szigorúak a követelmények. Ezek közül is kiemelkedik az elvi szilárdság, a magas fokú igényesség önmagukkal és beosztottaikkal szemben. A korszerű hadseregben – mondotta – a tisztek, akik között mind több a mérnöki, a felsőfokú műszaki végzettséggel rendelkező szakember, igényes szellemi munkát végeznek. Mindezek alapján növekedett a tisztí hivatás rangja, megbecsülése.

A fegyveres erőknél nélkülözhetetlen szerepük van a tiszthelyetteseknek. Mint a tisztek segítő társai és önálló parancsnokok, közvetlenül foglalkoznak a katonákkal, mint szaktiszthelyettesek, irányítják a haditechnikai eszközök és berendezések kiszolgálását; röviden: felelős munkát végeznek. Öröndetes, hogy egyre többen vállalják ezt a fontos és nemes hivatást.

Az országgyűlés fórumán is köszönetet kell mondanunk a parancsnokoknak, a politikai munkásoknak, a tiszteknek és a tiszthelyetteseknek, akik céltudatosan azon dolgoznak, hogy néphad-

seregünk, fegyveres testületeink mind magasabb fokon és egyre tökéletesebben feleljenek meg rendeltetésüknek. Elismerésünket és köszönetünket fejezzük ki mindazoknak, akik a polgári védeleminél, a honvédelmi szövetségben és másutt, szabad idejükben, munkájuk mellett önzetlenül és fáradhatatlanul szolgálják a hazafias nevelést, a honvédelem ügyét. Megköszönjük az ügy iránti odaadást azoknak a tanároknak, akik az iskolákban fiataljainkat fogékonyra teszik a szocialista honvédelem iránt.

Tisztelt Országgyűlés!

A fegyveres erők és a fegyveres testületek tagjai becsülettel teljesítik hivatásukat. *Dolgozó népünk elvárja, hogy a néphadsereg személyi állománya, a közrend és az államhatár őrei, a munkásőrök a jövőben is legyenek szocialista hazánk tudatos, hűséges védelmezői, szövetségeseink áldozatkész fegyverbarátai, és magas fokú hivatástudattal s felkészültséggel tegyenek eleget megtisztelő feladataiknak.* Alapvető kötelességeik teljesítése során a jövőben is vállaljanak részt népgazdasági feladatok megoldásában, az ifjúság nevelésében.

A honvédelemről szóló törvényjavaslat azt a felfogásunkat tükrözi és erősíti, hogy az állampolgároknak alkotmányos joguk tudni, mi történik az állami élet különböző területein, így az egész társadalmat érintő honvédelemben is. Ez így van rendjén, így helyes.

Néphadsereg, 1976. március 27.

d) A Minisztertanács 6/1976. (III. 31.) számú rendelete a honvédelemről szóló 1976. évi I. törvény végrehajtásáról

Részlet

A Minisztertanács a honvédelemről szóló 1976. évi I. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 60. §-ának (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

A HONVÉDELMI MINISZTER IGAZGATÁSI FELADATAI

1. §

A honvédelmi miniszter a haza fegyveres védelmével kapcsolatos országos feladatok keretében:

a) részt vesz a Magyar Népköztársaság honvédelmi politikájának kialakításában és megvalósításában;

b) javaslatot dolgoz ki a lakosságnak, a fegyveres erőknek, a népgazdaságnak és az ország területének külső támadás elleni fegyveres védelemre való felkészítésére, valamint a fegyveres erők mozgósítására;

c) követelményeket, illetve javaslatokat dolgoz ki az állami szervek és a népgazdaság mozgósítására vonatkozó feladatok meghatározásához, együttműködik az érintett miniszterekkel és országos hatáskörű szervek vezetőivel (a továbbiakban: miniszter) ezek végrehajtásának előkészítésében és megvalósításában;

d) ajánlásokat tesz a felsőbb állami szervek részére a honvédő háború vezetésére;

e) előkészíti a honvédelemre vonatkozó magasabb szintű jogszabályokat, és szabályozza a honvédelemnek a hatáskörébe tartozó kérdéseit.

2. §

A honvédelmi miniszter

a) segíti a minisztériumok, országos hatáskörű szervek, a társadalmi szervezetek országos szervei és a szövetkezetek országos érdekképviselői szervei honvédelmi jellegű tevékenységét, tervezi és összehangolja a háttország fegyveres védelmében részt vevő szervek felkészítését;

b) az illetékes miniszterekkel együttműködik a haditechnikai eszközök és hadfelszerelési anyagok gyártásában és beszerzésében, a

katonai létesítmények elhelyezésében és felépítésében, a honvédelem szempontjából fontos közlekedési és hírközlési hálózat, valamint a légvédelmi és sugárvédelmi figyelő-, jelző- és riasztási rendszer működképességének biztosításában;

c) részt vesz a honvédelmi nevelőmunka irányításában, meghatározza a honvédelmi oktatás követelményeit és irányelveit;

d) tervezi és irányítja a fegyveres erők – és meghatározott keretben a fegyveres testületek – kiegészítését, valamint a kiegészítéshez és mozgósításhoz szükséges ingatlanok és ingó dolgok igénybe vételét;

e) elrendeli a Magyar Néphadsereg (a továbbiakban: néphadsereg) mozgósítását;

f) szervezi a néphadsereg együttműködését a fegyveres erők más részeivel és a fegyveres testületekkel;

g) gondoskodik a nemzetközi szerződésekből folyó katonai kötelezettségek teljesítéséről, biztosítja a baráti hadseregekkel való együttműködést, és szervezi a néphadsereg nemzetközi kapcsolatait.

3. §

A honvédelmi miniszter felügyeleti és hatósági jogkörében:

a) felügyeletet gyakorol a honvédelmi törvényben meghatározott honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos szakigazgatási tevékenység felett, kivéve a honvédelmi munkakötelezettség (Hvt. 48. §) és egyes gazdasági kötelezettségek [Hvt. 50. § (1) és (2) bek.] teljesítésére irányuló szakigazgatási tevékenységet;

b) a Magyar Honvédelmi Szövetség és a néphadseregben működő egyesületek felett állami felügyeletet gyakorol, illetőleg abban közreműködik;

c) a néphadsereg vállalatai felett felügyeletet gyakorol;

d) ellátja a hatáskörébe utalt engedélyezési és egyéb hatósági feladatokat.

4. §

A honvédelmi miniszter a néphadsereg felkészítése érdekében:

a) meghatározza a csapatok és az egyéb katonai szervek feladatait, szervezetét és területi elhelyezését;

b) kidolgozza a néphadsereg felszerelésére, felkészítésére, fejlesztésére és alkalmazására (igénybevételére), valamint az ország területének előkészítésére vonatkozó terveket, és gondoskodik azok végrehajtásáról;

c) gondoskodik a néphadsereg személyi állományának szocialista neveléséről, meghatározza a politikai munka és a kiképzés rendjét és követelményeit;

d) kialakítja és érvényesíti a néphadsereg káderpolitikai elveit és a személyügyi munka módszereit;

e) irányítja a katonai sajtót és a honvédelmi tájékoztató tevékenységet;

f) megállapítja a néphadsereg gazdálkodási rendjét, pénzügyi és egészségügyi ellátását, valamint beruházási tevékenységét;

g) a vonatkozó jogszabályok alapján megállapítja a néphadsereg személyi állománya ellátásának, érdekvédelmének, valamint munka- és balesetvédelmének szabályait.

5. §

A honvédelmi miniszter a néphadsereg vezetésével kapcsolatos feladatkörében:

a) meghatározza a katonai vezetés rendszerét, gondoskodik a vezetési elvek és módszerek állandó korszerűsítéséről;

b) kiadja a néphadseregére érvényes szabályzatokat, utasításokat, parancsokat, intézkedéseket és jogi iránymutatásokat;

c) gyakorolja a jogszabályban megállapított szolgálati, illetőleg kinevezési jogkörét;

d) kialakítja a néphadseregben folyó tudományos munka irányait és elveit;

e) gondoskodik a katonai titokvédelemről.

6. §

A honvédelmi miniszter irányítja a polgári védelmet – a Minisztertanács külön rendelkezései szerint – a Polgári Védelem Országos Parancsnoksága útján.

(A Hvt. 12. §-ához)

A FŐVÁROSI, MEGYEI HONVÉDELMI BIZOTTSÁG

7. §

(1) A fővárosi, megyei honvédelmi bizottság a honvédelmi politikának az illetékességi területén történő megvalósítása érdekében szervezi, irányítja és koordinálja a honvédelmi feladatokat.

(2) A Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága megállapítja a fővárosi, megyei honvédelmi bizottság szervezetét, valamint kinevezi és felmenti annak elnökét, tagjait és titkárát.

(3) A főváros és a megye területén levő állami, szövetkezeti és társadalmi szervek honvédelmi tevékenységében a honvédelmi bizottság döntéseit érvényre kell juttatni.

(A Hvt. 14. §-ához)

A TANÁCSOK HONVÉDELMI, IGAZGATÁSI FELADATAI

8. §

(1) A tanácsi szervek

a) közreműködnek a honvédelmi oktatás szervezésében és ellátják az ezzel kapcsolatos hatósági feladatokat;

b) ellátják a hadkötelesek nyilvántartásba vételével összefüggően hatáskörükbe utalt feladatokat;

c) intézik a honvédelmi oktatásra kötelezettek és a hadkötelesek

orvosi vizsgálatával és kötelező gyógykezelésével kapcsolatos hatósági ügyeket;

d) közreműködnek a hadkötelesek sorozásával összefüggő teendők ellátásában;

e) végzik a fegyveres erők és fegyveres testületek kiegészítése és mozgósítása érdekében rájuk háruló feladatokat;

f) intézik a honvédelmi hozzájárulással kapcsolatos ügyeket;

g) intézik a hadkötelezettséggel összefüggő, a hatáskörükbe utalt bejelentési ügyeket;

h) ellátják a honvédelmi kötelezettségüket teljesítők és hozzátartozóik érdekvédelmével és a szociális ügyekkel kapcsolatos igazgatási feladatokat;

i) végzik a polgári védelmi kötelezettség teljesítésével és a polgári védelem működésével kapcsolatos államigazgatási feladatokat;

j) megvalósítják mindazokat a honvédelmi feladatokat, amelyeket külön jogszabály a feladatkörükbe utal.

(2) Az illetékes tanács, illetőleg végrehajtó bizottság – a fegyveres erőket és a fegyveres testületeket kivéve – tájékoztatást kérhet a honvédelemre való felkészítésért felelős területi szervek vezetőitől, és beszámoltathatja a lakosság polgári védelmének megszervezéséért felelős szervek vezetőit.

A Hvt. VII. fejezetéhez

(A Hvt. 22. §-ához)

A HONVÉDELMI OKTATÁS

9. §

(1) A honvédelmi oktatás célja az ifjúság felkészítése a honvédelmi kötelezettségek teljesítésére.

(2) Az ifjúság honvédelmi oktatását elméleti és gyakorlati foglalkozások keretében

- a) az oktatási intézményekben, valamint
- b) a Magyar Honvédelmi Szövetség általános és szaktanfolyamain kell folytatni.

10. §

Az oktatási intézmények nappali tagozatára a tantervnek megfelelően a honvédelmi oktatásra

- a) az általános iskola 7. és 8. osztályában tanévenként 6 órát,
- b) a középfokú oktatási intézményben (gimnázium, szakközépiskola, szakmunkásképző iskola) és a felsőfokú oktatási intézményben tanévenként évi 20 órát kell fordítani.

11. §

(1) Aki oktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat nem folytat, annak az évnek január 1. napjától, amelyben a 17. évét betölti, 80 órás tanfolyam keretében általános honvédelmi oktatásban való részvételre kötelezhető. Az általános honvédelmi oktatás legfeljebb 2 éven át tarthat, s azt lehetőleg a sorkatonai szolgálatra történő behívást közvetlenül megelőző években kell végrehajtani.

(2) Az (1) bekezdésnek megfelelően 80 órai időtartamra kell a honvédelmi oktatását kiegészíteni annak, aki 4 évnél rövidebb képzési idejű középfokú oktatási intézményben végzett, vagy aki a középfokú oktatási intézményből kimaradt.

(3) Ha a honvédelmi oktatásra kötelezett behívására a középiskola befejezésétől vagy az általános tanfolyam elvégzésétől több, mint 2 év elteltével kerül sor, őt legfeljebb további 20 órai időtartamban kiegészítő honvédelmi oktatásra lehet kötelezni.

12. §

(1) A szaktanfolyam célja, hogy lehetővé tegye a fiatalok részére az adottságaiknak, érdeklődési körüknek és képzettségüknek megfelelő honvédelmi szakismeretek elsajátítását és fejlesztését.

(2) A szaktanfolyamon való részvétel önkéntes jelentkezés alapján történik.

(3) A szaktanfolyamon való részvétel mentesít az általános tanfolyamon való részvételi kötelezettség alól.

13. §

Az általános és szaktanfolyamon folyó, továbbá a kiegészítő honvédelmi oktatást a Magyar Honvédelmi Szövetség tevékenységének keretében, lehetőleg munkaidőn kívül kell folytatni. Ilyen képzésre munkaidőben csak kivételesen indokolt esetben – a munkáltatónak, az ipari szövetkezet vezetőségének, illetőleg a mezőgazdasági termelőszövetkezet, halászati szövetkezet, mezőgazdasági szakszövetkezet (a továbbiakban: mezőgazdasági szövetkezet) vezetőségének hozzájárulásával – kerülhet sor.

14. §

(1) Minden magyar állampolgár férfi, annak az évnek január 1. napjától, amelyben a 17. évét betölti, az állandó lakóhelye szerint illetékes községi tanács végrehajtó bizottságának szakigazgatási szerve, a városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának igazgatási feladatot ellátó szakigazgatási szerve, illetőleg a megyei városi kerületi hivatal (a továbbiakban: igazgatási szerv) intézkedésére köteles megjelenni a nyilvántartásba vétele, alkalmasságának elbírálása, szakorvosi vizsgálat és kötelező gyógykezelés, illetőleg a 11. § szerinti honvédelmi oktatás céljából.

(2) Az (1) bekezdésben említettek alkalmassági fokát, továbbá az egészségügyi vizsgálatokat és a gyógykezelésük eredményét az egészségügyi miniszter által meghatározott módon igazolni kell.

(3) A honvédelmi oktatásra kötelezett – az oktatási intézmény nappali tagozatos tanulóját kivéve – a nyilvántartásba vétele után az igazgatási szervnek köteles bejelenteni a lakóhelyére, az iskolai végzettségére, a polgári szakképzettségére, valamint az alkalmasságát érintő egészségi állapotára vonatkozó változást . . .

*Kárpáti Ferenc vezérőrnagy, politikai főcsoportfőnök
honvédelmi miniszterhelyettes:*

**BESZÉD A VARSÓI SZERZŐDÉS HADSEREGEI
POLITIKAI FŐCSOPORTFŐNÖKEINEK
VÁRNAI TANÁCSKOZÁSÁN**

(1976. június 22.)

Részletek

... Nagy jelentőséget tulajdonítunk az európai biztonsági értekezlet záródokumentumának, melyet a békés egymás mellett élés széles körű kibontakoztatásáért vívott harc jelentős állomásának és a további előrelépés kedvező feltételének tekintünk. Tudatában vagyunk annak, hogy ezzel egyidejűleg az imperializmus az agresszív NATO megerősítésére, a katonai erőviszonyok megváltoztatására törekszik, s fokozza a szocialista országokba való ideológiai behatolásra, fellazításra irányuló erőfeszítéseit.

Mindebből az a szükségszerű következtetés adódik számunkra, hogy egyre bonyolultabbá, kiélezettebbé válik a két rendszer közötti ideológiai küzdelem, s fokozódik az ideológiai nevelőmunka jelentősége.

Az ideológiai nevelésben figyelemmel kell lennünk arra, hogy milyen új területek, témák kerülnek az ideológiai harc középpontjába, milyen tartalmi elemeket kell fokozottabban hangsúlyozni. Egyben arra is szükség van, hogy ideológiai síkon – hadseregeink között – nemzetközileg összehangoltabb tevékenységet fejtsünk ki. Bennünket, a hadseregben dolgozó kommunistákat ez arra készít, hogy elmélyítsük és továbbfejlesszük ideológiai együttműködésünket a testvéri, szövetséges hadseregekkel. Ennek szellemében és ilyen felfogással veszünk részt a mostani tanácskozásban is.

Pártunk elvi állásfoglalásának megfelelően a nemzetközi osztályharcra és enyhüléssel kapcsolatban ideológiai nevelőmunkánkban egyik legfontosabb tényezőnek azt tartjuk, hogy a békés egymás mellett élés szükségességét, tartalmát, új vonásait, a testvérpártok állásfoglalásait a Magyar Néphadseregben világosan értsék. A hadseregben – a nemzetközi enyhülés viszonyai között – ennek különös, a harc készséget alapvetően meghatározó szerepe van. Bázisát képezi ez a párt honvédelmi politikája helyes megértésének és gyakorlati végrehajtásának. Alapvető célunk annak biztosítása, hogy a személyi állomány – a nemzetközi enyhülés viszonyai között is – értse a honvédelem, a hadsereg erősítésének szükségességét és magas fokú tudatossággal teljesítse megtisztelő katonai szolgálatát.

Bonyolultabb, élesebb ideológiai küzdelem

Megalapozottan és meggyőzően kell tudatosítanunk hadseregünk személyi állományában, hogy a békés egymás mellett élés a különböző társadalmi berendezkedésű országok közti osztályharc különleges és egyben legelőnyösebb formája és területe, mely az államok közötti kapcsolatokban a termonukleáris világháború, a katonai agresszió és az azzal való fenyegetés kiküszöbölésére; az államok közötti kapcsolatok – Helsinkiben is dokumentált – alapelveinek tiszteletben tartására; s egyben a gazdasági, műszaki-tudományos és kulturális kapcsolatok fejlesztésére irányul.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a békés egymás mellett élés nem vonatkozik az eszmék, az ideológia területére. Mindig szem előtt tartjuk pártunk XI. kongresszusának a marxizmus-leninizmus tanításán alapuló útmutatását: „... az ideológiai harc frontján nincs békés egymás mellett élés: az állami kapcsolatokban partnerek lehetünk, a kapitalizmus és a szocializmus ideológiája azonban két egymással szembenálló kibékíthetetlen ideológia.” A békés egymás mellett élés nem jelenti a társadalmi status quo elismerését, az osztályharc tagadását, hanem ellenkezőleg, minden síkon feltételezi az osztályharcot, s kedvező feltételeket teremt a szocialista, a tőkés és

a fejlődő országokban egyaránt a szocializmusért, a demokráciáért, a társadalmi haladásért vívott következetes küzdelemhez.

Megalapozottan mutatjuk meg állományunknak, hogy a nemzetközi enyhülés eredményeit következetes osztályharcban, a testvérországok egyeztetett külpolitikai erőfeszítéseként értük el, s hogy ebben a folyamatban meghatározó szerepet töltött be szocialista közösségünk legyőzhetetlen katonai ereje. Hangsúlyozzuk, hogy nem az imperializmus természetes célja és stratégiája változott, hanem lehetőségei váltak korlátozottabbá, s ennek megfelelően módosult taktikája is . . . Ugyanakkor kifejezésre juttatjuk, hogy mindaddig, amíg fennáll az imperialista agresszió veszélye, léteznek az imperialista katonai tömbök – elsősorban a NATO – addig mindent meg kell tennünk honvédelmünk és néphadseregünk erősítésére, a Varsói Szerződés keretében megvalósuló katonai együttműködésünk fejlesztésére. Ez a felismerés jut kifejezésre az országgyűlés által nemrég elfogadott új Honvédelmi Törvényünkben, melynek megismertetése jelenleg egyik igen fontos feladatunk . . .

. . . A politikai enyhülés, s a katonai enyhülésért vívott küzdelem viszonyai közt az ideológiai harc a hadügy területén is növekszik és bonyolultabbá válik. Az, hogy ezekben a kérdésekben tisztánlátás legyen, kiemelt szerepet tölt be a Magyar Néphadseregben az ideológiai nevelésben, a harckészültség fenntartásában.

A hadseregben folytatott propagandamunkában tudatosítjuk, hogy az imperialista hatalmak a megváltozott körülmények kényszerítő nyomására fogadták el az 1960-as években a békés egymás mellett élés terminológiáját, azóta viszont fokozott erőfeszítéseket tesznek, hogy kialakítsák ezzel kapcsolatos saját doktrínájukat, állásfoglalásukat . . . Az imperialista politikusok és ideológusok a békés egymás mellett élést úgy igyekeznek feltüntetni, mint amely a kialakult társadalmi státus quo fenntartását, az osztályharc „kiiktatását” is magába foglalja. Egyben azt is hangoztatják, hogy emiatt indokolatlanok és a békés egymás mellett éléssel szembenállóak a szocialista országok honvédelmi és katonai erőfeszítései. Emellett a békés egymás mellett élés elveit igyekeznek az ideológiai területre is kiterjeszteni, s ennek alapján kifogásolják szocialista eszméink terjesztését, ugyanakkor igyekeznek szabad utat biztosítani a szocialista országokba történő ideológiai behatolásra.

Eszmei nevelőmunkánk fontos feladata annak bemutatása, hogy ebből az alapállásból szorgalmazták az európai béke és biztonsági értekezlet kapcsán „az emberek, az információk és az eszmék szabad áramlását”, s azért igyekeznek az értekezlet határozatainak végrehajtását is erre a területre korlátozni. Pártunk állásfoglalásának megfelelően tudatosítjuk, hogy az eszmei harc megvívásához – mert igaz ügyet és nézeteket képviselünk – feltételeink kedvezőek, ezt a harcot optimizmussal vállaljuk, támogatjuk a valódi kulturális értékek cseréjét. Az eszmei harctól is idegen ideológiai diverziónak viszont nem engedünk terepet. Hangsúlyozzuk azt is, hogy az osztálytársadalmakban az osztályharcot nem lehet „kiiktatni.” Internacionalista felfogásunknak megfelelően a társadalmi haladásért vívott küzdelmet a jövőben is támogatni fogjuk. Számításba vesszük, hogy a helsinki megállapodások az eltérő értelmezések miatt a nemzetközi ideológiai harc központjába kerültek . . .

A szocializmus fölénye vitathatatlan

A Magyar Néphadseregben folytatott offenzív ideológiai nevelőmunkánkban ebből kiindulva két fő irányt követünk: a szocializmus eredményeinek, erejének, perspektívájának hiteles bemutatása, vonzerejének növelése az egyik; illetve a kapitalizmus marxista kritikája, leleplezése, az ideológiai diverziója elleni harc a másik.

Továbbra is feladatunknak tekintjük, hogy megalapozottan mutassuk be a szocializmusnak a kapitalizmussal szembeni társadalmi fölényét. Meggyőződésünk, hogy a szocialista országok eredményei bőséges érvet adnak a szocializmus hiteles és vonzó, az eddigieknél hatékonyabb propagandájára. Egész nevelőmunkánkban nagyobb hangsúlyt kell adnunk annak az alapvető igazságnak, hogy csak a szocializmus biztosítja a társadalmi haladás alapvető problémáinak megoldását, fejlődésének feltételeit. Határozottabban lehet és kell törekedni a szocializmus történelmi jelentőségű eredményeinek, az emberiség fejlődésére döntő befolyást gyakorló politikai, gazdasági, ideológiai és katonai erejének bemutatására.

A gazdasági fejlődéssel kapcsolatban az eddigieknél magabiztosabb, lényegretörőbb felvilágosításra, nevelésre van szükség. Tuda-

tosítanunk kell, hogy a szocializmus, amely a termelés színvonala tekintetében bár még nem minden területen múlja felül a legfejlettebb kapitalista országokat, hatékonyabban elégíti ki a dolgozók létfontosságú szükségleteit. Létbiztonságot tud teremteni és létrehozza a társadalmi gondoskodás államilag biztosított, kiterjedt rendszerét. Nagyobb hangsúlyt kell kapnia annak az igazságnak is, hogy a szocializmus az egyetlen társadalmi rendszer, amely a dolgozó embernek az anyagi javak növekvő bősége és igazságos elosztása mellett igazi szellemi értékeket is nyújt.

Belső fejlődésünk és a nemzetközi ideológiai harc szempontjából egyaránt fokozott figyelmet fordítunk az eszmei nevelésben a szocialista demokrácia fejlődésének sokoldalú, ténybelileg is megalapozott bemutatására, arra, hogy a szocializmus és a tényleges demokrácia egymástól elválaszthatatlanok. Feladatunknak tartjuk, hogy a szocialista demokráciát úgy értsék, hogy az a formális polgári demokrácia felett áll. A tényleges emberi egyenlőséget és szabadságot, a személyiség sokoldalú fejlődését és kibontakozását csak a szocializmus biztosítja. Egyre nagyobb figyelmet fordítunk ebből kiindulva a szocialista életmód fejlesztésére, az ezzel összefüggő kérdésekre is.

A hazafiság és az internacionalizmus

Valamennyien jól tudjuk, hogy az ellenünk irányuló imperialista propaganda fő stratégiai iránya – a taktika és a módszerek minden változatossága mellett is – a szocialista országok kommunista pártjai eszmei-politikai egységének aláásására való törekvés, ami a szocialista államok megosztottságát eredményezheti. Úgy véljük, ez ellen akkor tesziünk helyesen, ha ideológiai ellenségeink ellen nemzetközi téren is kezdeményezők vagyunk, ha offenzív magatartást tanúsítunk.

Az ideológiai nevelés terén fontos feladatunk, hogy hadseregünk személyi állománya szocialista hazafiságra és proletár internacionalizmusra való nevelésének hatékonysága biztosítva legyen. A szocialista hazafiság és az internacionalizmus szerepének egységes értelmezése napjainkban mind a belső szocialista építőmunka, mind

a nemzetközi osztályharc, mind a szocializmus védelme szempontjából növekvő jelentőségű. Ezért megalapozottan feltárjuk, hogy az imperialista fellazítás mindenekelőtt éppen ezeket az értékeket igyekszik aláásni, s a nacionalizmussal helyettesíteni.

Véleményünk szerint a nacionalizmus és az antikommunizmus, s annak legáltalánosabb megnyilvánulása, a szovjetellenesség ellen folytatott harcunk legfontosabb, meghatározó elvi kérdése az internacionalizmus és a nemzeti tényező helyes értelmezésének és szoros összhangja felismerésének biztosítása, annak megértetése, hogy a hazafiság és az internacionalizmus egymástól elválaszthatatlan fogalmak és követelmények. Fontos feladatunk annak megértetése, hogy a szocialista társadalmat együtt építjük és együtt védjük a testvéri szocialista országokkal. Ennek szellemében tudatosítjuk azt, amit Brezsnyev elvtárs az SZKP XXV. kongresszusán megfogalmazott a szocialista országok tekintetében. „Mind több a közös elem politikájukban, gazdaságukban, társadalmi életükben, fokozatosan kiegyenlítődnek a fejlettségi szintek. A szocialista országok egymáshoz való közeledésének ez a folyamata ma egész határozottan törvényszerűséggént nyilvánul meg.” Mindez tényekkel igazolt megállapítás. Fontosnak tartjuk, hogy az eddigieknél is többet tegyünk a Szovjetunió és a többi szocialista ország fejlődési eredményeinek, helyzetének, a jövőre vonatkozó megalapozott és lelkesítő terveinek megismertetése érdekében. Úgy véljük, ez a szocialista hazafiságra és az internacionalizmusra való nevelést eredményesen szolgálja.

Résztételünk, nemzeti és nemzetközi érdekiünk

A jelenlevők előtt közismert pártunk azon elvi állásfoglalása és ennek megfelelő gyakorlati tevékenysége, mely szerint „... a Magyar Népköztársaság tevékenyen részt vesz a Varsói Szerződés politikai munkájában ugyanúgy, mint a katonai feladatok megoldásában, és a jövőben is teljesíti a szervezet tagállamaként reá háruló kötelezettségeit.” Az objektív és szubjektív feltételeket, a történelmi körülményeket figyelembe véve, a Magyar Néphadseregben a proletár internacionalizmus szellemében való nevelés, a fegyver-

barátság ápolása, az ideológiai politikai nevelőmunka nagyon fontos, kiemelt feladata.

A Magyar Néphadseregben állandó feladatnak tekintjük a Varsói Szerződés fejlesztése szükségességének sokoldalú bemutatását. Annak megértetését, hogy a Varsói Szerződésben való részvételünk, az együttműködés fejlesztése alapvető nemzeti és nemzetközi érdekünk.

Egész politikai és ideológiai tevékenységünkben pártunk azon elvi állásfoglalását igyekszünk érvényesíteni, melyet Kádár János elvtárs, az SZKP XXV. kongresszusán mondott el: „A szocialista országok ereje az internacionalista testvéri összefogás révén meghatározódik. A Magyar Szocialista Munkáspárt a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus elveit egymástól elválaszthatatlannak tekinti, s ebben a szellemben neveli tagságát, a népet, az ifjúságot.”

Néphadsereg, 1976. július 24-i sz.

Kádár János:

BESZÉD A MUNKÁSÓRSÉG MEGALAKULÁSÁNAK 20. ÉVFORDULÓJÁN

(1977. február)

Részlet

... Alig több mint 20 esztendeje – rendszerünk akkori gyengeségeit is felhasználva – a Magyar Népköztársaság, a magyar nép addig kivívott szocialista eredményei ellen támadt a szocializmus minden hazai és nemzetközi ellensége. Súlyos helyzet állt elő: végveszélybe kerültek a magyar nép szocialista vívmányai, a munkás-hatalom, a Magyar Népköztársaság. A párt – a szükségstől hajtva, de bizakodva és bizalommal – a kommunistákhoz, a szocializmus híveihez, a munkásokhoz, a parasztokhoz, az értelmiségiekhez, minden tisztességes emberhez fordult. Azt mondtuk, hogy talpra emberek, védjük meg rendszerünket, eszméinket, mindazt, amiért sok-sok nemzedék küzdött nálunk. Közismert, hogy ezzel egy időben a Szovjetunióhoz, nemzetközi osztálytestvéreinkhez, a világ haladó embereihez is fordultunk, hogy segítsenek a magyar munkásosztálynak a magyar dolgozó népnek megvédeni vívmányait, rendszerét és biztosítani a szocialista jövőt. Ezt is nyíltan és restelkedés nélkül tettük – bízva magyar népünkben –, mert a helyzet megkívánta, mert az egész világimperializmussal is szemben találtuk magunkat. Ez akkor döntő elhatározás és politikai állásfoglalás volt.

Sok területen és sokféle módon kellett harcba szállni, s ennek egyik fontos, mozgósító erejű aktusa volt a párt kezdeményezésére hozott elnöki tanácsi rendelet a munkásórség megalapításáról. Az

a gondolat vezérelt bennünket, hogy a termelőmunkában részt vevő munkásemberek, parasztemberek, alkalmazottak, értelmiségiek önként, közvetlenül, fegyveresen is segítsenek helyreállítani a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendjét, aminek eszmei lényege és tartalma a munkásosztály hatalma. Önök tudják, hogy nemzetközi osztálytestvéreink, mindenekelőtt és elsősorban szovjet testvéreink, ingadozás nélkül és lépésük minden ódiumát vállalva, segítségünkre siettek. De most szólni kell arról is, hogy a szocializmus híveihez intézett felhívás sem maradt pusztába kiáltott szó. A párt szavára, az Elnöki Tanács rendelete nyomán talpra álltak az emberek és sok tízezren jelentkeztek a munkásőrség soraiba. Önök, akik aktívan tevékenykednek a munkásőrségben, nagyon jól tudják, hogy az előirányzott létszámot az első napoktól kezdve mindig messze meghaladta az önként jelentkezők száma. Nagyszerű dolog ez, az igazi szocialista öntudat megnyilvánulása. Így volt ez az alapítás napjaiban, így volt 20 éven át és így van ma is. Ma is a magyar társadalom minden dolgozó osztályának kitűnő képviselői, munkások, parasztok, értelmiségiek tízezrei szolgálnak a munkásőrség soraiban. Becsülettel helytállnak kommunisták és pártonkívüliek, kétkezi és szellemi dolgozók, férfiak és nők.

A Kilián György zászlóalj adatai – nagy vonalakban – az országos átlagnak felelnek meg: országosan a munkásőrség tagjainak 70 százaléka fizikai dolgozó, csaknem 80 százaléka szocialista brigádtag. Elmondható tehát, hogy mindazok, akik a munkásőrségben szolgáltak és szolgálnak ma is, öntudatos emberek, önként vállalt szolgálatot teljesítenek, a szocializmus öntudatos hívei, építői, védelmezői. A munkásőrség soraiban ez alatt a 20 év alatt kiváló testületi szellem honosodott meg, amely megköveteli tagjaitól: a munkásőrség egyenruhájához méltóan vegyék ki részüket a termelőmunkából, legyenek példamutatók és élenjárók a politikai és a társadalmi tevékenységben, s azt a nevelőmunkát is becsülettel végezzék, ami a munkásőrség tagjaira hárul. A munkásőrségről mindenki tudja, hogy eleget tesz a vállalt szolgálatnak, s vállalását messze meghaladó módon veszi ki részét társadalmunk erőfeszítéseiből. Az egész munkásosztály, az egész nép megtanulta tisztelni és becsülni a munkásőrséget. A munkásőrség mindig ott volt, amikor árvíz, természeti csapás, vagy más rendkívüli esemény megkívánta tár-

sadalmunk mozgósítását, s helytállása becsületet szerzett egyenruhájának, s a testületnek is. Mindezt végiggondolva, most, 20 év után, hangsúlyozhatjuk, hogy a munkásőrség megteremtését kezdeményező pártfelhívás a bizalmon alapult, bizalmat fejezett ki azok iránt az emberek iránt, akiknek fegyvert szándékozott a kezükbe adni, s a munkásőrség mind ez ideig teljes mértékben megfelelt ennek a bizalomnak.

Talán nem vagyok ünneprontó, ha megemlítem, hogy az alapítás napjaiban nem volt – nem is lehetett – valamiféle bonyolult kartotékrendszer, különösebb kádermunka. Az emberek kiválasztása, toborzása annak alapján történt, ahogy az emberek egymást ismerték, úgy, ahogy csak munkás ismerheti a munkást, ahogy csak a dolgozó ember ismerheti dolgozótársát. A munkásőrök fegyvert kaptak a kezükbe. Önök tudják, hogy ezekkel a fegyverekkel néha baj is adódhat. Tisztogatás közben is elsülhet a fegyver. Voltak balesetek és egyéb rendkívüli események is. Ugyanakkor rendkívül fontosnak tartom, hogy ebben a több tízezres testületben soha egyetlen olyan eset nem fordult elő, hogy egy ember, aki azért kapott fegyvert a kezébe, hogy a munkáshatalmat, a Magyar Népköztársaság alkotmányos, törvényes rendjét védelmezze, ezt a fegyvert a munkáshatalom, a Magyar Népköztársaság ellen fordította volna. Erre is büszke lehet ez a testület.

A munkásőrség – mint ahogy erre már utaltam – sokféle funkciót tölt be, rendszerünknek rendkívül fontos intézménye, a magyar fegyveres erők, testületek része. Elismeréssel kell szólni arról a kiváló, igaz bajtársi együttműködésről, amely a hadsereg, a belügyi fegyveres egységek és a munkásőrség között kölcsönös megelégedésre kialakult.

A munkásőrség sokirányú társadalmi feladatai sorában mindenképpen az igen fontosak közé tartozik, hogy a munkásőrség a magyar munkásmozgalom legjobb forradalmi tradícióinak is ébren tartója, a hazafias és internacionalista nevelés, a kommunista nevelés iskolája.

Említettem, hogy a munkásőrség tagjai között a pártonkívüliek aránya most körülbelül 20 százalék. Azt is meg kell mondani, hogy ez nem is olyan egyszerű kérdés. Még vitatkozni is kellett a munkásőrség egyes tagjaival, akik a legjobb szándékaik sze-

rint mondták: „Ha nem kommunista, minek közibénk?” Ez rendkívül fontos politikai kérdés. Mélyen meg vagyok győződve arról, hogy úgy helyes, ahogy népünk is megtanulta, tudja és számontartja: a munkásőrség nem párthadsereg. ‘A munkásőrség a munkásosztály osztályszerkezete, a magyar nép sajátos fegyveres testülete. Igaz, a pártnak is „van valami köze” ehhez, s ebből nem származik semmiféle sérelem vagy kár, mert a munkásőrségre is vonatkozik az, amit általános elvként rögzít az alkotmány is: a magyar társadalom vezető, irányító ereje a magyar munkásosztály forradalmi, marxista-leninista pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt. Ez így igaz, s mindnyájunknak dolgoznunk kell, hogy így maradjon, így legyen a jövőben is. A munkásőrségnek is a párt az eszmei-politikai irányítója. Miért fontos, hogy befogadjanak pártonkívülieket is, főként a fiatal korosztályokból? Amikor az új magyar állampolgár a világra jön, pártonkívülinek születik, nincs párttagsági könyv a kezében. Valahogy, valamiképpen egyszer majd kommunistává, sőt párttaggá válik, ha ő maga is akarja, ha adottságai, személyi kvalitásai erre alkalmassá teszik.

A Központi Bizottság nevében, képviselőtében mondom nem a legrosszabb iskolája a párt utánpótlásának az a politikai nevelőmunka, amely a munkásőrség egységeiben folyik, ahol a pártonkívülieket kommunistává nevelik. A statisztika persze egy kicsit mindig problematikus, mert ha felvesznek egy pártonkívülit, s az másfél év múlva már párttag, akkor a statisztikából eltűnnek a pártonkívüliek. De hát az élet örök folyamata ez, így kell csinálni, ettől nem szenved sérelmet a párt iránti tisztelet, s nem akadályozza a párt alapvető funkcióinak ellátását. A munkásőrség eredeti rendeltetésének is, a kommunista nevelésnek is megfelel, hogy a munkásőrség tagjainak sorában pártonkívüliek is szolgáljanak, s közülük az arra érdemesek párttaggá váljanak. Ahogyan ezt a 20 esztendő alatt a munkásőrség egységei tették, úgy folytassák a jövőben is.

Összegezve, a Központi Bizottság nevében is megállapíthatjuk: a munkásőrség megoldotta a munkával és a harccal kapcsolatos eddigi feladatait. Az életrehívó rendelet kezdetben a Magyar Népköztársaság törvényes rendjének helyreállítását jelölte meg feladatként, majd amikor ez megtörtént, annak védelme vált a munkásőrség teendőjévé. A Magyar Népköztársaság törvényes rendje szí-

lárd, s hogy ez így van, abban a munkásörségnek is szerepe volt, célunk eléréséhez a munkásörség is jelentősen hozzájárult. Hazánkban a szocialista építőmunka első feltétele a magyar munkásosztály hatalmának, a proletárdiktatúrának az érvényesülése, ezen alapszik a Magyar Népköztársaság törvényes, alkotmányos rendje is. Ennél fontosabb nincs, minden más ez után következik. A munkásörség minden funkciója, amit betölt, csak szocialista rendszerben képzelhető el. Nálunk született, nálunk jött létre, nálunk működik – ez más társadalmi rendben nem képzelhető el. Ezért én a munkásörség általános munkáját értékelve megengedhetőnek tartom és alkalmazom is azt a meghatározást, hogy a munkásörség a Magyarországon megvalósult szocialista társadalmi rend intézménye és büszkesége.

A munkásörség tagjai, a munkásörség egyenruháját viselő munkástestvéreink, dolgozótársaink tiszta lelkiismerettel állhatnak népünk, a szocializmust építő magyar nép elé most, a jubileum napjaiban is, s a hétköznapiokon is. Pártunk, a munkásosztály elismeri a munkásörség érdemeit, tagjainak hallatlan erőfeszítését és becsületes helytállását. A Magyar Szocialista Munkáspárt most, az ünnepi alkalommal is köszönetet mond a munkásörségben szolgáló párttagoknak, a munkásörség minden tagjának a helytállásért. Ami a jövőt illeti, a munkásörség feladata változatlan, ugyanaz, mint ami teendője volt 20 esztendőn át. A párt, a munkásosztály és a népbizalma változatlanul kötelezi a testületet, a munkásörség minden tagját. A párt Központi Bizottsága is arra hívja fel a munkásörség tagjait, hogy ugyanazzal az áldozatkészséggel, egyszerűséggel és odaadással végezzék feladatukat a jövőben is, mint ahogy ezt eddig tették. A munkásörség mindenfajta támogatást, ami a párt Központi Bizottságán, kormányzatunkon – és ezt kiterjeszthetném: ami munkásosztályunkon és népünkön – múlik, meg fog kapni a jövőben is. Ehhez még annyit fűzök hozzá, hogy a párt Központi Bizottságának mély meggyőződése, és nekem személyes meggyőződése is: a munkásörség a jövőben is méltó lesz a bizalomra, megoldja feladatát úgy, ahogy a párt, a munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép várja tőle . . .

Kádár János: A szocializmusért – a békéért. Kossuth Könyvkiadó, 1978. 479–483. old.

Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter:

BESZÉD A MAGYAR NÉPHADSEREG IFJÚSÁGI AKTÍVAÉRTEKEZLETEN

(1977. március 4.)

A fiatalokért, a fiatalokkal együtt

... Bevezető gondolatként Czinege elvtárs arról szólt, hogy pártunk ifjúságpolitikai határozata, az Ifjúsági Törvény megjelenése társadalmunk figyelmét az utóbbi években erőteljesebben az ifjúságra, a fiatalok jövőre való felkészítésére irányította. Pártunk ifjúságpolitikáját mindenkor a munkásosztály politikai, gazdasági érdekének megfelelően alakítja és érvényesíti. Az ifjúsággal való törődés forradalmi pártunk, szocialista államunk tudatos gondoskodása a jövőről, a jövőt építő nemzedékről. Számunkra az ifjúság a társadalmi fejlődés nagy ereje, s arra törekszünk, hogy a fiatalok méltóképpen felkészüljenek jövőbeli tennivalóikra.

– *Az elmúlt évek tapasztalatai világosan mutatják* – mondotta a miniszter elvtárs –, *hogy társadalmunk, s benne a Magyar Néphadsereg egyre többet tesz annak érdekében, hogy a fiatalokat sokoldalú, művelt, szocialista jellemvonásokkal és célokkal rendelkező emberekké formálja. Társadalmi méreteken arra törekszünk, hogy fiataljaink mindjobban megismerjék a marxizmus-leninizmus tanításait, forradalmi eszméinket, váljanak igaz hazafiakká és internacionalistákká, ismerjék és alkalmazzák a tudomány eredményeit, váljanak a szocializmus építésének és védelmének áldozatokat is vállaló igaz harcosaivá.*

A továbbiakban arra hívta fel a figyelmet, hogy hazánkban min-

den második állampolgár 30 évnél fiatalabb. Ezt a körülményt minden társadalmi, politikai, gazdasági döntésnél figyelembe kell venni. Még inkább érvényes ez a hadseregre, ahol a személyi állomány jelentős hányada a fiatal korosztályhoz tartozik. A hadsereg alaprendeltetésének teljesítését ma és a jövőben is meghatározza, hogy milyenné formálódik az ifjúság a társadalomban, milyen felkészültséggel, jellemvonásokkal – milyen alapokkal kezdik meg katonai szolgálatukat a fiatalok. A ma ifjúsága már a szocializmusban született, ezernyi szállal kötődik ahhoz, nagy többségük tudat- és érzelemvilágát, magatartását a szocialista társadalom légköre alakította és alakítja, mindennapi helytállásukkal azt bizonyítják, hogy pártunk és dolgozó népünk bizton számíthat rájuk.

Akadnak ugyan olyan fiatalok, akik politikailag kevésbé érettek, de a bevonulók nagy többségére az jellemző, hogy évről évre növekszik politikai és általános műveltségük, szakképzettségük. Túlnyomó többségük megérti a katonai szolgálat szükségességét és igyekszik becsülettel helytállni. Öröndetesen egyre nagyobb azoknak a száma, akik szocialista brigádtagként, munkahelyi vezetőként, párt-, KISZ- és szakszervezeti aktivistaként szerzett közösségi és közéleti gyakorlattal érkeznek hozzánk. Aktivitásuk, mozgósító erejük nagy segítség számunkra, amellyel élni – érdekünk és kötelességünk.

– *A bevonuló fiatalok többsége – hangsúlyozta Czinege elvtárs – magával hozza azokat a pozitív tulajdonságokat, amelyek szocialista társadalmunk három évtized alatt kialakult viszonyai-ból, társadalmi rendszerünk politikai, erkölcsi, morális normáiból, a közfelfogásból fakadnak. Ez szilárd kiindulóalap munkánkhoz, erre építve folytatjuk a hadseregben a nevelést, s a bevonuló fiatalokat szocialista hazánk hűségese, szilárd és hozzáértő védelmezőivé formáljuk.*

A katonai szolgálat teljes férfiasságot követelő, komoly erőpróbát jelentő időszak minden állampolgár életében. Kibontakozik a fiatalok felnőtté válásának folyamata, megszilárdulnak alapvető tulajdonságaik. A hadseregben folytatott sokoldalú nevelő munka, politikai, morális és egyéb ráhatás nyomán, s a nagy, közös erőfeszítéseket igénylő feladatok kohójában formálódva erősödik szocialista tudatosságuk, elkötelezettségük, gyarapodik általános és szakmai

műveltségük, elmélyül, erősödik hazafiságuk, internacionalista meggyőződtségük, gazdagodik érzelmviláguk – összességében gyarapodnak emberi értékeik. A társadalom különböző osztályaiból, rétegeiből, a legkülönbélebb munkahelyekről bevonult fiatalok a katonaidő alatt közel kerülnek egymáshoz, nemegyszer egész életükre kiható barátságokat kötnek. Sok szép példa mutatja, hogy a volt katonatársak a baráti kötelékeket fenntartják, ápolják, és leszerelésük után is részt vesznek abban a közéleti, társadalmi tevékenységben, azokban a megmozdulásokban, amelyeket közösen a katonai szolgálat alatt kezdtek el vagy ott fejlesztettek tovább.

A katonaiifjúságnak jelentős részét képezik a fiatal tisztek és tiszthelyettesek, akik színvonalasan végzik nevelő-oktató-kiképző tevékenységüket; szocialista módon gondoskodnak a rájuk bízott fiatalokról, s motorjai, előrelendítői a KISZ-munkának. A miniszter elvtárs hangsúlyozta, hogy ezt a generációt, a jövő generációját mind sokoldalúbban és alaposabban kell felkészíteni hivatásának ellátására. Ők lesznek ügyünk folytatói, közülük kerülnek ki a jövő vezetői.

Néphadseregünk fiatalságának arculatát tovább elemezve, az ifjú polgári dolgozóról elmondotta, hogy mind nagyobb politikai felelősséggel, szakmai hozzáértéssel végzik néphadseregünk, honvédelmünk erősítését szolgáló munkájukat. Az ifjúságpolitikai célkitűzések realizálásában még jobban figyelembe kell venni sajátos helyzetüket, azt, hogy tudatosságban, érzésekben, munkájukban szilárdan kötődnek hadseregünkhöz, de életformájukat tekintve a polgári életben dolgozó fiatalokhoz állnak közelebb.

Az MSZMP ifjúságpolitikájának eredményes megvalósítása érdekében végzett közös munkáról többek között ezeket mondotta: – *Arra törekedtünk, hogy állományunkat a marxista-leninista eszmék alapján áthassa a szocialista hazaszeretet, a proletár internacionalizmus, a nemzetközi méretű társadalmi haladás erőivel való szolidaritás. Meggyőződésünk, hogy ez elengedhetetlen és szilárd alapja a katonai ismeretek elsajátításának, a katonai kötelezettségek teljesítésének, közösségi életük, segítőkészségük, politikai, mozgalmi aktivitásuk kibontakozásának.*

E munka eredményességéről szólva hangsúlyozta, hogy az elmúlt időszak eredményes hadseregfejlesztésének aktív részesei a katonai

fiatalok is. A pártunk irányításával folyó osztályadalmi nevelés, s ezen belül a hadseregben végzett munkánk magas fokú dicséretét jelenti, hogy tapasztalt parancsnokaink, politikai munkásaink vezetésével fiatal kádereink, illetve sorkatonáink eredményesen sajátították és sajátítják el a legkorszerűbb haditechnika kezelését, alkalmazását és rövid időn belül magas színvonalon képesek végrehajtani feladataikat.

A katonafiatalok lelkesedésére, kezdeményezésére, helytállására mindig bizton számíthatunk, állapította meg a miniszter, és a szolgálathoz való jó viszony példájaként elmondotta, hogy jelenleg a katonák 70 százaléka tesz egyéni vállalást a szocialista versenymozgalomban. Számosan kétszer, illetve háromszor is kiváló és élenjáró címet értek el.

Néphadseregünk általános és alapvető célkitűzése, hogy a fiatalokat felkészítse a munkáséletre, leszerelésük után a polgári életben való helytállásra. Ehhez a hadsereg szervezete, fegyelme és rendje, követelményrendszere, politikai légköre és mozgalmi élete jó feltételeket biztosít. A katonai szolgálattal járó feladatok mindegyike, legyen az harckészültségi, kiképzési vagy egyéb tennivaló, egyúttal a munkáséletre való felkészülést is jelenti, annak szerves része. A szolgálat teljesítése során szerzett katonaismeretek elmélyülnek és egyben ki is egészülnek társadalmilag hasznosítható politikai, szakmai, általános ismeretekkel. A gépjárművezetők kiképzése és továbbképzése, a közel 100 szakmában megszerezhető szakmai képesítés az ország és az egyén számára egyaránt hasznos. A haza védelme és a szocialista építőmunkában való részvétel a mi viszonyaink között szerves egységet alkot. Katonafiataljaink természetes kötelességüknek tartják, hogy részt vegyenek a természeti csapások, a károk elhárításában, például az árvíz elleni védekezésben és legutóbb a szolnoki gázrobbanás mentési munkálataiban.

– *Munkánk megbecsülését jelentette, és további feladataink végrehajtásához erőt adott és ad a pártunk XI. kongresszusán elhangzott értékelés, amely aláhúzta, hogy: „A Magyar Néphadsereg egész személyi állománya méltó a nép megbecsülésére. Hadseregünk a kor követelményeinek színvonalán áll és a Varsói Szerződés szervezetében tömörült fegyvertársaival jó együttműködésben védi or-*

szágunk szuverenitását, nemzeti függetlenségünket, biztosítja, hogy népünk békében és biztonságban élhet.” Ezt erősítette meg a közelmúltban személyesen is Kádár János elvtárs az egyik dunántúli alakulatnál rendezett nagygyűlésen. Mindebben pártunk és népünk mély megbecsülése, tisztelete és gondoskodása fejeződik ki a haza fegyveres védelmezői iránt. Szent kötelességünk, hogy ennek a bizalomnak, az eddigiekhez hasonlóan, a jövőben is megfeleljünk.

A hadsereg aktív politikai atmoszférájának hatásáról szólva, a miniszter elvtárs rámutatott, hogy egyre több fiatal kapcsolódik be a mozgalmi életbe. Az ifjúsági mozgalomban jártas KISZ-vezetők, aktivisták a közösségi élet motorjai, a parancsnokok szilárd támaszai és jelentős szerepük van a KISZ-en kívüliek mozgósításában. A hadseregben nevelkedő fiatal katonák fontos bázisát képezik pártunk utánpótlásának is.

Arról is szólt, hogy katonaiifjúságunk érti és egyre mélyebben átérzi a proletár internacionalizmus, a proletár szolidaritás, a segítségnyújtás szerepét, jelentőségét és szükségességét. Szép példája volt ennek a vietnami népnek nyújtott sokrétű segítség, például az életet jelentő 38 ezer liter vér, valamint a társadalmi munkából származó 18 millió forint. Az a feladat, hogy még magasabb fokon tudatosítsuk az összefogás szükségességét, célt adjunk a sok, okos kezdeményezésben testet öltött szolidaritásnak.

– *Úgy gondolom* – mondotta összegezőképpen a miniszter elvtárs –, *hogy az eddig elmondottak is bizonyítják: a katonai szolgálat alatt ifjúságunkban tovább erősödik a szocialista társadalmunkhoz való kötődés, növekszik aktivitása a haza védelmére, a munkáséletre való felkészülésben. Szilárd erkölcsi-politikai helyzetük, növekvő politikai, szakmai és általános ismeretük, felkészültségük a hadsereg harckészültségének és hadrafoghatóságának fontos tényezője. Becsületes helytállásuk elválaszthatatlan a hadseregfejlésztés, a felkészítés, a szocialista építőmunka eredményeitől.*

A helyes irányú, a követelményeknek megfelelő ifjúságpolitikai tevékenységről szólva hangsúlyozta, hogy mindez csak úgy valósulhatott meg, hogy a parancsnokok alparancsnokok, a politikai szervek, a párt- és KISZ-szervezetek, a szakszervezetek megértették a párt ifjúságpolitikai határozatában, az Ifjúsági Törvényben szereplő célkitűzéseket, és szívvel-lélekkel munkálkodnak megvalósításán.

Az ifjúságpolitikai tevékenység irányítási rendszere, időszerű feladatai a miniszteri direktívában, a vezető szervek terveiben szerepelnek, realizálásuk folyamatos, minden szinten szerves részét képezik a vezetői tevékenységnek, a mindennapi munkának. Az ifjúságpolitikai célkitűzések, követelmények sokrétűen kifejezésre jutnak az új Honvédelmi Törvényben, a Szolgálati szabályzatban, a különböző parancsnokok intézkedéseiben.

Felhívta a figyelmet arra, hogy kedvező szemléletváltozás eredményeként a parancsnokok döntő többsége jól érti a rá háruló feladatokat, és mindent megtesz azok megvalósításáért. A hivatásos állomány, melynek 80 százaléka párttag, kommunista felelősséggel, a párt útmutatásai alapján végzi a katonaiifjúság nevelését. Rendszeresen részt vesznek a KISZ-szervezetek fórumain, és meghallják, felelősséggel reagálnak a fiatalokat foglalkoztató kérdésekre.

A pártszervezetek, a kommunisták mindenkor kezdeményezői, irányítói és szervezői, koordinálói az ifjúságpolitikai tevékenységnek. Az egységes értelmezés kimunkálásával, elősegítésével, a helyi tennivalók kialakításával, a megvalósítás feltételeinek minél teljesebb biztosításán munkálkodnak. Segítik és szervezik a katonafiatalkok problémáinak feltárását, hatékonyan szorgalmazzák megoldásukat. Kellő gondot fordítanak a KISZ-szervezetek politikai tevékenységének helyes irányára.

– *KISZ-szervezeteink aktív, kezdeményező tevékenységükkel részesei az ifjúságpolitikai feladatok végrehajtásának. A katonafiatalkok körében végzett nevelő munkával, a feladatokra való mozgósítással, művelődésük, pihenésük, szórakozásuk szervezésével hatékonyan elősegítik a célkitűzések megvalósítását* – mondotta a miniszter elvtárs, majd azt hangsúlyozta, hogy a KISZ-szervezetek politikai nevelőmunkája különösen az alegységekben döntő jelentőségű. Mindenkor szilárd támaszai az alparancsnokoknak, a parancsnokoknak a sorkatonákkal való foglalkozásban, a feladatok megoldásában. Ahol a parancsnokok jó politikai érzékkel élnek a lehetőséggel, ott a KISZ-szervezetek olyan érzékeny jelzőrendszerként is funkcionálnak, amelyek mindenkor valósághűen és megbízhatóan közvetítik a fiatalok problémáit, s elősegítik azok tisztázását, megoldását. A KISZ-tagság növekvő politikai érettségét mutatják a KISZ IX. kongresszusának politikai, mozgalmi, szervezeti előké-

szítése során szerzett tapasztalatok. A katonák több ezer javaslata kezdeményező-, cselekvőkészségüket mutatja, s egyben felelősségérzetükről is tanúskodik, amelyet a kiképzési, harckészültségi feladatok végrehajtásáért, a fegyelem szilárdításáért éreznek.

Az ifjúságpolitikai tevékenység fogyatékoságairól szólva Czinege vezérezredes elvtárs arra hívta fel a figyelmet, hogy a mindennapi munkában nem mindig számolunk a társadalomban, a hadseregben végbement fejlődéssel, a bekövetkezett változásokkal, nem differenciáljuk ezeknek megfelelően a nevelőmunkát. Példaként említette, hogy nem tudatosult annak a jelentősége, hogy milyen nagy hatást gyakorol a hadsereg és a lakosság viszonyára a katonafiataloknak a hadseregről alkotott véleménye. Márpedig a katonák vélekedése a hadseregbeni közérzetről, a gondoskodásról – közvéleményformáló erő.

Mégis sok helyütt nem törekszenek eléggé következetesen a fiatalok véleményének, közérzetének megismerésére. Így tájékozottságuk nem elég széles körű, nem megalapozott, ezért ha tudomásukra is jutnak a problémák, nem mindig tudják megtalálni egyrészt az okokat, másrészt azokat a legcélravezetőbb formákat, módszereket, amelyekkel hatékonyan fel tudnák oldani, fel tudnák számolni a negatív jelenségeket.

Kedvezőtlen tapasztalat, hogy sokan nem tudják kiváltani, céltudatosan felhasználni a katonafiatalok nagy erőt jelentő lelkesedését, kezdeményező-készségét. Egyes egységeknél, alegységeknél ezt a lelkesedést valamilyen régi, rossz ízű súlykolással, meggon-dolatlan intézkedésekkel megtörik, s ezzel nagy erőt fecsérelnek el.

– *Mindazoknak, akik az ifjúság neveléséért felelősek, még jobban kell érteniük, átérezniük, hogy ezt a munkát csak a fiatalok megbecsülésével, őszinte szeretetével, a hadsereg és az egész társadalom iránti felelősségérzettől áthatva lehet eredményesen végezni* – mondotta nyomatékkal a miniszter elvtárs.

Az eddigi közös munka áttekintése, elemzése után Czinege elvtárs a jövőbeli tennivalókról szólt.

– *Továbbra is alapvető feladatunk, hogy fokozzuk a katonafiatalok eszmei-politikai nevelésének hatékonyságát, megtanítsuk őket marxista-leninista eszméink igazságaira, pártunk politikájának tudatos követőivé, végrehajtóivá neveljük őket. Nagyobb hatá-*

rozottsággal kell hirdetniünk a szocialista erkölcs eszméit, a szocialista morál normáit. Katonáinkat önálló gondolkodásra kell nevelniünk, arra, hogy a napi élet, az ország és a világ dolgaiban világos fejjel, osztályalapon minél jobban eligazodjanak. Mindez szükségszerűen megköveteli, hogy katonafiataljaink gondolkodásának, emberi magatartásának és egyéniségének formálását összehangoltabban, szervezettebben végezzük.

Az eszmei-politikai nevelőmunka elméletének és gyakorlatának egységével kapcsolatban elmondotta, hogy a fiatalok számon kérik szocialista elveink gyakorlati megvalósítását, és élesen bírálják, ha úgy érzik, hogy a mindennapi gyakorlat nincs összhangban eszméinkkel. Rámutatott arra: a politikai nevelőmunka alapfeltétele, hogy a sorállomány nevelését közvetlenül végző fiatal tisztek, tiszthelyettesek maguk is jól ismerjék szocialista társadalmunk építésének mindennapos helyzetét, eredményeit, gondjait. Éppen ezért intenzívebbé kell tenni az alegységparancsnokok ilyen irányú nevelését, felkészítését. Fontos feladat a fiatalok politikai érdeklődésének felkeltése, aktivitásuk növelése az őket érintő és érdeklő kérdések megvitatásában, megválaszolásában.

A fiatalok katonai mesterségre való felkészítésének és egyben az életre való nevelésének egyik rendkívül fontos területe a kiképzés – hangsúlyozta a miniszter elvtárs. A további eredményes, hatékony munka itt is elsősorban a kiképzést közvetlenül végzők folyamatos felkészítésén, felkészültségén múlik. Az a feladat, hogy hatékonyabban kell tenni az alegységekben folyó kiképzést.

A továbbiakban arról szólt, hogy a hadsereg és az egyén szempontjából is lényeges, hogy a bevonuló fiatalok felkészültségüknek, képességeiknek leginkább megfelelő beosztásokba kerüljenek. Ennek érdekében a közeljövőben olyan intézkedés kiadását tervezik, amely jobban elősegíti, hogy az újoncok rövid idő alatt, lehetőleg konfliktusok nélkül illeszkedjenek be a katonaéletbe. A beilleszkedés sikere nagymértékben attól függ, hogy az újonc katonákkal közvetlenül foglalkozó raj-, szakasz- és századparancsnokokat hogyan készítik fel a fiatalok fogadására, nevelésére, kiképzésére. A rajparancsnokok kiválasztásával kapcsolatban felhívta a figyelmet az Ifjú Gárdában, a termelőmunkában, a szocialista brigádokban ve-

zetői gyakorlatot szerzett, mozgalmi tapasztalatokkal rendelkező nagy számú fiatalra.

Az eddigi feladatok szinte mindegyikével összefügg a pályakezdő tisztek, tiszthelyettesek felkészítése, nevelése, formálása.

– *Nekünk, idősebbeknek, előjáróknak, katonai és mozgalmi vezetőknek kötelességünk, hogy megfelelő körülményeket biztosítsunk munkájukhoz, fejlődésükhöz. Kötelességünk rávezetni őket arra, hogy az igazi sikerélményt, az emberi örömet az jelenti, ha a rájuk bízott katonákból olyan fiatalokat formálnak, akik emberi értékeikben gazdagodva, kötelességtudatban, állhatatosságban megerősödve, az élet problémái és szépségei iránt fogékonyabban köszönnek el tőlük, térnek vissza családjuk körébe, munkahelyükre –* mondotta a miniszter elvtárs.

Ezt követően arról a fontos ifjúságpolitikai célkitűzésről beszélt, hogy mindenütt szilárd katonaközösségeket kell kialakítani, s állandóan erősíteni. Ezek a kollektívák jelentik a feladatok végrehajtásának bázisát, itt élnek, dolgoznak, formálódnak a fiatalok. E közösségek erősítése és az egyéniség fejlesztése szempontjából is nagyobb gondot kell fordítani a békében szükséges, de háborúban még inkább nélkülözhetetlen tulajdonságok – a bajtársiaság, a segítőkészség, a figyelmesség, az elvtársi szellem, a kritikai készség – kialakítására, erősítésére.

A közösségek erejének mércéje a parancsok, a feladatok eredményes végrehajtása. A parancsnok, amikor parancsot ad, nem magyarázhat, de a feladatok maradéktalan teljesítése érdekében mindig meg kell találnia az alkalmat arra, hogy szót váltson katonáival. És nemcsak az állománygyűlések adta lehetőséget kell okosan, hatékonyan kihasználni, hanem például a kiképzések szüneteit és az alegységklubok hangulatát is.

A feladatok végrehajtásában, a katonaközösségek életében, munkájában nagy szerepe van az emberi kapcsolatok alakulásának. Különösen igaz ez a tisztesek és az első időszakos katonák közötti viszonyra, amelyben még akadnak visszasságok, kisebb-nagyobb emberi konfliktusok. A miniszter elvtárs hangsúlyozta: – *A parancsnokoknak, politikai szerveknek, párt- és KISZ-szervezeteknek még hozzáértőbben kell végezniük a katonaközösségek irányításában rájuk háruló feladatokat, s mindent el kell követniük a kö-*

zösségi élet feltételeinek javítása érdekében. A fiatalok növekvő politikai érettségére alapozva, nagyobb szerepet kell biztosítani önmaguk neveléséhez, tovább kell bővíteni azon kérdések körét, amelyeket a közösségek hatáskörében lehet és kell megoldani. Céltudatosabban kell nevelni az alparancsnokokat a közösségek kialakításával, erősítésével kapcsolatos feladatok ellátására.

A fiatal katonák többségét meg kell ismertetni a közéletiséggel, meg kell tanítani őket arra, mit jelent a hadseregben és általában a társadalomban közösségi embernek lenni. A KISZ-szervezetek mindennapi munkájuk során megmagyarázzák, elfogadtatják a katonákkal a közösségi élet törvényszerűségeit, mozgósítják őket a feladatok végrehajtására. Ehhez a KISZ-tagság személyes példamutatásával is hozzájárul. E téren a parancsnokok és a KISZ-szervezetek együttműködése rendszeresebbé, tartalmasabbá vált. Ebben az együttműködésben a nagyobb tapasztalattal rendelkező parancsnokok legyenek a kezdeményezők! – mutatott rá a miniszter elvtárs.

– Fontos ifjúságpolitikai célkitűzés és követelmény – folytatja –, hogy folyamatosan és sokoldalúan törődjünk és gondoskodjunk a katonafiatalokról. Ide sorolom a szabályzat szerinti élet megteremtését, a kiképzés, a feladatok végrehajtásához szükséges feltételek biztosítását és folyamatos javítását, a szolgálati elfoglaltságra, a pihenésre, a kulturálódásra fordítható idő biztosítását. Csak így várhatjuk el katonáinktól, hogy maradéktalanul eleget tegyenek kötelezettségeiknek.

Az elmúlt években pártunk életszínvonal-politikájával, társadalmunk lehetőségeivel összhangban jelentős mértékben javult a katonák anyagi, szociális ellátása a laktanyában. A következő esztendőben ez a folyamat tovább folytatódik mind a laktanyában, mind az otthon maradt családok körében. Például korszerű, magasabb színvonalú ételmezési ellátás biztosítása, illetve a jelenlegi feltételek és lehetőségek jobb kihasználása is szerepel a tervek között.

A feladatok között hangzott el, hogy növelni kell a katonák érdekeltségét a szolgálat ellátásában, a feladatok végrehajtásában: módosítani szükséges az erkölcsi és anyagi ösztönzők jelenlegi arányán az erkölcsi ösztönzők javára. A miniszter rámutatott arra, hogy a fiatalok örömmel fogadják a jó szót egy-egy feladat ered-

ményes végrehajtása után; és nem tartják természetesnek, ha a becsületesen elvégzett munkáért csak elvétve, valamiféle alkalomra várva, és nem a konkrét feladathoz kapcsolódva kapják meg az elismerést.

Azt a tudatot kell erősíteni a fiatalokban, hogy becsületes munkájukra a hadseregnek, a társadalomnak szüksége van, és ezt kívánják egyéni érdekeik is.

A jellemformáló nevelő-oktató munkában jelentős helyet foglal el a kulturális nevelés, a művelődési tevékenység. Miben kell e téren előbbre lépniünk? – tette fel a kérdést a miniszter elvtárs. Mindenekelőtt abban, mondotta, hogy minél több katonafiatalt vonjunk be a közművelődés, a kulturálódás hatáskörébe. A megnövekedett lehetőségek mind jobb kihasználásával úgy kell dolgoznunk, hogy a fiatalok hosszú időre kiható ösztönzést, indíttatást kapjanak a hadseregtől a tudatos, rendszeres művelődéshez, kulturálódáshoz. A továbbiakban is lehetővé kell tenni megkezdett tanulmányaik folytatását, az általános iskola elvégzését, illetve szakmunkás-bizonyítvány megszerzését.

– *Társadalmi érdekünk, nemzeti ügyünk, hogy a hadsereg a maga lehetőségeivel hozzájáruljon az egészséges, edzett ifjú nemzedék neveléséhez.* Az elmúlt években a feltételek biztosításában előbbre léptünk, s lépünk a jövőben is. Azonban már meglevő lehetőségeinkkel sem állnak arányban a testnevelés és a tömegsport eredményei.

A miniszter elvtárs arra szólított fel, hogy meg kell változtatni a szemléletet, jobban ki kell használni a lehetőségeket. Legfontosabb feladatnak azt tartotta, hogy tegyük közüggé a katonák sportolás iránti igényének felkeltését, biztosítsuk a mozgalmas, tartalmas sportéletet. Ennek megvalósításában a vezető katonai szervektől a KISZ-szervezetekig mindenkinek megvan a maga tennivalója. A KISZ-szervezetek például a jövőben lehetőséget kapnak arra, hogy a társadalmi munkából származó bevételeiket a tömegsport céljaira is fordíthassák.

A rendszeres testedzés a szocialista életmód szerves része, hangsúlyozta, s ezért mindennapi munkánkban, tevékenységünkben meg kell kapnia a neki megfelelő helyet!

Az ifjúságpolitikai célkitűzések megvalósításában – az eddigiek-

hez hasonlóan – a jövőben is meghatározó szerepet töltenek be a parancsnokok. Ebben a nagy jelentőségű munkában – hangsúlyozta a miniszter elvtárs – minden szintű parancsnoknak és szervnek megvannak a maga komoly tennivalói. Mindannyiunk egyetemes feladata, hogy folyamatosan végezzük ezt a munkát, hogy a tapasztalatok alapján mindenki a maga hatáskörében megfelelő időben és módon tegye meg a megfelelő intézkedéseket, végezze aktívan a rá háruló tennivalókat.

– *Ifjúságpolitikai feladatainkat* – mondotta – *össztevékenységünk természetes és elengedhetetlen elemének, szerves részének tekintsük, olyannak, amellyel pártunk, népünk, egész társadalmunk előtt felelősséggel tartozunk.*

A parancsnokokhoz hasonlóan a KISZ-szervezeteknek is fontos szerepük, feladatuk van e közös munkában. A KISZ IX. kongresszusa nagy teret szentelt az ifjúság honvédelemre való felkészítésének, a fegyveres erőkhöz és testületekben működő KISZ-szervezetek munkájának. Segítséget, világos útmutatást és hosszabb időre szóló feladatot jelent számunkra a KISZ-kongresszus állásfoglalása.

– *KISZ-szervezeteink alapvető kötelessége, hogy a KISZ-kongresszuson megszabott követelményeket az éves akcióprogramok végrehajtásával valóra váltsák. Legyenek az aleksziszben forradalmi pártunk eszméinek, politikájának hirdetői, érvék el, hogy a KISZ-tagok és a szervezeten kívüliek is legjobb tudásuk, képességük szerint helytálljanak a haza védelmére való felkészülésben, a munkában, a tanulásban* – mondotta a miniszter elvtárs, majd külön hangsúlyozta a KISZ-kongresszusnak az internacionalista nevelésre, a fegyverbarátság ápolására vonatkozó követelményeit, feladatait. Felhívta a pártszervezeteket, a kommunistákat, hogy továbbra is legyenek motorjai az ifjúságpolitikai feladatok végrehajtásának.

Beszédét az alábbi gondolatokkal fejezte be a miniszter elvtárs: – Szilárd meggyőződés, hogy az elmúlt években eredményes munkát végeztünk az ifjúságpolitikai célkitűzések hadseregbeni megvalósításában. E helyről is elismerésemet fejezem ki az alparancsnokoknak, parancsnokoknak, párt- és KISZ-szervezeteknek, szakszervezeti szerveknek, kommunistáknak és KISZ-tagoknak – mindazoknak, akik e munkának tevékeny részesei voltak. Célki-

tűzéseink eredményes megvalósításának záloga volt, és ma is az, hogy mindig bizton számíthatunk pártunk, kormányunk megértésére, sokoldalú támogatására. Ez alkalommal szeretném megköszönni azt a megkülönböztetett figyelmet is, amellyel a KISZ Központi Bizottsága a katonafiatalok nevelésében, felkészítésében támogatt bennünket. Kérjük ezt a jövőben is. Az ifjúságról, az ifjúság jövőjéről szólva – mondotta befejezésül Czinege Lajos vezérezredes elvtárs – tudatában vagyunk annak, hogy ez szocialista építőmunkánknak, hazánk, népünk sorsának, honvédelmünknek egyik legdöntőbb kérdése.

Néphadsereg, 1977. március 12.

Kádár János:

BESZÉD A SZOVJET HADSEREG
ÉS HADITENGERÉSZETI FLOTTA
MEGALAKULÁSA 60. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL
A DÉLI HADSEREGCSOPORTNÁL TARTOTT
DÍSZÜNNEPSÉGEN

(1978. február 23.)

Részletek

... A mai nap mindannyiunkban megerősítette a meggyőződést, hogy a magyar–szovjet barátság megbontatlan. Baráti érzésekkel jöttünk ma Önökhöz, s e meggyőződésünkben, hitünkben megerősödve fogunk elbúcsúzni.

Sokszor elhangzott ma Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, a magyar nép közeli, igaz és őszinte barátjának a neve. Brezsnyev elvtársat régóta ismerem, őszintén tisztelem és becsülöm. Külön tisztelem azért, mert nagy támasza és építője a magyar–szovjet barátságnak.

E barátságnak történelmi gyökerei vannak. Sok-sok ember dolgozott érte; köztük elsőként a század zseniális forradalmára, *Lenin*. Dolgoztak érte az ő eszméjétől ihletett egykori magyar kommunisták, forradalmárok, s dolgozik érte a mai nemzedék is. Ez a kötelezettség vár az utánunk jövő generációra is. Barátságunk régóta épül, kiállt sok komoly próbatételt is. Jó, hogy immár teljes joggal állíthatjuk: nemcsak egy vagy tíz ember, nemcsak a két párt Központi Bizottsága, hanem milliók, a magyar és a szovjet nép barátsága ez, amely a proletár internacionalizmus szilárd elveire, népeink közös céljaira és közös érdekeire épül. Barátságunk sokoldalú, állandóan szélesedik, szoros együttműködés bontakozott ki az élet minden területén. Beletartozik ebbe hadseregeink, fegyveres

erőink fegyverbarátsága is. Közösek tehát örömeink, gondjaink és közösek ünnepeink is.

A közelmúltban ünnepeltük – a világ haladó embereivel együtt – az emberiség történelmében új fejezetet nyitó Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóját. Ma a szovjet emberek Moszkvában és mi, magyarok itt együtt ünnepeljük a szovjet fegyveres erők, a dicső Szovjet Hadsereg és Flotta fennállásának 60. évfordulóját . . .

... A szovjet fegyveres erők segítették – létrejöttüket követő első időszakban – a Nagy Októberi Szocialista Forradalom végső győzelmét; megvédték – s védelmezik mind a mai napig – szocialista vívmányait minden külső és belső ellenséggel szemben.

Nagy történelmi érdeme az is, hogy a második világháborúban, a népek antifasiszta harca során megvédté a szovjet hazát, felszabadította a világ számos népét. A szövetségesek között a háború fő terheit viselve, Berlinig űzte a fasisztákat, eltörte az agresszor gerincét.

Történelmi érdeme, hogy megtörte a Nyugat atomfegyver-monopóliumát, s ezzel lényegében véget vetett a hidegháborúnak is. Ugyanígy történelmi érdeme, hogy – mint a múltban, napjainkban is – a legszilárdabb bástyája az egész világon minden igaz, haladó ügynek, a békének.

Ezért mi, magyarok a világ haladó embereivel együtt forrón kívánjuk, hogy a Szovjet Hadsereg és Hadiflotta újabb sikereket érjen el, s mindig olyan magas színvonalon tegyen eleget a követelményeknek, mint napjainkban.

A szocialista úton járó Magyar Népköztársaság valójában a Nagy Októberi Szocialista Forradalom szülötte. Ugyanaz az eszme – a szovjet példa – ihlette a Magyar Tanácsköztársaság megteremtőit, mint a szocializmus építésén ma dolgozó magyar embereket. A második világháború időszakában, amikor az önálló nemzeti lét megszüntetésének veszélye fenyegette népünket, a nagy Szovjetunió, a szovjet forradalom elküldte hozzánk fiait, a dicső Vörös Hadsereg katonáit, akik hősi és áldozatos harcukkal szabadították fel hazánkat. Népünk soha nem fogja elfeledni, hogy ebben a harcban nyerte el szabadságát és ennek eredményeként nyílt meg előtte a haladás, a szocializmus történelmi útja.

Azután – 1956-ban – ismét igen nehéz helyzetbe került népünk. E súlyos helyzetben hova fordulhattunk segítségért? Legközelebbi, legnagyobb és legjobb barátunkhoz, a szovjet néphez. S önzetlenül, a nehézségeket is vállalva, áldozatokat hozva, internacionalista módon sokoldalú segítséget nyújtott ahhoz, hogy az akkori szakadékból kikapaszkodva, a mai egyenes útra léphessen népünk.

A magyar nép békében és biztonságban építi a fejlett szocialista társadalmat. Ezt elsősorban annak köszönheti, hogy a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság, a Szovjet Hadsereg és a Magyar Néphadsereg fegyvertársak, szövetségesek.

A kommunizmus, a szocializmus – így a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság – mai valóságának ellenségei meg akarják zavarni testvéri viszonyunkat. Szuverenitásunkat s nemzeti függetlenségünket próbálják megkérdőjelezni. Ezeknek azt feleljük: a Szovjetunió, a szovjet fegyveres erők a magyar nép nemzeti függetlenségét országunk szuverenitását soha nem fenyegették! Éppen ellenkezőleg: *a Magyar Népköztársaság ma azért szuverén ország, a magyar nép azért élhet nemzeti függetlensége birtokában s határozhatja meg sorsát és jövőjét, mert a Szovjetunió és fegyveres erői minden ártó szándékkal szemben segítették megvédeni szuverenitását, függetlenségét.*

Mindaz, amit eddig a Szovjetunióhoz és a Szovjet Hadsereghez való viszonyunkról elmondtam, értelemszerűen vonatkozik a Magyarországon ideiglenesen tartózkodó szovjet katonákra, a Déli Hadseregcsoporthoz is. Közvetlenül segítenek abban, hogy országunk szuverén, nemzeti függetlenségünk érintetlen maradjon; hogy békében és nyugodtan haladhassunk a szocialista társadalom építésének útján. A Magyar Néphadsereggel kialakított közvetlen és jó baktársi együttműködéssel pedig hozzájárulnak, hogy a Magyar Néphadsereg színvonalban is megfeleljen a mai követelményeknek.

Hozzáteszem: a Magyarországon ideiglenesen tartózkodó szovjet parancsnokok, tisztek, katonák fegyelmezettségükkel, példás magatartásukkal, őszinte barátságukkal tovább erősítik nagy ügyünket, a magyar–szovjet barátságot . . .

. . . A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme, a Szovjetunió léte új történelmi helyzetet teremtett. A Nagy Októberi Szo-

cialista Forradalom győzelmének következményeként a szocializmus világrendszerre vált, a klasszikus kapitalista gyarmatbirodalom pedig összeomlott, a kapitalizmus általános válságba került. Mi, kommunisták, meggyőződéssel valljuk: az erőviszonyok úgy alakultak, hogy megakadályozható egy új világháború kirobbantása. Ez realitás. A Szovjetunió és fegyveres erői az enyhülés támaszai, féken tartják az imperializmus agresszív erőit. S ezért lehet most a fegyverkezés csökkentéséről tárgyalni a SALT keretében, Genfben, Bécsben és máshol is, keresve a nyugati világban azokat a józan embereket, akik megértik, hogy az emberiség közös érdekéről van szó. E tárgyalások szilárd elvi alapja – s ez a tárgyaló partnerek számára is elfogadható kell hogy legyen – az egyenlő biztonság elve.

A tárgyalásokon azonban mostanában „bevetik” ellenünk a neutronbombát, a cirkáló rakétákat. Pedig a történelmi tapasztalatokból azt a következtetést kellene levonniuk, hogy ha szükséges, a fegyverkezés terén is lépést tudunk velük tartani. De úgy számítanak: a fegyverkezési verseny gazdaságilag majd kimerít minket, nehézségeink lesznek a szocializmus, a kommunizmus építésében. A fegyverkezés valóban nehéz terheket ró a magyar és a szovjet népre, minden szocialista országra. De rosszul számítanak, akik gazdasági nehézségeinkre építenek. *Történelmi tapasztalataik alapján tudniuk kell, hogy sem a szovjet nép, sem a többi szocialista ország népe nem mond le – kerüljön bármilyen áldozatba – elért vívmányairól, a gyönyörű jövőnkbe vetett reményről.* Azonkívül nem egyszerűen gazdasági ügyről van szó. Mert minél inkább főlhalmozódnak a fegyverek, annál nagyobb és kiszámíthatatlanabb a fegyveres konfliktus veszélye. *Az agresszorok jó, ha megszívlelik a történelem tanítását: a Szovjetunió és most 60 éves hadserege fennállása óta még soha senkit sem támadott meg és minden támadást visszavert. Így lesz ez a jövőben is!*

Mi, magyarok, történelmünk során, nagyon sokat merítettünk és merítünk a Szovjetunió jó példájából. A Szovjetunióval rendíthetetlen szövetségben, a Varsói Szerződés szilárd tagjaként haladunk előre. S bár megfelelő figyelmet fordítunk a honvédelemre, a béke és a haladás erőinek oldalán vagyunk, s a békés egymás mellett

élés elvét szeretnénk megvalósítani az értelemre hallgató polgári erőkkel.

Ez a szavunk ezekben az életbevágó kérdésekben, és ez irányítja tetteinket is.

E nagyszerű jubileumon, a szovjet fegyveres erők megalakulásának 60. évfordulóján pártunk, népünk nevében forró üdvözlötünket küldjük a kommunizmust építő nagy szovjet népnek, fegyveres erőinek, a hatvanéves dicső Szovjet Hadseregnek és a Flottának. Gratulálunk történelmi helytállásukhoz, s új sikereket kívánunk.

Néphadsereg, 1978. február 25-i sz.

Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter

ÜNNEPI BESZÉD A MAGYAR HONVÉDELMI SZÖVETSÉG MEGALAKULÁSÁNAK 30. ÉVFORDULÓJÁN

(1978. április 22.)

Részlet

... Nagy örömmel teszek eleget megbízatásomnak, hogy a Központi Bizottság és a kormány nevében köszöntsem a jubileumát ünneplő szövetséget. Megtisztelő feladatom, hogy a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa megbízásából átadjam a Magyar Honvédelmi Szövetségnek a fennállása 30. évfordulója alkalmából adományozott Vörös Csillag Érdemrendet.

Ez a magas kitüntetés a legfelsőbb párt- és állami vezetésünk, egész népünk megbecsülését, elismerését fejezi ki azokért a kiemelkedő eredményekért, amelyeket az elmúlt 30 esztendő alatt a Magyar Honvédelmi Szövetség ifjúságunk hazafias nevelése, honvédelmi felkészítése, képzése, fizikai edzettségének növelése, a termelőmunkára való nevelése érdekében végzett munkája során elért.

A szebb, boldogabb életért

Tisztelt Elvtársak!

Több mint három évtizeddel ezelőtt a Szovjetunió, a hős Szovjet Hadsereg hozta el számunkra a szabadságot, a nemzeti függetlenséget, melyért nemzetünk legjobbjai évszázadokon át küzdöttek és vérüket hullatták. 1945. április 4-e új történelmi korszak kez-

dete, amely megnyitotta felszabadult népünk előtt a társadalmi fel-
emelkedés útját. Szabaddá és függetlenné vált népünk forradalmi
pártunk vezetésével, az osztályellenséggel szembeni kemény küzde-
lemben kivívta a hatalmat; szent elhatározással látott hozzá a szebb,
boldogabb életet biztosító új Magyarország megteremtéséhez.

Az új haza építésének zavartalansága, békéjének és biztonságá-
nak szavatolása szükségessé tette az ország védelmének megszer-
vezését, a fegyveres erők, a néphadsereg kiépítését, az állampolgá-
rok, mindenekelőtt az ifjúság honvédelmi nevelését és felkészíté-
sét. Parancsolólag követelte ezt a nemzetközi helyzet is . . .

. . . Ezek a körülmények arra kényszerítették a Szovjetuniót, a
népi demokratikus országokat – köztük hazánkat is –, hogy ha-
tározott lépéseket tegyenek szabadságunk és függetlenségünk, forra-
dalmi vívmányainak megvédésére, a háborús fenyegetés elhárításá-
ra. Így került sor a három évtizeddel ezelőtti években hazánk vé-
delmének megszervezésére – fegyveres erőink kiépítésére.

A honvédelmi feladatok megoldásához; új típusú népi fegyveres
erőink fejlesztéséhez és feladataik ellátásának biztosításához szük-
ség volt egy olyan társadalmi alapokon álló tömegszervezetre is,
amely pártunk iránymutatása szerint, a társadalmi és állami szer-
vezetek sorában, a fegyveres testületekkel, a néphadsereggel szoros
együttműködésben, sajátos eszközökkel megfelelő részt vállal a la-
kosság, mindenekelőtt az ifjúság hazafias nevelésében, az ország
megvédését szolgáló sokoldalú felkészítésében; elősegíti a társada-
lom erőinek tömörülését a népi demokrácia, a munkás-paraszt ha-
talom, a haza védelmére.

Az emberiség jövőjének meghatározó tényezője

– *Ebből a történelmi szükségszerűségből jött létre a Magyar Szabadságharcos Szövetség – a Magyar Honvédelmi Szövetség jogelődje . . .*

. . . Alig több mint három évtized alatt a Szovjetunió, a szocia-
lista országok történelmi jelentőségű sikereket értek el a társadal-
mi-gazdasági fejlődésben, a népjólét emelésében és a nemzetközi
osztályharc küzdőterein egyaránt. Következetes külpolitikai irány-

vonallal, összehangolt és állhatatos – a világ haladó erőivel együtt vívott – küzdelmükkel rákényszerítették a vezető kapitalista államokat a hidegháborús politika fokozatos feladására.

Sikerült elfogadtatni azt az elvet, hogy az államok vitás ügyeiket tárgyalások és megegyezések útján rendezzék.

Történelmi tapasztalataink és napjaink eseményei azonban azt is bizonyítják, hogy a sorozatos vereségeket szenvedett imperializmus nem adta fel osztálycélját: elvesztett pozíciói visszaszerzésének, világuralmi tervei megvalósításának reményét. Számos tény bizonyítja, hogy nap mint nap érzékeljük, hogy nem nyugszik bele az erőviszonyoknak a szocializmus javára történt megváltozásába, a haladás, az enyhülés térhódításába.

A monopolizációs körök a politikai, diplomáciai, gazdasági zsarolástól, az ideológiai diverziótól a valóságos háborúig minden eszközzel megpróbálták és megpróbálják útját állni a haladásnak. *(Elvtársaim! Ne felejtjük el, hogy az elmúlt 30 év alatt több mint száz háború zajlott le – valamennyi az imperializmus kezdeményezéséből; közöttük néhány olyan nagy háború, mint a koreai és a vietnami, amelyekben az Amerikai Egyesült Államok közvetlenül, nagy erővel részt vett.)*

Az imperializmus a fegyverkezési verseny fokozásával és kiterjesztésével, új fegyverek és fegyverrendszerek – közöttük a neutronbomba – kifejlesztésével meg-megújuló kísérleteket tesz az enyhülés lefékezésére és visszafordítására, népellenes céljainak elérésére.

A Szovjetunió, a testvéri szocialista közösség népei – köztük a mi népünk is – következetesen, határozottan és elszántan állják útját az imperializmus próbálkozásainak.

Komoly áldozatokat vállalva, anyagi és szellemi erejüket latba vetve, mindent megtesznek a szocializmus és a kommunizmus, a társadalmi haladás, a nemzetközi béke és biztonság megvédéséért.

Elvtársak!

Az elmúlt több mint három évtized történelmi jelentőségű változásokat hozott népünk életében is...

... Nagy fejlődésen ment keresztül szocialista hazánk honvédelme is, valóban széles népi-társadalmi alapokra támaszkodik. *A Magyar Népköztársaság a Varsói Szerződés tagjaként szilárdan áll a Szovjetunió oldalán, a testvéri szocialista államok sorában.* Nép-hadseregünk – a társ fegyveres erőkkkel és testületekkel jó együttműködésben – a baráti szocialista hadseregekkel összefogva, teljesíti magasztos kötelezettségeit.

Szabad életünk, szocialista építőmunkánk évtizedei alatt végbe ment társadalmi fejlődésünk nagyobb lehetőségeket teremtett – de ugyanakkor egyre növekvő követelményeket támaszt – az állampolgárok, az ifjúság hazafias nevelése, honvédelmi felkészítése terén. Mindez szükségessé tette, hogy e feladat megoldásán alaprendeltetésénél fogva, fő feladatként dolgozó társadalmi szervezet, igazodjon ezekhez a változásokhoz szervezetében, feladataiban és tevékenységében egyaránt.

A szövetség szervezetét, jogállását tekintve különböző változásokon ment keresztül az évtizedek során. Pártunk Politikai Bizottsága és a Minisztertanács 1967-es határozatai nyomán alakult ki mai korszerű szervezete; még szélesebb körűvé vált társadalmi-politikai tevékenysége. Ekkor fogalmazódott meg hosszabb távra szólóan konkrét feladata a honvédelmi nevelés, az elő- és utóképzés, a technikai sportok vonatkozásában. Kiépült és folyamatosan bővül a szövetség bázishálózata; egyre növekszik, korszerűsödik technikai eszközállománya.

Kedves Elvtársnők!

Kedves Elvtársak!

Most, amikor egy három évtizedes munkát és fejlődést tekintünk át, megállapíthatjuk, hogy a szövetség tevékenysége – amely mindig szervesen illeszkedett a társadalmi és állami szervek pártunk által irányított honvédelmi nevelőmunkájának egészébe, egysé-

ges rendszerébe –, az MHSZ-ben dolgozó tíz- és százazrek önkéntes és áldozatos munkája maradandó eredményeket hozott . . .

. . . Az MHSZ társadalmi alapon végzi munkáját, az országos szintű vezetéstől a helyi klubokig. Ezt erősítik azok a tanácsadó testületek is, amelyek a különböző MHSZ-vezetők mellett működnek, s tagjai mindazon szervezeteknek a képviselői, amelyek pártunk honvédelmi politikájának megvalósításán dolgoznak, illetve közreműködésük nélkülözhetetlen a szövetségen belül folyó honvédelmi nevelő- és felkészítő munkában. *Ezek a testületek hatékonyan és hasznosan segítik a vezetők munkáját. Fontos szerepet töltenek be az adott terület honvédelmi feladatainak kialakításában, a végrehajtás megszervezésében és koordinálásában, a különböző szervezetekkel való együttműködés megvalósításában . . .*

Az elismerés és tisztelet hangján

. . . A szövetség közel ötezer klubja behálózza falvainkat, községeinket, városainkat; eredményesen működnek üzeinkben, termelőszövetkezeteinkben, intézményeinkben. Az őszinte elismerés és tisztelet hangján kell szólnunk a több tízezer társadalmi aktivista munkájáról; az előadók, az oktatók és edzők; a pedagógusok; mérnökök és technikusok; ifjúsági vezetők; a fegyveres erők tisztjei és tagjai; a társadalmi gazdasági élet különböző területein élő, dolgozó állampolgárok lelkes, önzetlen tevékenységéről, amely kisugárzik és hatással van a közvetlen és a szélesebb környezetre egyaránt.

Pártunk és államunk által támasztott követelményekhez híven az MHSZ számottevő részt vállal és sikeresen dolgozik honvédelmi politikánk megvalósításáért; ifjúságunk szocialista tudatának formálásáért; haladó hagyományaink ápolásáért, a nép ügye iránti felelősségérzet növeléséért; a haza iránti hűség, a testvéri szocialista közösséghez való ragaszkodás, a haladás erőivel való szolidaritás elmélyítéséért.

A szövetség tevékeny részese az alkotni vágyó, a hazáért, a közösségért önzetlenül cselekedni kész állampolgárok, a katonai szolgálatot öntudatosan vállaló fiatalok nevelésének.

Elvtársak!

Az MHSZ tevékenységén belül különösen nagy a jelentősége annak a számos ágazatban megvalósuló szakképzésnek, melyben a bevonulás előtt álló fiatalokat részesítik. A klubokban folyó különböző szakirányú tevékenység egyrészt hasznos, értelmes szórakozást nyújt a fiataloknak, másrészt olyan szakmai műveltségi alapokat ad, amelyekre a hadsereg is építhet és egyúttal a társadalom szempontjából is hasznosak. A Honvédelmi Törvény által támasztott követelmények fellendítették a szövetség ez irányú munkáját, s még hatékonyabbá, hasznosabbá tették azt. *A szövetség szervei és klubjai a fiatalok tízezreinek előképzéséhez nyújtanak segítséget. Ennek keretében többek között egyre magasabb színvonalon elégitik ki a néphadsereg, a fegyveres erők teljes gépkocsivezetői, rádiós, ejtőernyős és könnyűbűvár előképzésben részesített fiatalokra vonatkozó igényeit.*

Néphadseregünk harci repülőinek, a MALÉV és más szervek pilótáinak jelentős része az MHSZ-klubokban kezdte meg tevékenységét. A szövetség büszke lehet rá, hogy a Csillagváros magyar lakói, a nemzetközi űrhajós legénység leendő magyar tagjai is innen indultak, itt sajátították el a repülés alapjait, választották élet-hivatásukul e szép, sok örömet és sikert jelentő, nehéz pályát.

Sokéves tapasztalatunk, hogy azok a bevonuló fiatalok, akik végigjárták az MHSZ szaktanfolyamait, akik valamelyik szakági klubnak tagjai voltak, könnyebben alkalmazkodnak a hadsereg körülményeihez, s rövidebb idő alatt beoszthatók harckészültségi feladatok ellátására.

A hadseregben az élenjáró és kiváló címért folyó szocialista verseny legjobbjai, az egység élenjáró vagy a néphadsereg kiváló katonája címet elnyert fiatalok között nagy számban találjuk azokat, akik az MHSZ-nél részesültek előképzésben.

A technika korát éljük

Honvédelmünk erősítése, fegyveres erőink felkészítése és a nép-gazdaság szakemberekkel való ellátásának segítése terén egyaránt kiemelkedő munkát végez a szövetség azáltal, hogy a fiatalok ez-reit és tízezreit tanítja meg olyan szakmai-technikai ismeretekre,

amelyeket katonai szolgálatuk alatt mesteri fokra emelhetnek, le szerelésük után pedig a népgazdaság különböző területein, de sa ját életükben, családi otthonukban is jól hasznosíthatnak.

Napjainkban azt mondjuk – joggal –, hogy a technika korát éljük, amikor sem a mindennapi életben, sem a világ dolgaiban nem lehet alapvető technikai ismeretek nélkül eligazodni. Ma már nemcsak a szakmunkásnak, a műszaki szakembernek van szüksége ilyen ismeretekre, hanem mindenkinek – azoknak is, akik na pi munkájuk során legfeljebb csak az írógép szintjéig, szabad ide jükben, odahaza pedig a háztartási gépek formájában kerülnek kap csolatba a technikával. Az MHSZ különböző szakköreiben, foglal kozásain, tanfolyamain nyújtott technikai ismeretek ebből a szem pontból is nagy jelentőségűek, hasznosak; értékes hozzájárulást je lentenek társadalmunk technikai ismeretszintjének növeléséhez, az egyes emberek tudásának, életének gazdagabbá, tartalmasabbá tételéhez.

A Magyar Néphadsereg vezetői, parancsnokai, tisztjei nagyra értékelik a szövetség nevelő-oktató munkáját. Természetes köte lességüknek tartják, hogy megadjanak az MHSZ-vezetőségeknek, -kluboknak, -tanfolyamoknak minden szükséges és lehetséges segít séget. *A fegyveres erők, a néphadsereg alakulatai, valamint az MHSZ különböző szervei között a közös cél érdekében – különösen az utóbbi években – hatékony munkakapcsolat, eredmé nyes elvtársi együttműködés alakult ki. Biztosíthatom az MHSZ vezetőit, aktivistáit és tagjait, hogy továbbra is számíthatnak pa rancsnokaink, tisztjeink sokoldalú, fokozott támogatására, harc os-társi segítségére.*

Elvtársak!

Sokszor elmondtuk már – mert ez az élet követelménye –, hogy az ifjúság akkor tud megfelelően felkészülni és eleget tenni az épít őmunka, a honvédelem feladatainak, ha szellemi gyarapodása mellett fizikailag is erősödik. Az MHSZ az állampolgárok, a fel nővekvő nemzedékek fizikai edzettségét szolgáló tömeg- és min ő ségi sport szervezésével – az egyetemes magyar sport érdekeinek szolgálata mellett – hatékonyan elősegíti a lakosság, az ifjúság testedzésének ügyét . . .

Elvtársak!

... A szövetségben folyó nevelő, felkészítő munkának a már említettek mellett külön is elismerésre méltó vonása, hogy kellő hangsúllyal kifejezésre jut a termelőmunkában való helytállásra nevelés; annak tudatosítása, hogy a szocializmus építésében végzett becsületes munka egyben fontos honvédelmi feladat is. Az MHSZ is hathatósan segíti annak a felismerésnek megértését, hogy az igazi hazafiság tettekben nyilvánul meg, s mércéje a végzett munka hatékonysága és minősége; ahogyan azt pártunk XI. kongresszusa hangsúlyozta: „... a mi hazafiságunk a népért, a szocializmusért cselekvő hazafiság.”

*Hivalkodás nélkül mondhatjuk, hogy a szövetség több száz-
ezres tábora az építőmunkában is eleget tesz állampolgári kötele-
zettségének. A klubtagok munkahelyeiken, a termelésben, az alkotás-
ban is élen járnak. Ékes bizonyossága ennek az ezüst- és arany-
plaketteket, a vállalat kiváló brigádja címet elért MHSZ szocialista
brigádok, különösen pedig az Állami Díjat kiérdemelt salgótarjáni
brigád.*

Kedves Elvtársak!

A Magyar Szocialista Munkáspárt honvédelmi politikájának valóra váltásából elismerésre méltó módon veszik ki részüket politikai, társadalmi, gazdasági szerveink, intézményeink. Elbizakodottság és megnyugvás nélkül, de jogos megelégedettséggel állapíthatjuk meg, hogy a honvédelmi szövetség, most már három évtizedes gazdag tapasztalatainak birtokában, eredményesen működik együtt a közös honvédelmi feladatok megoldása érdekében a minisztériumokkal, az országos főhatóságokkal, tanácsi szervezetekkel, fegyveres erőkkkel és testületekkel; társadalmi szervezetekkel; termelő egységekkel. Különösen jó kapcsolat fűzi a KISZ-hez, az Úttörő Szövetséghez, a Népfronthoz, a Partizán Szövetséghez, az Országos Testnevelési és Sporthivatalhoz, az ágazati szakszervezetekhez és oktatási intézményekhez.

Az elvtársi együttműködés keretein belül a szövetség elsősorban szakembereivel, szervezeti lehetőségeivel, eszközeivel, változatos módszereivel segíti elő a közös feladatok hatékony és magas szintű megvalósítását. Munkáját, feladatainak ellátását az érintett társadalmi, állami, gazdasági szervek segítségével, közreműködésével, azok tapasztalataira és erőforrásaira támaszkodva végzi. *Ennek a közös tevékenységnek az eredményei hozták meg az MHSZ számára a társadalmi elismerést, pártunk, államunk, népiünk megbecsülését. Ez egyben azt is kifejezi, hogy társadalmunk, a dolgozók széles rétegei ma már természetesnek, szocialista életünk szerves részének fogják fel a szövetséget, támogatják munkáját, tisztelik eredményeit.*

Az MHSZ nemzetközi viszonylatban is elismerést vívott ki magának. A szocialista országok baráti közösségében jól ismerik, nagyra értékelik tevékenységét, eredményeit. A testvéri szocialista országok honvédelmi és sportszervezeteivel, mindenekelőtt a DOSZAAF-fal való szoros kapcsolat, közös politikai és sporttevékenység hathatósan járul hozzá népeink internacionalista összefogásának, barátságának elmélyítéséhez . . .

... Pártunk, népiünk elvárja, hogy ezen a szilárd alapon az MHSZ munkáját a jövőben még magasabb szinten végezze.

A szövetség elé állított célkitűzések, feladatok változatlanok, a követelmény azonban az, hogy még magasabb szinten oldja meg ezeket a feladatokat;

– a lakosság, mindenekelőtt az ifjúság hazafias, honvédelmi nevelését, szoros összhangban a párt-, állami, társadalmi és tömegszervezetekkel;

– a fegyveres erők a hadsereg igényeinek megfelelően a sor-kötelesek előképzését, a haza védelméből fakadó kötelezettségeik teljesítésére való felkészítését, a katonai utóképzést;

– az ifjúság fizikai állóképességének fokozását, a tömeg- és minőségi sport fejlesztését;

– az osztálytársadalmi igényeknek megfelelően a fiatalok technikai képzését, oktatását.

Annak érdekében, hogy mindezeket a feladatokat egyre maga-

sabb színvonalon tudja teljesíteni, minden szinten erősíteni kell az együttműködést mindazokkal a szervezetekkel, amelyek pártunk honvédelmi politikájának megvalósításán dolgoznak, részesei a hazafias, honvédelmi nevelésnek; közülük is mindenekelőtt erősíteni kell a munkakapcsolatokat a Kommunista Ifjúsági Szövetséggel, a Népfronttal, az Úttörő Szövetséggel, az ágazati szakszervezetekkel és oktatási intézményekkel; tovább kell szélesíteni a szocialista országok honvédelmi és sportszervezeteivel való együttműködést; tovább kell tökéletesíteni, fejleszteni a tanácsadó testületek, a klubtanácsok tevékenységét, fejleszteni kell a technikai bázist, az eszközállományt; gazdagítani, fejleszteni, változatosabbá kell tenni a munkamódszereket, abban a tekintetben is, hogy minél több fiatal keresse fel az MHSZ bázisait, klubjait, tanfolyamait.

Elvtársak!

A Központi Bizottság, a kormány, fegyveres erőink, a Magyar Néphadsereg személyi állománya, valamint a magam nevében kívánok az MHSZ vezetőinek, aktivistáinak, klubtagjainak további kiemelkedő sikereket a szövetségre háruló szép és megtisztelő feladatok teljesítésében . . .

A PAJZS '79 HADGYAKORLATRÓL

(1979. május 12–19.)

a) Közlemény:

A Varsói Szerződés tagállamai egyesített fegyveres erőinek képzési terve szerint május 12. és 19. között, a Magyar Népköztársaság területén a kijelölt törzsekkel és csapatokkal végrehajtott hadműveleti-harcászati gyakorlat Dunaújvárosban munkás–katona nagygyűléssel ért véget. A hadgyakorlaton részt vettek a Bolgár Néphadsereg, a Magyar Néphadsereg, a Szovjet Hadsereg, a Csehszlovák Néphadsereg kijelölt csapatai és törzsei, valamint a Román Néphadsereg kijelölt törzsei.

Néphadsereg, 1979. május 26-i sz.

b) Munkás–katona nagygyűlés Dunaújvárosban

(1979. május 19.)

A nagygyűlésen elnöklő Csémi Károly vezérezredes, honvédelmi minisztériumi államtitkár megnyitója után Czinege Lajos hadsereg-tábornok, honvédelmi miniszter lépett a mikrofonhoz.

A szocialista világrendszer védelméért

A honvédelmi miniszter beszéde bevezetőjében őszinte örömét fejezte ki azért, hogy ebben az esztendőben hazánkban kerülhetett sor a Varsói Szerződéshez tartozó öt hadsereg kiemelkedő fontosságú gyakorlatára. Szólt arról, hogy a gyakorlat részletes értékelése még hátravan, de az már most is elmondható, hogy az embernek és a technikának egyaránt kemény próbatételén jól vizsgáztak a katonák, a törzsek és a rendelkezésükre bocsátott harci eszközök. Mind a csapatok, mind pedig a törzsek hozzáértéssel, szervezetten és példamutatóan oldották meg feladataikat. A gyakorlatot végrehajtók tanúbizonyságot tettek magas fokú felkészültségükről, mesterségbeli tudásukról, szocialista vívmányaink, a béke megvédése iránti szilárd elkötelezettségükről, internacionalista fegyverbarátságukról.

A korszerű követelményeknek megfelelően a katonák – a természeti elemekkel is megküzdve – a szárazföldön, a vízen és a levegőben bonyolult viszonyok között, kiválóan oldották meg feladataikat, példamutatóan együttműködtek. Bebizonyították, hogy a testvéri hadseregek, az egyesített fegyveres erők minden körülmények között képesek a velük szemben támasztott követelmények teljesítésére, méltóak a nép bizalmára.

Ezt követően Czinege elvtárs méltatta a huszonnégy esztendővel korábban megalakult védelmi szövetség, a Varsói Szerződés jelentőségét. A szocialista államok összefogásával új típusú, minden eddiginél magasabb rendű szövetség jött létre. E szövetség szilárd alapjait a társadalmi, gazdasági rendszer, a politikai célok és az ideológiai nézetek azonossága teremtette meg. A koalíció egyértelműen védelmi jellegű, nem irányul egyetlen állam vagy államcsoport ellen sem, és a tagállamok érdekeivel együtt a haladás ügyét szolgálja, mint a béke védelmezője egyetemes világpolitikai küldetést teljesít.

A Varsói Szerződés közel negyedszázados történelme során – hangsúlyozta a honvédelmi miniszter – megvalósította a létrehozásakor kitűzött politikai célokat. Semmi mással nem pótolható

erővé vált a tagállamok számára abban a küzdelemben, amelyet a békéért és a haladásért folytatnak az agresszív imperialista erőkkel szemben. A tagországok egyeztetett, összehangolt külpolitikai kezdeményezései, a testvéri szocialista országoknak, a világ valamennyi haladó erejével együtt vívott harca eredményeként mindinkább tért hódít a békés egymás mellett élés.

Az elmúlt közel negyedszázad alatt a szövetségben belül kialakultak és mind jobban érvényesülnek a közös tervezési, fejlesztési és felkészítési módszerek – folytatta beszédét Czinege Lajos. – Nagy tisztelettel kell szólni szövetségünk valamennyi testvéri államának tudósai, mérnökei, munkásai erőfeszítéseiről, amelyek gyümölcsözően szolgálják hadseregeinknek egyre korszerűbb színvonalon történő technikai ellátását. Öröndetes, hogy a KGST-ben megvalósuló együttműködés eredményeként egyre szélesebb körűvé válik az országaink közötti kooperáció, mindinkább szövetségi jellegű és méretű a tagországok hadseregeinek fegyverzeti, haditechnikai ellátása.

A továbbiakban a miniszter elvtárs kitért arra, hogy a militarista erők agresszív politikája ma is történelmi szükségszerűségként követeli azt, hogy erősítsük testvéri szövetségünket, fokozzuk egyesített fegyveres erőink felkészültségét, növeljük harci képességét. Ennek tudatában határozta meg pártunk honvédelmi politikájának sarkalatos tételeként az MSZMP Központi Bizottsága: „A NATO-tagállamok fokozott ütemű fegyverkezése miatt szükség van a szocialista közösség védelmi erejének megfelelő színvonalon tartására, folyamatos tökéletesítésére.” Dolgozó népünk érti és magáénak vallja a Központi Bizottság állásfoglalását, jelentős áldozatok árán biztosítja megvalósításának feltételeit. Tudja és megérti, hogy anyagi-szellemi javaink egy jelentős részét védelmi kiadásokra, szabadságunk és függetlenségünk, szocialista vívmányaink védelmére kell fordítani.

Mi, a haza fegyveres védelmezői – mondotta a miniszter elvtárs – alapvető kötelességünknek tartjuk, hogy jó gazda módjára sáfárkodjunk a ránk bízott értékekkel, nemzeti vagyونunk e jelentős részével. Úgy dolgozunk, hogy eredményesen és hatékonyan használjuk fel a dolgozó népünk munkájával megteremtett, pártunk és kormányunk által rendelkezésünkre bocsátott lehetőségeket.

Néphadseregünk vezetői, parancsnokai forradalmi pártunk politikájának szellemében képezik, nevelik – a család és az iskola nevelőmunkáját folytatva – a hadseregben szolgáló fiatal nemzedékeket a haza szeretetére, építésére és védelmére.

A miniszter megállapította, hogy a most véget ért koalíciós hadgyakorlatot a testvéri szocialista országok politikai és állami vezetésének, a baráti államok népének figyelme, rokonszenve kísérte. Valamennyien a sikeres végrehajtásba vetett bizalommal követték az eseményeket, a parancsnokok és a katonák munkáját. Czinege elvtárs megköszönte ezt az érdeklődést, a jóleső biztatást és bátorítást, a barátaink részéről megnyilvánuló elismerő szavakat.

A Pajzs '79 hadgyakorlat sikeres befejezése alkalmából – mondotta a gyakorlatot vezető honvédelmi miniszter – elismerésemet és őszinte köszönetemet fejezem ki a Bolgár Néphadsereg, a Magyar Néphadsereg, a Román Néphadsereg, a Szovjet Hadsereg és a Csehszlovák Néphadsereg kijelölt törzseinek és alakulatainak. Köszönetet mondok a lelkiismeretes, odaadó és eredményes munkáért a gyakorlat kidolgozásában, megtervezésében, megszervezésében, levezetésében és végrehajtásában részt vett nemzeti vezérkaroknak; valamennyi parancsnokságnak, törzsnek; tábornoknak, tisztnek, tiszthelyettesnek, katonának és polgári alkalmazottnak. Köszönöm a társ fegyveres testületek és szervek, a közlekedés- és közbiztonsági szolgálatok áldozatos közreműködését a gyakorlat sokoldalú biztosításában. Köszönetemet fejezem ki az egyesített fegyveres erők főparancsnokának, helyetteseinek, a közös törzsnek a gyakorlat sikere érdekében végzett célratörő munkájukért. Köszönjük az elvtársi, harcostársi segítséget, amit védelmi közösségünk valamennyi hadseregétől, azok jelenlevő vezetőitől kaptunk.

Végezetül Czinege Lajos kérte a vendégeket, hogy hazájukba visszatérve, mondják el: a magyar nép forradalmi pártja vezetésével, igaz ügyünk – a szocializmus eszméje – iránti szilárd elkötelezettséggel, a jövőbe vetett hittel dolgozik a fejlett szocialista társadalom felépítésén és védelmén.

A hadgyakorlat elérte célját

A szövetséges országok honvédelmi minisztereinek megbízásából és a gyakorlat résztvevőinek nevében köszönetet mondott a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának, *Kádár János-nak*, az MSZMP KB első titkárának, a kormánynak, az egész magyar népnek azért a vendégszeretetért, figyelemért és gondoskodásért, amelyet a gyakorlat során a baráti országok katonái iránt tanúsítottak.

Rámutatott arra, hogy a gyakorlat a baráti hadseregek számadása volt arról, hogy a szocialista országok népei készen állnak forradalmi vívmányaik védelmére, internacionalista kötelezettségeik teljesítésére. A bonyolult harci feladatok megoldása során a csapatok és a törzsek magas fokú képzettségről, szakmai és technikai felkészültségről tettek tanúbizonyságot. A résztvevők egy sor, a korszerű összefegyvernemi harcra jellemző, bonyolult kiképzési feladatot oldottak meg sikerrel. Az egyes mozzanatokat megfigyelők meggyőződhetnek a csapatok magas fokú szakmai, politikai képzettségéről és a katonák fizikai edzettségéről is. A parancsnokok is bizonyították: a legkritikusabb pillanatokban is urai a helyzetnek, jártasak a korszerű fegyverzet és technika minden fajtájának alkalmazásában.

Ezt követően a főparancsnok országonként is értékelte a különböző egységek tevékenységét. Kiemelte például, hogy a Bolgár Néphadsereg alegységei és egységei különösen azon kiképzési feladatok során nyújtottak kimagasló teljesítményt, amelyek az ellenséges ellenlökés éleslövészettel történő elhárításához és a Dunán menetből történő erőszakos átkeléshez kapcsolódtak. A Magyar Néphadsereg egységei igazolták összekovácsoltságukat, a közös tevékenységre való képességüket, magukra vállalva a gyakorlati feladatok nagyobbik részét. Az előkészített védelem áttörése során mutatott tevékenység, a harc az ellenség tartalékaival, a vízi akadályon történő erőszakos átkelés és más mozzanatok szemléletesen bizonyították a magyar harcosok magas szintű erkölcsi-harci tulajdon-

ságait. A felkészültség megfelelő szintjéről tettek tanúbizonyságot a román törzsek. Szakszerűen tevékenykedtek a Csehszlovák Nép-hadsereg harcosai, az ellenséges védelem mélységében és a vízi akadályok erőszakos leküzdésében. Jó felkészültségüket bizonyították a Szovjet Hadsereg egységei, különösen a légideszant kidobása és az ellenség hátában folytatott harctevékenységek alkalmával.

Összességében a gyakorlat elérte célját, szervezeten folyt le és ugyanakkor számos tanulságot is hozott.

A Pajzs '79 hadgyakorlat jelentős mértékben gazdagította a szövetséges hadseregek hadműveleti és harci kiképzésének tapasztalattát, hozzájárult a baráti országok katonái közötti együttműködés elmélyítéséhez. A gyakorlat elősegítette a baráti kapcsolatok szélesítését is, a más-más nyelvet beszélő katonafiatalk, valamint a szövetséges hadsereg tagjai és a magyar lakosság között.

Mindössze néhány nap telt el azóta – emlékeztetett Kulikov marsall –, hogy testvéri országaink dolgozói és katonái ünnepélyesen megemlékeztek a fasiszta Németország felett aratott győzelem harmincnegyedik, valamint a Varsói Szerződés megalakításának huszonnegyedik évfordulójáról. Ez a két esemény elválaszthatatlan egymástól. A történelmi győzelem, amelyet testvéri országaink, népeink közös erőfeszítése eredményezett a fasiszmus elleni harcban, rendkívül mély hatást gyakorolt a világ fejlődésére. A szocialista világrendszer létrejöttét eredményezte, amely a jelenlegi körülmények között a haladásnak és a népek biztonságának döntő tényezőjévé vált.

Szólt arról, hogy a testvéri szocialista országok erőfeszítése révén a nemzetközi kapcsolatok fejlődése az enyhülés irányába mutat. Országaink következetesen fellépnek a fegyverkezési hajszák megszüntetéséért és a leszerelésért, hatalmas erőfeszítéseket tesznek a stratégiai fegyverzet korlátozásáért és más, a nukleáris háború megakadályozására irányuló nemzetközi egyezmények megkötéséért. Ez a törekvés megfelel minden nép legfontosabb érdekeinek. Utalt a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének az elmúlt év novemberi ülésén elfogadott nyilatkozatára, amelyben a testvérpártok ünnepélyesen kijelentették: mindent megtesznek, hogy az emberiség szilárd békefeltételek között kezdje meg a XXI. századot.

Ugyanakkor meg kell jegyezni – mondotta –, hogy az enyhülés sikerei még nem elég szilárdak, még nem képesek garantálni a békét a reakciós erők provokációival szemben. A feszültség szításának hívei az utóbbi időben különösen aktivizálódtak. Fokozzák a fegyverkezési hajszát, fenntartják a világ különböző térségeiben a feszültséggócokat, többek között a Közel- és Közép-Keleten, valamint az afrikai kontinensen. Az új háború kitörésének rendkívüli veszélyét alakították ki a pekingi vezetők hegemonisztikus törekvései. Ilyen körülmények között a testvéri kommunista és munkáspártok sokoldalúan gondoskodnak országaik védelméről, védelmi képességük erősítéséről. Az állandó gondoskodásnak köszönhetően a baráti országok hadseregei olyan szinten vannak, amely elegendő ahhoz, hogy senki se emelhesse büntetlenül kezét a testvéri népek forradalmi vívmányaira, senki se zavarhassa meg a szocializmus és a kommunizmus építését.

Az utóbbi években az egyesített fegyveres erők nagymértékben fejlődtek – állapította meg beszéde befejező részében a főparancsnok. – Elsőrendű fegyverzettel és harci technikával vannak ellátva, magas felkészültségű tiszti káderekkel rendelkeznek, politikailag érett, összeforrott, a hazafiság és a proletár internacionalizmus szellemében nevelkedett személyi állományuk van. A szövetséges országok katonái olyan harci zászlók alatt szolgálnak, amelyeket a jelenünkért és beköszöntő jövőnkért vívott harcokban aratott győzelmek dicsősége övez. A tagállamok hadseregeinek katonái váll váll mellett teljesítik hazafias kötelességüket. Internacionalista fegyverbarátságunk megingathatatlan alapja a védelmi szövetségnek, amely a béke megbízható garanciája, a népek biztonságát jelenti.

Ezt követően a hadgyakorlaton részt vevő szocialista hadseregek katonái nevében Stefan Hamercsak százados, a Csehszlovák Néphadsereg tisztje szólt a nagygyűléshez.

STEFAN HAMERCSAK SZÁZADOS,
A CSEHSZLOVÁK NÉPHADSEREG TISZTJE

Elmondotta, hogy a gyakorlaton való részvétel nemcsak nagy megtiszteltetést jelentett valamennyi alegységnek és egységnek, hanem a közösen végrehajtott bonyolult feladatokért érzett felelősséget is bizonyította.

– *Büszkék vagyunk arra –* mondotta a Csehszlovák Néphadsereg fiatal tisztje –, *hogy egymásnak be tudtuk mutatni magas fokú harci készenlétünket, és arra való készségünket: országaink határait bármily agresszorral szemben közösen védjük meg. Baráti hadseregeink demonstrálták felkészültségüket a különböző harccselekmények teljesítésekor. A gyakorlat során gazdag tapasztalatokat szereztünk a csapatok harci és politikai kiképzésében. E tapasztalatokat felhasználjuk arra, hogy a szocialista közösség országainak védelmi ereje még tovább növekedjék.*

A közös harci felkészülés és a Varsói Szerződés baráti hadseregei tisztjeinek, katonáinak találkozási, valamint a Magyar Népköztársaság dolgozóival való találkozások – mondotta a továbbiakban – *hozzájárultak a szocialista internacionalizmus, népeink és hadseregeink testvéri, harci barátsága elmélyítéséhez.*

Stefan Hamercsak százados befejezésül megköszönte hazánk népének és katonáinak azt a barátságot, vendégszeretetet és gondoskodást, amelyet az egész gyakorlat során tapasztalhattak.

Első szocialista városunk, a dunaújvárosi dolgozók nevében *Pintér János*, a Vasmű szocialista brigádvezetője lépett a mikrofonhoz.

PINTÉR JÁNOS,
A VASMŰ SZOCIALISTA BRIGÁDVEZETŐJE

Békében alkotni, barátságban élni

– *A városunkban rendezett nagygyűlés lehetőséget ad arra – kezdte hozzászólását a szocialista brigádvezető –, hogy kifejezésre juttassam dolgozóink, lakóink érdekét és óhaját. Hazánkban a szocialista építőmunka feladataitól elválaszthatatlan a béke építése és védelme. Békében alkotni, barátságban élni, csak ez lehet minden haladó gondolkodású, tisztességes ember őszinte vágya, természetes törekvése hazánkban és szerte a világon. De a békét nem elég akarni: építeni és védeni kell.*

A későbbiek során kiemelte, hogy munkatársaival együtt tudatában vannak annak: napi tevékenységük becsületes elvégzésével járulnak hozzá leginkább a Varsói Szerződés védelmi képességeinek

fejlesztéséhez. A közös út, a testvériség, a szolidaritás, az egység: az egyetemes munkásérdekek mindenkori legmélyebb tartalma és kifejezője. Ezt példázza a város, Dunaújváros születése és jelene is.

– *Városunk és a Dunai Vasmű közössége* – hangsúlyozta Pintér elvtárs – már számos fiatalot adott néphadseregünknek, akik a csapatoknál becsületesen helytálltak. Dolgozóink büszkék katonafiataljainkra és visszavárják őket az üzemek nagy családjába, mert meggyőződésük, hogy a néphadsereg nagy nevelőiskola, hasznos ismeretekkel gazdagítja a fiatalokat. Nemcsak a szocialista haza védelmére készíti fel őket, hanem arra is, hogy a katonai szolgálat becsületes teljesítése után munkahelyeikre visszatérve az ott dolgozó közösségek hasznos és eredményes tagjaivá váljanak.

A Pajzs '79 hadgyakorlatot záró nagygyűlés az Internacionálé hangjaival ért véget.

Néphadsereg, 1979. május 26-i sz.

c) Lázár György a Minisztertanács elnöke:

*Beszéd a hadgyakorlat résztvevőinek tiszteletére adott fogadáson
(1979. május 19.)*

Mindannyian, akik az elmúlt napokban láthattuk a gyakorló törzseket és csapatokat – kezdte pohárköszöntőjét a Minisztertanács elnöke –, meggyőződhattunk arról, hogy Egyesített Fegyveres Erőink megbízható pajzsként oltalmazza szocialista vívmányainkat. Hadseregeink katonai felkészültsége, haditechnikájának színvonala és hatékonysága, a csapatok magas fokú képzettsége és összehangolt együttműködése legyőzhetetlen erő. Megbizonyosodhattunk, hogy a gyakorlaton részt vevő öt ország katonáinak, parancsnoki karának a gyakorlat céljainak valóra váltásában tanúsított magas fokú szocialista eszmeisége, erőnkbe vetett hite, állhatatossága és következetessége fegyveres erőink kimeríthetetlen erőforrásait adják.

Lázár elvtárs kiemelte, hogy a magyar közvélemény megkülönböztetett érdeklődéssel, figyelemmel kísérte a katonai erőpróba eseményeit, szívből örült a sikereknek. Pártunk és kormányunk a szocialista közösség többi országához hasonlóan és velük együtt következetesen azért harcol, hogy megszilárduljanak a nemzetközi kapcsolatokban végbemenő pozitív változások, tovább folytatódjék és visszafordíthatatlanná váljon az enyhülés folyamata. A miniszterelnök mindezek mellett arra is felhívta a figyelmet, hogy az imperializmus szélsőségesen reakciós körei megújuló támadásokat indítanak az enyhülés ellen, kísérleteket tesznek az erőviszonyok módosítására, a NATO célul tűzte ki maga elé a fegyverkezési hajsza további kibontakoztatását. Mindezek nyomán érezhetően rosszabbodott a nemzetközi légkör, de a meghatározó folyamatokban nem történt alapvető változás. Az erőviszonyok eltolódása a szocializmus, a haladás javára feltartóztathatatlanul tovább folytatódik.

A Magyar Népköztársaság a Szovjetunióval és a testvéri szocialista országokkal egyetemben fokozza erőfeszítéseit annak érdekében, hogy szüntelenül erősítse közösségünk védelmi szövetségét, megfelelő színvonalon tartsa fegyveres erőink harckészültségét. A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete állásfoglalásának szellemében – lehetőségeinkkel összhangban – töretlenül fejlesztjük honvédelmünket.

Népünk tettekrekészését megsokszorozza az a tudat – hangsúlyozta Lázár György –, hogy történelmünkben először találtunk olyan igaz barátokra, szövetségesekre, akikkel közös úton járva, egymást segítve valóra válthatjuk nagy nemzeti céljainkat, békében és biztonságban építhetjük a fejlett szocialista társadalmat. Befejezésül arra kérte a jelenlevő minisztereket, hogy visszatérve hazájukba, tolmácsolják pártunk és népünk testvéri üdvözlését.

Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter

BESZÉD A MAGYAR NÉPHADSereg VEZETŐINEK ÉRTEKEZLETÉN

(1979. december 22.)

Részletek

... Világosan kell látnunk – mondta a miniszter –, hogy a Szovjetunió és a Varsói Szerződés többi országa nem engedheti meg, hogy az imperialista országok az erő pozíciójából „feltételeket” próbáljanak diktálni. A történelem megtanított bennünket arra, hogy ha az imperializmus fölényben érezte magát, soha nem mulasztotta el ezt „keményebb” eszközökkel, kellő módon kiaknázni. Tudatában vagyunk erőinknek, annak, hogy a nemzetközi feszültség enyhítése terén elért eredményeink a szocialista közösség erején, alapvetően a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőinek meglétén alapultak, és további sikereink is a szocializmus erőinek gyarapodásán múlnak. Ezért a Varsói Szerződés tagállamai, vezető testületei – szövetségi és nemzeti érdekeinkkel összhangban – megfelelő határozatokat hoztak fegyveres erőik harci képességének növelésére, harckészültségének magas szinten tartására, korszerű fegyverzettel, eszközökkel történő ellátására, felkészítésének és kiképzésének fokozására.

Teljesítettük feladatainkat

A miniszter – áttérve a végzett munka elemzésére – megállapította, hogy néphadseregünk ebben az évben is eleget tett azoknak

a követelményeknek, amelyeket pártunk és kormányunk vele szemben támasztott, és teljesítette a szövetségi kötelezettségekből eredő feladatait is. Összegezve az eltelt négy év munkáját, arról adhatunk számot, hogy *néphadseregünkben érvényre jutottak, megvalósultak a XI. kongresszus határozatai. Ez alapvetően annak köszönhető, hogy néphadseregünk személyi állománya – mindenekelőtt a hivatásos állomány, a hadseregben dolgozó kommunisták, párt- és KISZ-szervezetek – nagy odaadással, áldozatkészséggel végezték munkájukat.* A lelkiismeretes és következetes munka eredményeként néphadseregünk tovább erősödött, politikai egysége szilárd, hadrafoghatósága a követelmények szintjén van. Az értékelés külön kiemelte a harckészültségi és mozgósítási rendszer terén elért eredményeket és személy szerint is elismeréssel szólt a feladat legjobb végrehajtóiról.

A beszámoló részletesen elemezte néphadseregünk technikai fejlesztését, korszerű fegyverzettel történő ellátását. Megállapította, hogy a parancsnokok valamint a fegyverek és eszközök kezelői hozzáértésről tettek tanúbizonyságot. A gyakorlatok – a Pajzs '79 és a többiek –, valamint a Szovjetunió lőterein lefolytatott légvédelmi éleslövészetek bizonyították, hogy a személyi állomány képes a korszerű technika hozzáértő, hatékony alkalmazására, üzemeltetésére. A felkészítés, a kiképzés tervezett feladatait a harckészültségi követelményekkel összhangban, eredményesen hajtották végre. *A gyakorlatok, a lövészetek és a szemlék bizonyítják, hogy csapataink a korábbinál magasabb színvonalon képesek bonyolult viszonyok között, a koalíciós csapatokkal együttműködve, megnövekedett tűzerővel, manőverezőképességgel és védettséggel a korszerű harc sikeres megvívására.* Jó néhány gyakorlat magas színvonalú végrehajtása bizonyította, hogy a hatékonyság ezen a téren is fokozódott, jelentősen nőtt a „jó” értékeléssel zárult egység- és alegységgyakorlatok száma.

Segítség a népgazdaságnak

A felkészítéshez és a kiképzéshez szorosan kapcsolódnak a népgazdasági építőmunkában való részvételünk eredményei és feladatai.

Ebben az évben az új kiképzési rendszerű műszaki csapatok közel 18 millió munkaórát teljesítettek, és mintegy ötmilliárd forint értékű termelési értéket hoztak létre. Munkájuk a korábbinál szervezettebben folyt, javultak az állomány élet- és munkakörülményei, nőtt tevékenységük társadalmi megbecsülése, elismerése. Rajtuk kívül a hadművelleti csapatok is jelentős erővel, hosszabb időn keresztül vettek részt a mezőgazdaság aratási, őszi betakarítási és szállítási feladatainak segítésében. Erre a tevékenységre – előreláthatólag hasonló mértékben – a jövő évben is azt követően is szükség lesz. A népgazdaságot segítő munkával kapcsolatban a legmagasabb szintű elismerést tolmácsolta Czinege elvtárs.

Amint Önök is tudják – mondotta a miniszter –, három nappal ezelőtt Kádár János elvtárs meglátogatta a paksi atomerőmű építését. „Örömmel hallgattam – mondta Kádár elvtárs –, hogy milyen sokra tartják, magasra értékelik a katonák munkáját nemcsak a vezetők, hanem a dolgozók is.” Megbízott, juttassam el személyes elismerését az építő, a népgazdaságot bárhol segítő katonákhoz.

Nevelés és megbecsülés

Ezután a kádermunkáról, s ezen belül külön is a pályakezdő hivatásos katonákkal való foglalkozásról szólt. Megállapította, hogy alapvetően eredményesen valósulnak meg a káderfejlesztés feladatai. Azonban nem lehet számunkra közömbös, hogy azok a fiatalok, akiket megnyertünk és felkészítünk a hivatásos pályára, megmaradnak-e a szolgálatban, vagy néhány év után a hivatástudat hiánya, az őket ért vélt vagy valós sérelmek miatt, vagy mert a pályakezdés gondjainak leküzdéséhez nem kapnak kellő mértékű megértő segítséget – megválnak a hadseregtől. E vonatkozásban azt is látni kell, hogy a hivatástól való eltávolodás esetenként már a tanintézetekben kezdődik. Tanáraink, akiknek zöme nagyszerűen oktat, mérsékelt eredményességgel nevel, keveset tesz azért, hogy a hivatásszeretetet beleplántálja a hallgatókba. A miniszter hangsúlyozta: a tanárok és a pályakezdő hivatásos katonák parancsnokai adjanak több és nagyobb segítséget a fiataloknak, neveljék őket

hivatásuk elmélyültebb szeretetére, éreztessék velük, hogy milyen fontos feladatot látnak el hadseregünkben és ennek megfelelő megbecsülésben is részesítsék őket. Arra intette a parancsnokokat, hogy figyeljék és vegyék észre a pályakezdők sikeres szárnypróbálását is, és a kezdeti, nem tökéletes munkát takaró eredményeknél se fukarkodjanak az elismeréssel . . .

Ezt követően a miniszter a nyugdíjazásról szólt. Szolgálati törvényünk és nyugdíjrendeletünk kifejezője annak a társadalmi elismerésnek, amelyben pártunk, kormányunk a hivatásos szolgálatot teljesítőket részesíti. E jogszabályok – többek között – megfelelő lehetőséget nyújtottak és nyújtanak a hadseregfejlesztés kezdetétől felgyülemlett káderproblémák eredményes és emberséges megoldásához. Az utóbbi hat-nyolc évben nyugállományba helyeztük a munkában megfáradt, beosztásban és rendfokozatban előbbre nem vihető, egészségileg is károsodott tisztjeink döntő többségét. Ha nem is teljes egészében, de felgyülemlett gondjaink jó részét – a társadalmi igazságosság mércéje szerint – tisztességgel megoldottuk. A jogszabályok adta lehetőségekkel tehát összességében jól élünk, s nem engedhetjük meg senkinek, hogy a törvény rendelkezései által nyújtott kedvező lehetőséggel visszaéljen.

Nem tűrhető az sem, hogy az 50, vagy ötvenegynéhány éves tiszt-ről – csak azért, mert 50 éves elmúlt, bárki úgy beszéljen, hogy „öreg”, fáradt, akire hosszabb távon már nem lehet számítani. Ez az ötven éven felüli – zömében nagy felelősséggel járó beosztásokban dolgozó elvtársaink számára sértő is, hiszen túlnyomó többségük aktívan, nagy kezdeményezőkészséggel, az éveket nem számolva végzi munkáját. Cáfolja ezt a nézetet azoknak a – már egyre növekvő számú – tábornokoknak, tiszteknek a példás helytállása is, akik 55 éves koruk elérése után is vállalják a szolgálat folytatását, és energikusan, elismerésre, tiszteletre méltó eredményességgel végzik munkájukat. A jövőben is számítunk az ilyen elvtársak munkájára, főképpen a központi szervek, a seregtest törzsek, a katonai igazgatás, a tanintézetek, a kórházak, a különböző intézetek területén. *Számítunk arra, hogy akiknek képessége, adottsága, fizikai és egészségi állapota lehetővé teszi, vállalják azt, hogy tovább dolgoznak hadseregünkben, nem fosztják meg önmagukat az alkotó munka örömétől, a hadsereget pedig mindazon tapasztalatok*

hasznosításától, amelyek gazdag életútjuk során bennük felhalmozódott.

– Azokban az eredményekben, amelyekről szóltam, meghatározó körülmény, hogy hazánkban 1979-ben is kiegyensúlyozott politikai légkörben folytatódott a fejlett szocialista társadalom építése – mondta a miniszter. – Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy feladataink eredményes teljesítésének alapvető biztosítéka országunk társadalmi, politikai életének szilárdsága. Pártunk és népünk ebben az évben is biztosította számunkra azokat a legalapvetőbb feltételeket és anyagi eszközöket, melyek nélkülözhetetlenek katonai és politikai feladataink teljesítéséhez.

Fegyelmezetten, elkötelezetten

A továbbiakban arról szólt: feladataink megoldását elősegítette, hogy hadseregünkben változatlanul nyílt, őszinte légkör van, szélesebb alapokra helyeződött a közösségi élet. Ez fejeződik ki a párt XII. kongresszusára való felkészülésben, a taggyűlések, az állománygyűlések alkotó légkörében, a közösségi érdekeket szem előtt tartó konstruktív észrevételekben, javaslatokban.

Feladataink teljesítésének alapvető feltétele hadseregünk szilárd alapokon nyugvó fegyelme. Ebben az évben is folytatódott az előző évekre jellemző pozitív tendenciák érvényesülése. *A személyi állomány erkölcsi-fegyelmi magatartása szilárd, aktívan, magas kötelesség- és felelősségtudattal teljesíti szolgálati feladatait. Az egységek és alegységek többségénél magas színvonalú a rend és a szervezettség. Örömdetesen tovább emelkedett a kiváló és élenjáró alegységek és katonák száma.* A csapatok, intézetek és vezető szervek életében és tevékenységében töretlenül érvényesülnek a szocialista törvényesség, a katonai függelmi viszonyok és az együttélés szocialista normái. Javult az ör- és belszolgálatok fegyelme és szervezettsége. A parancsnokok és a politikai szervek változó, bonyolult körülmények között is képesek a rend fenntartására, a magas követelmények, az igazságosság és a szigor, valamint az emberekről való minden oldalú gondoskodás elveinek és módszereinek összehangolt, együttes alkalmazására. A párt- és a KISZ-szervezetekkel

együttműködve, a hétköznapiakon is értelmet és célt tudnak adni a katonatömegek cselekvéseinek, biztosítani tudják, hogy a napi feladatokban is jelen legyenek a katonai szolgálat, a haza védelmének *nemes eszméi. A vezetők, kommunisták, a tisztek és tiszthelyettesek többségének szilárd erkölcsi tartása, hozzáértése és személyes példája, valós tekintélye azok a tényezők, amelyek elsősorban alakítják és differenciálják az alakulatok erkölcsi-fegyelmi értékének mutatóit.*

A miniszter megállapította, hogy hadseregünk fegyelme szilárd, minden helyzetben biztosítja a magas fokú harckészültséget. Ugyanakkor szólt néhány nemkívánatos jelenségről is: elsősorban a sor-katonák laktanyán kívüli nem mindig helyes viselkedését, és a legtöbb fegyelemsértést is motiváló, túlzott mértékű italfogyasztást bírálta.

Ésszerűen, takarékosan

Az értékelés a továbbiakban néphadseregünk gazdálkodását vette bonckés alá. Pártunk és kormányunk – figyelembe véve a nemzetközi helyzetet, békénk és biztonságunk védelmét – biztosítja a hadsereg alaprendeltetését elsősorban befolyásoló eszközök beszerzéséhez, a további technikai korszerűsítés töretlen folytatásához szükséges anyagi feltételeket. Ugyanakkor osztoznunk kell az ország gondjaiban. A gazdálkodási szemlélet gyökeres megváltoztatására, helyesen értelmezett takarékosagra és a gazdálkodás minden szinten történő hatékonyságának növelésére van szükség. A növekvő követelményeknek az eddigi, vagy kevesebb ráfordítással történő kielégítéséhez együttesen kell megtalálnunk a legmegfelelőbb módszereket. Jól kell érteni, hogy ennek a feladatnak az együttes, átfogó rendszerben való elvégzése minőségileg más, mint a napi értelemben vett takarékoság. Arra van szükség, hogy a legszélesebb értelemben átvizsgáljuk életünk minden területét és megtegyünk minden szükséges intézkedést annak érdekében, hogy *soha egy forinttal, egy kilogrammal vagy literrel sem használjunk fel többet, mint amennyi a követelmények kielégítéséhez, a feladatok teljesítéséhez feltétlenül szükséges. Az alapvető cél – hogy a hatékonyság növelése azonos ráfordítás mellett néphadseregünk harckészült-*

ségét erősítse, más oldalról a megtakarítások csapataink, intézményeink érdekében felhasználhatók legyenek – nagy megértésre talált a személyi állomány körében, és olyan eredményeket hozott, amelyek több területen felülmúlták az előzetes várakozásokat. Négy esztendővel ezelőtt nyúltunk hozzá először a már évtizedek óta megszokott kiképzési normákhoz. Bebizonyosodott, hogy a kezdeményezés helyes volt, s a csapatok képzettségének színvonala a lőszer, a kilométer-kiszabot, a kiképzési anyagok felhasználásának jelentős csökkentése mellett is emelkedett. Erre a tapasztalatra támaszkodva vizsgáltuk felül és változtattuk meg a kiképzéssel kapcsolatos más előírásokat és normákat is. Ismét beigazolódott, hogy a kívánt cél elérése mellett több tízmillió forint takarítható meg...

– *Áttekintve az 1979-es esztendőben végzett munkát, megállapíthatjuk, hogy eredményekben sikeres esztendőt tudhatunk magunk mögött* – mondotta Czinege elvtárs. – *Mindent egybevetve elmondhatjuk, hogy az év mérlege összességében pozitív. Eredményeink legfőbb záloga, hogy néphadseregünk szüntelenül érzi dolgozó népünk támogatását. Társadalmunk vezető ereje, a Magyar Szocialista Munkáspárt és kormányunk mindig biztosította és biztosítja a hadsereggel szemben támasztott követelmények teljesítéséhez szükséges legfontosabb feltételeket. Világos követelménymáshatással, határozatokkal, elvi útmutatásokkal vezetik tevékenységünket és szinte mindennapos közvetlen irányítással segítik munkánkat.*

Hozzáértéssel, akarással

Mindezek mellett, munkánk sikeréhez nagymértékben hozzájárult egyre gazdagabb együttműködésünk a baráti hadseregekkel – elsősorban a Szovjet Hadsereggel – a közösen megoldandó feladatokban. Fontos tényező volt az a hatékony elvi és gyakorlati segítség, amely az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka és törzse, valamint a főparancsnok magyarországi képviselője részéről egész évi munkánk során irányunkban megnyilvánult. Külön is megemlítette azt az eleven és élő kapcsolatot, jó elvtársi, bajtársi viszonyt, amely a Déli Hadseregcsoporthat és alárendeltjeinek parancsnokaival, törzseivel és csapataival ebben az évben is jellemezte együttműkö-

désünket. Megelégedéssel szólt a különböző szintű állami, társadalmi és területi szervekkel, a társ fegyveres erőkkkel és testületekkel kialakult szoros kapcsolatokról, jó együttműködésről.

A jövő évi feladatok rövid vázolója után, a miniszter így fejezte be az 1979. évi munka értékelését:

– *Pártunk Központi Bizottsága és kormányunk nevében köszönetet mondok, és elismerésemet fejezem ki néphadseregünk személyi állományának, a hadseregben dolgozó kommunistáknak, a párt- és KISZ-szervezeteknek azért az áldozatkész munkáért, amellyel a rájuk háruló feladatokat lelkiismeretesen végezték, és hozzájárultak ahhoz, hogy az 1979-es évre előirányzott célkitűzéseinket elérjük. Szilárd meggyőződésünk, hogy egy olyan hadseregben, ahol a hivatásos állomány felkészültsége, hozzáértése, képessége és teniakarása olyan színvonalon áll, mint néphadseregünkben, és ez párosulva az egész személyi állomány együttes cselekvésével, bonyolult körülmények között is legyőzhetjük a nehézségeket és megkövetelt szinten teljesíthetjük a pártunk és kormányunk által elének állított követelményeket.*

AZ MSZMP XII. KONGRESSZUSÁNAK A HONVÉDELEMMEL ÉS A HADSEREGGEL KAPCSOLATOS ÁLLÁSFOGLALÁSAI

(1980. március 24–27.)

a) Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója.

Előadó: Kádár János elvtárs

Részletek

... A nemzetközi helyzetet reálisan, a valóban meghatározó tényezőket és tényeket figyelembe véve kell megítélni. A második világháborút követően kialakult hidegháborús korszak káros és veszélyes jelenségeit felismerve, a beszámolási időszakban ült össze a történelmi jelentőségű európai biztonsági és együttműködési tanácskozás Helsinkiben. Ez az eredményes tanácskozás, amelyen 33 európai állam, valamint az Amerikai Egyesült Államok és Kanada legmegfelelőbb képviselői ajánlásokat fogadtak el, számottevően hozzájárult a nemzetközi helyzet enyhüléséhez, az ott képviselt államok sokoldalú kapcsolatainak fejlődéséhez, és kedvező hatással volt a világ más térségeire is.

A jelenlegi nemzetközi feszültségek előidézői valójában azok a különböző, a fegyverkezésben érdekelt, békeellenes, a társadalmi haladással szemben álló imperialista erők, amelyek nyomban Helsinki után fokozták támadásukat az enyhülés irányzatával szemben. Ezek az imperialista körök szeretnék megbontani a két világrendszer között jelenleg fennálló egyensúlyt, és az a céljuk, hogy katonai fölényre tegyenek szert. Ezt világosan jelezte már a közeli helyzet rendezésére vonatkozó közös szovjet–amerikai állásfoglalás figyelmen kívül hagyása, s még inkább a NATO 1978. évi washingtoni döntése a katonai kiadások növeléséről, valamint

1979. évi brüsszeli határozata, amely új, közép-hatósugarú rakéták telepítését irányozza elő egyes nyugat-európai országokban. A feszültséget növelik azok az újabb törekvések, amelyek az imperializmus katonai jelenlétének további kiszélesítését és megerősítését célozzák a világ különböző térségeiben. Mindez súlyos veszélyt jelent nemcsak Európa, hanem az egész világ békéjére, és kedvezőtlenül hat az enyhülés további alakulására.

A nemzetközi feszültséget növelik a kínai vezetők külpolitikai lépései is. Nacionalista, hegemonista törekvéseiktől vezetve, a kínai nép valódi érdekeit figyelmen kívül hagyva, nyíltan együttműködnek a nemzetközi imperializmus szélsőséges, agresszív köreivel. Népünk határozottan elítélte a szocialista Vietnam elleni kínai agressziót, amely nemcsak a vietnami és a kínai népnek, hanem a szocializmus általános érdekeinek is súlyos károkat okozott.

A nemzetközi helyzet kiélezésére, egy újabb fegyverkezési hullám elindítására törekvő imperialista körök tévednek számításaikban, amikor katonai fölényük kivívását, elvesztett pozícióik visszaszerzését tervezgetik. A történelem nagy tanulsága, hogy az imperializmus igája, a kapitalista kizsákmányolás alól felszabadult népek minden körülmények között megvédik vívmányaikat. A Szovjetunió, a szocialista országok békét akarnak, és éppen ezért minden szükséges lépést megtesznek szabadságuk, függetlenségük, szocialista vívmányaik védelméért, békés építő terveik valóra váltásáért.

Pártunk és kormányunk úgy ítéli meg a nemzetközi helyzetet, hogy a haladó és békeszerető erők összefogásával és aktív fellépésével megvan a reális lehetőség az enyhülés vívmányainak megvédésére, egy új fegyverkezési hullám elindításának, egy új világháború kirobbantásának megakadályozására. A haladó, demokratikus, békeszerető erők hatalmasak és növekszenek; a reakció próbálkozásai megtörnek rajtuk. Az emberiség egy olyan világ eljövételében reménykedik, amelyben tartós és szilárd lesz a béke. Most minden ország, minden nép érdekének az felel meg, ha a kormányok felelősen foglalnak állást, és hozzájárulnak a feszültség csökkentéséhez, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséhez, a biztonság megszilárdításához, a béke megőrzéséhez.

A Magyar Népköztársaság szövetségeseivel, a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés többi tagállamával együtt a vitás nemzetközi kérdések politikai megoldásának híve, támogatja a fegyverkezési verseny megállítását célzó javaslatokat, azt, hogy az egyenlő biztonság valósuljon meg a fegyverzet alacsonyabb szintjén. Minden lépést készek vagyunk megtenni, amely az általános leszerelés nagy célja felé közelít. A Varsói Szerződés szervezete – amelynek keretében a Magyar Népköztársaság híven teljesíti kötelezettségeit – immár 25 éve látja el becsülettel védelmi feladatait. A Varsói Szerződés, szervezete nem törekszik katonai fölényre, nem kívánja rákényszeríteni akarát a másik félre, és – jogosan – ilyen magatartást vár el a szemben álló erőktől is.

A Magyar Népköztársaság a helsinki ajánlások megvalósításáért dolgozik. Azt tartjuk, hogy a tervezett madridi találkozóra konstruktív szellemben kell készülni. Síkraszállunk egy olyan európai értekezlet mielőbbi megtartásáért, amely bizalomgerjesztő intézkedéseket tárgyalna meg, s eltorlaszolná az utat a hidegháború visszatérése előtt. Szükségesnek látjuk a SALT-II, a hadászati támadófegyvereket korlátozó szovjet–amerikai megállapodás mielőbbi törvénybe iktatását, az újabb közép-hatósugarú rakéták telepítésére hozott NATO-döntés végrehajtásának felfüggesztését, hogy ily módon létrejöhessenek a fegyverkezést csökkentő további tárgyalások reális feltételei . . .

. . . A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységét, a Magyar Népköztársaság külpolitikáját a jövőben is az internacionalizmus, a szolidaritás, a népek közötti barátság magasztos eszméje és a békés egymás mellett élés elve határozza meg. Népünk teljes mértékben támogatja nemzetközi törekvéseinket, külpolitikánkat. A jövőben is arra törekszünk, hogy jó hazai munkával adjunk súlyt szavunknak a nemzetközi életben, s így szolgáljuk népünk, hazánk érdekeit s egyben az általános haladás és a béke ügyét . . .

. . . A Magyar Népköztársaság Fegyveres Erői és testületei a dolgozó tömegekre támaszkodva megbízhatóan védelmezik népünk békéjét és szocialista vívmányait, méltóak a bizalomra és a megbecsülésre. Hadseregünk a mai korszerű követelmények színvonalán áll, és a Varsói Szerződésbe tömörült fegyverbarátaival jó együttműködésben őrködik békés építőmunkánkon, védi hazánk szuvereni-

lását és függetlenségét. A belügyi szervek a lakossággal szorosan együttműködve gondoskodnak a közrendről, a közbiztonságról. Elismerést érdemelnek a munkásőrök, az önkéntes rendőrök és határőrök, az ifjúgárdisták, s mindazok, akik munkájuk becsületes teljesítésén túl szabad idejükben vesznek részt a közrend védelmében . . .

. . . Az állami munkában is kulcskérdés a szocialista vonások erősítése, az egész nép érdekeinek becsületes szolgálata. Minden állami intézményben emelni kell a munka színvonalát, következetesebben kell érvényesíteni a társadalmi érdeket. Kívánatos, hogy a kormány még jobban összpontosítsa figyelmét a fő folyamatok irányítására, a végrehajtásra, a személyes felelősség érvényesítésére, az ágazati irányító munka és az állami fegyelem javítására. A központi és a helyi állami szervek éljenek jobban hatáskörükkel, jobban hangolják össze tevékenységüket.

Az állami munka fejlesztésének alapvető feladatai között kell számon tartani a még jócskán fellelhető bürokrácia további visszaszorítását. A lakosság elismeri az igazgatási munka fejlődését, de jogosan bírálja a gyakran hosszadalmas és olykor lélektelen ügyintézését. A munka javítása megköveteli, hogy a jogalkotásban csökkenjen a szabályozások száma, az államszervezet minden láncszemében tovább korszerűsödjék és egyszerűsödjék az igazgatási tevékenység, s növekedjék a társadalmi ellenőrzés szerepe . . .

Az MSZMP XII. kongresszusának jegyzőkönyve. 1980. március 24–27. Kossuth Könyvkiadó, 1980. 89–92., és 100. old.

*b) Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter
felszólalása*

Részlet

. . . Tisztelettel jelentem a kongresszusnak, hogy a Magyar Néphadsereg teljesítette a XI. kongresszuson részére meghatározott feladatokat.

Az utóbbi években a legfelsőbb párt- és állami vezetés által meghatározott célkitűzések alapján, a Varsói Szerződés keretében egyeztetett elgondolásoknak megfelelően a részünkre biztosított anyagi és személyi feltételek céltudatos felhasználásával tervszerűen folytattuk néphadseregünk átfogó, minőségi fejlesztését. Újabb, korszerű, nagy hatékonyságú technikai eszközökkel láttuk el csapatainkat. Tovább tökéletesítettük szervezeteinket. Korszerűbbé vált a parancsnokok és törzsek felkészítése, a csapatok vezetése. Katonáink magas fokon elsajátították az új technikai eszközök kezelését, alkalmazását, növekedett néphadseregünk tartalékos állományának katonai felkészültsége, jelentősen javultak csapataink, katonáink élet- és szolgálati körülményei. Mindezek eredményeként hadseregünk lépést tartott a szövetséges hadseregek fejlődésével, emelkedett harckészültségének színvonala, jelentősen növekedett harci képessége. Mindenkor képes és kész a haza védelméből, a szövetségi kötelezettségekből reá háruló feladataink végrehajtására.

Eredményeinkben a hivatásos, továbbsszolgáló és sorkatonák, polgári dolgozóink odaadó, áldozatos munkája testesül meg, kifejezi személyi állományunk szilárd politikai elkötelezettségét, magas fokú erkölcsi-fegyelmi helyzetét. Hivatásos állományunk érti, fenntartás és ingadozás nélkül képviseli, hajtja végre pártunk politikáját, gyarapodó szakmai felkészültséggel, hozzáértéssel teljesíti szolgálati feladatait, társadalmi, közéleti kötelezettségeit.

A nagy ütemű fejlődéssel párhuzamosan az elmúlt években tovább gyarapodott hadseregünk káderállománya. A hivatásos állomány több nemzedéke harmonikusan dolgozik együtt. Fegyveres erőink, a hadsereg azonban továbbra is kéri, igényli pártunk, társadalmunk hatékony segítségét ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedék legrátermettebb, tehetséges fiai közül megkapja a szükséges létszámban a tiszti, tiszthelyettesi állomány utánpótlását. Az elmúlt években tovább mélyültek, fejlődtek hadseregünk szocialista vonásai, ebben a pártszervezetek, a kommunisták élenjáró szerepet töltöttek be. Hadseregünkben magas fokú szolgálati fegyelem, törvényes rend van.

Tisztelt kongresszus! Sorkatonáink döntő többsége becsülettel tesz eleget a szocialista haza fegyveres szolgálatából fakadó kötelezettségének. Értik, hogy a szocialista haza biztonsága, a béke

megvédése érdekében korszerű honvédelemre, jól felszerelt és felkészített hadseregre van szükség, ennek szellemében és tudatában teljesítik kötelességüket. Felkészültségüket sokrétűen bizonyítják a gyakorlatokon, a bonyolult technikai eszközök kezelésében, karbantartásában felmutatott kiemelkedő eredmények.

A társadalmi törekvésekkel, a családi, iskolai, a munkahelyi és mozgalmi neveléssel összhangban eredményesen folytatjuk a gondjainkra bízott ifjúság eszmei-politikai, kulturális nevelését, fizikai felkészítését, hazafias internacionalista tudatának, magatartásának erősítését, szocialista emberré formálását. Mindezt jelentős mértékben elősegíti, hogy a katonák döntő többsége rendszeresen és eredményesen részt vesz a szocialista versenymozgalomban.

Mindemellett szólnom kell arról is, hogy továbbra sem csökkent a gondunk az eltávozáson, szabadságon levő katonák egy részével kapcsolatban, akiket szülők, rokonok, barátok – rosszul értelmezett „szeretetük” kifejezéseiként – mértéktelen szeszeszital-fogyasztásra ösztönöznek. Ez nem ritkán súlyos fegyelmezetlenség, néha egyenesen tragédia forrása. Természetesen alapvetően a hadsereg kötelessége, hogy fokozza erőfeszítését ennek csökkentése, megszüntetése érdekében. Ezt azonban csak a szülők, barátok, rokonok, hozzátartozók vagyis a társadalom segítségével tudjuk eredményesen végezni. Szeressék, szeressük okosabban fiainkat, katonáinkat!

Kedves elvtársnők, elvtársak! Ismert, hogy a sorköteles fiatalokat – a demográfiai helyzet nagyfokú ingadozása és más tényezők hatására – jobbra 21–23 éves korban hívjuk be. Igaz, hogy a hadseregnek bizonyos előnyei származnak abból, ha érettebb korban levő fiatalok is vannak a sorállományúak között, mégis ebből a helyzetből igen sokfajta emberi – nagyságrendje következtében már-már társadalmi méretű – gond származik. Magas és mindinkább növekszik a nős, családos sorkatonák aránya. A kései behívás zavarja a pályakezdest, a családalapítást. Dolgozunk azon, hogy ezt a feszültséget belátható időn belül feloldjuk.

Tisztelt kongresszus! A szocialista társadalom alapeszméje a béke, az építés, a dolgozók szükségleteinek mind magasabb színvonalú kielégítése. Szocialista társadalmunk honvédő képességének fokozása, hadseregünk harci erejének, készenlétének magas szinten tartása az imperializmus agresszív politikájából fakadó történelmi

kényszer számunkra. Honvédelmünk szilárd bázisa társadalmi rendszerünk kiegyensúlyozott fejlődése, népgazdaságunk gyarapodása, népünk aktív és felelősségteljes helytállása a honvédelmi feladatok teljesítésében. Elismeréssel kell szólni a sok százezernyi tartalékosról, akik a hívó szóra mindenkor magas fokon teljesítik feladataikat. A párt-, tanácsi, társadalmi és gazdasági szerveknek a honvédelmi törvény alapján végzett mindennapos tevékenysége semmivel sem pótolható tényezője hazánk védelmének.

Népköztársaságunk fegyveres erői és testületei jó egyetértésben dolgoznak népünk szolgálatában. Mindennapi munkánkban egyre hatékonyabban és sokoldalúbban valósul meg az együttműködés, egymás munkájának segítése. Tudatában vagyunk annak, hogy a honvédelmünk erősítéséhez, néphadseregünk fejlesztéséhez szükséges feltételeket dolgozó népünk nehéz munkával teremti elő. Mind ez arra kötelez bennünket, hogy a hadseregben is maradéktalanul érvényt szerezzünk a célszerűség, hatékonyság, takarékoság szigorú követelményeinek.

Honvédelmünk szilárdságában, néphadseregünk fejlődésében meghatározó szerepe van – és lesz a jövőben is – annak, hogy tagjai vagyunk a Varsói Szerződésnek. Negyedszázados jubileumához közeledő védelmi szövetségünk keretein belül tovább fejlődött, tartalmilag gazdagodott együttműködésünk, a Szovjet Hadsereggel és a többi szövetséges hadsereggel. Az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet Déli Hadseregcsoport parancsnokságaival, csapataival a közös munka, az együttes felkészülés még sokoldalúbbá és hatékonyabbá vált.

Szövetségünkön belül tovább tökéletesedett a vezetés rendszere, gazdagodtak az egyeztetett fejlesztés és felkészítés módszerei. A közös gyakorlatok meggyőzően bizonyítják, hogy parancsnokaink, törzseink és csapataink képesek a reájuk háruló együttes feladatokat magas színvonalon megoldani. Szilárd meggyőződésünk, hogy közös védelmi szervezetünkben egyesített fegyveres erőink, népeink együttes küzdelme – a haladó erőkkel összefogva – a jövőben is képes lesz, szavatolja népeink alkotó munkájának békés feltételeit.

Kedves elvtársnők és elvtársak! Innen, a kongresszus fórumáról mondok köszönetet a Szovjetuniónak, a testvéri szocialista orszá-

goknak, azért a segítségért, amelyet honvédelmünk erősítéséhez, hadseregünk fejlesztéséhez, felkészítéséhez nyújtottak és nyújtanak.

Mély tisztelettel köszönjük népünknek, hogy biztosította és biztosítja mindazon feltételeket, amelyek néphadseregünk megtisztelő hivatásának teljesítéséhez szükségesek.

Köszönetet mondunk pártunk Központi Bizottságának, kormánynak a munkánkhoz szilárd alapot biztosító politikai iránymutatásért, gondoskodásért, azért, hogy mindenkor segítenek feladataink megoldásában.

Elismerésünket és köszönetünket fejezzük ki a párt-, állami, társadalmi és gazdasági szervezeteknek, a gyárak, üzemek, intézmények kollektíváinak a hatékony honvédelmi munkáért.

Köszönetet mondok a Népfront, a KISZ, az Úttörő Szövetség, a Honvédelmi Szövetség, a tanintézetek, a polgári védelem, az egészségügyi központi, területi és helyi szerveinek az önkéntes társadalmi alapon dolgozó sok százezernyi aktivistának a honvédelmünk erősítését, hadseregünk mozgósítását, üttőképességét elősegítő áldozatkész munkájukért.

Az MSZMP XII. kongresszusának jegyzőkönyve. 1980. március 24–27. Kossuth Könyvkiadó, 1980. 316–319. old.

c) Vas Ervin őrvezető felszólalása

Részlet

... Az ember életében többször előfordul, hogy kisebb-nagyobb közösségbe kell beilleszkednie. Ezt magam is átéltem már néhány-szor. Ezek közül az egyik legjelentősebbnek tartom a katonai közösségbe való beilleszkedést. Annál is inkább, mert a Magyar Néphadsereg belső életének sok sajátossága van más területekhez képest; a haza fegyveres szolgálata különleges, fokozott felelősséget ró a bevonuló fiatalra.

A fiatalok nagy többségében nincs a valóságnak megfelelő kép a mostani katonai életről; sok téves, ferde információ éri a fiatalokat. A bevonulás előtti hallomások, történetek alapján bennem is lehangoló kép alakult ki a hadseregben folyó életről.

Lelkileg mindenre felkészülve vártam a bevonulás napját, de azzal a szilárd elhatározással, hogy a kapott feladatokat tudásom és erőm szerint jól fogom végrehajtani. A kósza hírekkel ellentétben a parancsnokok, a párt- és KISZ-szervezet gondoskodása fogadott bennünket. Mi, párttagok, különösen éreztük, hogy számítanak ránk, felelősségteljes feladatot szánnak nekünk. Bár nehéz volt megszokni a napi élet szervezettségét, az új életmódot, a parancsszavakat, a kiképzés fizikai megterheléseit, a közösség ereje, a parancsnokok emberi magatartása átsegített bennünket a kezdeti nehézségeken. Az alapkiképzés időszakát példás szervezettség és magas fokú mozgalmi tevékenység jellemezte.

A magasabb beosztású katonai vezetők is megkülönböztetett figyelemmel kísérik a bevonult fiatalok életének kezdeti időszakát. Engedjenek meg itt egy ehhez kapcsolódó észrevételt.

Nagyon egyetértek azzal, hogy a legmagasabb katonai, párt- és állami vezetőink a közvetlen tapasztalatok megszerzésével is igyekeznek megismerni országunk helyzetével, népünk, katonáink életével. Nincs azonban semmi szükség a látogatásokat megelőző „kirakatrendezésre”. Sajnos, több ilyen jelenséggel találkoztam a bevonulás előtt, de itt, a hadseregben is.

Az a véleményem, hogy az alapkiképzés szervezettségét, az első hónap általános jó tapasztalatait át kellene menteni a további időszakokra is. Ezáltal a katonai feladatok végzése, a fiatalok nevelése válna hatékonyabbá.

Nagyon fontos kérdés néphadseregünkben a fiatalok nevelése. Meggyőződésem, hogy a katonafiatalok szemlélete, életmódja befolyásolható, és ha a munkát becsülő, fegyelmezett fiatal hagyja el a laktanyát, az később a munkahelyen, de a mindennapi életben is kisugárzik majd.

Kedves elvtársak! 392 napja vagyok katona, de már most el tudom mondani több ezer katonatársam nevében is, hogy sok tekintetben gazdagabbak lettünk. Gazdagabbnak érzem magam abban, hogy megismerhettem egy korszerűen felszerelt hadsereg belső éle-

tét; érzékelttem tisztjeink, a párt- és a KISZ-tagok felelősségérzetét, amit a szocialista haza fegyveres szolgálatából adódó feladatok ellátása közben tanúsítanak. Gazdagodtam politikai és mozgalmi tekintetben is. Korábban egy nagyobb KISZ-szervezetben dolgoztam, s bár alakulatunk KISZ-szervezete lényegesen kisebb, sok új tapasztalatot, ismeretet szereztem. Gazdagodtam szakmailag is, hiszen mint rádióállomás-parancsnok, a legkorszerűbb technikai eszközök üzemeltetését tanultam meg. Mint rajparancsnok és KISZ-vezető értékes vezetési tapasztalatokra tettem szert. Ebben a kemény, férfias munkában igaz bajtársakkal, egy életre szóló barátsággal lettem gazdagabb.

Tapasztalataim alapján nyugodt szívvel kijelenthetem, hogy a katonai szolgálat nagymértékben hozzájárul emberi értékeink gyarapításához. Éppen ezért szeretném ezt a fórumot is felhasználni arra, hogy fölhívjam a bevonulás előtt álló fiatalok figyelmét: úgy készüljenek a katonai szolgálatra, hogy az itt eltöltött idő életük nagyon fontos, értékes szakasza lehet. Ennek a társadalmi és a hadseregbeni feltételei adottak. Csupán az egyéni hozzáállás lehet döntő a megvalósulásban. A megvalósításban pedig nem lehetünk közömbösek. Feladatainkat csak jó színvonalon, nagy felelősséggel végezhetjük, hiszen szocialista hazánk, dolgozó népünk békéjének védelmezése van ránk bízva . . .

Az MSZMP XII. kongresszusának jegyzőkönyve 1980. március 24–27. Kossuth Könyvkiadó, 1980. 243–245. old.

*d) Kun István határőr ezredes, az MSZMP Határőrségi
Bizottsága első titkárának felszólalása*

Részlet

... Az állam- és közbiztonság védelméből a határőrségre háruló feladatok végrehajtásakor abból indultunk ki, hogy az államhatár őrizete az ország biztonságával és a nemzetközi kapcsolatokkal

szoros összhangban álló politikai kérdés, számunkra harci és politikai feladat.

Eredményeink alapján jelenthetem, hogy a növekvő követelményekkel lépést tartva folyamatosan biztosítottuk hazánk határának őrizetét, a határforgalom ellenőrzését, a határrend fenntartását.

Talán nem tűnik dicsekvésnek, ha azt mondom, hogy a XI. kongresszuson meghatározottakat teljesítve, eredményeinkkel sikerült megfelelően hozzájárulnunk a közrend és közbiztonság további szilárdításához is.

Kedves elvtársak! Idegenforgalmi politikánk, a nemzetközi enyhülés, a békés egymás mellett élés térhódításának megfelelően, a helsinki megállapodások szellemében dinamikusan nőtt a határforgalom. Öt év alatt 187 millió ember lépte át a magyar határokat, több mint 57 millió járművet kellett ellenőrizni, és 1,9 millió vízumot kiadni.

A követelmények növekedését jelzi, hogy a szocialista építőmunka az eredményeink iránt érdeklődő sok millió barátunk, vendégünk és külföldre látogató honfitársaink közül kellett kiszűrni a megtévesztő módszereket, ravasz hamisításokat alkalmazó, törvényeinket megsértő, a társadalomra veszélyes elemeket. Az eredmények között tartjuk számon azt is, hogy a vám- és pénzügyőrséggel közösen 270 millió forint értékben fedtünk fel rejtegetett valutát, csempészárut az utóbbi öt évben. Eljárásaink során messzemenően érvényesítettük a szocialista törvényességet, széleskörűen alkalmaztuk a büntető eljáráson kívüli megelőzést.

A nyugodt, kiegyensúlyozott belpolitikai élet kedvező feltételeket biztosított munkánkhoz, amelynek szemléletes kifejezője, hogy évek óta csökken a tiltott határátlépést megkísérlők között a magyar állampolgárok aránya. Az ok ezek esetében sem politikai, hanem főként kalandvágy, rendezetlen családi élet, illetőleg a felelősségre vonás elkerülésének szándéka.

Az előzőekben említett feladatokon kívül mindennapi munkánk fontos része a határrend fenntartása. A nemzetközi egyezményekben foglalt kötelezettségeinket eredményesen teljesítettük. Határunkon államközi szerződések által szabályozott a rend és ennek megtartásában messzemenő érdemei vannak a határvidék törvénytisztelő állampolgárainak.

A bemutatott eredmények mögött sok munka és nagy erőfeszítés húzódik meg, amelyben kiemelkedő szerepet játszott a párttagság, a hivatásos állomány. A határőrségnél szolgálatot teljesítő kommunisták szervezői és mozgósítói a végrehajtásnak, és ami nagyon fontos, ezt elsősorban a szavak hitelét megalapozó, példamutató, becsületes helytállással teszik.

Feladataink teljesítéséről szólva hangsúlyozni kívánom, hogy eredményeink másik forrása a sorállományú határőr fiatalok becsületes szolgálata volt. Többségük politikailag megfelelően felkészült, felelősséggel cselekvő és közösségi felfogású fiatal: így kaptuk őket a szülőktől, az iskolától, a munkahelytől, a társadalomtól. Köszönet ezért a szülőknek, a munkahelyeknek és a társadalmi szervezeteknek.

Ifjú határőreinket igyekeztünk nagy gonddal és türelemmel, alapos felkészítéssel és mindenekelőtt példamutatással sokoldalúan alkalmassá tenni a haza fegyveres szolgálatára, úgy folytatni nevelésüket, hogy a munkásembert tisztelő, a világ bonyolult dolgaiban eligazodásra képes, a szocializmus eszméihez, fegyverbarátainkhoz hű harcostársainkká váljanak.

Határozottan állíthatom, hogy a határőr fiatalok döntő többsége becsületesen helytállt és helytáll ezekben a percekben is. A helytállást sokkal szélesebben, a határőrhétköznapiakhoz közelebb állóan láthatjuk, ha katonáink olykor 10–12 órás, szélsőséges időjárási viszonyok közötti szolgálatát magunk elé képzeljük, vagy szólunk a fárasztó razziákról, kutatásokról, a bűnözőkkel vívott, férfias bátorságot igénylő harcról, és felidézzük az eltelt öt év határőr hősi halottainak szívünkbe zárt emlékét.

A határőr fiatalok közeletiségét mutatja, hogy aktív részesei a mozgalmi munkának. 80%-uk bekapcsolódik a KISZ-szervezetek tevékenységébe, önként vállal és teljesít feladatokat a közösség érdekében. A XI. kongresszus óta eltelt időszakban átlagosan a bevonulók 2,5%-a volt pártunk tagja, a leszereléskor ez az arány időnként már a 10%-ot is meghaladta. Erre mi nagyon büszkék vagyunk. A határőrségnél szervezett szocialista versenymozgalomban a határőr fiatalok szinte kivétel nélkül részt vesznek, és 68–88%-uk teljesíti a kiváló vagy élenjáró cím elérésének követelményét.

Jelentős a népgazdaság építéséhez való konkrét hozzájárulásunk is. Műszaki egységünk az öt év alatt több mint 1,6 milliárd forint termelési értéket hozott létre. Az önerőből végzett belső karbantartó, felújító munkánk népgazdasági kapacitást szabadított fel, és évente, a szolgálati feladatok teljesítésén túl, 30–35 millió forint értékű munkát végeztek határőreink.

Kedves elvtársak! Az erősödő szocialista nemzeti egység, az állampolgárok növekvő közéleti aktivitása igen jó társadalmi hátteret biztosított a határőrség és a lakosság kapcsolatainak további erősödéséhez. Kifejeződött ebben az a helyes közfelfogás is, hogy a Magyar Népköztársaság államhatárának biztonságos őrizete nemcsak a határőrség, hanem az egész társadalom ügye, mondhatjuk talán úgy is, hogy közügy.

A határterületi megyei és járási pártbizottságok, a pártalapszervezetek, a tanácsi szervek, az üzemek és a gazdaságok, a tömegszervezetek a maguk területén eredményesen mozgósítanak a közös feladatok végrehajtására.

Mintegy hétezernyi az önkéntes határőr csoportok tagjainak száma, csaknem ötvenezer ifjú- és úttörőgárdista segíti munkánkat. Külön említést is érdemel a „Határőr község” mozgalom, amely 1966-ban bontott zászlót Nagylakon. Jelenleg 129 határőr község és hét határőr város van országunkban. Számos község, brigád és munkahelyi kollektíva kiváló címet érdemelt ki és kitüntetésben is részesült. Kapcsolataink a határ menti lakossággal igen eredményesek és gyümölcsözőek. A határsértők közel egynegyedét a lakosság segítségével fogtuk el. Mi viszonzásként társadalmi munkával, a honvédelmi képzésben, a helyi közéletbe való bekapcsolódásunkkal és egyéb formában segítjük a határ menti dolgozók munkás hétköznapjait.

Jelentésem nem lenne teljes, tisztelt kongresszus, ha nem szólnék a társ fegyveres testületekkel, szervekkel kialakult kölcsönös kapcsolatainkról. Igaz fegyverbarátság, folyamatos harci együttműködés köt össze bennünket a Belügyminisztérium valamennyi szervével, a Magyar Néphadsereg jelölt alakulataival és intézményeivel, a munkásőrséggel, a vám- és pénzügyőrség szerveivel . . .

Az MSZMP XII. kongresszusának jegyzőkönyve. 1980. március 24–27. Kossuth Könyvkiadó, 1980. 370–373. old.

Részletek

5. Külpolitikánk alapvető célja továbbra is az, hogy szövetségeseinkkel szorosan együttműködve biztosítsa építőmunkánk megfelelő külső feltételeit és hozzájáruljon az egyetemes béke, a társadalmi haladás ügyéhez, a szocializmus térhódításához.

Meghatározó jelentőségű feladatunk, hogy erősítsük szövetségünket, barátságunkat, együttműködésünket a Szovjetunióval, a szocialista közösség országaival, hozzájáruljunk a Varsói Szerződés szervezete védelmi erejének tökéletesítéséhez. Ez a politika megfelel népünk alapvető érdekeinek és céljainak, egyben szuverenitásunk, nemzeti függetlenségünk, békés építőmunkánk folytatásának is szilárd támasza és biztosítója.

A nemzetközi küzdőtéren a Magyar Népköztársaság is szembeállítja magát a kínai vezetők káros, a békét veszélyeztető törekvéseivel. Elítéljük a kínai vezetés nacionalista, szovjetellenes politikáját, a délkelet-ázsiai és más népek biztonságát fenyegető akcióit, amelyek egybeesnek a reakciós körök haladásellenes céljaival. Ugyanakkor továbbra is készek vagyunk az államközi kapcsolatok fejlesztésére. Népünk baráti érzéseket táplál a kínai nép iránt. Azt kívánja, hogy a Kínai Népköztársaság ismét a haladásért és a békéért vívott harc fontos tényezője legyen.

Szolidárisak vagyunk a nemzeti felszabadító mozgalmakkal és a gyarmati uralom alól felszabadult népek demokratikus, antiimperialista törekvéseivel. Támogatjuk az afrikai, ázsiai, latin-amerikai nemzeti demokratikus, haladó erők fellépését a katonai önkényuralom, a fasiszta diktatúrák, a fajüldöző rendszerek ellen. A kölcsönös szolidaritás és érdekek alapján bővítjük kapcsolatainkat a fejlődő országokkal. Együttműködünk velük a gyarmati függőség maradványainak felszámolásáért és az igazságosabb nemzetközi gazdasági viszonyok megteremtéséért vívott harcukban. Támogatjuk az el nem kötelezett országok mozgalmának imperialistaellenes

politikáját, a nemzetközi feszültség csökkentésére irányuló kezdeményezéseit.

A békés egymás mellett élés elveiből, az enyhülés közös érdekeiből kiindulva, az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján tovább építjük kapcsolatainkat a tőkésországokkal. Ezt elősegítené, ha ezek az országok nem alkalmaznának hátrányos megkülönböztetést a kereskedelemben, valamint megszüntetnék az indokolatlan aránytalanságot a tájékoztatásban és a kulturális értékek cseréjében.

A nemzetközi viszonyok alakulásában kiemelkedő jelentősége van Európá békéjének, biztonságának; további erősítésében hazánk közvetlenül is érdekelt.

A Magyar Népköztársaság kormánya folyamatos munkát végez a helsinki záróokmány elveinek érvényesítéséért, az ajánlások megvalósításáért, a madridi találkozó sikeres megtartásáért. Kész tevőlegesen hozzájárulni a közösen elért eredmények megvédéséhez, a kapcsolatok fejlesztéséhez.

A világbéke megszilárdításához, a kiegyensúlyozott nemzetközi viszonyok megteremtéséhez elengedhetetlen a háborús tűzfészek felszámolása, a fegyveres konfliktusok megszüntetése és a vitás kérdéseknek az érintett népek érdekeivel összhangban álló tárgyalásos rendezése. A békét, az emberiség jövőjét fenyegető veszélyek elhárításához szükség van minden, a nemzetközi helyzet élezését ellenző, békeszerető erő aktív fellépésére.

A Magyar Népköztársaság fontosnak tartja, hogy folytatódjanak a leszerelési tárgyalások az egyenlő biztonság elve alapján. Fellép a fegyverkezési hajszra fokozása, a reakciós köröknek a katonai eregyensúly megbontását célzó törekvései ellen. Elítéli a vezető imperialista hatalmak agresszív, hidegháborús lépéseit, a NATO legutóbbi határozatait. Támogatja a fegyverkezési verseny megfékezését célzó szovjet javaslatokat, és együtt küzd szövetségeseivel a Varsói Szerződés kezdeményezéseinek megvalósításáért. Síkraszáll olyan európai értekezlet összehívásáért, amely erősítené az országok közötti bizalmat, eltorlaszolná a hidegháború visszatérésének útját. Minden nép, az egész emberiség érdekeinek az felel meg, ha a kormányok felelősen foglalnak állást, és hozzájárulnak a feszültség csökkentéséhez, a különböző társadalmi rendszerű országok bé-

kés egymás mellett éléséhez, a biztonság megszilárdításához, a béke megőrzéséhez.

A Magyar Népköztársaság arra törekszik, hogy lehetőségeihez képest hozzájáruljon az emberiség olyan egyetemes gondjainak megoldásához, mint a nyersanyag-, az energia- és az élelmiszer-ellátás, a közlekedés fejlesztése, a környezet védelme, továbbá a világ különböző térségeiben a súlyos népbetegségek, az éhínség és az írástudatlanság leküzdése.

Állami és társadalmi szerveink a két- és több oldalú kapcsolatok építésében minden nemzetközi fórumon egyértelműen és következetesen képviseljük külpolitikánkat, amely egyaránt szem előtt tartja népünk érdekeit és a proletár internacionalizmus elvét . . .

... 11. A Magyar Népköztársaság Fegyveres Erői és testületei méltók népünk bizalmára. A dolgozó tömegekre támaszkodva, szövetségi rendszerünk keretében – megbízhatóan védelmezik szocialista vívmányainkat, népünk békéjét. Hazánk érdekeivel összhangban, a nemzetközi helyzet követelményeinek megfelelően erősítjük honvédelmünket, korszerűsítjük néphadseregünket. A néphadsereg alapvető feladatának jó ellátása mellett, továbbra is vegyen részt a gazdasági építőmunkában, folytassa eredményes tevékenységét a katonai szolgálatot teljesítő fiatalok nevelésében, politikai, általános és szakmai képzésében. A belügyi szervek, a rendőrség, a határőrség a lakossággal és a társadalmi önkéntes segítők széles körével szorosan együttműködve gondoskodjanak a közrendről, a közbiztonságról. A munkásőrség, amelyet társadalmunk megbecsülése övez, a jövőben is teljesítse önként vállalt kötelezettségét. Erősödjék tovább a fegyveres erők és testületek jó együttműködése . . .

Az MSZMP XII. kongresszusa. 1980. március 24–27. Kossuth Könyvkiadó, 1980. 158–160. és 166–167. old.

Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter

**A VARSÓI SZERZŐDÉSBEN MEGVALÓSULÓ
EGYÜTTMŰKÖDÉSÜNK, SZOCIALISTA HAZÁNK
VÉDELMENEK, BIZTONSÁGÁNAK ZÁLOGA**

(1980. május)

Három és fél évtizeddel ezelőtt a második világháború hat évig tartó mérhetetlen szenvedéseitől meggyötört népek felszabadultan ünnepelték a fasizmus feletti győzelmet, a várva várt békét. A tíz- és tízmilliók halálát, a mérhetetlen pusztulást és rombolást okozó fasiszta barbárságtól, az állandó rettegéstől megszabadult emberek bizton remélték, hogy a béke, a népek biztonsága tartós lesz. Hittek abban, hogy a reakciós, militarista erők nem szabadíthatják rájuk ismét a háború poklát. *A történelmi pillanat elevenségével döbbsentek rá a népek a fasizmus vereségének nagy tanulságára: soha nem szabad eltérni, büntetlenül hagyni az emberek szabad életéhez, társadalmi felemelkedéséhez való jogának, a nemzetek függetlenségének csorbítását, sárba tiprását.*

Ámde még be sem gyógyultak a második világháború okozta sebek, még fel sem száradtak a halottak millióiért kihullatott könnyek, még romokban hevert Európa, Ázsia nagy része, amikor az imperialisták már újabb kalandor, háborús terveket szövögettek. A fasizmus vereségének tanulságát, a népek akaratát semmibe vevő imperialista körök fegyveres leszámolásra készültek a Szovjetunióval, a szocializmus útjára lépett államokkal, a gyarmati elnyomás megszüntetéséért, a nemzeti függetlenségért harcoló erőkkel. Az amerikai monopolburzsoázia képviselői hivatalos állami szintre,

rangra emelték az atomzsarolás, a „háborús szakadék szélén való táncolás” politikáját. A tőkésországok, mindenekelőtt az Egyesült Államok militarista körei a szocialista világrendszer „bekerítésére” a katonai támaszpontok átfogó rendszerét építették ki, agresszív tömböket hoztak létre. Összeesküvéseket, puccsokat szerveztek, katonai provokációkat, háborús vállalkozásokat hajtottak végre.

Az államok és népek közötti kapcsolatokat megdermesztő hidegháborús légkör közepette hozta létre az Amerikai Egyesült Államok, Kanada és számos európai tőkésország kormánya 1949-ben az agresszív katonai tömböt, az Észak-atlanti Szerződés Szervezetét. A „feltartóztatás”, a „felszabadítás”, a „tömeges megtorlás” s ehhez hasonló hangzatos elnevezésű katonai doktrínák szellemében a szocialista országok elleni termonukleáris világháborúra készítették fel haderőiket. Ezzel egy új – minden eddiginél pusztítóbb – világégés veszélyét idézték fel.

A nemzetközi életnek e mélységesen népellenes tendenciájával szemben a Szovjetunió, a szocialista országok összefogva – a nemzetközi kommunista mozgalom erőivel – a béke híveivel, a néptömegek mozgósításával, a politika, a diplomácia minden eszközével kitartóan küzdöttek azért, hogy megghiúsuljanak az imperializmus agresszív, háborús tervei, hogy fennmaradjon a béke, megszilárduljon a nemzetközi biztonság. Ezek a nemes törekvések késztették a Szovjetuniót és az európai szocialista országokat arra, hogy – szorosra zárva soraikat – népeik és az emberiség sorsáért, jövőjéért érzett felelősségtől áthatva, *1955. május 14-én létrehozzák a Varsói Szerződést.*

Országaink politikai-katonai együttműködési szervezetének kialakulásával új típusú, minden eddiginél magasabb rendű koalíció jött létre, amely nem irányul más államok vagy államcsoportok ellen. Alapvető rendeltetése a szocializmus, a béke védelme, testvéri országaink biztonságának oltalmazása. A Varsói Szerződésben megvalósulnak a győztes proletariátus országai internacionalista összefogásának szükségességéről szóló lenini tanítások, mindenekelőtt az a tétel, amely szerint a szocializmus útján haladó népek szoros szövetségére van szükség ahhoz, hogy a tőkés hatalmak ne tudják külön-külön eltiporni őket.

Az elmúlt negyedszázad során a Varsói Szerződés – közös vé-

delmi szervezetünk – maradéktalanul teljesítette a létrehozásakor kitűzött célokat. A Szovjetunió, a Varsói Szerződés tagállamai, a szocialista országok egyre növekvő társadalmi, politikai és gazdasági ereje, védelmi felkészültsége, a békeszerető és a haladó erők által támogatott küzdelem hatékonyan állta útját az agresszív imperialista politikának, megakadályozta egy új világháború kirobbantását.

A Magyar Népköztársaság megalakulásától tagja közös védelmi szervezetünknek. Az elmúlt huszonöt esztendő történelmi tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a Szovjetunióval, a testvéri szocialista országokkal megvalósuló együttműködésünk hazánk védelmének, nemzeti függetlenségünk és szuverenitásunk biztosításának semmi mással nem pótolható záloga.

Közös védelmi szervezetünkben megvalósuló együttműködésünkben, internacionalista kapcsolataink erősítésében, bővítésében meghatározó szerepet tölt be a Politikai Tanácskozó Testület mint a Varsói Szerződés legfelsőbb vezető testülete. Hatékonyan szolgálja egyeztetett politikánk kidolgozását, az egyes tagállamok külpolitikai lépéseinek összehangolását, kezdeményezéseinek érvényesítését. Mindez semmi mással nem pótolható forrása testvéri szocialista országaink fejlődésének, a Varsói Szerződés szervezete és az egyes tagállamok nemzetközi szerepe, tekintélye állandó növekedésének. A tagállamok összefogott erőinkre támaszkodó – a haladó erők által támogatott – politikája, kezdeményezései egyre inkább meghatározó tényezői az egyetemes béke és a nemzetközi biztonság megszilárdításának.

A baráti szocialista országoknak a Varsói Szerződés keretében megvalósuló együttműködésében fontos helyet foglalnak el, különleges szerepet töltenek be a katonapolitikai és a kifejezetten katonai kapcsolatok. Egyesített Fegyveres Erőink, testvéri hadseregeink alapvető rendeltetése, hogy megbízhatóan szavatolják országaink szent határainak, szocialista közösségünk érdekeinek védelmét; a szükséges erővel támasszák alá egyeztetett nemzetközi politikánk érvényesítését, határozottan járuljanak hozzá egy újabb világháború elhárításához, a béke és biztonság megszilárdításához. Katonai erőink – politikai, gazdasági, diplomáciai erőfeszítéseinkkel összehangoltan – eredményesen veszik ki részüket a szocializ-

mus, a kommunizmus építése békés feltételeinek biztosításából, a népek, a haladás ügyének szolgálatából.

Testvéri népeink nemzeti akaratát és közös célkitűzéseit szolgáló katonai együttműködésünk a Varsói Szerződés keretében, a két- és több oldalú kapcsolatokban napról napra erősödik, mind sokrétűbbé, gazdagabbá válik.

Forradalmi pártunk, kormányunk népünk akaratát kifejező politikájának sarkalatos tétele a barátság és együttműködés a Szovjetunióval, a testvéri szovjet néphez fűződő kapcsolatok ápolása, állandó fejlesztése. A Varsói Szerződésben megvalósuló katonai együttműködésben számunkra is meghatározó szerepe van a Szovjet Hadsereggel való összehangolt közös tevékenységnek, a magyar és szovjet katonák fegyverbarátságának. Büszkeséggel tölt el bennünket, hogy olyan hatalmas és legyőzhetetlen fegyveres erőnek vagyunk szövetségesei, mint a Szovjet Hadsereg és Haditengerészeti Flotta. Katonáink néphadseregünk idősebb testvérének, példaképének tekintik a hősi harcokban edzett szovjet fegyveres erőket, amelyeknek parancsnokaival és katonáival szoros együttműködésben teljesítik megtisztelő honvédelmi kötelezettségeiket.

Néphadseregünk, valamint a szovjet fegyveres erők közötti internacionalista kapcsolatoknak mély történelmi gyökerei vannak. Hűek vagyunk forradalmár elődeink örökségéhez, azokéhoz, akik – felismerve a közös érdekeket, célokat – tíz- és tízezerrel álltak a fiatal szovjet állam Vörös Hadseregének harci zászlói alá a Nagy Október vívmányainak védelmére. Tisztelettel gondolunk apáinkra és nagyapáinkra, akik a lenini eszmét, oroszországi osztálytestvéreik példáját elsőként követve, megteremtették a Magyar Tanácsköztársaságot. Hálával gondolunk az első magyar munkásparaszt hatalom védelméért fegyverrel harcoló más nemzetiségű osztálytestvéreinkre. Köztük külön is tisztelettel emlékezünk a Magyar Tanácsköztársaság haderejének zászlói alatt fegyvert fogott magyarországi orosz hadifoglyokra, akik a Szovjet-Oroszországban harcoló magyar forradalmárokkal együtt vérrel pecsételték meg népeink internacionalista osztályszövetségét.

A közelmúltban ünnepeltük hazánk felszabadulásának 35. évfordulóját. Egész népünk a jubileumi évforduló alkalmából is

mélységes hálával és tisztelettel emlékezett felszabadítójára, a Szovjetunióra, a Szovjet Hadseregére. A hős szovjet nép katonái az osztályszolidaritás jegyében, roppant véráldozatok árán űzték ki hazánk földjéről az idegen hódítókat és hazai csatlósait. Népünk szívébe zárta a felszabadító szovjet katonákat, akik megnyitották előttünk a nemzeti függetlenség megszilárdításához, a proletárdiktatúra kivívásához, népünk társadalmi felemelkedéséhez vezető utat. Mi, katonák, külön is tisztelettel gondolunk a Szovjet Hadseregére – a három és fél évtizede alakult – új magyar, demokratikus hadsereg megszervezéséhez, felállításához és felkészítéséhez nyújtott sokoldalú segítségért.

Népidemokráciánk, a munkás-paraszt hatalom erősödésével együtt fejlődött hadseregünk, és 1948-ra – jellegét tekintve – valóban a „nép hadseregévé” vált. A proletárdiktatúra hadseregének kiépítéséhez a Szovjetunió rendelkezésünkre bocsátotta a szükséges fegyverzetet és felszerelést, a Nagy Október védelméért vívott harcokban, mindenekelőtt a Nagy Honvédő Háborúban szerzett gazdag harci tapasztalatait, az élenjáró szovjet hadtudomány eredményeit. Önzetlenül segítette munkánkat a szocialista hadsereg szervezési, nevelési és kiképzési elveinek átadásával; a magas fokon képzett, nagy gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező szakemberek, a katonai tanácsadók közreműködésével; a szovjet katonai tanintézetekben kádereink kiképzésével.

Néphadseregünk minőségi, a kor színvonalán álló haderővé fejlesztése a Magyar Szocialista Munkáspárt 1959-ben megtartott VII. kongresszusa határozatának a honvédelem erősítésével, fegyveres erőink fejlesztésével kapcsolatos elvi állásfoglalásai alapján bontakozott ki. Forradalmi pártunk következetes honvédelmi politikájának megvalósítása, dolgozó népünk áldozatvállalása eredményeként – a Varsói Szerződés keretei között – lehetővé vált néphadseregünk korszerűsítése és felzárkózása a testvéri hadseregek színvonalára. A minőségi fejlesztés eredményeképpen a Magyar Néphadsereg ma korszerűen felszerelt, jól felkészített szárazföldi és honi légvédelmi erőkkkel rendelkezik. A dolgozó néppel összeforrvá, a társ fegyveres erőkkkel és testületekkel jó együttműködésben, a szovjet fegyveres erőkkkel, a testvéri hadseregekkel össze-

fogva mindenkör képes és kész szocialista hazánk védelmére, szövetségi, internacionalista kötelezettségeinek teljesítésére.

A Varsói Szerződésben kifejezésre jut a szövetséges országok azon szilárd elhatározása, hogy ha szükséges, a fegyveres erők alkalmazásával is megvédik szocialista vívmányaikat. A honvédelmi munka területén megvalósuló együttműködésünk hatékonyságának alapja a tagállamok azonos társadalmi, politikai, gazdasági rendszere; a szocialista haza védelmében, az imperializmus elleni küzdelemben céljaink, érdekeink azonossága. Honvédelmi politikánk, katonapolitikai elméletünk egyaránt nagy forradalmi eszméinkre, a háborúról és a hadseregről szóló marxista-leninista tanításra épül.

A tagállamok hadseregei között az elmúlt negyedszázad során sokrétű, tartalmas és hatékony kapcsolatok alakultak ki, amelyek kiterjednek a fegyveres erők életének, működésének minden területére. Állandóan fejlődik, gazdagodik az együttműködés a hadseregépítés, a fejlesztés, az anyagi-technikai ellátás a személyi feltételek biztosítása, az eszmei-politikai felkészítés, a kiképzés különböző területein. Rendszeressé vált a közös feladatok együttes begyakorlása, parancsnokságaink, törzseink, katonáink közös tevékenysége. Mindez meghatványozza, megsokszorozza erőnket.

Testvéri hadseregeink fejlesztése egyrészt a tagországok párthatározatai, állami vezetésének döntései, másrészt a Varsói Szerződés Honvédelmi Miniszteri Bizottsága által kialakított állásfoglalások, az Egyesített Fegyveres Erők Katonai Tanácsának ajánlásai, továbbá testvéri hadseregeink vezetőinek különböző tanácskozásain kialakított közös állásfoglalások alapján valósul meg. Ez lehetővé teszi, hogy egységes elvek, közös érdekek alapján, a szükségletek és lehetőségek függvényében tökéletesítsük szüntelenül fegyveres erőink szervezetét, felkészültségét. Biztosítja, hogy a követelményeknek megfelelően alakítsuk a haderőnemek és fegyvernemek arányát, a csapatok csapásmérő erejét, a hadsereg vezetési, mozgósítási és hadkiegészítési rendszerét, vagyis a fegyveres erőknek a haza védelmével kapcsolatos mindennapi munkáját.

A közös védelmi rendszerhez való tartozás biztosítja, hogy az egyes tagállamok hadseregeinek fejlesztését célirányosabban és hatékonyabban valósítsuk meg. Lehetővé teszi, hogy olyan nagyság-

rendű fegyveres erőt tartunk fenn, amely megfelel a közös védelemből ránk háruló feladatoknak és arányban áll országunk erőforrásaival, lehetőségeivel. A haditechnikai ellátás terén az egységes rendszer, a termelés szakosítása és a hadiipari kooperáció minden tagállam – a kisebb teljesítőképességű népgazdasággal rendelkező országok számára is – lehetővé teszi a hadsereg sokirányú és korszerű fegyverzettel, eszközökkel való felszerelését.

A politikai felkészítés és nevelőmunka alapját a marxizmus-leninizmus forradalmi eszméi, a legfelsőbb párt és állami vezetés határozatai, döntései képezik. A személyi állomány ideológiai, erkölcsi-politikai, fegyelmi nevelésének hatékonyságát jól szolgálják a testvéri hadseregek vezetői, politikai szervei között kialakult kapcsolatok. A közös gyakorlatokon jó alkalom nyílik arra, hogy összehangoljuk a politikai szervek munkáját, kicseréljük tapasztalatainkat, hogy testvéri hadseregeinknél minél eredményesebben történjék a személyi állomány politikai felkészítése, erkölcsi-politikai nevelése. A politikai rendezvényeken, a közös megmozdulásokon végzett céltudatos gyakorlati munka elmélyíti a kölcsönös tiszteletet és megbecsülést, katonáink fegyverbarátságát.

Széles körű és minden szempontból gyümölcsöző az a sokoldalú együttműködés, amely testvéri hadseregeink között a felkészítés, a kiképzés különböző területein kialakult és meghonosodott. A rendszeres tartalmi és módszerbeli tapasztalatcserék, a bemutatók és kiállítások rendezése, a demonstrációs eszközök a kiképzési bázisok egymás rendelkezésére bocsátása mind-mind számottevő hozzájárulás parancsnokságaink, törzseink és csapataink alaposabb, jobb felkészítéséhez. A Magyar Néphadsereg egyes szárazföldi és honi légvédelmi egységei – például – a szovjet fegyveres erők, illetve a Lengyel Néphadsereg lőterein hajtják végre éleslövészeteik egy részét.

Hadseregeink életében meghatározó szerepet töltenek be a jól felkészült katonai káderek. Képzésük ennek megfelelően megkülönböztetett figyelem közepette folyik. A Szovjetunió katonai tanintézetei maradandó érdemeket szereztek a Varsói Szerződéshez tartozó hadseregek vezetői és közép-káderei számottevő részének sokoldalú felkészítésével. A Magyar Néphadsereg felső- és közép-szintű vezetői, parancsnoki állományának jelentős részét a Szovjet

Hadsereg különböző akadémiáin képezték ki. Több ezer tisztünk és tiszthelyettesünk sajátíthatta el az új technikai eszközök rendszerbe állításához és működtetéséhez elengedhetetlen ismereteket a Szovjet Hadsereg továbbképző tanfolyamain. A Szovjetunió és a többi baráti ország katonai tanintézetei ma már kölcsönösen segítik egymást a legcélravezetőbb oktatási és nevelési módszerek, tartalmi kérdések kialakításában, a fegyveres erők kádereinek képzésében. Szervesen illeszkedik ebbe a rendszerbe, hogy mi a magunk szerény lehetőségeinkhez mérten megfelelő részt vállalunk a testvéri hadseregek hivatásos állományának kiképzésében és továbbképzésében.

Szoros együttműködés jellemzi a közös gyakorlatok előkészítését, levezetését, értékelését és a kölcsönös tapasztalatok hasznosítását. A két- és több oldalú parancsnoki, törzsvezetési gyakorlatokon formálódnak azok az eljárások, amelyek mindenekelőtt az együttműködés hatékonyságának fokozását, egyben a részt vevő parancsnokok és törzsmunkások felkészültségének, együttműködési készségének gyarapítását szolgálják.

Az együttműködés erősítéséhez kölcsönösen kedvező lehetőségeket biztosítanak a koalíciós csapatgyakorlatok. Ezek lehetővé teszik – miként a hazánk területén tavaly végrehajtott Pajzs '79 gyakorlat is bizonyította –, hogy a hadművészeti elveket a különböző nemzetiségű törzsek és csapatok egymással együttműködve vessék a gyakorlat próbája alá. Jó alkalmat teremtenek ahhoz, hogy együtt, egymást segítve tanulják meg azokat a korszerű harc viszonyait legjobban megközelítő körülmények között alkalmazni. A közös gyakorlások egyidejűleg jó feltételeket teremtenek az új technikai eszközök kipróbálásához, alkalmazásukkal összefüggő tapasztalatok kicseréléséhez. A gyakorlatokon a nemzeti hadseregek személyi állománya megbízható szövetségesre és méltó fegyvertársra talál egymásban. Meggyőződhetnek róla, hogy egymás önzetlenségére, segítőkészségére bármely helyzetben mindig számíthatnak. A koalíciós gyakorlatok – azon túlmenően, hogy konkrét katonai tevékenység, mégpedig a szövetséges csapatokra háruló közös feladatok begyakorlását szolgálják – politikailag egyértelműen demonstrálják szövetségünk egységét, kifejezik hadseregeink együvé tartozását.

Testvéri hadseregeink között a fegyvertársi kapcsolatok eleven, élő megnyilvánulása az ideiglenesen hazánkban állomásozó Szovjet Déli Hadseregcsoporthal, annak parancsnokságával, törzseivel, csapataival kialakult, a mindennapok természetes gyakorlatává vált elvtársi együttműködés, a közös felkészülés és feladatmegoldás. Tanulságosak számunkra azok a gyakorlatok, amelyeket együtt készítünk elő és hajtunk végre, amelyek a harci feladatok közös megoldásán túl erősítik katonáink között a bajtársiasság szellemét, az egymás iránti közös bizalmat. A gyakorlatokon, a politikai rendezvényeken, a természeti katasztrófák elhárítása során, a közös megmozdulásokon végzett összehangolt munka elmélyíti a szovjet és magyar katonák egymás iránti tiszteletét, megbecsülését és fegyverbarátságát.

A nemzetközi helyzet alakulása, az agresszív imperialista erők politikája napjainkban is azt követeli tőlünk, hogy változatlanul magas szinten tartsuk *fegyveres erőink harckészültségét és mozgósítási rendszerét*. A testvéri hadseregek egymással szoros együttműködésben, az Egyesített Fegyveres Erők Főparancsnokságának egyeztetésével olyan egységes rendszert alakítottak ki, amely a legbonyolultabb körülmények között is biztosítja a szövetséges fegyveres erők meghatározott szintű készenlétének a szükséges időben történő elérését.

A hadtudomány és a technika eredményei a hadügy fejlődésének döntő tényezői. Ezzel függ össze, hogy a katonai káderek tudományos és gyakorlati tevékenysége mind szorosabb kapcsolatba kerül egymással. Ez azt követeli, hogy *állandóan fokozzuk az együttműködés hatékonyságát a hadtudományi munkában is*. A nemzeti haderőknél folyó munka szerves részét alkotja a baráti szocialista országok hadtudományi eredményeinek hasznosítása, azoknak a tapasztalatoknak a kölcsönös felhasználása, amelyeket a fegyveres erők építésében és felkészítésében szereztek. A Varsói Szerződés országainak hadseregeiben folyó tudományos munka egyik fő feladata a szovjet hadtudomány eredményeinek adaptálása, mivel a Szovjet Hadsereg rendelkezik a legnagyobb lehetőségekkel a hadügy elméletének és gyakorlatának továbbfejlesztésében.

A katonai vezetők és szakemberek két- és több oldalú tanács-

kozásai, a nemzetközi keretek között szervezett konzultációk, bemutatók és tapasztalatcserek kedvező lehetőséget biztosítanak a napi munka gyakorlatában felmerülő kérdések helyes megítéléséhez, a soron levő feladatok megoldásához. Ennek érdekében vált általános gyakorlattá minden szakterületen az a széles körű tapasztalatcsere és kooperáció, amely nélkül ma már elképzelhetetlen az egyre bonyolultabbá váló feladatok megoldása.

Mindezt jól szolgálja az a sokrétű kapcsolat, amely a katonai kiadók és a katonai sajtó területén jött létre és vált rendszerré. A katonai könyvkiadás – a szocialista hadseregek életének egyre szélesebb körű bemutatásával – elősegíti testvéri kapcsolataink erősítését, hadseregeink fegyverbarátságát. A katonai újságok és folyóiratok szerkesztősegeinek közvetlen kapcsolata, a testvéri hadseregek tábornokai és tisztjei által írt cikkek kölcsönös publikálása előreviszi közös ügyünket.

Az elmúlt negyedszázad során a Varsói Szerződésben megvalósuló politikai és katonai együttműködés fejlődésével összhangban tökéletesedett a közös katonai vezető testületek szervezete, működési rendje. A Honvédelmi Miniszterek Bizottsága, a Katonai Tanács, az Egyesített Parancsnokság, a Törzs és a Technikai Testület fontos szerepet tölt be összefogott fegyveres erőink katonai és katonapolitikai együttműködésének fejlesztésében.

Az Egyesített Fegyveres Erők főparancsnoka és helyettesei, a törzsfőnök, a főparancsnok képviselői a szövetséges hadseregeknél – ki-ki a maga területén – nagy felelősséggel és elvi következetességgel, alkotó módon segíti elő a Politikai Tanácskozó Testület és a Honvédelmi Miniszterek Bizottsága határozatainak, döntéseinek érvényesítését. Egyidejűleg széles körű kezdeményező tevékenységet fejt ki a közös védelmi feladatok hatékony megoldása érdekében. Az Egyesített Fegyveres Erők Törzsében, illetve annak egyes szerveiben a tagállamok megbízottai jó együttműködésben oldják meg a törzsre háruló sokrétű feladatokat.

Az Egyesített Fegyveres Erők Technikai Testülete eredményesen látja el a haditechnikai kutatások összehangolásával és a hadiipari tevékenység koordinálásával kapcsolatos funkcióját; a fegyverzet, a haditechnika egységesítése és szabványosítása, illetve a szövet-

séges hadseregek csapatainak korszerű eszközökkel történő folyamatos ellátása érdekében kifejtett munkája jelentősen hozzájárul néphadseregünk technikai színvonalának emeléséhez is.

A testvéri szocialista országok összefogott ereje, a Varsói Szerződés tagállamai szilárd szövetsége – miként az elmúlt negyedszázad során – a jövőben is képes a szocializmus ügye és érdeke védelmére, az imperialista fenyegetések visszaverésére, agresszív törekvéseik ellensúlyozására. A fegyverkezési hajszra fokozásában érdekelt agresszív körök, a nemzetközi enyhüléssel szemben álló erők újabb kísérletei a két világrendszer közötti egyensúly megbontására arra figyelmeztetnek bennünket, hogy tovább kell dolgoznunk a szocialista országok védelmi közösségének fejlesztésén, együttműködésének erősítésén.

Ezt hangsúlyozza az MSZMP XII. kongresszusának határozata is, amikor kimondja: „... *Meghatározó jelentőségű feladatunk, hogy erősítsük szövetségünket, barátságunkat, együttműködésünket a Szovjetunióval, a szocialista közösség országaival, hozzájáruljunk a Varsói Szerződés szervezete védelmi erejének tökéletesítéséhez. Ez a politika megfelel népünk alapvető érdekeinek és céljainak, egyben szuverenitásunk, nemzeti függetlenségünk, békés építőmunkánk folytatásának is szilárd támasza és biztosítéka . . .*”

Hazánk nemzeti függetlensége, szuverenitása, népünk szabadsága, államunk területi sérthetetlensége immár 35 éve szilárd alapokon nyugszik. Ebben dolgozó népünk áldozatos építőmunkája, a szocialista haza védelmét szolgáló tevékenysége mellett alapvető szerepe van annak, hogy igaz és hűséges szövetségeseink, barátok táborához tartozunk. Sorsunk véglegesen és elszakíthatatlanul azoknak a testvéri népeknek a sorsához kapcsolódott, amelyekkel közös érdekeket és célokat követve, azonos úton haladunk. E közös úton haladva tudjuk megvalósítani nagy nemzeti célunkat, a fejlett szocialista társadalom felépítését, s biztosítani ennek alapvető feltételét, a békét.

Honvédelem, 1980. 5. sz. 5–12. old.

A HONVÉDELMI TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA

(1980. december 18.)

*Czinege Lajos hadseregtábornok,
honvédelmi miniszter beszéde*

Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter törvénymódosító javaslatot nyújtott be az országgyűlésnek. A törvénymódosítást a következőkkel indokolta:

– Csaknem öt éve fogadta el az országgyűlés a honvédelemről szóló, 1976. évi I. törvényt. Amikor most a Minisztertanács megbízásából a törvény módosítására vonatkozó javaslatot előterjesztem, tisztelettel jelentem, hogy honvédelmi törvényünk kiállta a gyakorlat próbáját.

A törvény hatályba lépése óta a társadalmunkban végbement változások, hazánk, rendszerünk védelme, szövetségi kötelezettségeink figyelembevételével széleskörűen megvizsgáltuk a sorkatonai szolgálati idő csökkentésének jelentőségét. Úgy ítéltük meg, hogy létrejöttek a feltételek a sorkatonai szolgálati időnek 24 hónapról 18 hónapra való leszállítására.

A miniszter ezután vázolta a megváltozott feltételeket, a törvénymódosítás indokait.

– Az ifjúság általános felkészültsége nőtt. A sorkötelesek túlnyomó többsége – a bevonulás előtt – szakmunkásképzésben részesül, vagy középfokú oktatási intézményben fejezi be tanulmányait.

Rövidebb idő alatt képesek a katonai ismereteket elsajátítani.

Az a jellemző, hogy sorkatonáink szorgalmasan tanulnak, fegyelmezett magatartást tanúsítanak. A hivatásos állomány – meglevő kádereink – felkészültsége folyamatosan nő, tapasztalata gazdagszik. A fegyveres erők, a Magyar Néphadsereg korszerű eszközökkel felszerelt kiképzési bázisokkal rendelkeznek. Mindezek összhatásaként sorkatonáinkat rövidebb idő alatt is fel tudjuk készíteni megtisztelő kötelességük teljesítésére.

Az utóbbi években – a követelményekhez jobban igazodó – új, differenciált egészségügyi alkalmassági elbírálási rendszert vezetünk be, s ennek eredményeként a katonai szolgálatra alkalmasak aránya a korábbi 70 százalékról 84 százalékra emelkedett. A 80-as években pedig emelkedni fog a sorkötelesek létszáma, ami azt jelenti, hogy a fegyveres erők sorkatona-szükséglete folyamatosan kielégíthető. Egyben érvényt tudunk szerezni annak is, hogy minden katonai szolgálatra alkalmas fiatal behívásra kerüljön.

Ez tehát azt jelenti, hogy ugyanannyi idő alatt 25 százalékkal több katonát képezünk ki, vagyis gyorsabb ütemben növekszik fegyveres erőink jól képzett személyi tartaléka, és javul a korösszetétele.

Ismeretes, hogy jelenleg nem a sorköteles kor kezdetén – vagyis 18–20 –, hanem átlagosan 22 éves korban hívjuk be a sorköteleseket. Ennek következtében 30–32 százalékuk nős, s ezeknek fele egy- vagy kétgyermekes. A 18 hónapos szolgálati idő elősegíti, hogy néhány év alatt jelentősen csökkenteni tudjuk a behívottak átlagos életkorát, és ezzel a nősek, családosoak arányát.

Kedvező feltételekről beszéltem. Annak érdekében, hogy a feltételekből a szándéknak megfelelő eredmények szülessenek, sokat és keményen kell dolgoznunk. Elsősorban a hivatásos állományra nehezedik több feladat. Kevesebb idő alatt, a növekvő követelmény szintjén kell felkészíteni a katonákat. A sorkatonának még nagyobb odaadással, fegyelmezettebben kell tanulnia, szolgálati kötelezettségeit teljesítenie. Tudatosan és hangsúlyozottan a kell szót használom. Kell! Mert a nemzetközi helyzet – szándékunkkal elmentés – alakulása azt követeli, hogy tovább növeljük a hadsereg, a fegyveres erők kiképzettségét, felkészültségét, harckészültségét, tehát harci képességét. A helyzet azt követeli, hogy fegyveres erőink, a Magyar Néphadsereg mindenkor képes és kész legyen

a néptől kapott megtisztelő feladatának teljesítésére; a haza, a szocialista társadalmi rend védelmére; hogy minden körülmények között méltó partnere legyen szövetségeseinek, a Szovjet Hadseregnek s a Varsói Szerződésben tömörült többi testvéri hadseregnek.

Röviden szólni kell néhány gyakorlati kérdésről is.

A szocialista állam hadserege, fegyveres erői és testületei számára mindig elsőrendű politikai, erkölcsi és szolgálati kötelességet jelent, hogy ha bármilyen természeti katasztrófa sújtja az országot, a népet, az első sorban küzdjön annak elhárításáért, az élet, a közösségi és a személyi, anyagi javak mentéséért.

Ez a jövőben is – függetlenül a szolgálati időtől – mindig kötelességünk marad.

Előzetes számításaink szerint a mezőgazdaságot az őszi csúcsbetakarítási időszakban, ezután is az eddigit megközelítő mértékben tudjuk segíteni. Változatlan marad a nagy népgazdasági beruházásokon dolgozó műszaki csapatok feladata. Ugyanakkor jelentősen csökken a hadsereg, a fegyveres erők lehetősége, hogy – alaprendeltetésük magas szintű ellátása mellett, a fentieken túlmenően – más feladatokat magukra vállaljanak, közvetlenül segítsenek egyes üzemeknek, intézményeknek.

A 18 hónapos szolgálati időre való átállást 1981-ben kezdjük meg és 1982-ben fejezzük be. A jelenleg sorkatonai szolgálatot teljesítőkre vonatkozóan ez azt jelenti, hogy ők is – a folyamatba beillesztve – már némileg rövidebb időt fognak szolgálni.

Az átállást a katonai élet rendjének fokozására is fel kívánjuk használni. Jelenleg a ténylegesen letöltött szolgálati idő szempontjából igen nagy a szóródás, sokféle címen és nagyon eltérő időtartamú kedvezmények vannak érvényben. Ezeket szükséges felülvizsgálni, és ahol indokolt az időkedvezmény meghagyása, azt be kell illeszteni az általános szolgálati idő, a váltás stb. rendjébe.

A jövőben a sorállomány döntő többségének a váltása – a leszerelés, a bevonulás – évente két alkalommal, mindig azonos időpontban, tavasszal és ősszel történik.

Ennyit tartottam szükségesnek a Honvédelmi Törvény módosítási javaslata indoklásaként elmondani. A Magyar Néphadsereg, népköztársaságunk fegyveres erői hivatásos állományának nevében biztosítom a tisztelt országgyűlést, népünket, hogy a tisztikar, a tiszt-

helyettesek, a polgári dolgozóink tudatosan vállalják az új sorkatonai szolgálati idő bevezetéséből rájuk háruló többletfeladatokat.

A törvény módosítása elsősorban a katonasorba kerülő fiataloknak kedvez, mivel a családalapítás, a pályakezdés időszakában rövidebb időre szólítja őket a haza fegyveres szolgálata. Rövidebb időre, de nem kevesebbet vár tőlük. Az általános katonai, de különösen a gyors ütemű technikai fejlődés állandóan növeli az elsajátítandó ismeretanyag mennyiségét, bonyolultságát.

Megfelelni, felkészülni úgy tudnak, ha a rövidebb időt szorgalommal, még magasabb fokú fegyelemmel pótolják.

Tisztelt országgyűlés! Az elfogadott hatodik ötéves terv magában foglalja a honvédelem fejlesztésének, a fegyveres erők magas szintű harcképességének fenntartásához szükséges anyagi fedezetet is.

A fegyveres erők személyi állománya jól ismeri országunk gazdasági helyzetét. Engedjék meg, hogy – nevükben is – az országgyűlés színe előtt köszönjem meg pártunknak, kormányzatunknak, a tisztelt országgyűlésnek, hogy folyamatosan biztosítja mindazokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik, hogy a Magyar Népköztársaság Fegyveres Erői és testületei magas szinten teljesítsék feladataikat.

Ismerjük, értjük kötelezettségeinket. Még hatékonyabban gazdálkodni, dolgozni, szolgálni, hogy megőrizzük pártunk, népünk bizalmát, megbecsülését.

Az országgyűlés honvédelmi, valamint jogi és igazgatási bizottsága együttes ülésén vitatta meg a benyújtott javaslatot. Megbízta: jelentsem az országgyűlésnek: mind a két bizottság egyhangúlag támogatja a javaslatot.

Kérem a tisztelt országgyűlést, hogy a Minisztertanács nevében beterjesztett – a honvédelmi, valamint a jogi és igazgatási bizottság által támogatott –, Honvédelmi Törvény módosítására vonatkozó javaslatot fogadja el – mondta befejezésül a miniszter.

Ezután az országgyűlés szavazott, és a módosítást egyhangúlag elfogadta.

Előszó [5]

Az MSZMP honvédelmi politikájának fő vonásai (Tanulmány) [7]
 Dokumentum-, beszéd- és cikkgyűjtemény [63]

1. A Magyar Népköztársaság Alkotmánya (Elfogadta az országgyűlés 1972. április 19-én) [65]
2. A Varsói Szerződés alapító okmánya [68]
3. Tiszti Nyilatkozat [73]
4. Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottságának 1956. december 5-i határozata [75]
5. Az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága Intéző Bizottságának határozata a munkásőrség felállításáról (1957. február 12.) [76]
6. A Népköztársaság Elnöki Tanácsának törvényerejű rendelete a munkásőrség megszervezéséről (1957. február 18.) [78]
7. Kádár János: Beszámoló az országgyűlésnek a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány féléves tevékenységéről (1957. május 9.) [80]
8. Az MSZMP 1957. évi júniusi országos értekezletének a fegyveres erőkkel és a honvédelemmel kapcsolatos állásfoglalásai [82]
 - a) Kádár János: *A Központi Bizottság beszámolója a politikai helyzetről és a párt feladatairól* [82]
 - b) Kádár János: *Válaszbeszéd* [83]
 - c) *Az MSZMP országos értekezletének határozata* [85]
9. Az MSZMP VII. kongresszusának a honvédelemmel, a fegyveres erőkkel kapcsolatos állásfoglalásai (1959. november 30.–december 5.) [87]

- a) Kádár János: *Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója és a párt feladatai* [87]
- b) Révész Géza honvédelmi miniszter felszólalása [89]
- c) *A kongresszus határozata a szocializmusért folyó harc történelmi tapasztalatairól és a további feladatokról* [91]
- d) *Határozat a Szervezeti Szabályzatról* [94]
- 10. 1960. évi IV. törvény a honvédelemről. (Elfogadta az országgyűlés 1960. április 19-én. Kihirdetés napja: 1960. december 18.) [95]
- 11. Kádár János: Felszólalás az ENSZ közgyűlésének 15. ülésén [102]
- 12. Kádár János: Beszéd az országgyűlés 1961. október 12-i ülésén [104]
- 13. Az MSZMP VIII. kongresszusának a fegyveres erőkkel és a honvédelemmel kapcsolatos állásfoglalásai (1962. november 20–24.) [106]
 - a) Kádár János: *Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója* [106]
 - b) Csémi Károly vezérőrnagy felszólalása [108]
 - c) *A kongresszus határozata* [112]
 - d) *Határozat a Szervezeti Szabályzatról* [114]
- 14. A Politikai Bizottság 1964. április 28-i határozata a honvédelmi nevelőmunka helyzetéről és aktuális feladatairól [116]
- 15. Kádár János: Részlet a Csepel Vas- és Fémművek munkásörzászlóaljának ünnepségén elhangzott beszédéből (1965. december 22.) [119]
- 16. Kádár János: Beszélgetés Henry Shapiróval, az UPI amerikai hírügynökség állandó moszkvai tudósítójával (1966. július 27.) [122]
- 17. Kádár János elvtársnak a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián 1966. szeptember 27-én elmondott beszédéből [124]
- 18. Az MSZMP IX. kongresszusának a honvédelemmel és a fegyveres erőkkel kapcsolatos állásfoglalásai (1966. november 28.–december 3.) [130]
 - a) Kádár János: *Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója* [130]
 - b) Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter felszólalása [132]
 - c) *A kongresszus határozata* [140]
 - d) *A kongresszus által elfogadott Szervezeti Szabályzat* [142]
- 19. Barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés a

- Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között [143]
20. Kádár János: Beszéd a szovjet párt- és kormányküldöttség tiszteletére rendezett barátsági nagygyűlésen (1967. szeptember 7.) [148]
21. Honvédelmünk helyzete. Írta: Fehér Lajos [153]
22. Kádár János: Felszólalás a Hazafias Népfront IV. kongresszusán (1968. április) [162]
23. A Varsói Szerződés védelmi szervezetének továbbfejlesztése. Beszélgetés Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszterrel [164]
24. Kádár János: Felszólalás a kommunista és munkáspártok moszkvai tanácskozásán (1969. június) [173]
25. A párt ifjúságpolitikájának néhány kérdése (Az MSZMP KB 1970. február 18–19-i ülése) [175]
- a) Kádár János elvtárs felszólalása [175]
- b) A Központi Bizottság állásfoglalása ifjúságpolitikai kérdésekben [177]
26. Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter: Néphadseregünk felkészült és szilárd tagja a szocialista védelmi szervezetnek [183]
27. Az MSZMP X. kongresszusának állásfoglalásai a honvédelemmel és a fegyveres erőkkel kapcsolatban (1970. november 23–28.) [192]
- a) Kádár János: Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója [192]
- b) Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter felszólalása [195]
- c) Az MSZMP X. kongresszusának határozata a párt munkájáról és a további feladatokról [199]
- d) Az MSZMP Szervezeti Szabályzata [200]
28. Az MSZMP Központi Bizottsága Politikai Bizottságának állásfoglalása a testnevelés és sportmozgalom helyzetéről és továbbfejlesztésének lehetőségeiről (1971. november 20.) [202]
29. Gondoskodás katonafiainkról. Beszélgetés Papp Jánossal, az országgyűlés honvédelmi bizottságának elnökével (1973. december) [203]
30. Rendeletek az állam- és közbiztonságról (1974. november 1.) [209]
- a) A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1974. évi 17. számú törvényerejű rendelete az állam- és közbiztonságról [209]
- b) A Minisztertanács 39/1974. (XI. 1.) számú rendelete a rendőrségről [213]
- c) A Minisztertanács 40/1974. (XI. 1.) számú rendelete a Magyar Népköztársaság államhatárainak őrizetéről [215]

31. A Minisztertanács 2041/1974. (XII. 11.) Mt. h. számú határozat végrehajtása a polgári védelemről (1974. december 11.) [218]
32. Oláh István altábornagy: Az új szolgálati és alaki szabályzatról (1975. január) [235]
33. Az MSZMP XI. kongresszusának a honvédelemmel és a hadsereggel kapcsolatos állásfoglalásai (1975. március 17–22.) [243]
 - a) Kádár János: Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója [243]
 - b) Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter felszólalása [245]
 - c) Az MSZMP XI. kongresszusának határozata a párt munkájáról és a további feladatokról [248]
 - d) Az MSZMP programnyilatkozata [250]
34. Az 1976. évi I. törvény a honvédelemről (Elfogadta az országgyűlés 1975. március 18-i ülése) [254]
 - a) A törvény szövege [254]
 - b) Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter expozéja az országgyűlés 1976. március 18-i ülésén [282]
 - c) Pullai Árpád, az MSZMP Központi Bizottsága titkárának felszólalása az országgyűlés 1976. március 18-i ülésén [294]
 - d) A Minisztertanács 6/1976. (III. 31.) számú rendelete a honvédelemről szóló 1976. évi I. törvény végrehajtásáról [300]
35. Kárpáti Ferenc vezérőrnagy, politikai főcsoportfőnök, honvédelmi miniszterhelyettes: Beszéd a Varsói Szerződés hadseregei politikai főcsoportfőnökeinek várnai tanácskozásán (1976. június 22.) [308]
36. Kádár János: Beszéd a munkásőrség megalakulásának 20. évfordulóján (1977. február) [315]
37. Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter: Beszéd a Magyar Néphadsereg ifjúsági aktíva értekezletén (1977. március 4.) [320]
38. Kádár János: Beszéd a Szovjet Hadsereg és Haditengerészeti Flotta megalakulása 60. évfordulója alkalmából a Déli Hadseregcsoportnál tartott díszünnepségen (1978. február 23.) [333]
39. Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter: Ünnepi beszéd a Magyar Honvédelmi Szövetség megalakulásának 30. évfordulóján (1978. április 22.) [338]
40. A Pajzs '79 hadgyakorlatról (1979. május 12–19.) [348]
 - a) Közlemény [348]
 - b) Munkás–katona nagygyűlés Dunaújvárosban (1979. május 19.) [348]

- c) *Lázár György, a Minisztertanács elnöke: Beszéd a hadgyakorlat résztvevőinek tiszteletére adott fogadáson (1979. május 19.)* [356]
41. *Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter: Beszéd a Magyar Néphadsereg vezetőinek értekezletén (1979. december 22.)* [358]
42. *Az MSZMP XII. kongresszusának a honvédelemmel és a hadsereggel kapcsolatos állásfoglalásai (1980. március 24–27.)* [366]
- a) *Az MSZMP Központi Bizottságának beszámolója. Előadó: Kádár János elvtárs* [366]
- b) *Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter felszólalása* [369]
- c) *Vas Ervin őrzvezető felszólalása* [373]
- d) *Kun István ezredes, az MSZMP Határőrségi Bizottsága első titkárának felszólalása* [375]
- e) *Az MSZMP XII. kongresszusának határozata a párt munkájáról és a további feladatokról* [379]
43. *Czinege Lajos hadseregtábornok, honvédelmi miniszter: A Varsói Szerződésben megvalósuló együttműködésünk, szocialista hazánk védelmének, biztonságának záloga (1980. május)* [382]
44. *A Honvédelmi Törvény módosítása (1980. december 18.)* [393]

Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó

A kiadásért felel: dr. Szabó Egon igazgató

Zrínyi Nyomda, Budapest (81.1037/1)

Felelős vezető: Vágó Sándorné vezérigazgató

Felelős szerkesztő: Gábor László alezredes

Műszaki szerkesztő: Tóth László

Műszaki vezető: Darvas István

Terjedelem: 25,25 (A/5) ív

23(323) Zi 711-i-8283

**AZ MSZMP
ÉS A
SZOCIALISTA
HONVÉDELEM**

A Magyar Szocialista Munkáspárt a fejlett szocialista társadalmat építő népünk politikai vezető ereje. Pártunk irányító és szervező tevékenysége kiterjed társadalmi fejlődésünk minden területére. E sokirányú és sokrétű politika kifejezi a munkásosztály, és egész szocialista nemzetünk érdekeit, s a társadalmi élet minden szférájában útmutatásul szolgál valamennyi állami és társadalmi szerv tevékenysége számára.

Pártunk irányító és vezető szerepe a honvédelem területén is érvényesül. Az összpolitika részeként – a politika más elemeivel szoros kölcsönhatásban – a honvédelem követelményeit, és a lehetőségeket tudományosan elemezve, a párt alakítja ki hazánk honvédelmi politikáját és szervezi a fejlesztésére irányuló sokrétű tevékenységet. Ezt a politikát népünk elfogadja, és támogatja megvalósulását.

E kötet bevezető tanulmánya kifejti és bizonyítja az MSZMP honvédelmi politikájának tartalmát, az elmúlt évtizedek során végbemenő gazdagodását, valamint a Varsói Szerződésben vállalt kötelezettségeink végrehajtásának szükségességét. Bizonyítja, hogy hazánk fegyveres védelme, a szocializmust építő népek összefogásának szüntelen erősítése pártunk politikájában központi helyet foglal el.

A kötet – kronológiai sorrendben – 1956 decemberétől 1980 decemberéig terjedő időszakban pártunk vezető szerveinek a honvédelem főbb kérdéseiben kialakított álláspontját, nyilvánosságra hozott határozatait, a politikai és katonai vezetőknek a honvédelmi politika egyes kérdéseit, beszédrészeit, illetve cikkeit tartalmazza.

42, – Ft